

i 11801281

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA

Sala:

A

Estante:

2

Numero:

449

TRICHÆM

VISIVS

dicatorum ordinis
tissimo diuini
declarat

S. P. D.

*V*M super...
antiquissima...
ni Opusculo...
ante buam...
casu...
ipsum illis comparandum... Et id quidem
non sine huiusmodi ingenio nostri magno
labore summaq; vigilantia...
que facie, Authoris Pro... deinde tota
libelli corpore diligenter perlustrato, alia non
nulli ipse deesse comperit...
propriaq; lacu maxima...
caus...
in...
corruptum reperi...
eres, eo quo cerni...

i 11801281

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL GRANADA	
Sala:	A
Estante:	2
Numero:	449

32
R. 1852

F. MAXIMVS

TROCHÆV

VISIIVS ALMI PR
dicatorum ordinis Terce
tissimo diuini eloqui
declamatori

S. P. D.

*C*VM superioribus temporibus
antiquissima exemplum illius
ni Opusculo huius, quod paulo
ante huiusmodi impressum fuerat,
casu ad manus devenissent, hoc
ipsam illis comparandum censui. Et id quidem
non sine huiusmodi ingenio nostro magno
labore, summaq; vigilantia perlegi. Primum ite-
que facie, Authoris Proœmium, deinde tota
libelli corpore diligentem perlustrato, alia non
nulla ipsi deesse comperi. Quæ, cum congruis
propriisq; locis, maxima cum diligentia collo-
cavi. Verum Proœmium ipsam, & scriptoris
impressio, & vetustatis causa, adeo confusum
& corruptum reperi, ut, ut mente quæ
eret, eo quo cerni, modo colere, & valeret.

1816. 2272

AUTHORIS

PROE M I V M.

35

ANTA pollet excellentia officii prædicationis quod Christus Dominus & Saluator noster, dum vitam hanc viueret, illud exercere nunquam dignatus fuerit, quod & discipulis

suis ante eius in caelum ascensionem ad vniuersorum salutem exercendum faciendumq; præcepit. *Euntes, inquit, in mundum uniuersum, prædicate Euangelium omni creatura.* Euangelium quippe prædicandum instituit, non inuiles Philosophorum ac Poetarum vanitates, aut proprias fictiones, ut nunc à multis, Euangelium erubescens, feri perspicue cernitur. Contra quos Christus ait: *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, quem venerit, &c.* At cur sic obsecro? Nonne Deus huius mundi sapientiam stultam fecit? Nonne sapientissimus Paulus vas electionis, Prædicator veritatis, & Doctor gentium Euangelium prædicabat? Ait enim se non erubescere Euangelium. Prædicator itaque assumpto tantæ dignitatis munere, omni studio & vigilatâ, totoq; mentis affectu

Matt. 16.

Luc. 9.

Rom. 1.

Notetur prædicator.

in super, quâ in capitibus ton-
fuse tantum a signata sunt, ordine alpha-
betico ita digessi, ut quæ desideras primo intui-
tu sese tibi offerant: margineas postremo quo-
tationes fideles, ac (ut ita dixerim) veridicas
habes, quæ omnes in aliis antea impresis men-
dacissimè inueniuntur. Hunc autem laborem
eo libentius suscepi, quo libellum ipsum tam sa-
lubrem, tamq; rebus spiritualibus ac diuinis re-
sertum, compert. Auctor nanque ipsius, ut re-
 rus Dei cultor & amator, hominum utilitati
 & salutis consulens, fertili ac florifero vtrius-
 que legis agro perlustrato, validissimus senten-
 tiis, efficacissimis testimoniis, veracissimisque
 exemplis in vnum coaceruatis, ipsum, veluti
 quodam copioso florum cumulo, instar incun-
 dissimi hortuli exornauit. Quibus omnibus qua-
 si expeditissimis armis, pro vita Christianæ in-
 stauracione simul & componendâ moribus uti-
 posis. Hunc itaque libellum simplici corde, be-
 nignoq; suscipite vultu. Sciens hæc fidelibus
 Christi magis profutura quam Philo-
 sophorum scripta, quæ semper addi-
 scentes, nunquam ad scien-
 tiam veritatis peruenerunt. Vale.

* *

A V T

Christum eiusq; discipulos imitari studeat, vtilia magis quam subtilia discipulis exquirendo. Diuinam igitur sanamque doctrinam, & non indoctas sequi fabulas conetur, vel ob inanem gloriam, perpolitio sermonis, diuersas, & pend infinitas inuoluendo sententias, sciolis videri. Nam quæ scientia tam digna, tam nobilis, tam præclara, tamque sublimis inueniri poterit, quæ diuinæ æquiparari valeat? Quum ipsa, vt diuus quoque testatur Augustinus, omnium Gentilium scientiis, tum subiecti nobilitate, tum etiam solidæ omnino, & indubix veritatis excellentia præstet, ac è medijs Philosophorum tenebris, seu Sydus fulgentissimum elucefeat? Tot insuper ac tanta in se vberimè continet, vt vel indocto cuiuslibet secundissimam suppeditet prædicationem. Quæ tamen omnia eo maioris sunt ponderis & valoris, quo sublimiori autoritate, ac certiori, vt statim dixi, veritatis lumine nitere conspiciuntur. Concionator igitur sermones suos tutius, copiosius, & nobiliter dilatare poterit, sacratissimâ exponendo scripturam, ipsiusq; saluberrimis verbis, sententiis, ac exemplis vtendo, quam si cuiusvis alterius scientiæ, licet exquisitæ, materias vel cuiuscunque historiæ gesta pertractaret: & quoniam, vt clarè patet, antiquorum gesta & exempla ad excitandas hominum mentes: animòque mouendos, tanti sunt roboris & potestatis, vt nil aptius, nihilve fortius inueniri queat: siquidem maiorem vim fecum afferre videntur, & eorum quæ dicuntur pleniorè tribuere cognitionem quam verba: quod ego perpendens zelo charitatis ductus, vniuersa fetè exempla in vtriusque testamenti libris dispersa, quadam breuitate, ac sub diuersa-

*De ciuitate
te Dei.*

*Exempla
magis mouent
quam
verba.*

rum

7
rum materiarum titulis, eo quo sciui ordine, in vnum redigere laboravi: formalia vero textus verba hic non inuenies, sed breuitatis causa factum esse cognosces. Cæterum non te moueat, optime lector, si aliquod me hic exempli quod ad hanc vel illam materiam applicati potuerat omisisse, vel aliquod etiam vni materiæ, quod fortasse alteri congruentius tribuendum erat, dedisse deprehenderis, quoniam homo sum. Satisque tibi videatur, hoc in libello nobiliora & vtiliora omnia copiosissimè contineri, quæ profectò misum in modum vtrique hominum saluti conducent, si habita nihilominus semper loci, temporis, & audientium ratione: eo modo & ordine, quo sermonis materia expoſtulare videbitur, fuerit enarrata. Nam placidis aliquando mitioribusque verbis vtendum erit, durioribus interdum, & fortiori, seu vehementiori quodam spiritu prolatis. His enim modis & auscultantium animi deliniri & allici facilè poterunt, & eorum mentes admiratione quadam maxima repleti, ac ingenti stupore concuti: quo fit, vt ea quæ dicis adeo tenaciter memoriæ insigantur, vt nulla possint obliuione deleri. Hoc vnum postremo te admonitum velim, idem exemplum diuersis tam virtutum quam vitiatorum materiis nonnunquam deseruire posse: quod, vt clarius apertiusque intelligas, vnico duntaxat exemplo declarabo. Ioseph optimus adolescens, vt habetur in Genesi, procæci Putifatis vxori ipsum sollicitanti, vt suis inhonestis voluptatibus indulgeret, acquiescere noluit, & hac de causa carceri traditus fuit, &c. Hoc quippe exemplum multa continet & respicit, vt puta, iuuenum constantiam aduersus res venereas & castita-

Geni. 39.

A 4

tem, & seruum fidelitatem. Item mulierum infidelitatem, falsitatem, contumeliam, insatiabilitatem, mendacitatem, malitiam, arrogantiam, & crudelitatem in xam. Respicit rursus inconsideratos homines, eorumque nimiam & crudelitatem & leuitatem atque imprudentiam. Nam Pharaõ mentitæ vxori cito & leuiter credit, ac innocentem (sulla præmissa inquisitione veritatis) damnauit Super hoc denique poteris de occultis Dei iudiciis & iustitia atque misericordia verba facere. Qui quum æquissimus sit iudex & misericors, in se sperantium dereliquit neminem, ac potius inopinatis subleuat subsidiis, quemadmodum Ioseph huic (quem ita exaltari voluit) fecisse legitur.

INDEX

<i>Instantia.</i>	ALPHABETI-	
	cus capitulorum.	
<i>A</i> bstinentia & sobrietas.		322
<i>A</i> cidia & negligentia.		509
<i>A</i> doratio & cultus Dei.		110
<i>A</i> dulatio.		296
<i>A</i> ffectus carnalis.		407
<i>A</i> micitia.		213
<i>A</i> mbitiosus.		451
<i>A</i> ngeli seu spiritus boni.		152
<i>A</i> ngeli seu spiritus mali.		157
<i>A</i> pparitiones factæ sanctis patribus.		145
<i>A</i> stutia & calliditas mala.		244
<i>A</i> uditio verbi Dei.		140
<i>A</i> uaritia.		313
* <i>B</i> enignitas Dei ad seruos suos.		39
<i>B</i> enedictio, quam Deus dat homini.		49
<i>B</i> enedictio qua homo Deum benedicit.		52
<i>B</i> enedictio qua homo homini benedicit.		56
<i>B</i> ellum corporale & victoria vt plurimum diuinitus obuenta.		356
<i>B</i> oni inter malos latentes.		492
<i>B</i> laspheemia contra Deum.		117
* <i>C</i> astitas.		397
<i>C</i> onsolatio diuina.		45
<i>C</i> onsilia & persuasiones male.		137
<i>C</i> ompassio habenda ad proximum.		205
<i>C</i> onsilium bonis non acquiescere periculosum est.		

Confidentia & magnanimitas ad rem mulierum.	
Constantia & perseverantia in proposito.	33
Confessio peccati.	459
Corruptio fraterna.	194
Curiositas mundana.	525
* Deus magis operantem quam opus respicit.	71
Derisio & convitia.	299
Detractores & maledici.	301
Dilectio Dei 185 Dilectio proximi.	188
Discordia, lites, vel rixa.	226
Duritia & obstinatio malorum.	465
* Electiones.	432
Eruditio liberorum.	251
Exhortatio bona & predicatio verbi Dei.	131
* Fides, quã homo debet habere ad Deum.	162
Fidelitas homini servanda.	169
Fides magna mulierum.	527
Fletus.	92
Fortitudo & strenuitas.	329
Fortitudo ad faciendum malum.	313
* Gratia in beneficium ab homine accepta.	278
Gratia agenda pro beneficiis Dei.	274
Gula & ebrietas.	389
* Homo non debet tentare Deum.	75
Homicidium.	315
Honor parentum.	270
Hospitalitas exhibenda.	211
Humilitas.	414
Hypocrisis & simulatio.	323

* Iactantia

* Iactantia.	429
Iudicia hominum recta aut prava.	262
Iuramentum.	101
Iustitia & equitas.	259
Idololatria.	114
Immortalitas rationalis anima.	159
Impatientia & murmur.	366
Incantus aspectus.	442
Ingratitudo.	282
Inimicitia & odium.	216
Ira & furor Dei.	66
Ira hominis per zelum.	409
Ira hominis per vitium.	410
Intentio recta in opere habenda.	506
Invidia.	196
* Liberalitas, misericordia & illiberalitas.	306
Longanimitas, spes, seu confidentia in Domino.	177
Luxuria & incontinentia.	399
* Maledictio, qua Deus homini maledicit.	51
Maledictio, qua homo homini maledicit.	59
Matrimonium.	393
Mendacium.	288
Miracula divina potestate facta.	114
Mobilitas populi.	495
Mors in generali.	547
Mors malorum horrenda.	532
Mors iustorum preciosa.	557
Mulierum sapientia.	519

Mulier

Mulierum pietas & compassio.	532
Mulierum fortitudo.	535
Mulierum auiditas.	537
Mulierum fallacia.	540
Mulierum stultiloquium.	542
Mulierum ornatus superfluus.	544
*Nequitia tyrannorum.	472
*Oblatio & acceptio munerum.	525
Obedientia & inobedientia.	123
Operatio bona.	486
Oppressio bonorum per malos.	477
Oratio.	79
*Pax & concordia.	220
Paupertas.	320
Patientia & mansuetudo in iniurijs & tormentis.	341
Peccatum in generali, & pœna varia quæ ex peccato sequuntur.	456
Peruersitas quorundam.	466
Pœnitentia.	267
Pusillanimitas.	309
Pueri bona indolis.	493
Prauitas prosperitatis mundanae.	520
Præcepta Dei & eorum obseruatio.	119
Providentia Dei & occulta eius iudicia.	27
Preditio.	293
Prudentia & discretio.	237
Principes & Prelati mali.	446
Principes & Prelati boni.	435

*Quies

*Quies & mentis illustratio.	172
*Reuerentia templo exhibenda.	107
*Sabbati obseruatio.	103
Sancti viri permittunt aliqua fieri non libenter.	258
Sepultura.	547
Seueritas Dei erga delinquentes.	61
Silentium & loquacitas.	443
Societas bonorum.	512
Societas malorum.	515
Suspicio & falsa credulitas.	255
Superbia.	424
Scriptura sacra.	128
Strages hominum diuersæ.	318
*Tentatio Dei, qua tentat, vel tentari permittit hominem.	73
Tentatio diaboli.	454
Timor Dei.	181
Timor quo mali timent bonos.	184
Tribulationes & eorum utilitates.	481
*Vana & stulta confidentia.	178
Veritas odium parit.	285
Votum.	77
Vritas & communis consensus.	223
*Zelus bonus contra peccatores.	234
Zelus indiscretus.	

FINIS.

EXEMPLA VIRTVTVM ET VITIORVM.

De miraculis diuina potestate factis.

CAPVT I.

REATIO rerum fuit ita mirabilis, quod eius notitia non nisi per reuelationem venire potuit ad hominem. Nam secundum

Greg. sup-
per Exec.
Hom. 1.
Gene. 1.
Gene. 7.
Gene. 11.
Gene. 17.
& 22.

Gregorium de præteritis Moyses prophetauit, dicens: In principio creauit Deus caelum & terram: nõ quia prædixit ventura, sed quia prodidit occulta.
Tempore diluuij saluauit Dominus Noë cum vxore, & tribus filiis suis, & vxoribus eorum: tum etiam de cunctis animalibus masculum & fœminam fecit seruari per arcam.
Præsumptione hominũ turrim vsque ad caelum ædificare volentium, repressit Dominus, cõfundendo linguas eorum.
Mirabiliter natus est Isaac, idem mirabiliter liberatus, quando debuit immolari, arcte inter vepres hærente.

Quam

Quam multa Dominus fecerit miracula per Moysen, cum eduxerit filios Israel de Ægypto. *Exo. 7. 8. 9. & 10.*

Grande miraculum fuit, quod nunquam defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem populo exeunti de Ægypto ad terram promissionis. *Exod. 13. & 14.*

Memorandum & terribile miraculum fuit in diuisione & exiccatione maris rubri, quando transferunt filij Israel sicco pede, Ægyptij verò in medijs fluctibus obuoluti. *Exod. 14.*

Per lignum Moysi ostensam dulcorata sunt aquæ. *Exod. 15.*

Misit Dominus murmuranti populo coturnices: & postea pluit illis manna ad manducandum: & eduxit aquam de petra in abundantia ad bibendum. *Exod. 16.*

Murmurantibus, & desiderio carniũ flagrantibus in deserto filiis Israel, misit Deus carnes in abundantia, licet in malum eorum. Num. 11. Vbi notari potest, quod miracula non sunt semper signa diuinæ dilectionis in eos quibus fiunt. *Exod. 17.*

Occasione seditionis Chore & complicum suorum miracula contigerunt. *Num. 16. & 17.*

Percussit filij Israel à serpentibus ignitis, aspicientes serpentem æneum, curabantur. *Num. 21.*

Venias

- Num. 22.* Veniens Balaan ad maledicendum populo Dei, redargutus fuit ab asina cui infidebat.
- Deut. 29.* Adduxit Dominus filios Israel per desertum quadraginta annis, & nō sunt attrita vestimenta eorum, nec calceamenta vetustate consumpta.
- Iosue 3.* Ingressis filiis Israel fluvium Iordanis, intumescabant aquæ superiores ad instar montis, inferiores in mare mortuum descenderunt.
- Iosue 6.* Post septem circuitus filiorum Israel, muri Iericho corruerunt.
- Iosue 10.* Obediuit Dominus voci Iosue dicentis, Sol contra Gabaon non mouearis.
- Judic. 7.* Immisit Dominus gladium in omnibus castris Madian, & mutua se cæde truncabant, sicque per paucos multi debellati fuerunt.
- 1. Reg. 5.* Per arcam Domini à Philistæis captam multa fuerunt facta miracula.
- 1. Reg. 4.* Ionathas & armiger eius tot de Philistæis percusserunt quod factum est miraculum, & turbata sunt castra.
- 1. Reg. 17.* Magnum fuit & hoc, David iuuenis inexpertus, incermis præualuit aduersus Philistæum fortem armatum Goliath.
- 1. Reg. 13.* Cùm extēderet Ieroboam brachium ut virum Dei capi faceret, exaruit manus

nus eius, & altare scissum est.

Helias legitur fecisse miracula in pe- *3. Reg. 17.*
tēdo fieri siccitatē, ita quod non pluerit *18. & 19.*
super terrā annos tres, menses sex. Cor-
ui quoque detulerūt ei panem & carnes
bis in die. Oleum & farina non defecit.

Consequenter suscitauit filium ma-
tris familias: postea ignem holocaustum
mirabiliter consumētē à Domino pre-
cibus impetrauit: demū post orationem
eius facta est pluuia grandis.

Dehinc Angelus Domini panem & *4. Reg. 1.*
aquam ei ostendit.

Item ad preces eius duos quinquage-
narios ignis de cælo cōsumpsit, quinqu-
ginta viros similiter cum vnoquoque.

Tādē diuisit pallio aquas Iordanis, *4. Reg. 2.*
& in curru igneo receptus est in cælum.

Similia multa de Eliseo quoque. Eli- *4. Reg. 4.*
seus mulieris viduæ debitis obligatæ
oleum augmentauit.

Idē mulierē Sunamitē filium habere
fecit: deinde eūdem mortuū suscitauit.

Apposita farina in olla, prius amara
olera dulcorauit, & panes multiplica-
uit filiis prophetarum. Ibidem.

Sanauit idem à lepra Naaman Syru: *4. Reg. 5.*
fecit super aquas natare ferrum.

Absens tāquā præfens multa cogno. *4. Reg. 6.*

uit. Currus igneos angelorum à puero suo videri fecit. Item exercitū regis Syriæ cæcitate percussit. Itē multoties futura prædixit: vt patet 4. Reg. 7. 8. & 13.

*Ibidem.**Ibidem.*

4. Reg. 13. Cadauer hominis mortui tangens ipsius ossa defunctus resurrexit.

4. Reg. 19. Obsidente rege Sennacherib ciuitatem Lachis, percussi fuerunt vna nocte centum octoginta quinque millia virorum tempore Ezechia.

4. Re. 10. Mirabile fuit valde quando ad petitionem Ezechia Sol retrocessit per decem lineas in horologio Achaz.

2. Pa. 10. Congregati sunt cōtra Iosaphat filij Ammon & Moab & de monte Seir, cum canerent laudes Deo Leuita in exercitu Iosaphat, aduersarij in semetipso versi mutuis concidere vulneribus.

Tob. 11. Tobias quatuor annis fuit cæcus, & deinde iuxta cōsiliū angeli ad linitionem de felle piscis, lumen recepit.

Dan. 3. Memorandum fuit miraculum de tribus sociis Danielis de fornace ignis ardentis tam magnificè liberatis.

Dan. 6. Tum etiam & quòd Daniel ipse cum leonibus vno die & postea septem diebus remansit illæsus.

Iona 1. 2. Occasione Ionæ mare fuit cōmotum, quo projecto, piscis eum glutinuit, & per tridū

tridū ibi vixit, & postea sanus exiuit.

Expertus est Heliodorus diuinā virtutem, quādo voluit spoliare templum, fuitque à duobus iuuenibus grauissimè verberatus. 2. Mac. 20

Aduersus Galatas in Babyl. 6000. hominum peremerunt 1200. hominū propter auxilium illis è cælo datum. 2. Mac. 8.

Angelus Domini apparuit Zachariae nunciās ei ex parte Dei, quòd vxor eius Elizabeth sterilis & anus pareret ei filiū, qui incredulus ad verbū Angeli, mutus effectus est vsque ad circūcisionem pueri, & tunc loquela restituta est ei. Luc. 1.

Mirū dulce, & pium valde fuit, quando ad salutationem B. Mariæ, quæ nouiter conceperat Saluatorem. Ioannes in utero matris existens exultauit, beatāq; Elizabeth hoc cognoscens exultauit, dicens: Benedicta tu in mulieribus, & c. Idem, & quòd Magi venerūt ab Oriente, stella duce Ierosolymam. Eodem. Marc. 2.

Quantum ad miracula quæ Saluator noster cum hominibus conuersatus dignatus est operari, ex Evangelica colligitur historia. Luc. 4. 6.

Qui vocatus ad nuptias dñs Iesus initio signorum aquam in vinum vertit. Ioan. 2.

Non fuit paruum domini miraculum

quando illi de Nazaret ira repleti, duxerunt eum ad supercilium montis, vt præcipitarent eum: ipse autem tràsiens per medium illorum ibat.

Matth. 4. Circuibat Iesus, obtuleruntq; ei omnes malè habentes, & curauit eos.

Matt. 9. Item ipse tres mortuos suscitauit: vi-

Marc. 5. delicet, filiam Archisynagogi, filium vi-

Luc. 8. duæ extra portâ ciuitatis delatû. *Luc. 7.*

Ioan. 11. tertium Lazarum.

Leprosi. Deinde leprosos vñdecim. De vno *Matt. 8.* *Luc. 5.* De aliis Decem simul mû-

Cæci. Postea sex cæcos legitur illuminasse. De duobus simul *Matth. 9.* De aliis duobus *Matth. 20.* De vno alio *Marc. 8.* Veniunt Bethsaida, &c. de cæco. *Ioan. 9.*

Dæmoniati. Dæmoniacos autem septem specialiter liberauit. De duobus *Mat. 8.* quorum vnus qui erat famosior, & nomen sibi Legionè esse dicebat, tangitur hic *Luc. 8.* De vno alio, qui erat cæcus & mutus *Matth. 12.* De quodam lunatico, qui non poterat liberari, nisi ieiunio & oratione, *Matth. 17.* *Mar. 9.* *Luc. 9.* Et quodam spiritu immundo ab homine, in synagoga ludæorû eieccto, tangitur *Mar. 1.* *Luc. 4.* Et de filia mulieris Chananeæ ad instantiam matris sanata, *Mat. 15.*

Tum

Tum & secundum literam narratur, *Lucæ 8.* eiecisse septem dæmonia de Maria. Et hoc ipsum dicitur *Marc. 16.*

Cùm focus Simonis teneretur magnis febribus, imperauit Iesus febrî, & continuò surgens, ministrabat eis. *Mat. 8.*
Marc. 1.
Luc. 4.

Paralyticum per tegulas & tectû demissum sanauit. *Matt. 9.* *Mar. 1.* *Luc. 5.*

Hydropicum quoque dū sabbatho in domo Pharisæi comederet, incuruatâque mulierem, nec sursum respicere valentem erexit: hominem manum aridam habentem extendere fecit. *Mat. 12.*
Marc. 3. *Luc. 6.*

Sanauit quoque verbo seruum Centurionis, qui iacebat paralyticus. *Mat. 8.*

Turbæ multæ habentes secum multos, cæcos, claudos, debiles, & alios multos, proiecerunt eos ad pedes eius, & curauit eos. *Mat. 15.*

Item surdum fecit audire, & mutum loqui. *Mat. 7.*

Filium Reguli de Capharnaum, incipientem mori, ad vitam reduxit. *Ioan. 4.*
Matt. 9.

Fluxum sanguinis in muliere hæmorrhoiâ cessare fecit tactu fimbriæ. *Marc. 5.*
Luc. 8.

Tempestate valida in mari, ipso dormiente commota, imperauit ventis, statimque venti & mare obediunt ei. *Matt. 8.*
Marc. 4.
Luc. 4.

- Matt. 14.* Ambulauit discipulis admirantibus
Marc. 6. supra mare, & Petrum ambulare fecit
Ioan. 6. super eodem, incipiente mergi, manu
 extensa, saluauit.
- Marc. 6.* Pulchrum miraculū ostendit illis tri-
 bus discipulis in sua transfiguratione.
- Matt. 17.* Item & de quinque panibus & duo-
Luc. 6. bus piscibus quinque millia hominum
 satiavit, & sublati fuerunt duodecim co-
 phini *Mar. 14. Marc. 6. Luc. 9. Ioan. 6.*
- Matt. 15.* Quatuor millia hominum alia vice
Mar. 8. refecti de septem panibus & paucis pi-
 sciculis superfuerunt septem sportæ.
- Matt. 15.* Idem ficum habentem folia sine fru-
Mar. 11. ctu maledixit, & continuo aruit.
- Auriculam per Petrum seruo princi-
 pis amputatam, benignè restituit, & Pe-
 trum super hoc increpauit. *Matth. 26.*
Marc. 14. Luc. 22.
- Ioan. 18.* Cum autem Saluator pēderet in cru-
Mat. 28. ce, à sexta hora diei vsque ad horam no-
 nam tenebræ factæ sunt per vniuersam
 terram, Luna existente decimaquinta,
 & in parte cæli opposita, quòd Sol per
 illam Lunam nullatenus poterat eclip-
 sari. Et velum templi scissum est, & mo-
 numenta aperta.
- Mat. 28.* Resurgente domino, terræmotus fa-
 ctus est magnus. Angelus Dñi descendit
 de

de cælo, & accedens reuoluit, & c. Præ-
 timore autem exterriti sunt custodes.

Deinde apparuit disci. ianuis clausis, *Luc. 24.*

Et ad mare Tyberiadis, vbi ad præce-
 ptum eius mittentes rete in mare, im-
 plerum est magnis piscibus, centū quin-
 quaginta tribus, & cum tanti essent,
 non est scissum rete. *Ioan. 19.*
Ioan. 12.

Tandem 40. dies post resurrectionē *Mar. 16.*
 suam, apparens discipulis, & eos incre-
 pans, & instruens. Vidētibus illis, atq; ad-
 mirantibus illis, eleuatus est in cælum, *Luc. 24.*
 & nubes suscepit eum ab oculis eorum. *Act. 1.*

Prædicta miracula in speciali tangun-
 tur, alia verò plurima fuisse facta in ge-
 nerali legūtur, sicut apparet in diuersis
 locis, in *Mat. Mar. Luc. vnde Ioan. 20.*

Multa quidem alia signa fecit Iesus,
 quæ si scriberentur, totus mundus non
 caperet libros, &c.

Miro modo fuit magnum miraculū *Act. 2.*
 de effusione Spiritus sancti super disci-
 pulos in die Pentecostes. Vnde fuerunt
 ita roborati, consolidati, & illustrati.

Videns Petrus hominem claudum iu-
 xta portā speciosam templi, In nomine *Act. 3.*
 Iesu dixit, surge, & ambula: & apprehē-
 sa manu eius dextera, alleuauit eum &
 consolidatæ sunt bases eius & plantæ.

Act. 5. Ananias, & Sapphira vxor eius ob defraudatum agrī pretium, morientes ad pedes Petri ceciderunt.

Eodem. In plateis ponebant infirmos in lectis & grabatis, vt veniente Petro saltē vmbra illius obumbraret quenquam illorum: concurrebat autem multitudo vicinarum ciuitatum. & sanabat omnes.

Act. 5. Princeps sacerdotum, & qui cum illo erant iniecerent manus in Apostolos, posueruntque eos in custodia publica.

Act. 5. Angelus autem Domini per noctem carcerem reclusit, & eduxit eos.

Act. 8. Prædicante Philippo in Samaria, multi qui habebant spiritus immundos clamantes exhibant. Multi etiam paralytici & claudi curati sunt.

Mirabile & amabile factum fuit, quòd Saulus dum iret Damascū. ad capiendum Christi discip. caelesti lumine circumfusus, in terram prostratus est, sed interi⁹ illustratus, quamuis extra occæcatus.

Act. 9. Ænean paralyticum ab annis octo iacentem in grabato Petrus sanauit, dicendo: Ænea, sanet te Dominus Iesus.

Act. 9. Eiectis omnibus foras Petrus ponēs genua orauit. Et cōuersus ad corpus Tabithæ mortuæ, dixit: Tabitha surge. At illa aperuit oculos, & viso Petro resedit.

Petrum

Petrum incarceratum carenis duabus vinctum, & à sexdecim militibus diligentissimè custoditum, Angelus Domini solutum eduxit, & porta ferrea vitro aperta est eis.

Elynam magum, pseudopphetam Iudæum Paulus priuauit lumine oculorum, eo quòd ipse proconsulem Paulū à fide auertebat, & Apostolis verbum Dei prædicantibus resistebat.

Ciuitate Lystris erat quidam vir claudus ex vtero matris suæ, qui nunquam ambulauerat, quem intuens Paulus dixit voce magna. Surge sup pedes tuos rectus. Et exiit, & ambulauit.

Quædã puella habens spiritum pythonē, magnū quæstum præstabat dominis suis diuinando. Hęc sequebatur Paulum & Lucam, clamans, & dicens: Isti homines serui Dei excelsi sunt. Paulus autē dixit spiritui: Præcipio tibi in nomine Iesu exire ab ea. Et exiit eadē hora.

Cum essent Paulus & Silas in carcere laudantes Dominum, subito terræ motus factus est magnus, ita vt mouerentur fundamenta carceris & statim aperta sunt ostia omnia, & vniuersorum vincula soluta sunt.

Virtutes non modicas faciebat Deus

manu Pauli, ita vt etiã super languidos deferrentur à corpore eius sudaria vel semicinctia: & recedebant ab eis lãgures & spiritus nequam egrediebantur.

Eodem.

Quidam Iudæi tentauerunt inuocare super eos, qui habebant spiritus malos, nomen Domini Iesu Christi dicentes: Adiuro vos per Iesum, quẽ Paulus prædicat. Respondens spiritus dixit: Iesum noui, & Paulum scio, vos autẽ qui estis? Et insiliens homo in quo erat dæmonium, dominatus est eorum, ita vt nudi & vulnerati effugerent.

Act. 10.

Vna Sabbathi Paulus disputans protraxit sermonem vsque ad mediam noctem. Sedens autem quidam adolescens super fenestram cum virgeretur somno graui, cecidit de cœnaculo tertio deorsum, & sublatus est mortuus. Ad quem cum descendisset Paulus, incubuit super eum. Adduxerunt autem puerum viuẽtem, & consolati sunt nimis.

Act. 28.

Tempore hyemali cum euassissent Paulus & socij eius de contracta nauì, & calefacerent se ad ignem, vipera à calore procedens inuasit manum Pauli, quam ille excutiens in ignem nihil mali passus fuit: cum tamen crederetur ab hominibus regionis illius, ilico moriturus.

Eodem.

Patrem Publij febribus, & dysenteria

laborantem Paulus facta oratione, & manuũ impositione sanauit: quo facto omnes qui in insula illa habebant infirmitates, accedebant & curabantur.

De prouidentia Dei & occultis eius iudiciis.

CAPVT II.

Sciebat Dominus hominem peccatum *Gene. 1.*
Suum, & tamen ipsum liberum ad bonum vel malum fecit, ei que ne peccaret præcepit, cum ne peccaret facere potuisset. Sed sciebat quãtum bonum occasione illius culpæ elici debuisset.

Laban mercedem Iacob frequenter *Gene. 30.*
mutauit, vt lucrum ei subtraheret, sed tamen Dei prouidentia aliter disposuit.

Filij Iacob, fratrem Ioseph vendentes *Gene. 37.*
nomen eius extinguere crediderunt, sed *41. & 55.*
Deo disponente, ipsum super seiplos exaltauerunt.

Mirante Ioseph, & causam ignorante *Gene. 48*
Iacob in filiorum benedictione eius, super Ephraim posuit manum dextram, super Manassem sinistram.

Postquam Moyse percusserat Ægyptium & offenderat corripiendo quendam Iudæum, fugit à facie Pharaonis, & exulauit in terra Madian multis annis, ita q̄ videbatur ne de cætero auderet cõparere in terra Ægypti. Et tamen ibi *Exo. 1. 2.*
pascua

pascendo oues soceri sui, habuit maiores occasiones vacandi Deo, & vidit visionem illam grandem, ac missus fuit à Deo ad filios Israel, & ad Pharaonem.

Exod. 5. 5. Sciebat Dominus Pharaonem non obditorum mandatis suis, & tamen ipsum per Moysen faciebat requiri.

Exod. 1. 2
& 5. Antequam educeret Dominus filios Israel, in Ægypto longo tēpore, & multoties eos affligi & flagellari permisit.

Exo. 7. Magi & malefici Pharaonis Deo permittente fecerunt signa in Ægypto sicut Moyses, quo ad plura.

Exod. 9. Permittit Dominus reprobos indurari, & electos affligi, vt supra aliqua miraculosa operetur, & inde cognoscatur amplius, & lauderetur. Vnde dixit Dominus Moysi: Idcirco posui te, vt ostēdam in te fortitudinem meam, & naretur nomen meum in omni terra.

Exod. 3.
& 13.
Num. 14.
Iosue 3.
& 14. Toties promisit Dominus filiis Israel terram illam lacte & melle manantem, & tamen duo tantum de illis, qui viginti annos habebant Caleph & Iosue, ad illam peruenerunt: reliqui verò nō: sed tantum paruuli eorum.

Num. 10. Moyses qui toties populum peccantem recōciliauit Deo, peccauit semel ad aquas cōtradictionis, & nō obtinuit pro seipso

seipso vt intraret terram promissionis.

Hoc ipso, quòd filij Israel propter peccata supermāserunt quadraginta annis in deserto & amplius, magnificatus est Deus, qui eos tandiu pauit, & eorum vestimenta à consumptione seruauit, & tandem eos in terram promissionis mirabiliter introduxit.

De gentibus qui habitabant in terra promissionis dicitur: Domini sententia fuerat vt indurarentur corda eorum, & pugnarent contra Israel & caderent, & non mererentur vllam clementiam, & perirent.

Postquā Gedeon tam mirabilem victoriam de inimicis habuerat, & dominari populo recusauerat, fecit Ephod, quod factum est ei & domui eius in ruinam.

Iratu Dominus filiis Israel propter peccata eorum, dixit eis: Non addam, vt vltra vos liberē: ite & inuocate deos quos elegistis. Dixeruntque ad Dominum: Peccauimus. Et sequitur: Quòd doluit super miseris eorum.

Samson, angelo nuntiante, de sterili matre conceptus, postea fuit pluries per mulierem deceptus: & ad vltimum ruina domus depressus.

*Exod. 16.**Num. 14.**& 32.**Dan. 26.**Iosue 1.**Exod. 34.**Deut. 7.**Iosue 11.**Iudic. 7.**& 8.**Iudic. 10.**Iudic. 16.*

Judic. 10. Filij Israel contra filios Benjamin de consilio & voluntate Domini præliantes, bis debellati fuerunt: sed illos postea penè deleuerunt.

1. Reg. 4. 5 & 6. Permisit Deus arcam capi ab incircuncisis, vbi multa miracula fecit. Et cum reduceretur Bethsamite cū gaudio receperūt eam. Quia verò viderūt eam, percussit Dominus 70. viros de principibus & quinquaginta millia plebis.

1. Reg. 7. 15. Saule melior nō erat in populo, quando fuit à dño signāter electus: & tamen cito post peccauit, & fuit à Deo pietus.

1. Reg. 16. David erat minimus inter fratres, & quasi nullius reputationis inter eos.

2. Reg. 7. Vnde quādo vocati fuerūt filij Isai, iste neglectus vel cōtempus fuit: tamē per illū dominus totum populum gubernaui, & totā illi⁹ progeniem sublimauit.

1. Reg. 28 Satis est mirabile, quādo Samuel propheta à muliere Pytonissa legitur suscitatus. August. lib. de doct. Christi. dicit, Quod fuit imago Samuelis, non ipse propheta vel anima eius: apparuerit verò arte dæmonum sacrilega.

2. Reg. 7. 11 & 14. Notandum, quā expressè locutus est Deus ad Nathan de bonitate David & filii eius, qui ædificaturus erat templum, & tamen ambo in peccatum tam

turpi

turpiter corruerunt.

Mirabile videtur quod pro adulterio & homicidio David, vnus tantum paruulus mortuus est: pro numeratione verò populi, septuaginta millia hominum corruerunt. **3. Reg. 11. 12.**

Moriturus David ordinationem fecit satis mirabilem: sed quia scriptura ita commendat eum, supponendū est, quod licet crudelis in parte fuerit, non tamen iniusta ratione fecisse, aut factum fuisse. **4. Reg. 2.**

Salomoni dedit dominus tātā prosperitatem & pacem, quod non erat Sathan in occursum. Sapientiam quoque & gloriā præ cunctis regibus, & tandem permisit eum dñs infatuari, deprauari, & ei multiplices aduersarios suscitari. **3. Reg. 3. 4. 5. 9. 10. 11. Eccles. 2.**

Præcepto domini per Esaiam Propheta tam præfectus est Ieroboam super decem tribus, qui tamen populum ad idolatriam malitiosè induxit. **3. Reg. 12. 12.**

Occidit Iero virum Dei, qui prædixit Ieroboam destructionem altaris, & de carnibus ipsius mortui non comedit. **3. Reg. 13.**

Cum esset Achab sceleratissimus, & audiret pœnam sibi pro criminibus infligendam, cœpit exterius humiliari, & dominus pœnam infligere prorogauit. **3. Reg. 22.**

Terribile fuit, quod duos principes **4. Reg. 2.** quin

quinquagenarios, cum quinquaginta viris, fecit Elias igne descendente desuper subito deuorari.

4. Re. 10. Iehū ex Israel maximo zelo persecutus est Baal cultores, ita quòd Dominus ipsius opera commendauit, & tamē ab idololatria vitulorum Ieroboam non recessit.

4. Reg. 21. Manasses rex in Ierusalē terribilia facinora perpetravit, postea catenis victus, & in Babyl. ductus, pœnitentiā agens orauit Dominum, & exauditus fuit.

4. Reg. 23. Iosias rex Iuda. Cū sanctissimā vitā duxisset, tādē perrexit vt dimicare cōtra Necho regem Ægypti, dicētem ei: Desine aduersus Dominum facere, qui mecū est, ne interficiat te. Non acquieuit sermonibus Necho ex ore Dei, & male successit ei, sagittis fixus periit.

Exod. 3. Ciuitatē sanctam electam, specialiter dilectam, peculiarem populum, quē de Ægypto mirabiliter eduxerat per desertum in terram promissionis introduxerat, permisit Deus per Chaldaeos, & 18. Assyrios deuastari, & mirabiliter captiuari, videbatūrque quòd de illis penitus non curaret, dicitur tamen Tob. 13.

Tob. 13. Cōfitemini Domino filij Israel, quoniam ideo disperfit vos inter gētes quā ignor

ignorant Deum, vt enarretis mirabilia eius, & factatis scire eos, quia non est alius Deus præter eum.

Tobias post tam pia opera misericor. Tob. 2. dix, quibus sollicitus erat, excæcatus est, cuius causam non intelligentes cognati eius scandalizati insultabant ei.

Satis mirabile potuit reputari, quare Iudith 2. tot regna permisit Deus ab Holoferne & 3. nequissimo subiugari.

Item de Aman qui fuit superbissimus Hester 3. & crudelissimus, & tamen fuit post regem super cunctos principes exaltatus.

Mirabantur & scandalizabantur amici Iob super eum, quem videbant, tam grauib. flagellis afflictum: cuius tota vita, & liber diuinam manifestē indicat prouidentiam.

Diuina iustitia punit interdū malos 4. Re. 45. homines p peiores, sicuti filios israel & Ierem. 25. Iuda p Nabuchodonosor, & Chaldaeos. & 37. Vn te Esa. 10. Væ Assur virga furoris, &c. Non solū super populum fidelem & bonum instituit Dominus principem vel prælatum, verum etiam super omnes.

Non enim est potestas, nisi à Deo. Rom. 13.

Præcepit Dominus Ionæ vt prædicaret, Adhuc quadraginta dies, & Ninive subuertetur. Et tamen sciebat Dominus

Niniuitas pœnitentiam acturos, & non taliter puniendos.

1. Mac. 1. Permissit Dominus vt Antiochus prophanaret illud venerabile templum, & succenderet ciuitatem sanctam, & faceret ibi innumeras cædes innocentum.

1. Mach. 1. Tempore Antiochi Epiphanius, qui
2. 3. & 6. tēplum Ierusalē destruxit, prophanauit,
2. Mac. 5. multos Iudeos torisit crudeliter, & occi-
& 6. dit. Poterat videri multis, quòd magna confusio erat & deordinatio in regimine vniuersi. Veruntamen ex illis malis elicit Dominus malorū punitionem, quorundam correptionem, multorum etiam tunc interfectorū virtutes & merita fuerunt multipliciter augmentata. Vnde *2. Mach. 6.* & ita legitur:

2. Mac. 6. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorrescāt propter aduersos casus, sed reputent ea quæ acciderunt non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri.

1. Mac. 9. Nam & Iudas Machabæus, Ionathas, & Simon fratres eius, fuerunt viri quo ad Deum & homines fidelissimi & strenuissimi, & tamen satis miserabiliter mortui.

1. Mac. 12. Nam Iudas in bello cōtra Bacchidē
2. Mac. 15. cecidit: Jonathan verò cū duobus filiis
 Triphon

Triphon occidit: Simonem autē & duos filios eius Ptolemæus filius Athenobi inebriatos proditoriè iugulauit.

Mirū fuisse viderur, quòd Eleazarus *2. Mac. 6.*
 vir ætate prouectus, & illi septē fratres *& 17.*
 tam crudelia sustinuerunt pro diuina lege tormenta, nec tamen Deus ibi aliquam vindictam in tyrannos ostendit.

Voluit Dominus puer existens in Ægyptum deferri à facie Herodis, & permisit loco sui innocentes occidi: Sed in hoc ipsis infantibus melius prouidit: nunquam enim tantum bonum prouenisset iis, si Herodes eos honorare curasset, quantū prouenit eis ex hoc, quòd eos occidi mandauit. *Matth. 2.*

Audita fide Centurionis, miratus est Dominus, & sequentibus se dixit Multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cælorum: filij autē regni huius ciicientur foras in tenebras exteriores. *Matth. 8.*

Quidam Scriba obrulit se ad sequendum Dominum, & non fuit admissus. Alium verò inuitauit ad sequendum, qui non voluntarius videbatur, vnde dixit: Permite me sepelire patrem mem. *Luc. 9.*
Matth. 8.

Fecit Dominus virtutes in Chorozaïm & Bethsaida, vbi, parum profuit, *Luc. 10.*

& non fecit in Tyro & Sydone, vbi si fecisset, multum profuisset.

Marc. 6. Permissit Deus Ioan. Baptistã exēplar totius sanctitatis, ab Herode vilissimo adultero decollari. Stuporē autē auget, quia hoc factū fuit ad instantiam meretricis, nec aliqua vindicta legitur in Euāgelio subsecuta, nō in puellā, nō in adulteram, nec in ipso Herode Tetrarcha.

Matt. 27. In Dominica passione per sceleratissimam hominum iniquitatem impleuit

Marc. 15. Deum circa redemptionē humani generis suam benignissimā voluntatē, vnde

Luc. 22. dixit Petrus, Deus autem quæ prænu-

Ioan. 18. ciavit per os omnium prophetarū, pati

Act. 3. Christum suum, sic impleuit, &c.

Matt. 27. Petrus princeps Apostolorum & ca-

Ioan. 18. put ecclesiæ, ipso permittente, ter Christum negauit.

Ioan. 11. Thomas, qui tam cōfidentē dixerat,

Et 20. Eamus & nos, & moriamur cum eo, de resurrectione dominica dubitauit. Ex

quibus secutū est, quod Petrus fuit mi-

rior erga peccatores, & fuerunt in fide

solidati fideles, vel in fide trepidantes.

Habetur etiam ex hoc quōd nullus de-

bet de sua firmitate præsumere. Et quōd

sive quis ceciderit à fide, siue dubitauerit,

non debet de Dei misericordia, &

conseq

consequenda venia desperare.

Ex hoc quōd Iudas apost. & dispensator Domini in enorme peccatum cecidit nec resurrexit, retunditur omnis præsumptuosa securitas, qua nullus pro statu quem habeat, vel pro actu quem faciat, debet altum sapere, sed timere. *Matt. 26. Et 27.*

Quoniam Apostoli duces fidelis populi fuerunt, tamen in carcere cum diligentia custoditi, poterat videri aliquibus infirmis, quōd Deus tēpore noueligi fidæi, non debebat talia permisisse: sed ex hoc ipso fideles fuerunt mirabiliter consolati, & aduersarij fidei confutati. *Act. 7.*

Simile accidit de solo Petro, quando fuit ab Herode captus, & incarceratus, & per angelum miraculosè eductus. *Act. 7.*

Magna fuit iniquitas Stephanū lapidare, & tamen inde multa bona superna prouidente clementia, prouenerunt. Nā ipse fuit in celo gloriosè coronatus, in terta abundantius honoratus: oratio autem sua, quam ibi fecit, nobis Paulum acquisiuit, & omnibus posteris reliquit mira patientiæ & charitatis exempla. *Act. 7.*

Lapidato Stephano, facta est magna persecutio in Ecclesia quæ erat Ierosolymis. & omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ, præter Aposto-

los, ita quòd videbatur ad cultum Christianæ religionis ingerere detrimentū: sed dispersi discipuli euangelizabāt verbum Dei, ita quòd hoc ipso ecclesia fuit amplius dilatata.

Act. 13. Prædicantibus Paulo & Barnaba Iudæis, & illis repellentibus verbum Dei, assumpserunt ipsi occasionem gentibus prædicandi.

Act. 15. Facta est discensio inter Paulū & Barnabam propter Ioannē Marcum, quem Paulus nolebat recipere, eo quòd defecisset ab eis. Barnabas autē volebat illū secum assumere, ita quòd ab inuicē discesserunt, ex quo videbatur scandalum debere sequi: sed disponente Deo, magnus securus est fructus, quia pluribus prædicatum est verbum Dei.

Act. 13.
16. 17. 22.
23. Grandia facinora cōmittebāt illi qui egregium doctorem Paulum incarcera bāt, & à prædicatione ipsum cessare cogebant: poterat etiā multis videri quòd hoc magnum incōueniens erat, & quòd Deus hoc permittere nō debebat. Et tamen notādum est valde, quòd ex tantis impedimentis & dāmnis diuina prouidentia multas vtilitates ostendit & efficit, nam inde meritum Pauli creuit: sic etiā maiora virtutum exēpla reliquit, &

& melius docuit per opera quàm prius fecisset per verba: puta, in carcere positus scripsit absentibus & remotis, nec tantū profuit Ecclesiæ prædicādo, quantum profuit epistolas transmittendo. Vnde si in vna ciuitate, vel prouincia fuisset ab omnibus honoratus, & libenter auditus, non habuisset occasiones ad diuersos populos transeundi: quando ergo persequebantur eū Iudæi, vel quicumque alijs de ciuitate in ciuitatem, verbum Dei pluribus prædicabat: quando in carcere tenebatur, epistolas faciebat: quando resistebant ei Iudæi, ad gentes conuertebatur: vt *Act. 13.* Quoniam repellitis, &c. ecce cōuertimur ad gentes.

Rursus etiam, quia in Syria Felicem & Festum iudices habuit iniquos, compulsus est Cæsarem appellare: sicq; Romam venit, quam sua prædicatione, & doctrina salubriter illustrauit, & passione feliciter decorauit.

Act. 25.
28.

De benignitate Dei ad seruos suos.

C A P. I I I.

Abraham loquens cum Domino, & petens vt parceret Sodomitis, mira fiducia vtebatur, & visus fuisset apud homines importunus, sed Dominus ei

Gene. 18.

semper benignè respondit, & quod pe-
tebat concessit.

- Gene. 28.* Fugienti Iacob iram fratris, Domi-
31. & 32. nus clementer apparuit, & post ipsum
redeuntem in patriam suam, ab insegua-
tione soceri sui liberavit.
- Gene. 32.* Magna fiducia vsus est Iacob, orando
Dominum dicens: Non dimittam te, ni-
si benedixeris mihi.
- Exod. 32.* Ait Dominus ad Moysen, Cerno quòd
populus iste duræ ceruicis sit, dimitte
me vt irascatur furor meus, &c. Quasi di-
ceret, Tu me tenes, nec possum hos pec-
catores conterere, nisi dimittas me.
- Exod. 33.* Loquebatur dominus ad Moysen, si-
Num. 12. cut loqui solet homo ad amicum suum,
& 14. ipsumque ab æmulis suis & detractori-
bus defendebat.
- Num. 2. 3.* Balach vocauit Balaam, vt maledice-
Iosue 24. ret filiis Israël, sed Dominus e contrario
per illum benedixit eis, vt recitatur.
- Iosue 10.* Obediuit Dominus voci Iosue dicē-
ti: Sol contra Gabaon non mouearis.
- Iudith 6.* Gedeon à Domino bis petiit signum
in vellere, vt rum deberet victoriam de
hostibus obtinere.
- 1 Reg. 8.* Mirū fuisse dicitur de hoc quòd Do-
minus plerūque non fuit indignatus in
abiectione sui, sed cōtemptu seruatorum
Dei,

Dei, ipse reputauit se contemni, vt patet
in Samuele, Non te abiecerunt, sed me,
dicit Dominus.

Nota etiam quàm piè locutus sit Do-
minus ad Nathan de Dauid & domo
eius in futurum.

Quamuis posteri Dauid multiplici-
ter & grauius peccauerunt, tamen ope-
ra eius bona frequenter memorantur, &
propter illa multoties pepercit Domi-
nus peccatis illorum.

Ex præcepto Dñi Corui deferebant
panē & carnes Heliaz, & postea angelus
Domini panē & aquam eidem ostendit.

Ezechias rex Iuda dixit: Dominus
bonus propitiabitur cūctis, qui in toto
corde requirunt Dominū, & non impu-
tabit eis quòd minus sanctificati sunt.

Misit Dominus Angelum suum qui
Tobiam iuniorem duxit & reduxit, da-
monium ab eius vxore compescuit, gau-
dium parentibus eius fecit, seniore To-
biam à cæcitate curauit, & totā domum
eius bonis omnibus repleuit.

Videbatur quasi Dominus timere of-
fensam Ierem. cū vellet populum pro-
pter peccata sua omnino delere, dicebat
enim cap. 7. Proiciā vos à facie mea, &c.
Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec

assumas pro eis laudem & orationem, & non obsistas mihi, quoniam non exaudiam te.

Daniel 3. Planū est, quòd Deus est cum seruis suis in tribulatione: vnde Nabuchodonozor vidit cum Azaria & sociis suis, similem filio Dei in fornace candenti.

Dan. 13. Exaudiuit Dominus vocē Susannæ, & quia per impudicos senes presbyteros iniuste fuerat condemnata, per continentem puerum Danielem fuit iusto iudicio liberata.

Dan. 14. Cūm Daniel esset in Babylone in lacu leonum, misit ei de lōginquo scilicet de Iudæa prædium per Habacuc prophetā.

Iona 2. Præparauit Dominus piscē grandem vt deglutiret Ionā, qui tamen propter inobediētiam videbatur iuste meruisse poenam, tamen ipsum liberauit.

2. Mach. 10. & 11. Machabæus & qui cum eo erant pugnantes contra Timotheum, habuerūt manifestē de cælo auxilium, apparuerūt enim viri quinq; in equis, &c. Postea verò alia vice euntes ad præliū contra Lyfiā, apparuit præcedēs eos eques in veste candida armis aureis hastam vibrās.

Matth. 4. 8. & 9. Mira erat benignitas in Salvatore qui circuibat sanās omnem languorem & omnem infirmitatem, quod nisi fecisset,

fecisset, multi infirmi accedere ad eum non potuissent.

Leproso dicenti, Domine si vis, potes me mundare: piè respondit, & benignè fecit: extendens enim Iesus manum tetigit eum, dicens: Volo, mundare. Sacerdotes autem huiusmodi homines habebant horrore.

Statim post vocationem Matthæi discubuit Dominus in domo eius. *Matth. 9.*

Cūm secessisset Dominus in desertū, vidit turbam multā, & misertus est eis, & curauit languidos eorum. Vespere autem facto, dixerūt discipuli: Dimitte turbam. Iesus autem tanquā liberalissimus ait illis: Date eis vos manducare. *Marc. 2. Luc. 5.*

Petrus incipiens mergi clamauit, dicens: Domine saluū me fac, & cōtinuò Iesus extendens manū apprehendit eum. *Matth. 14.*

Saluator bis in domo Simonis leprosi benignè discubuit. *Matth. 26. Marc. 14.*

Mariam Magdalenam pie defendit & contra Phariseum, malè de ea cogitantem, & contra sororem propriam de illa conquerentem. Item & contra discipulus propter effusionem vnguenti in eam frementes. *Luc. 7. Ioan. 12.*

Ineffabilis pietas Dei multū ostenditur, in exēplo de filio prodigo, vbi dicit: Cūm *Luc. 15.*

Cum adhuc longè esset filius, vidit illum pater suus, & misericordia motus est, & occurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Idem petebat fieri sicut vnus de mercenariis, pater interrupit verba & recepit eum in filium.

Ioan. 9. De facili Dominus recipit illos quos mundus eiicit. Vnde cæcus ille natus, à Domino illuminatus postquam fuit à synagoga eiecctus, statim à Domino receptus est.

Luc. 19. Mira fuit Christi benignitas quando ad domum publicani Zacchæi, qui eum videre cupiebat, seipsum inuitauit, & eiusdem domui benedixit.

Matt. 26. Cum protulisset Dominus indistin-

Marc. 14. &c; Vnus ex vobis me tradet, sequitur:

Luc. 12. Cum recubisset Ioannes super pectus

Ioan. 13. Iesu, ait: Domine quis est? ecce quàm magna benignitas & familiaritas.

Ioan. 14. Promisit Saluator discipulis, de suo recessu cõtristatis, quia pater alium Paracletum daret eis, quod adimpletum optimè die Pentecostes, quando spiritus sanctus eos taliter roborauit, consolatus est, illustrauit, vel docuit.

Act. 2.

Ioan. 18. Venientibus ad capiendũ. Dominum ministris Pontificum dicitur eis: Si me queritis, sinite hos abire, Sciebat enim quòd

quòd non erant parati ad martyrium sustinendum. Idcirco clementer infirmitati eorum condescendens, voluit quòd parceretur eis.

Petiit latro vt Dominus meminisset eius cū venisset in regnũ suũ. Dominus autem plus concessit quàm ille peteret, dicens, Hodie mecum eris in paradiso. *Luc. 23.*

Magna fuit Christi pietas, qui nec Petrum, qui ter eum negauit, repulit, sed benignè respexit. *Luc. 22.*

Nec Thomã in dubitatione reliquit, sed se palpandum manifestè exhibuit. *Ioan. 20.*

Dum lapidaretur Stephanus vidit Dominum in cælis stantem tanquam paratum ad ipsum fortiter adiuuandum. *Act. 7.*

Item Paulum in actu persecutionis existentem excæcauit. prostrauit, vocauit & conuertit. *Act. 9.*

Beato Ioanni in insula Pathmos exulanti, multam benignitatem Dominus ostendit. apparendo ei. & Angelũ suum mittendo, qui cum multiplici reuelatione consolatus est. *Apocal. 1. & per 10-tum.*

De consolatione diuina. CAP. IIII.

Postquam Abraham exiit de terra sua, ad mandata dñi in, ipse dominus consolatus est eum, diuersis apparitionibus & reuelationibus. *Gene. 12. 13. 15. 17. & 18.*

Fugienti

Gene. 28. Fugienti Iacob à facie fratris sui, & 31. & 32. super lapidem dormienti, Labanq; focerum cum in patriam rediret, fugienti, apparuit Dominus, & ei magnam consolationem infudit.

Exod. 3. Apparuit Dominus Moyfi exulanti & *& infra.* oues pascenti, quod non accidit ei quandiu nutriebatur in domo Pharaonis.

Exod. 16. Filiis Israel pluit manna in deserto è caelo, carnes quoque & aquam pluries Dominus miraculosè dedit.

Num. 11. Moyfes in monte existens quadraginta *Exod.* 14. diebus, & totidem noctibus non manducauit, nec bibit, reficiebatur enim diuino eloquio.

Iosue 1. Dixit Dominus ad Iosue, Non dimittam nec relinquam te, confortare, & esto robustus.

3. *Reg.* 17. Præcepit dominus vt corui portarent bis in die panem & carnes Elize.

3. *Reg.* 19. Post hoc apparuit Dominus ei, cum fugeret Iezabel, cuius Prophetas fecerat occidi.

4. *Reg.* 19. Efficaciter dominus cõsolatus est Ezechia regè per Prophetã, & per Angelum qui occidit centumoctoginta quinque millia de exercitu regis Assyriorum.

Tob. 3. 8. Exauditæ sunt eodem tempore orationes Saræ & Tobiaë, & missus est Angelus

gelus Domini, qui curaret ambos, Sarã, videlicet à dæmonio, viros illius interficiente, & Tobiam seniore à cæcitate & paupertate.

Populum Israel existentem in angustia & timore, præ exercitu Holofernis dignatus est dominus per manum vnuscuiusq; fœminæ mirabiliter consolari.

Conuertit Dominus lucum Iudæorum in gaudium, quando ipsi procurante Hester hostes suos qui ad iugulationem illorum se parauerant, occiderunt.

Notabile est quòd quando populus Israel fuit in magna afflictione, suppetempore captiuitatis Babylonis, plures habuit Prophetas quàm tempore Salomonis, quando fuit in maxima prosperitate: nam Ieremias fuit in Iuda, Ezechiel & Daniel in Chaldæa.

Angelus Domini descendit cum Azaria & lociis eius in fornacem: & excussit flammam ignis de fornace: & fecit medium fornacis, quasi ventum roris flantem, per quod apparet, quòd omni loco, omni tempore parata est diuina pietas hominem confortare.

Danielem bis positum in lacum leonum consolatus est dominus, primò mittendo Angelum, qui leonum ora conclusit.

Secundò

Secundò per Habacuc Prophetã, quem de Iudæa in Chaldæam cum cibo per Angelum transportauit.

Dan. 13. Susannã calumniosè damnatã, eripuit Deus ex insperato per puerũ Danielẽ.

2. Ma. 10. Machabæus & qui cum eo erant videntes adiutorem à Deo sibi missum, benedixerunt misericordem Dominum & conualuerunt animis.

Ioan. 14. Act. 2. Bene impleuit Dñs promissionẽ Apostolis factã, quando dixerat eis, alium se missurum paraclætum, quando misit eis spiritum sanctum, qui eos tam copiosè docuit consolatus est, & roborauit.

2. Cor. 1. Act. 7. Felix Paulus in hac vita, qui dicebat securè: Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, & pater misericordiarum, & Deus totius cõsolationis qui consolatur nos in omni tribul. &c.

Et sicut abundat passiones Christi in nobis, ita per Christum abundat cõsolatio nostra, & replet⁹ sum cõsolatione.

Act. 9. Ecclesia habebat pacem, & ædificabatur ambulans in timore Domini, & cõsolatione spiritus sancti replebatur.

Act. 12. Petro in carcere Herodis victo misit Dominus Angelum suum, qui de manu Herodis & Iudæorum liberauit eum.

Act. 17. Paulo & Sila laudantibus Deum in carcere,

carcere, subito terramotus factus est magnus, & aperta sunt ostia, & omnium vincula sunt soluta.

Dixit Dominus per visionem nocte *Act. 18.* Paulo cum prædicaret Corinthi, Noli timere, sed loquere, & ne taceas, propter quod ego sum tecum.

Cum esset Paulus in custodia Claudij *Act. 13.* tribuni detentus, nocte assistens ei Dominus ait: Constans esto Paule, sicut enim testificatus es de me in Ierusalem, ita oportet te Romæ testificari.

Confortare volens eos Paulus qui secum in nauì erant, ait: Assistit mihi & ac nocte Angelus Dei, dicens: Ne timeas Paule Cæsari oportet te assistere: & ecce donauit tibi Deus omnes qui nauigant tecum. *Act. 27.*

Cum beatus Ioannes Apostol. esset in *Apoç. 1.* Pathmos insulã relegatus, diuina reuelatione fuit multipliciter consolatus.

De benedictione quam Deus dat homini.

C A P. V.

Creauit Dominus hominem ad imaginem & similitudinem suam, masculinum & femineum creauit illos, benedixitq; eis, & ait Crescite & multiplicamini & replete terram.

Benedixit Dominus Noë, & filiis, & *Gene. 9.*

dixit ad illos: Crescite &c. terror vester &c. sit super cuncta animalia &c.

Gene. 12. Dixit dominus ad Abram: Egre-
de de terra tua, benedicam tibi & magnifi-
cabo nomen tuum, erisq; benedictus.

Gene. 17. Super Ismael exaudiui te, dixit domi-
nus ad Abraham. Et ecce benedicam ei,
& augebo, & multiplicabo eum valde.

Gene. 26. Dominus benedixit Isaac & locuple-
tatus est & ibat proficiens.

Gene. 30. Loquens Iacob domino & auunculo
suo Laban, ait: Modicum habuisti ante-
quam venirem ad te, & nunc diues es ef-
fectus, benedixitq; tibi dominus, ad in-
troitum meum.

Gene. 32. Iacob in oratione luctans cū Angelo
ait: Nō dimittā te, nisi benedixeris mihi,
sequitur: Et benedixit ei in eodem loco.

Gene. 39. Benedixit dominus domui Ægyptij
propter Ioseph, & multiplicauit tam in
ædibus quā in agris, cunctam substan-
tiam eius.

2. Reg. 6. Habitauit arca dñi, in domo Obed-
edon Gethæi tribus mensibus; & bene-
dixit dominus Obededon & omnem
domum eius.

Iob 1. Loquebatur satan ad Deum de Iob
dicens: Operibus manuum eius benedi-
xisti, & possessio eius creuit in terra.

Item

Itē scribitur: Dominus benedixit Iob *Iob 42.*
in nouissimis magis quā in principio.

Ascensus in cælum Saluator eduxit *Lu. 24. &*
discipulos in Bethaniam, & eleuatis ma- *Act. 1.*
nibus suis benedixit eis.

Desideranda est illa benedictio, quam *Mat. 25.*
dabit dominus electis in die iudicij, quā-
do dicturus est, Venite benedicti.

*De maledictione qua Deus maledicit
hominē. CAP. VI.*

Serpens primò legitur à Deo maledi- *Gene. 3.*
ctus fuisse: Maledictus eris inter om-
nia animantia, & bestias terræ: super pe-
dus tuum gradieris &c. Et postea ad pec- *Ibidem.*
nam hominis dictum est: Maledicta ter-
ra in opere tuo.

Cain quoq; post mortē fratris sui di- *Gene. 4.*
ctū est: Maledictus eris super terram &c.

Lamētans Ieremias excidium ciuita- *Thron. 2.*
tis Ierusalem, dixit: Repulit dominus al-
tare suum, maledixit sanctificationi suę.

Daniel in oratione sua dicebat: Stillauit *Dani. 9.*
supernos maledictio. Et nota quòd
maledictio super peccatores dicitur stil-
lare, sed super iustos benedictio inunda-
re. *Eccles. 39.* Benedictio illius quasi flu-
uius inundabit. *Eccles. 39.*

Sacerdotibus malis loquens domi- *Mal. 2.*
nus per Malachiam Prophetam, dixit:

Maledicam benedictionibus vestris.

Matt. 21. Ficus habens folia sine fructu, maledicta fuit à Domino, & continuo auit.

Matt. 25. Nimis erit terribilis illa maledictio contra reprobos proferenda in die iudicij, Ite maledicti in ignem æternum.

De benedictione qua homo benedicit Leum.

C A P. VII.

Gene. 14. **M**Elchisedech Rex Salem occurrit Abraham reuertenti à cæde, ait: Benedictus dominus excelsus, quæ protegente, hostes in manibus tuis sunt.

Iudic. 5. Obtena victoria de Sisara, Delbora, & Barach cecinerunt, dicentes: Qui sponse obtulistis de Israel animas: citras ad periculum, benedicite Domino.

Ruth 4. Videntes mulieres quòd Booz accepisset Ruth vxorẽ, congratulantes Noëmi socii eius, dixerunt: Benedictus dominus qui non est passus vt deficeret successor familie tuæ.

1. Reg. 17. Post victoriam quã dedit Deus Dauid de Goliath Philistæo, dicitur fecisse Psalmum, Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium.

3. Reg. 5. Cùm audisset Hyriam verba Salomonis lætatus est valde, & ait: Benedictus Deus qui dedit Dauid filium sapientissimum super populum hunc.

Ædifica

Ædificato templo dixit Salomon cõ-
ram vniuerso populo, Benedictus Deus
Israel, qui locutus est ex ore suo ad Da-
uid patrem meum.

Fecit Dauid principem ad confiten-
dum domino, Asaph & fratres eius: se-
quitur, Benedictus dominus Deus Is-
raël ab æterno vsque in æternum extre-
mum, & dicat omnis populus, Amen.

Dauid rex lætatus est gaudio magno
& benedixit Domino coram vniuersa
multitudine.

Videns Esdras Animũ Artaxerxis bo-
nũ erga Iudgos, dixit: Benedictus Deus
patrum nostrorum, qui dedit in corde
regis, vt glorificaret domum domini.

Cùm aperuisset Esdras librum Re-
gis, stetit omnis populus, & benedixit
Esdras domino Deo voce magna, & re-
spondit omnis populus, Amen.

Completo, muro ciuitatis Ierusalem
sub Esdra, & Nehemia, dixerunt Leui-
tę, Surgite & benedicite Deo nostro ab
æterno & vsque in æternum.

Sara filia Raguclis cùm compleret
orationem: dixit, Benedictum est nomẽ
tuum Deus patrum nostrorum.

Filium suum insruens Tobias, dixit
inter cætera: Omni tempore benedic

- Tob. 8.* Deū, & pete ab eo vt vias tuas dirigat. Raguel & vxor eius videntes, quòd Tobiam iuniorem non læserat dæmoniū, dixerunt: Benedicimus te Domine Deus Israel, quia non contigit nobis quemadmodum putabamus.
- Tob. 12.* Occultè monuit Tobiam & filium eius Raphael vt benedicerēt Deum cæli, dicens: Benedicite Deum cæli, & corā omnibus viventibus confitemini ei.
- Tob. 13.* Recuperato visu & auditis sermonibus Raphaelis, aperies Tobias os suum benedixit Dominum, & dixit: Magnus es Domine in æternum, &c.
- Judith. 13.* Ozias princeps populi Israel vidēs Judith cū capite Holofernis, dixit: Benedictus Dominus qui creauit cælū & terrā.
- Dan. 2.* Danieli nocte per visionem mysteriū reuelatum est, & benedixit Deo cæli, & ait: Sit nomen domini benedictum à sæculo, quia sapientia & fortitudo eius sunt, & ipse mutat tempora & ætates.
- Dan. 3.* Ananias & socij eius missi in caminum ignis ambulabant in medio flammæ laudantes & benedicētes Domino. Et rex Nabuchodonosor postea viso tāto miraculo, ait: Benedictus Deus Sadrach, Misach, &c.
- 2. Mac. 4.* Obtenta de hostibus victoria, & edificato

ficato altari sub Iuda Machabæo, filij Israel adorauerunt: & benedixerunt in cælo Deum, qui prosperauit eos.

Propter Heliodorū volentē spoliare templum Domini, diuina virtute terribiliter flagellatum, benedixerūt omnes Deū, quia magnificabat locū suum, &c. *2. Mac. 3.*

Machabæus, & qui cum eo erant videntes auxilium à Deo sibi missum benedixerunt simul misericordiarum Dominum, & conualuerunt animis. *2. Mach. 10. & 11.*

Nato Ioanne Baptista apertum est os Zachariæ, & prophetauit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israel. *Luc. 1.*

Cum inducerent puerū Iesum parentes eius in templū, Simeon accepit eum in vlnas, & benedixit Deū, dicens: Nunc dimittis seruum tuum Domine, &c. *Luc. 2.*

Post ascensionē Domini erant in templo laudantes & benedicentes Deum. *Luc. 24.*

Tribulationes patiens Paulus dicebat, Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi. *2. Cor. 1.*

Similiter Petrus dixit, Benedicere Deum quasi opus vel officium paradisi. *1. Pet. 1.*

Nam Ioānes in Apoc. dicebat: Et omnem creaturam quæ in cælo est, super terram, & sub terra, & mare, & quæ in eo, omnes audiui dicentes: Sediti in

throno & agno, benedictio, honor, & potestas in secula seculorum.

De benedictione qua homo homini benedixit.

CAPVT VIII.

Gene. 14. Melchisedech rex Salem occurrit Abraham benedicens: & ait, Benedictus Abraham Deo excelsio, &c.

Gen. 22. Benedixit Isaac Iacob, dicens: Det tibi Deus de rore cæli & pinguedine terræ; abundantiam frumenti & vini, &c. Et in cap. sequenti eidem benedixit.

Gene. 27. Cùm Esau ululatu magno fletet, Isaac dixit ad eum: In pinguedine terræ, & de rore cæli desuper erit benedictio tua. Viues in gladio, & fratri tuo serues.

Gene. 47. Introduxit Ioseph patrem suum Iacob ad Pharaonem, qui benedicens illi, & interrogatus ab eo quot sunt dies annerum vitæ suæ, respondit, &c.

Gene. 48. Benedixit Iacob filiis Ioseph, & ait: Deus in cuius conspectu ambulauerunt patres mei, benedicat pueris istis: loquebatur de Manasse & Ephraim, quos pater eorū rogauerat per patrē benedici.

Ibid. 49. Postmodum etiā benedixit Iacob singulis filiis suis benedictionib. propriis.

Leuit. 9. Extendens Aaron manum ad populum, benedixit eum.

Num. 6. Locutus est Dominus ad Moysen dicens:

cens: Sic benedicetis filiis Israel: Benedicat tibi Dominus & custodiat te, ostendat tibi Dominus faciem suam.

Dixit Balaam filius Beor ad Balach, *Num. 32.* Ad benedicendum adductus sum: benedictionem prohibere non valeo.

Non pernoctabit apud te pignus patris, sed statim reddes ei ante solis occasum, ut dormiens, in vestimento suo benedicat tibi. *Deut. 24.*

Moyse homo Dei benedixit filiis Israel ante mortem suam, & ait: Dominus de Syna venit, & de Seir ortus est nobis. *Deut. 33.*

Vocauit Iosue Rubenitas & Gadditas, *Iosue 22.* & dimidiam tribum Manassem, dixitque ad eos: Fecistis omnia quæ vobis præcepit Moyse, benedixitque eis, &c.

In cantico pro victoria habita de Sifara dicitur: Benedicta inter mulieres Iahel vxor Abel Cinzi, & benedicatur in tabernaculo suo. *Iud. 5.*

Noëni vidēs Ruth nurū suam à Booz fuisse honoratam, dixit: Benedictus sit à Domino, quoniam eandem gratiam quā præbuerat viuīs, seruauit mortuis. *Ruth. 2.*

Commendauerat Booz Ruth, quæ ad Deum Israël confugerat, & ait: Benedicta es à Domino filia, quia priorem misericordiam posteriore superasti. *Ruth. 3.*

1. *Reg.* 2. Heli benedixit Elcanæ & vxori eius, dixitque ei: Reddat tibi Dominus semen de muliere hac, pro fœnore quod commodasti Domino.
1. *Reg.* 13. Nuntiauerunt Ziphæi Sauli quod Dauid latitaret apud eos: Dixitque Saul, Benedicti vos à Domino, quia doluistis vicem meam.
2. *Reg.* 2. Nuntiatum est Dauid quod viri Iabes Galaad sepelissent Saul, dixitque ad eos, Benedicti vos à Domino, qui fecistis hanc misericordiam cum Domino vestro Saul & sepelistis.
3. *Reg.* 8. Conuertit rex Salomon faciem suam & benedixit omni ecclesiæ Israel: omnis autem ecclesia Israel stabat.
1. *Par.* 16. Cum compleisset Dauid offerens holocausta & pacifica, benedixit populo in nomine Domini & diuisit vniuersis per singulos à viro vsque ad mulierem tantam panis.
- Tob.* 7. Apprehendens Raguel dexteram filię suæ, dextere Tobię tradidit, dicens: Deus Abraham, Isaac, & Iacob, vobiscum sit, & ipse coniungat vos, impleatque benedictionem suã in vobis. Osculatus est Tobiam, & plorans super collum eius, dixit: Benedictio tibi sit filii, quia boni & optimi viri filius es.

Gab

Gabellus ingressus domum inuenit Tobiam, & fleuit, dicens: Benedicat te Dominus Israel, quia filius es viri optimi & iusti timentis Deum.

Ozias princeps populi Israel, dixit ad Iudith: Benedicta es tu filia à Domino Deo excelso præ omnibus mulieribus super terram: & postea vniuersis presbyteri, omnes vna voce dicentes: Tu gloria Ierusalem, tu lætitia Israel, &c.

Factum est cum audiret salutationem Mariæ Elizabeth exclamauit, & dixit: Benedicta tu inter mulieres, &c.

De maledictione qua homo homini maledicit,

CAPVT IX.

Primus inter homines Noe legitur maledixisse Chanaã nepoti suo pro eo quod Cham pater eius nuditatem ipsius Noe cæteris fratribus nuntiauit, cum magis eam tegere debuisset.

Inter verba benedictionis quæ dedit Isaac Iacob filio suo, Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus.

De Simeon & Leui dixit Iacob patri eorum: Maledictus furor eorum, quia pertinax: & indignatio eorũ, quia dura.

Qui maledixerit patri, aut matri, mor temoriatur.

Balach misit nuntios ad Balaã vt veniret

niret

niret & malediceret populo Israël: audierat enim quòd maledictus erat, in quem maledictio deuenisset.

Deu. 27. Multas maledictiones ponit Moyses in eos, qui transgredierentur tradita illis diuina mandata.

Iosue 6. Diruta ciuitate Iericho imprecatur est Iosue, dicēs: Maledictus vir coram Dño, qui suscitauerit & ædificauerit Iericho.

Judic. 9. Sichimitæ inter epulas & pocula maledicebant Abimelech.

1. Reg. 17. Goliath Philistæus maledixit Dauid in diis suis.

1. Reg. 14. Saul volens persequi Philistæos adiurauit populum dicens: Maledictus vir qui comederit panem vsque ad vesperam, donec viciscat de inimicis.

2. Reg. 16. Semei procedebat egrediens & maledicebat, mittebatque lapides contra Dauid, & dicebat, Egredere vir sanguinum, & vir Belial.

4. Reg. 2. Elifeus maledixit pueris illudentibus ei, & dicentibus: Ascende calue, ascende. Er lacerati sunt quadraginta duo pueri, à duobus Viris.

2. Ma. 10. Cùm Iudas Machabeus obsideret quoddam præsidium, illi qui intus erāt, supra modum maledicebant, & sermones nephandos iactabant.

Phar

Pharisæi maledixerunt cæco nato, *Ioan. 9.* per Dominum Iesum illuminato, & dixerunt: Tu discipulus illius sis.

Arguebant Iudæi Paulum dicentes: *Act. 23.* Summo sacerdoti Dei maledicis? Sed ille excusauit se & dixit, Nesciebam fratres, quòd princeps esset.

De seueritate Dei erga delinquentes.

C A P V T X.

Grauitèr puniuit Deus peccatum *Gene. 3.* primorum parentum, quod ipsi credebant veniale, nec ita durè puniendum fore.

Neque Cain peccatum dissimulauit *Gene. 4.* Dominus, sed damnationis sententiam in eum proferens, ait: Nunc igitur maledictus eris super terram. Cùmque operatus fueris eā, nō dabit tibi fructus tuos, vagus & profugus super terram eris.

Originali item mundo Deus nō pepercit, sed ipsum penè totum diluuij inundatione deleuit. *Gene. 7.*

Quinq; ciuitates propter peccatū Sodomiticū tærente ignis conflagratione consumptæ sunt: p angelos à Deo missos. *Gene. 19.*

Ægyptij persequentes filios Israël, submersi sunt iubente Deo, quasi plumbum in aquis vehementibus. *Exod. 14. & 15.*

Quia populus Amalech voluit impedire *Exo. 17.*

dice

dire filios Israel euntes in terrā promissionis, dixit Dominus ad Moyſen, Delebo memoriam Amalech de ſub cœlo.

Exo. 32. Propter vitulum quem adorauerunt populi, ceciderunt vna die quaſi tria millia hominum.

Leui. 10.
Num. 3.
¶ 26. Egreſſus eſt ignis à Domino, & deuorauit Nadab & Abiu filios Aaron, quia arreptis thuribulis, ignem alienum & incenſum de ſuper poſuerunt, & coram Domino obrulerunt.

Leui. 24. Iuſſit Dominus, puerum blaſphemum extra caſtra educi, & ab vniuerſo populo lapidari. Cùm ortū eſſet murmur populi Israel quaſi dolentiū præ labore cōtra Dominum, accēſus in eos ignis Domini deuorauit extremā partē caſtrorū.

Num. 11. Ac poſtea cùm manna faſtidirēt, carnis quas miſerat Dominus vidētibus filiis Israel adhuc exiſtentibus in dentibus eorum, percuffit Dominus populum plaga magna nimis: vt exponunt: propter ingiuuiem, & voracitatem, &c.

Num. 12. Percuffit Dominus Mariam lepra, quia locuta eſt contra Moyſen.

Num. 14.
¶ 26. De ſexcentis millibus virorū & mille ſeptingentis triginta qui numerati ſunt, nullus intrauit terrā promiſſionis propter eorum murmur, præter Caleb

& Io

& Iofue ſicut minatus eſt Dominus.

Ligna colligans in ſabbatho fuit præcepto Domini lapidatus. *Num. 15*

Terribili morte occidit dominus Chorre & cōplices eius, terra eos deglutiēte, eo quod ſtetiſſent cōtra Moyſen & Aaron: ac paulò poſt cōſumptis ducentis quinquaginta viris qui pro eis offerrebāt incenſum, xiiij. millia & ſeptingentos homines qui murmurauerūt aduerſus Moyſe & Aarō ignis de cœlo cōbuſſit.

Hæſitantem ad aquas cōtradictionis Moyſen, dominus durè increpās puniuit: cùm tamen vſque tūc, tam ſanctè & fideliter ſe geſſiſſet, ſupple, tam ad Deū quàm ad populū: dixit enim ad ipſum & Aaron: Quia non credidiſti mihi, vt ſanctificaretis me corā filiis Israel, non introducetis hos populos in terram &c.

Miſit Dñs ſerpētes ignitos in populū quæ tæduerit eos itineris & laboris, & dixerūt: Cur eduxiſti nos de Ægypto? &c. *Num. 21.*

Achan filius Charmi cum tota ſupellectile ſua periit quia abſtulerat de anathemate Iericho. *Iofue. 7.*

Pro peccato in vxore Leuitæ cōmiſiſo tota tribus Benjamin, exceptis 60. hominibus fuit à Domino iubente, deleta. *Indic. 20.*

Heli peccantes filios corripuit, ſed leuiter, *1. Reg. 2.*

uiter, propter quod ipse in eis & cum eis punitus fuit. Quid ergo de illis, qui filios suos non corripiunt, sed incitant ad malum verbis & exemplis?

1. Reg. 13. Quia Saul obtulit holocaustum contra mandatū Samuelis, reprobatus fuit. & 15.
Et quia regem Agag, Amalech, & greges ouium referuauerat.

2. Reg. 21. Item propter peccatū Saul & domus eius quia occidit iniuste Gabaonitas, facta est fames in terra & puniti sunt homines de domo eius etiam post illius mortem.

2. Reg. 6. Ad lucente Dauid arcam Domini super p aultrum, Oza tenuit eam ne caderet, quia bos lasciuies inclinauerat eam, & percussit eum Dominus super temeritate, & mortuus est ibi.

1. Par. 13. Rationem assignant, vel quia irreuenter nudam tetigit arcam, vel quia iumentis vehi fecit, quæ hominum portari debuerat humeris.

1. Reg. 14. Septuaginta millia hominum peste mortui sunt propter elationem Dauid, quanto fecit populum numerari.

3. Reg. 13. Vir Dei, qui venit de Iuda, & nunciavit Ieroboam successionem officiorum sacerdotum eius, occisus fuit à leone, eo quod contra imperium Domini comedit panem in domo cuiusdam Prophetæ.

Qua

Quadraginta duo pueri à duobus vestris sunt lacerati, pro eo quod illuserant Eliseo, dicentes: Ascende calue. 4. Reg. 2.

Si tā grauiter punitū fuit Giezi pueri Elisei peccatū, qui cū posteris lepra percussus fuit, eo quod clā domino suo accepit munera à Naaman, à lepra per Eliseū curato, satis ei voluntarie data, quid erit de illis, qui accipiunt multa si auulenter exacta, vel violenter extorta? 4. Reg. 5.

Ozias rex Iuda cœpit thuribulum, & more sacerdotum voluit adolere incensum, statimque est orta lepra in fronte. 2. Par. 26.

Quia Ezechias ostendit thesauros suos nūtiis regis Babylonis, amisit eos, cū tamen illi de terra longinqua venissent, & videbatur quod lætanter accipi debuissent. 4. Re. 20.

Populum peculiarem & dilectum tradidit Dominus in manus Nabuchodonosor, qui totam gentem crudeliter captiuauit, sanctam ciuitatem combussit, & templum destruxit. 4. Re 24. & 25. Jerem. 39.

Pro eo quod eleuatae sunt filia: Sion, & c. erit pro suaui odore fetor, pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, & fortes tui in prælio. Esa. 3.

Reges Babylonis filios Israel crudeliter tractauerunt, postea etiam ipsi cum Iere. 30.

E

inclita ciuitate sua fuerunt destructi sicut minatur Dominus.

2. *Mac.* 3. Heliodorus fuit grauer flagellatus, eo quòd viduarum & pupillorum depofita voluit asportare.

2. *Mac.* 9. Antiochus rex fuit tam graui plaga percuffus, vt de corpore impij, vermes fcaturirent, odore etiam illius ac fetore, exercitus grauaretur.

Matt. 18. Seruus nequam qui noluit dimittere conferuo centum denarios, dominus iratus, tradidit tortoribus quoad vsq; redderet vniuerfum debitum.

Matt. 25. Inutilem seruum, qui traditum sibi non studuit multiplicare talentum, precepit dominus illo quod habuerat spoliari, & in tenebras exteriores eici.

Act. 5. Fraus illa, quam commisit Ananias confcisa Sapphira vxore sua, graui fuit vltione puaita.

Act. 12. Herodes vestitus veste regali, sedebat pro tribunali, populus ante acclamabat, Dei voces & non hominis. Confestim ergo percussit eum angelus, eo quòd non dedisset honorem Deo, & consumptus à vermibus expirauit.

Aug. 15. *De ira & furore Dei.* CAP. XI.

de ciuitat. Dei. c. 25. **A**ttendite quòd secundum Aug. Ira Dei, non perturbatio animi eius est, sed

sed iudicium, quo irrogatur poena peccato, cogitatio verò eius & recogitatio mutandarum rerum, est immutabilis ratio. Neque enim, videlicet, sicut hominem iratum ita Deum facti sui poenitet, cuius est de omnibus omnino rebus tam fixa sententia, quam certa praescientia. Sed si non vtatur scriptura talibus verbis, non se quodammodo familiarius insinuat omni generi hominum, quibus vult esse consultum, vt & perterreat superbientes, & excitet negligentes, & exerceat querentes, & alacres intelligentes, quod non faceret, si non se prius inclinaret & quodammodo descenderet ad iacentes.

Quod Moyses ducatum populi recipere, iubente Domino, multoties recu- *Exod.* 4. iauit, iratus est Dominus in Moysen.

Iratus est Dominus in Aegyptios, qui *Exod.* 14: detinuerunt & affixerunt populum suum, & tandem voluerunt persequi recedentes. Sequitur, Misisti iram tuam. *Exod.* 15.

Moyses orabat Dominum, dicens: Cur *Exod.* 32: Domine, irascitur furor tuus contra populum tuum? Videlicet propter vitulum conflatilem cui obtulerat holocausta.

Flagrauit populus desiderio carni- *Num.* 11: sedens & flens. Sequitur, Iratus est furor Domini valde.

Num. 16. Occasione seditionis Chore, & cōplicum eius, dixerunt Moyſes & Aaron ad Dñm, Fortiſſime Deus ſpirituū, nū vno peccante cōtra omnes ira tua defauiet?

Eodem. Ac poſtea de glutito Chore cum complicibus, ac 250. viris qui incenſum offerebant igni: de celo contumptis, & murmurauit omnis multitudo filiorū Iſrael contra Moyſen & Aaron, dicēs: Vos interfec. ſtis populum Domini. Sequitur, Egreſſa eſt ira à Domino, & plaga defauiit. Nam 14. millia hominum & ſeptingentos viros flamma percuffit.

Num. 35. Fornicatus eſt populus cum filiabus Moab. Sequitur, iratus Dominus dixit ad Moyſen: Tolle cunctos principe populi & ſuſpēde illos.

Num. 20. Propter haſitationem ad aquas contradictionis, iratus eſt Dominus contra Moyſen, ſicut ipſe dicit Deuter. 1. Mihi iratus eſt Dominus (ſcilicet Moyſi) propter vos dixit Mihi: Nectū ingredieris illuc, ſcilicet, in terram promiſſionis.

Deut. 11. Cauete, dixit Moyſes, ne fortē decipiatur cor veſtrū, & ne recedatis à Domino, ſeruiatiſq; diis alienis, & adoretis eos. iratusque Dominus claudat cælum.

Ieſue 7. Filij Iſrael præuaricati ſunt mandatum & ſurpacerūt de anathemate. Sequitur,

quitur, Iratusque eſt contra filios Iſrael Dominus, propter peccatum Acham.

Iratus eſt Dominus cōtra Ozā & per 2. Reg. 6. cuſſit eum, eo quōd tetigiſſet arcā Dei.

Et addidit furor Domini Iſraeli cōtra 1. Par. 13. Iſrael, quem cū Dauid numerari feciſſet, peſte puniuit ſeptuaginta millia virorum interficiens.

Iratus eſt etiam Dominus Salomoni, 3. Reg. 11. eo quōd auerſa eſſet mens eius à Domino, propter mulieres, quas amauit, quarum gratia idolis immolauit.

Iratus eſt furor Domini cōtra Iſrael, 4. Reg. 13. & tradidit eos in manu Hazaelis regis Syriæ, & hoc propter peccatum idololatriæ: quia adorabant vitulos quos fecerat Ieroboam.

Poſt idololatriā & auguria & alia peccata diuerſa irritauerūt Dominum filij Iſrael, iratusq; eſt Dominus vehemēter Iſraeli, & abſtulit eos de conſpectu ſuo.

Propheta Iehu dixit Ioſaphat regi Iuda, qui venerat ad prælium cum Achab rege Iſrael: Impio præbes auxilium, & iis, qui oderūt Dominum amicitia iungeris: & idcirco iram Domini mereris, ſed bona opera inuenta ſunt in te.

Ioaſ rex Iuda & principes eius ſeruiuerunt lucis & ſculptilibus, & facta eſt ira

domini cōtra Iudā, ppter peccatū hoc.

2. Par. 25. Amasias rex Iuda, diuino fretus auxilio Idumæos superauit in bello, & attulit deos eorum, & adorauit eos, quā obrem iratus est dominus contra eum.

2. Par. 32. Exechias nō iuxta beneficia, quæ acceperat à domino, retribuit, quia eleuatum est cor eius, & facta est ira contra eum, & contra Ierusalem.

2. Par. 34. Magnus furor dñi stillauit super nos, eo quod non custodierunt patres nostri verba dñi, dixit Iozias rex Iuda, auditis verbis quæ scripta erant in libro legis.

1. Esdr. 7. Omne q̄ ad ritū Dei cæli pertinet tribuatur diligenter in domo Dei cæli, ne fortè irascatur cōtra regnū regis & filio rū eius, ita præcepit Artaxerxes gētilis.

2. Esdr. 9. Comederunt, & saturati sunt, & impinguati & abundauerunt in delitiis in bonitate tua magna, prouocauerunt autem te ad iracundiam.

Iob 42. Dixit dominus ad Eliphath Themanitem: Iratus est furor meus in te, & in daos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum.

Ierem. 50. De Babylone dicitur: Ecce erit nouissima in gentibus & deserta, inuia, & arens ab ira domini: non habitabitur, sed tota redigetur in solitudinem.

Macha

Machabæus Iudas cōgregata multitudine, intolerabilis gēribus efficiebatur. Ira enim dñi in misericordiā uersa est. 2. Mac. 8.

In parabola de seruo nequam, qui noluit misereri cōseruo suo dicitur: Iratus dominus eius tradidit eum tortoribus. Matt. 18.

Contra illos, qui se excusauerunt ne irent ad cœnam, dicitur: Tunc iratus paterfamiliās dixit seruo, &c. Luc. 12.

Qui credit in filiū Dei, habet vitam æternā, qui uerò incredulus est filio, nō videbit uitā, sed ira Dei manet super eū. Ioan. 3.

Multum timenda est ira quæ ostenditur in die iudicij. De qua Apocal. Reges terræ & principes, &c. sequitur, dicent montibus & petris, Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis in throno, & ab ira Agni. Apoc. 6.

Quod Deus plus attendat ad operantis intentionem, quam ad opus. CAP. XII.

Cain obtulit de fructibus terræ munera dño. Abel quoque obtulit de gregibus suis. Sequitur, Respexit dominus ad Abel, & ad munera eius. Ad Cain uerò & ad munera illius non respexit. Gene. 4.

Promisso Abraham filio de Sara nascituro, risit Abraham, risit & Sara: risus autem Saræ fuit reprehensus à domino, Abraham non. Gene. 17. & 18.

Exod. 7. Cùm facerent mirabilia quædam coram Pharaone Moyses & Aaron, legitur quòd fecerint similitir malefici Ægyptiorum incantationibus suis.

1. Sam. 16. Talia thuribula habuerunt Chore & omnis congregatio eius, sicut Aaron, & fortè de æquò bono vel meliore metallo, verù Deus non æqualiter acceptauit incensionem eorù cùm ad hunc respexerit, illos verò igne de cælo cõsumpsit.

1. Reg. 6. Eleuantes oculos Bethsamitæ viderunt arcam domini, & gauisi sunt, & obtulerunt Domino holocaustum: quãuis autem bonum opus facere viderentur, percussit eos Dominus graui glaga, eo quòd viderunt arcam, quam videre non debebant ita irreuerenter.

1. Reg. 19. Saul quãdo fuit inter prophetas, expoliauit se, & prophetare cœpit, sed parum ei profuit.

2. Reg. 6. Oza extèdèns manum tenuit arcam ne caderet, qui statim percussus à Domino, mortuus est.

1. Par. 13.

2. Par. 26. Licet offerre incensum Domino sit bonum, non tamen competit omni homini. Vnde Ozias rex Iuda percussus est lepra à Domino, eo quòd ipse voluit incensum thymiamatis adolere.

Esa. 1. Reprobatur dominus per Esaiam oblationes

tionem quas offerre instituit, & hoc propter offerentium prauitates. Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum? dicit Dominus: sequitur, Manus enim vestra sanguine plenæ sunt.

Prætulit Dominus oblationem viduæ *Luc. 21.* quæ posuit duo æra minuta in Gazo-philacium, muneribus diuitum.

Herodes cupiebat videre Iesum, & visum eo gauisus est valde, sed nullum fructum assequutus est inde, quia curiositas, vel vanitas erat in causa, nõ pietas, vel charitas. Vide infra in cap. de recta intentione habenda, quæ & huic conueniunt.

Quòd Deus interdum probat homines, siue detestatione Dei qua tentat vel tentari permittit homines. CAP. XIII.

TENTAVIT Deus Abraham & dixit ad eum, Tolle filium tuum. *Gene. 22.*

Dixit Dominus ad Moysen: Ecce ego pluam vobis panes de cælo: egrediatur populus, &c. sequitur, Vt tentem eum, utrum ambulet in lege mea vel non. *Exod. 16.*

Loquente Domino cum Moysè cunctus populus audiebat voces & lampades, & sonitum buccinæ, montemq; fumigantem & perterriti ac pauore percussi dixerunt Moysi, Loquere tu nobis, &c. & ait Moyses: Nolite timere, ut enim

probaret vos venit Deus, vt terror illius esset in vobis & non peccaretis.

Iudic. 2. Nō deleuit dñs penitus gētes omnes de terra p̄missionis, vt in ipsis experiretur Israel, virū custodiret eius mandata.

4. Re. 10. Dereliquit dominus Ezechiā vt tentaretur, & nota fierent omnia, quę erant in corde eius, quando venerant nuntij regis Babylonis ad eum.

4. Par. 32. Taretur, & nota fierent omnia, quę erant in corde eius, quando venerant nuntij regis Babylonis ad eum.

Tob. 2. Postquam Tobias fuerat excæcatus, dicitur ibi: Hanc autem tentationem ideo Deus fieri permisit, vt posteris daretur exemplum patientiæ eius.

Iudith 18. Dixit Iudith, loquens de filiis Israel quos illo tempore Holofernes destruere cogitabat. Memores esse deberent quia tentati sunt patres nostri, vt probarentur, si verè colerent Deum.

Iob 23. Propter grauissimas tribulationes, quas passus est Iob, ipse dicebat de se ipso probauit me quasi aurum, &c.

Psal. 25. Perebat Dauid à domino, dicēs: Probame domine & tenta me, vte, &c.

Mat. 14. Ambulās dominus Iesus super aquas iussit Petrum venire ad se. Videns autem ventum validum, timuit.

Iona 6. Dixit dominus ad Philippum: Vnde ememus panes, vt hi manducent? hoc autem dicebat tentans eum.

Omne

Omne gaudium existimate fratres, *Iacob. 1.* cū in varias tentationes &c.

Petrus ait, Modicum nunc si oportet *1. Pet. 1.* cōtristari in variis tentationibus, vt probatio vestræ fidei multo preciosior sit auro, quod perit, per ignē autē probatur inueniatur in laudē, & gloriam, & honorem in reuelationem Iesu Christi, &c.

Idem. Si exprobamini in nomine *1. Pet. 4.* Christi, beati eritis.

Quod homo non debet tentare Deum, seu de tentatione qua homo tentat Deum.

C A P. X I I I.

Abraham ingrediens Ægyptum prudenter tacuit, Saram esse vxorem suam, ne si hoc dixisset, seipsum & illam discrimini commisisset. *Gene. 1. & 20.*

Et Isaac similiter: nisi autem sic fecisset, Dominum quodammodo tentasset, vt dicit Augustinus. *Gene. 26.*

Multoties tentauerant Dominum filij Israel in deserto. *Psal. 77. 94. 105.* *Exod. 17. Nume. 11.*

Superati in bello filij Israel à Philistæis dixerunt, Quare percussit nos Deus coram Philistiim? & duxerunt secum arcem Domini ad prælium, quę capta fuit, & illi magna plaga percussit. *& 14. 1. Reg. 4.*

Sciebat Dauid se esse vñctum in regem, & quod deberet regnare post Saul, *1. Reg. 22.*

iuxta

iuxta id, quod promiserat Samuel, non tamen committebat se discrimini tentas Deum, sed faciebat ad sui custodiam quod poterat.

Tob. 6. Cùm magnus piscis inuassisset Tobiam, non expectauit quòd Angelus eum liberaret, qui tamen velociter hoc facere potuisset, sed apprehendit branchiam eius, & traxit eum in siccum.

Iudith 8. Ozias statuit cum populo, vt tractatis quinque diebus, nisi veniret adiutorium, traderet se Holoferni. Dixit autem Iudith presbyteris ciuitatis: Et qui estis vos qui tentatis Dominum? Non est iste sermo, qui misericordiam prouocet.

Matt. 4. Tentatus Dominus à diabolo, vt ipse

Luc. 4. se de pinnaculo Templi precipitaret, respondit: Non tentabis Dominum Deum tuum: poterat enim aliter descendere.

Matt. 21. Pharisei volentes capere Iesum in sermone, fecerunt ab eo queri, vtrum liceret dare tributa Cæsari an non. Cognita Iesus nequitia, ait: Quid me tentatis &c.

Luc. 11. Cùm eiecisset demonium dominus, & loqueretur mutus, quidam tentantes, signum de celo querebant ab eo.

Act. 5. Durè increpando dixit Petrus Saphyræ uxori Ananiæ: Quid conspirastis inter vos vt tentaretis spiritum domini?

De re,

De re, quam Paulus potuit per humanam industriam facere, nolebat miracula expectare. Vnde apud Damaicum cum insidiarentur ei Iudæi, fecit se per murum in sporta dimitti. *Act. 9.*

Item cùm astrictum loris vellet tributus eum facere torqueri, dixit se esse ciuem Romanum, rursum dixit se esse Phariseum, vt poneret dissentionem inter Iudæos, & cum haberet iniquum iudicem, Cæsarem appellauit. *Act. 22. 23. & 25.*

De voto. CAP. XV.

Iacob vadens ad domum Laban auunculi sui post ostensam sibi à domino visionem, vouit votum dicens, Si fuerit dominus mecum. *Gene. 28.*

Rex Arad pugnavit contra Israel & victor existens tuit ex eo prædã. At Israel voto se obligauit dño, & postea vicit eum. *Num. 21.*

Pugnaturus Iephthe, contra filios Ammon votum vouit domino, dicens: Si tradideris filios Ammon in manus meas, quicumque primus fuerit egressus de foribus domus meæ mihiq; occurrerit, eum holocaustum offeram domino. Vnde postea flens filiam que prima ei occurrit immolare coactus est. *Judic. 11.*

Oravit Anna dominum flens largiter & votum vouit, dicens: Dñe exercituum, si dederis

ris

ris mihi sexū vitilem, dabo eū domino.
 2. Reg. 15. Absalon volēs rebellare patri suo Dauid, dixit ad Dauid: Vadam & reddā vota mea quæ voui domino in Hebrō. Vouens vouit seru⁹ tuus, cūm esset in Gesur Syriæ, dicens: Si reduxerit me dominus in Ierusalem sacrificabo domino.

2. Pa. 29. Lætatus est populus, cūm vota sponte promitteret, quia corde puro offerebant ea domino, sed & Dauid Rex lætatus est.

2. Par. 15. Asa Rex Iuda, ea quæ vouerat pater suus obtulit in domum dñi, argentū, aurum, vasorumq; diuersam supellectilem.

2. Par. 31. Filij Israel & Iuda obrulerunt decimas, quas vouerant domino.

3. Esdr. 8. Rex Artaxerxes præcepit Esdræ & populo vt ferrent munera domino Deo Israel quæ vouerat.

Judith 16. Omnis popul⁹ post victoriã, venit in Ierusalē adorare dñm, & obrulerant oēs holocausta, vota & promissiones suas.

Vota mea reddā in conspectu. Psal. 11. 60. 65. 115. Votum vouit Deo Jacob. Psal. 131. Vouete & reddite domino. Psal. 75.

Iona 1. & 2. Viri qui erant in naui, vbi fuit Iona Propheta, timuerunt timore magno, & immolauerunt hostias domino: & vouerunt vota. Et Iona ait: Quæcunque voui reddam pro salute mea domino.

Helio

Helidorus volens ærarium spoliare, 2. Mac. 3. & deposita de templo auferre, fuit virtute diuina grauius flagellatus. Deinde sanatus per orationē Oniæ, hostia Deo oblata, & votis magnis promissis, repedit ad regem.

Postquã percussus fuit à Deo Antiochus grauiſſima & insanabili plaga, pollicitus est Iudæis: tēplo Ierosoly. mirabilia se facturū, sed nihil ei profuit, quia non ex deuotione, sed timore vouebat. 2. Mac. 9.

Beata virgo Maria, virginitatē vouisse videtur, per hoc quod ait: Quomodo fiet istud quoniam virum nō cognosco? Luc. 1.

Crudele votum & impium fecerunt illi Iudæi, qui accedētes ad principes sacerdotum dixerunt: Deuotione deuouimus nos nihil gustaturos donec occidamus Paulum. Act. 23.

De oratione. CAP. XVI.

Hvmiliter & discretè, constanter & pie orauit Abraham dominum vt parceret Sodomitis. Gene. 18.

Pro rebus quas etiam dominus prædestinauit facere, interdum debemus Deum orare. Vnde Isaac deprecatus est dominum pro vxore sua sterili, quã parturam fore disposuerat dominus. Gene. 25.

Pensandū valde est, quã gratus, quã humilis, Gene. 32.

humilis, etiam importunus, in oratione fuit Iacob, dicens: Dñe minor sum cunctis in orationibus tuis. Postea quomodo ipse se ab vxoribus, & tota familia sequestrauit & solus de nocte remansit. Ibid.

Exo. 7. 8. Orauit multoties dominum Moyses
9. & 10. vt amoueret plagas de Ægypto & exaudiebatur, licet illi mali essent.

Exod. 14. Oratio mentalis clamat in aures Dei sicut apparet, quando dixit Moysi, nihil loquenti, Quid clamas ad me?

Exod. 17. In bello, quod habuerunt filij Israel contra Amalech, plus fecit Moyses oratio quam Iosue pugnando.

Exod. 32. Post adorationē vituli, videbat velle dominus populū delere, sed Moyses per orationis instantiā obtinuit ei veniā: & nota ibi modū orādi. Aut, inquit, dimitte eis hanc noxā, aut dele me de libro vitæ.

Num. 11. Per orationem Moysi absorptus est ignis, qui deuorauit castra murmurantium & dolentium pro labore.

Eodem. Petiit populus carnes in deserto, & dominus iratus concessit eis. Per quod liquet, quod non semper exaudiuo orationis signum est diuinæ dilectionis.

Num. 12. Curata est Maria à lepra per orationem Moysi.

Num. 21. Afflictus populus ab ignitis serpentibus

bus dixit ad Moysen: Ora pro nobis, orauit Moyses pro populo.

Cum esset Anna amaro animo, orauit dominum siens largiter, & votum vouit, loquebatur autem in corde suo, & vox penitus non audiebatur. *1. Reg. 1.*

Pugnaturi filij Israel cōtra Philistæos dixerunt Samueli: Ne cesses pro nobis clamare ad dominum, vt saluet nos de manu Philistinorum. Qui clamauit ad dominum, & exauditus est. *1. Reg. 7.*

Displicuit Samueli: quod filij Israel peterent sibi regem: tamen orauit ad dominum. Qui dixit ei: Audi vocem populi tui in omnibus quæ loquuntur tibi. *1. Reg. 8.*

Dixit Samuel ad populū: Absit à me hoc peccatū vt cessem orare pro vobis. *1. Reg. 11.*

Dauid dixit se inuenisse cor suum, vt oraret dominum. *1. Reg. 12.*

Deprecatus est dñm Dauid pro paruo lō, & ieiunauit, & ingressus seorsum, iacuit super terrā, bonus fuit modus orandi, sed tūc Dauid nō fuit dign⁹ exaudiri. *2. Reg. 7.*

Orās Elias pro pluuiā dixit puero suo vt prospiceret contra mare, vnde sperabat nubem consurgere pluuiosam, sed vsque ad septē vices nihil penitus apparerebat. Septima autem vice apparuit nubecula & data est pluuiā, in qua orationis

diuturnitas & infantia commendantur.
 1. *Pa. 20.* Iosaphat Rex Iuda timore perterritus, totum se contulit ad rogandum dominum; audierat enim quod maxima multitudo gentium venerat contra eum, & exauditus fuit.

Nam vertit dñs hostiũ infidias in seipfos qui se mutuis vulneribus cõfoderũt.
 2. *Par. 37.* Miro modo fuit humilis, deuota, efficaciq; oratio Manassæ regis Iuda, sicut patet intuenti in fine libri.

4. *Re. 19.* Bono vsus est cõsilio Ezechias auditis nuntiis regiis Assyriorum, quando misit ad Esaiam Prophetã, dicens: Fac orationem pro reliquiis quæ reperiæ sunt, & ipseret ad orandũ dominũ se cõuertit. Et nota ibi quã fideliter, quã prudenter orauit, vnde audiuit eum dominus.

4. *Rz. 10.* Cõuertit Ezechias faciem suam ad orandum ad parietem, vt attentius orare posset, & orauit dominam dicens: Obsecro domine memento quæso &c. Fleuit itaque Ezechias sterũ magno, & audauit dominus orationem eius.

1. *Esdr. 3.* Prudenter, & vtiliter orauit Esdras protecto itinere; reuersurus in Ierusalem. Vnde ait: se iunauimus & rogauim⁹ dñm pro hoc, & euenit nobis prosperẽ.

Nehem. 1. Nehemias quoque dum prosperẽ daret

ret regi bibere, orat Deum cæli. Cũ debuit ad interrogata respondere, orauerat valdè humiliter.

Tobias auditis duris sermonibus vxõ *Tob. 3.* ris, cœpit orare cum lachrymis, & exauditus est.

Sara filia Raguelis audita ab ancilla *Eodam.* sua grãdi contumelia, perrexit superius in cubiculum domus suæ, & tribus diebus in oratione persisterens, cũ lachrymis deprecabatur dominũ, vt ab illo improprio liberaret eam, quod factum est.

Raphael Angelus monuit Tobiam iu *Tob. 9.* niorem ne dæmoniũ haberet potestatem in eum, vt cũ accepisset Saram vxõrẽ, ingressus cubiculũ per tres noctes contineret se ab ea, & nihil aliud faceret, nisi quod orationibus vtrique vacarent. Quod cũ fecissent, exauditi fuerunt.

Audientes filij Israel potentiam Holo- *Iudub 4.* fernis clamauerũt ad dñm. Eliachim verò summus sacerdos cõmemorabat eis, quomodo Moyse confidentẽ in virtute sua Amalech, nõ ferro pugnãdo, sed precibus sanctis, orando deiecit. Vnde occiso à Iudith Holoferne liberati sunt.

Multum confidebat Iudith in orationibus aliorum, vnde proponens ire ad Holofernem, dixit presbyteris: Orate, *Iudith 8.*

vt firmum faciat cōsiliū meum Deus.
Sequitur: Nihil aliud fiat pro me, nisi o-
ratio ad dominum.

Judith 13. Similiter quādo debuit amputare ca-
put Holofernis, orauit cum lachrymis
ad lectum.

Hester 4. Hester locutura ad regem Assuerum
dixit Mardochæo: Congrega omnes Iu-
dzos, quos reperies, & orate pro me.
Quā verò deuotè & humiliter oraue-
rit, post ea habetur cap. 14. de oratione
Mardochæi quomodo deprecatus est do-
minum pro se & pro populo, vide cap. 13.

Iere. 11. Magnæ reputationis apud Deum erat
oratio Ieremiæ, quādo dicebat ei domi-
nus cap. 11. Noli orare pro populo hoc.

Dan. 3. Azarias stans in medio fornacis ora-
uit sic: Benedictus es domine Deus pa-
trum nostrorum, & liberati fuerunt.

Dan. 6. Non dimisit Daniel propter impium
Darij regis decretum, quin oraret ter in
die Deum suū genibus flexis, sicut antè
facere consueuerat. Ecce quā pretio-
sum & vtile reputabat orare dominum.

Dan. 9. Intelligens Daniel tempus captiuita-
tis esse cōpletum, instantius orauit pro
populo in captiuitate detento. Et nota
quā humiliter & feruenter orauerit.

Dan. 13. Videas Susanna, omnem humanū sibi
deesse

deesse consiliū, recurrit ad orationis
suffragium, & oratio eius fuit exaudita.

Orauit Ionas ad Dominum de vtero *Iona 1.*
piscis & dixit: Clamaui de tribulatione
mea ad Dominum, & exaudiuit me.

Cū vidisset Iudas, & fratres eius *2. Mac. 3.*
appropinquaret hostes, cōgregatus est
conuentus, vt essent parati in prælium,
& vt orarent & peterent misericordiam
& miserationes. Ac paulo post idem.

Iudas Machabeus commissurus præ-
liū cōtra Gorgiā, ait: Clamemus in ca-
lum & miserebitur nostri Dominus, &
congressi sunt, & contritæ sunt gentes.
Item postea cum reliquo exercitu Lysiæ
præliaturus orauit, & dixit: Benedictus
es saluator Israel, & victoria potitus est. *1. Mac. 4.*

In duobus autè præcipuis bellis non *1. Mac. 6.*
legitur orasse. Vno scilicet, cōtra regem
Antiochum Eupatorem, & tunc non vi-
cit, sed diuertit. Altero contra Bacchidē
& Alcimum, & tunc in bello cecidit. *9.*

Videns Ionathas, quòd omnes (exce- *1. Mac. 11.*
ptis paucis) derelinquebant eū pugnan-
tem contra alienigenas, scidit vestimē-
ta sua & orauit, postea victoriā obtinuit.

Iudæi in tribulatione positi, quæ su- *1. Mac. 3.*
pe ruenit eis, orauerūt Dñm. Sacerdotes
verò, ante altare, cum stolis sacerdotali-

bus iactauerunt se, & inuocabant de caelo eum, qui de depositis legis posuit, ut iis qui deposuerunt, ea salua custodiret. Vni uersę etiã mulieres, prensis manibus in celũ deprecabatur, & auxiliũ eis affuit.

Eodem.

Onias summus pontifex orauit, pro Heliodoro, diuina uirtute grauiter flagellato, eò quòd uoluerat spoliare templum. Dominus autem illi uitã donauit.

2. Mac. 8.

Iudas Machabeus, & qui cũ eo erant, simul deprecabantur Dominum, ut eriperet eos ab impio Nicanore, &c. Et si non propter eos sed propter testamentum, quod erat ad patres eorum, & propter inuocationem sancti & magnifici nominis eius super ipso, & ira Dei in misericordiam conuersa est.

2. Mac. 9.

Orabat scelestus Antiochus Dominũ à quo nõ esset misericordiã cõsecuturus.

Nicanor, & qui cum eo erãt cũ tubis & canticis admonebãt: Iudas uerò cum suis inuocato Deo per orationes congressi sunt. Manu quidem pugnãtes, sed cordibus Dominum orantes, prostrauerunt non minus xxxv. millia hominum, præsentiã Dei magnificè delectati.

Matt. 6.

Luc. II.

Dominus & saluator noster in euangeliiis nos orare docuit uerbo: Sic ergo orabitur, Pater noster, &c. Oportet semper

per

per orare & nunquam deficere.

Breuẽ, uilẽ, & humilẽ modum orandi habuit leprosus ille, qui genu flexo, adorauit Iesum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Qui tangens dixit, Volo mundare. Et mundus est.

Mat. 8.

Mar. I.

Luc. 5.

Similẽ modum orandi, per modum insinuationis, habuit Centurio, cum dixit, Domine puer meus iacet paralyticus. Et sanatus est puer ex illa hora.

Matt. 8.

Itẽ Martha & Maria pro Lazaro iam sepulto. Quem quatruiduanum suscitauit Dominus.

Ioan. II.

Etiã de eo, quod Dominus facere proposuit, uult per nos ipse quandoque rogari, unde ait: Rogate Dominũ meũ, ut mittat operarios in messem suam. Statim sequitur, Conuocatis, &c.

Matt. 9.

Luc. 10.

Dimissa turba, ascendit Dominus in montem solus orare. In quo docemur, quòd dum orare uolumus, turbam debemus fugere, ne turbemur.

Matt. 14.

Item animauit promissione. Lucæ II. Petite & accipietis. Item, Si quid petieritis patrem in nomine meo, faciam.

Ioan. 14.

16.

Infirmauit exemplo. Ipse enim, qui poterat imperare, uolebat orare.

Matt. 14.

Matt. I.

Specialiter autem instante persecutione passionis suę, orauit. & orare mo-

Luc. 9.

Matt. 21.

- Luc. 12.* nuit: Vigilate & orate aiebat.
- Luc. 7.* Quando Maria Magdalena veniam obtinuit à Domino dicente: Remittuntur tibi peccata, nihil vocaliter orasse dicitur, sed fleuisse. Vbi apparet efficacia mē talis desiderij, etiā sine oratione vocali.
- Luc. 11.* Ad instantiam orationis Dominus nos inducit, exemplo amici ad amicum media nocte euntis.
- Luc. 18.* Exemplo viduæ: quæ ab iniquo iudice, cum importunitate multa sese vindicari petebat.
- Humiliter orandum.* Ad humiliter orandum & iactantiam cōtemnēdā, inducit dominus exemplū de superbo Pharisæo & humili Publico.
- Luc. 18.* Post ascensionē domini in cælum reuersi sunt discipuli in Ierusalem, & erāt omnes perseverantes in oratione vnanimiter, cum mulieribus & Maria.
- Act. 1.* Apostoli volētes vnum de discipulis eligere in apostolum, loco Iudæ, statuerunt duos Ioseph & Mathiam, & orantes dixerunt: Tu Domine qui nosti omnium corda, ostende quem elegeris.
- Act. 2.* Omnes fideles in primitiua Ecclesia, perseverantes erant in doctrina Apostolorum, communicatione & fractione panis, & orationibus.
- Act. 3.* Item Petrus & Ioannes ascēderūt in

tem

- templum ad horam orationis nonam.
- Cum orassent discip. vnanimiter vna voce, motus est locus, in quo erāt cōgregati, & repleti sunt oēs Spiritu sancto & loquebantur verbum Dei in fiducia.
- Lapidabant Stephanum Iudæi, inuocantem & dicentem: Domine Iesu accipe spiritum meum. Positis autem genibus clamauit voce magna, dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum.
- Petrus & Ioannes orauerunt pro hominibus Samariæ, vt acciperent Spiritū sanctum. Tunc imponebāt manus sup illos & accipiebant Spiritum sanctum.
- Saul ad terram prostratus &, salubriter excæcatus, postea surrexit. Et in Damascum veniens, orare cœpit, & fuit tribus diebus non manducans.
- Cornelius Centurio erat vir religiosus & timens Deum eum omni domo sua, faciens eleemosynas multas, & deprecans Dominum semper. Et per hoc disposuit se ad fidem. Vnde sequitur: Orationes tuæ & eleemosynæ ascēderunt in memoriam, in conspectu Dei.
- Ascēdit petrus in superiora domus vt oraret circa horā sextā, vt scilicet posset orare deuotius, à familia inferius existēte remotus. Petrus seruabatur in car-

cete Herodis, oratio autē fiebat sine intermissione ab Ecclesia, ad Deū pro eo.

Act. 13.
& 14. Cum dixisset Spiritus sanctus, Segregate mihi Barnabā & Paulum ad opus ad quod assumpsi eos. Sequitur, Tunc ieiunantes & orantes, eisque manus imponentes dimiserunt illos, & fecerunt mirabilem fructum.

Act. 16. Cum iret Paulus ad orationem, obuiauit puellæ, quæ spiritum phytionem habebat, quem Paulus expulit, præcipiens ei in nomine Iesu.

Act. 20. Recedēs Paulus à fratribus de Achaia, post paucos sermones & pia verba, positus genibus. cū omnibus illis orauit. Magnus autem fletus factus est omnibus.

Act. 22. Cum orasset in templo Paulus, factus est in stuporem mentis, vidit Dominū Iesum dicentem: Festina & exi velociter de Ierusalem.

Act. 28. Patre Publij febribus & disenteria laborante, cum orasset Paulus, & imposuisset ei manus, sanauit eum.

Apost. Paul. orandū esse sine intermissione, monebat, hoc ipsūmq; sollicit^o faciēbat. Sine intermissione memoriā facio vestri semper in orationibus meis.

Adeo grande & arduum opus est orare, quod ipse Paulus ad id agendum dicebat

cebat se sufficientem non esse, cum ait: Nam quid oremus sicut oportet, nescimus, propter quod ipse orationes aliorum frequentet & humiliter flagitabat Fratres orate pro nobis.

Petebat etiā Paulus orationes fieri pro malis amouēdis, & pro bonis obtinēdis. De primo quod crederet se aliorum orationibus iuari, dicit: Obsecro vos fratres vt adiuuetis me, in orationibus vestris ad Deum vt liberer, &c.

Et de tātis periculis eripuit nos Deus; & eripiet adiuuantibus vobis in oratione. De secundo, quod bona obtinere pro aliorum orationes optabat, ait: Orantes pro nobis, vt Deus aperiat nobis ostiū sermonis, ad loquendum mysterium Christi. Et alio loco. Fratres orate pro nobis, vt sermo Dei currat. &c.

Orabat Paulus pro aliis, vt eos videret & in eis fructificare posset. Memoriā vestri facio semper in orationibus meis obsecrans, si quando prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos.

Et ad Titum. Sine intermissione habeo tui memoriā, in orationibus meis nocte ac die, desiderans te videre.

Item pro Thessalonicensibus, vt Deus eos ad viam salutis vocaret. Oramus sem

Rom. 8.
2. Thef. 3.

Orādum pro malis amouēdis.
Rom. 15.

2. Cor. 1.
Col. 4.

2. Theff. 3.

Orādum pro aliis.
Rom. 1.

Tit. 2.

2. Thef. 1.

semper pro vobis, vt vos dignos habeat ista vocatione Dominus Deus noster.

Phil. 1. Et pro philippensibus, vt ipsi debono in melius proficerent. Hoc oro, vt charitas vestra magis ac magis abundet.

Coloss. 1. Item vt plenitudinem diuinæ cognitionis haberent. Non cessamus pro vobis orantes & postulantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius.

Oradum pro salute corporali, & æterna. Iacob. 5. Apost. Iacobus orationem dicit valere, pro obtinenda corporali salute. Oratio fidei, saluabit infirmum. Item & pro æterna, quæ est salus simpliciter vera. Orate pro inuicem vt saluemini, multum enim valet deprecatio iusti.

Defletu. CAP. XVII.

Gen. 21. Fleuit Agar lögè ab Ismaele discedens nec voluit videre puerum morientem.

Gen. 23. Venit Abraham, vt plangeret Saram vxorem suam defunctam.

Gen. 27. Eiulatu magno fleuit Esau, q̄ benedictionem patris haberet Iacob.

Gen. 29. Eleuata voce, fleuit Iacob, postquam recognouerat Rachel consobrinam suam.

Gen. 33. Stringens Esau collum Iacob, & osculans eum fleuit.

Gen. 37. Scissis vestibus Iacob, indur^o est cilioc lugens filium suum multo tempore.

Gen. 42. Auertit se parumper & fleuit postquam audi

audiuit fratres suos, dicentes: Merito hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum.

Commota fuerunt viscera Ioseph super fratre suo Benjamin, & eruperunt lacrymæ: & introyens cubiculum fleuit. *Gen. 43.*

Eleuauit vocem Ioseph cum fletu, & dixit fratribus suis, Ego sum Ioseph. Item cum amplexatus recidisset in collum Benjamin fleuit, & osculatus plorauit super singulos fratres, idem fleuit cum ascendisset obuiam patri irruens super collum eius, item super patre suo mortuo iterum fleuit, quem etiam fleuit Ægyptus 70. diebus. *Gen. 45. 46. & 50.*

Vulgus promiscuum, quod ascenderat ex Ægypto, flagrauit desiderio carnis, sedens & flens ait: Quis dabit nobis carnes ad vescendum? *Num. 11.*

Vociferans omnis turba, fleuit, murmurantes & dicentes: Vtinam mortui essemus in Ægypto. *Num. 14.*

Omnis multitudo videns occubuisse Aaron, fleuit super eo triginta diebus. *Num. 20.*

Filij Israel Moysen mortuum fleuerunt triginta diebus. *Deut. 34.*

Angelus dñi venit ad locum fientiū & improperauit filiis Israel beneficia quæ à Deo receperunt, & peccata quæ commiserunt, & leuaerunt vocem suam & fleuerunt. *Iudic. 2.*

Pugna

- Iudi.* 20. Pugnaturi filij Israel, cōtra filios Beniamin fleuerunt coram domino.
- Iudi.* 21. Et postmodū obtenta victoria, fleuerunt propter destructionē fratrum suorum.
- Ruth.* 1. Recedente Noemi, nurus eius flere cōeperunt.
- 1. Reg.* 1. Orauit Anna dominū, flens largiter.
- 1. Reg.* 11. Audita obsidione Iabes Galaab, leuauerunt vocem filij Israel, & fleuerunt.
- 1. Reg.* 15 & 16. Lugebat Samuel Saulem, quoniā dominum pœnitebat, quod constituisset eum in regem.
- 1. Reg.* 20. Dauid & Ionathas osculantes se fleuerunt pariter.
- 1. Re.* 24. Saul audiens vocem Dauid, qui percerat ei, eleuata voce fleuit.
- 1. Reg.* 30. Videns Dauid ciuitatem Siceleg esse succensam, & abductos homines inde captiuos, planxerunt ipse & populus, qui erat cum eo, donec deficerent in eis lachrymæ.
- 2. Reg.* 1. Planxit Dauid super Saul & Ionathā & alios interfectos.
- 2. Reg.* 3. Dauid & omnis populus fleuerunt super Abner, quem occiderat Ioab.
- 2. Reg.* 12. Noluit Dauid flere pro filio paruulo mortuo, & tamen fleuit pro infirmo.
- 2. Reg.* 18. Quamuis Absalon exhibuerit se pessimum erga patrem, tamen Dauid fleuit

uit cum miserabiliter mortuum.

Elizeus vidēs Azaëlem corā se, cœpit flere, propter mala, quæ ille erat facturus filiis Israel, cū esset futurus Rex Syriæ.

Fleuit Ezechias fletu magno, orans dominum pro morte, quam sibi imminere in proximo putabat.

Cū audisset Iosias Rex Iuda cōmmissiones scriptas in libro Legis domini, propter peccata, scidit vestimenta sua & fleuit, & multum Deo placuit.

Cū reedificabatur templum ab iis, qui redierunt de Babylone, non poterat quisquam agnoscere vocem clamoris lætæ, & vocem fletus populi.

Orante Esdra & flente, propter cōmissionem populi Gentiliis cū Iudæis, collectus est ad eum cœtus gradis virorum & mulierum & fleuit populus multo fletu.

Cū audisset Nehemias miserabilem statū ciuitatis Ierusalem, fleuit diebus multis, & ieiunabat & orabat, ante faciem Dei cæli.

Flebat populus cū audiret verba legis Tobias manducauit panem cum luctu & tremore, quia corpus iugulari proximi, in domo habebat, quod nocte sepelire volebat.

Postea auditis sermonibus vxoris, ingemuit

- gemuit & cœpit orare cum lachrymis.
- Eodem.* Sara filia Raguel, audita ab ancilla graui cõtumelia, orauit ad dñm cū lachrymis, vt ab illo improprio eã liberaret.
- Tob. 5.* Cũ recessisset à parentibus suis Tobias iunior, cœpit flere mater eius, & dixit: Baculum senectutis nostræ tulisti.
- Tob. 7.* Raguel cognoscens Tobiam iunior, cum lachrymis osculatus est eum, & plorauit super collum eius.
- Tob. 9.* Veniēs Gabelus ad domum Raguelis, videns Tobiam iunior, discumbentem, fleuit, & benedixit eum.
- Tob. 10.* Moram faciente Tobia, fleuit mater eius irremediabilibus lachrymis, atq; dicebat: Heu mihi, vt quid misimus peregrinari lumē oculorum nostrorum? &c.
- Tob. 11.* Exurgēs cæcus Tob. occurrit filio suo redeūti & suspiciēs, osculatus est eū cū vxore sua, & cœperūt flere præ gaudio.
- Iudith 6.* Cũ exposuisset Achior omnia, quæ dixerat Holofernes, omnis populus cõmuni lamentatione & fletu, vnauimes preces domino effuderunt.
- Iudith 7.* Factus est fletus & vlulatus magnus in Ecclesia per multas horas, vna nocte clamauerunt ad dominum, dicētes: Peccauimus cum patribus nostris.
- Iudith 13.* Stetit Iudith ante lectum Holofernis orans

orans cum lachrymis, vt Deus id quod cogitabat, perficere dignaretur.

Cũ audisset Mardocheus iniquam sententiam cõtra Iudæos prolatam, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco spargēs cinerem capiti suo, & cum eiulatu clamans animi sui amaritudinam ostēdebat. In omnibus quoque prouinciis, ad quas crudele regis dogma peruenerat, planctus ingens erat apud Iudæos, ieiunium, vlulatus & fletus.

Postquã Aman vidit Mardocheum tam magnificè honoratum, festinauit ad domum suam lugens operto capite.

Sanctus Iob fleuit pro miseris propriis. Versa est in luctum cithara mea, & organū meum in vocem fletuum. Cuius fletus vehemētia, apparet per hoc quod dixerat: Facies mea intumuit à fletu, & palpebræ meæ caligauerunt.

Fleuit idem pro miseris alienis. Flebam quondã super eo qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. Et post: Mœrens incedebam, &c.

Rex & Propheta Dauid habebat de lachrymis suis lauachrum. Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.

Fuerunt ei alimentū & potus. Fuerūt

- Psal.* 101. mihi lachrymæ panes die ac nocte. Potũ nobis dabis in lachrymis in mensura. Et alibi: Poculũ meum est sletu miscebam. Vnde versus vulgaris habet, Huic lachrymæ lauachrũ, panis, potũsq; fuerũt.
- Psal.* 55. Plorauit etiã Dauid vitã suã recolendo, Deus vitã meam annuntiãui tibi, posuisti lachrymas meas in cõspectu tuo.
- Psal.* 94. Item orando dominum. Exaudi orationẽ meam domine, & deprecationem meam auribus percipe, & ad lachrymas meas ne fileas. Et alibi: Ploremus corã domino, qui fecit nos.
- Psal.* 126. Item cælestis patriæ recordando. Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus.
- Esa.* 22. Videns Esaias destructionem populi sui dicebat: Recedite à me: amarẽ flebo. Nolite incumbere, vt consolemini me super vastitate filix populi mei.
- Ere.* 13. Dixit Ieremias: Audite & aurib. percipite. Nolite eleuari, quia dominus locutus est. Sequitur, Quod si hoc nõ audieritis, in abscondito plorabit anima mea à facie superbix. Plorans plorabit, &c.
- Ierem.* 9. Copiosi sletus in ere. ipso signa erant multæ lachrymę Quis dabit capiti meo aquã & oculis meis fontẽ lachrymarũ?
- Thren.* 1. Item & multi genitus. Idcirco ego plorans

plorans & oculus meus deducens aquã. Sequitur, Multi enim gemitus mei & cor meum mœrens.

Et clamosi singultus. Diuisiones a- *Thren.* 3. quarũ deduxit oculus meus. Sequitur, Ne auertas faciẽ meam à singultu meo & clamoribus.

Et oculorum defectus, defecerunt *Thren.* 2. præ lachrymis oculi mei, & conturbata sunt viscera mea.

Ego Daniel lugebam trium hebdo. *Dan.* 10. madarum diebus, panem desiderabilem non comedi, & caro, & vinum, non introierunt in os meum.

Flebant amici Susannæ, cum videret *Dan.* 13. presbyteros aduersus eã testimoniũ perlaturos, & ipsa etiã flens insperxit in cælum: erat enim cor eius habes fiduciam.

Antiochus fecit in Ierusalem eadẽ *1. Mac.* 1. magnam hominum. & factus est planctus magnus in Israel, & omnis maritus sumpsit lamentum, & quæ sedebant in thoro maritali lugebant.

Planxit Israel planctu magno, pro *1. Mac.* 2. morte Matathix.

Fleuerunt omnes de Israel Iudã *1. Mac.* 9. chabæum planctu magno dies multos, dicentes: Quomodo cecidit potens, qui saluum faciebat Israel?

1. *Mac.* 12. Interfecto Ionatha & duob. filiis eius
 & 13. cum mille viris, quos retinuerat sibi, à
 Tryphone, luxit Israel luctu magno.
2. *Mac.* 4. Cōtristatus est Antiochus propter inī
 quā mortē Oaię, & flexus ad misericor-
 diam lachrymas fudit, & recordatus est
 defuncti sobrietatem & modestiam.
- Matth.* 2. Occīsis bimatis pueris, per Herodem,
 implemum est, quod dictum est per Ie-
 remiā prophetam: Vox in Rama audita
 est, ploratus & ululatus multus, &c.
- Marc.* 9. Pater pueri lunatici, exclamans cum
 lachrymis, aiebat: Credo domine, idiū-
 ra incredulitatem meam
- Luc.* 7. Maria Magdalena legitur ter fleuisse,
Ioan. 11. pro peccatis suis ad pedes domini. Se-
 cundo pro morte fratris. Tertio pro pas-
 sione domini.
- Ioan.* 11. Saluator noster inuenitur tribus vici-
 bus lachrymas fuisse, super Lazarum
 quem ad mortalem vitā reuocabat. Su-
 per Ierusalem ciuitatem, quam propter
 peccata destruādā sciebat. Et in cruce
 quando seipsum pro mūdi peccatis ho-
 stiam offerebat, vt ait Paulus: Preces cū
 lachrymis & clamore valido offerens.
- Luc.* 22. Post negationē tertiā Petrus egressus
 foras, fleuit amare. Sed nota quōd Lu-
 cas prēmisit, dicēs: Respexit dñs Petrū.

Euntem dominum ad crucē sequeba. *Luc.* 23.
 tur multa turba populi, & mulierū, quæ
 plangebant, & lamentabantur eum.

Cum aduenisset Petrus in Ioppem, *Act.* 9.
 circumsteterunt eum omnes viduę flen-
 tes, & ostendentes ei tunicas & vestes
 quas faciebat illis Dorcas.

Paulus apost. cum lachrymis domino *Act.* 20.
 seruebat. ait enim cum vale diceret fra-
 tribus: Vos scitis qualiter vobiscum per
 omne tempus fuerim, seruiens domino
 cum humilitate & multis lachrymis.

Itē cū lachrymis proximos monebat *Act.* 20.
 & ipsos ad lachrymas prouocabat. Per
 trienniū, ait, nocte & die nō cessauī cum
 multis lachrymis, monens vnūquenque
 vestrum. Sequitur, Magnus fletus, &c.

Itē cū lachrymis scribebat epist. suas. *2. Cor.* 2.
 Ait enim, Nam ex multa tribulatione &
 angustia cordis scripsi vobis, per multas *Philip.* 3.
 lachrymas. Multi ambulant, quos sæpe
 dicebam vobis, nunc autem flens dico.

Et ad Rom. ait: Spiritus postulat pro *Rom.* 8.
 nobis gemitibus inenarrabilibus, tales
 autē gemitus non solent esse sine fletu.

De iuramento. CAP. XVIII.

Dixit Abimelech Abrahā, Deus te. *Gene.* 22.
 cū in vniuersis quæ agis: iura ergo
 mihi. Dixitque Abraham, Ego iurabo.

- Gene. 31.* Iacob & Laban inierunt fœdus: & iuravit Iacob per timorẽ patris sui Isaac.
- Exod. 2.* Moyses iuravit q̄ habitaret cū Setro, & acciperet Sefhoram filiam eius, &c.
- 1. Reg. 18.* Pepigit Ionathas fœdus cum Dauid & 20. in domino, & iurauerunt ambo.
- 1. Reg. 25.* Audiens Dauid duritiam Nabal, ait: Hoc faciat dominus inimicis Dauid, & addat, si reliquero de omnibus quæ ad eum pertinent vsque ad mane, etiam mingentem ad parietem.
- 2. Re. 19.* Flente Dauid pro morte Absalon filij sui, dixit Ioab: Surge & procede, & alloquẽs satis fac seruis tuis. Iuro enim tibi per dominum, q̄ si non exieris, ne vnus quidem remansurus sit tecũ nocte hac.
- 3. Reg. 1.* Dauid iuravit Bethsabæe matri Salomonis quòd Salomon regnaret post eũ.
- 3. Reg. 2.* Rex Salomõ audita peritione matris pro Adonia, iuravit per dominũ: Hoc faciat mihi Deus, & hoc addat, quia contra animã suam locutus est verbũ hoc.
- 3. Reg. 17.* Dixit Elias Thesbytes ad Achab regem Israel, Vinit dominus Deus Israel, in cuius conspectu sto, si erit his annis ros & pluuia, nisi iuxta os meum.
- 3. Re. 20.* Benadad rex Syriæ indignatus ad responsionem Achab, ait: Hoc faciãt mihi dij, & hoc addant, si suffecerit puluis Sa-

- mariz pugillis oĩs populi: q̄ sequitur me. Simile iuramẽtum fecerat impia Iezabel, quòd occideret Eliam prophetã.
- Dixit Elias ad Eliseũ, Sede hĩc, quia dominus misit me vsque ad Bethel, cui ait Eliseus, Viuit Deus, & viuit anima tua, quia non derelinquam te.
- Nabuchodonozor iurauit per thronũ & regnum suum quòd defenderet se.
- Rex Antioch' filius Antiochi, misit ad Iudeos pacẽ facere, & iuravit illis rex & princeps. Sequitur, Et rupit tirius, &c.
- Herodes Tetrarcha iuravit filiz Herodiadis, Quicquid petieris, dabitur tibi, licet dimidium regni.
- Petrus dicentibus sibi, Et tu ex illis es, nam & loquela manifestum te facit: cœpit detestari & iurare, quia non nouisset hominem.
- Apostolus Paul. multoties legitur iurasse in epistolis, sic enim ait: Deus & pater dñi nostri Iesu, scit, quia nõ mētor.
- Item ad Coloss. Testem Deum inuoco in animam meam.
- Et ad Gal. Ecce corã Deo, quòd non mētor, testis est mihi Deus, cui seruiõ.
- De Sabbati obseruatione. c. 1. p. XII.
- Q**uæ obseruatio Sabbati originẽ trahit ex eo, quod dicitur: Benedixit dñs

dici septimo, & sanctificauit illum, quia in ipso cessauit ab omni opere suo.

Exod. 16. Sexto die filij Israel in deserto colligebant Manna, in duplici quantitate, vt die Sabbati vacarent ab omni opere.

Exod. 10. Itē in præceptis decalogi, solius mādati de obseruatione Sabbati, ratio redditur. Quia minus de ratione habere apud carnales homines videbatur.

Eodem 31. Præceptum de obseruatione Sabbati

Leuit. 19. frequenter in lege reperitur, vt homo
24. 26. id diligenter obseruet, & vt veram requiem adipisci laboret.

Denter. 5. Homo deprehensus colligere ligna
Num. 15. in Sabbatho, fuit præcepto domini, à toto populo lapidatus.

Num. 28. Die Sabbati offerebantur duo agni vltra illos qui quotidie in iugi sacrificio offerebantur, diebus aliis vnus tantum, nisi in solennitatibus & calendis, ad designandum quòd in festis abundantius Deum laudare debemus.

3. Esdr. 13. Videns Nehemias homines torcularia calcantes, & onera portantes venalia in Sabbatis, obiurgauit eos, tanquam diem Sabbati prophanantes.

1. Mac. 2. Gentiles ex parte Antiochi, cōstituerunt prælia in diebus Sabbatorū aduersus quosdā, qui fugerāt de Iudæa. At illi

non miserunt lapidem nec oppilaerūt loca occulta dicētes: Moriamur omnes in simplicitate nostra. De quibus est aduertendū, quòd licet in hoc erga mādatum domini deuotionem ostēderint, tamen atredentes postea, quòd in hoc populus dñi dispergi poterat, cogitauerūt saniori consilio. dicentes: Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello die Sabbatorum, pugnemus aduersus eum. Non enim dicitur opus seruire, pugnare pro tuenda vita, vel pro lege Dei.

Machabæus Iudas & socij sui pugnātes contra Nicanorem & exercitū suum interfecerunt nouem millia hominum, cæteros autem fugere compulerūt: sed non perseuerauerunt insequentes eo quòd erat ante Sabbathum. *2. Mac. 9.*

Nicanor cogitauit cū omni impetu, die Sabbati bellū committere: sed Iudei qui eū p̄ necessitatē sequebātur, dixerūt ei: Ne ita ferociter ac barbarè feceris, sed honorē tribue diei sanctificationis. *2. Ma. 15.*

Discipulis domini uellentibus spicas & manducantibus, dixerunt Pharisei: Ecce faciunt quod non licet facere Sabbatis. At ille dixit eis: Nō legistis quod fecit Dauid? Sequitur, Dominus est filius hominis, etiam Sabbati. *Matt. 12.*

Matt. 12. Saluator noster legitur in Sabbatis multa fecisse miracula, vt patet per omnia Euangelia. Cuius ratio triplex assignari potest. Vna, vt se dominum ostenderet, vt supra *Matt. 12.* Secunda, vt veram intelligentiam præcepti daret: quia non ab omni opere cessandū. *Matt. 12. Luc. 6.* An licet Sabbato benefacere an male?

Luc. 13. animam saluam facere, an perdere? Tertia, vt plures homines, audientes cum, & videntes, ædificaret, vt *Luc. 13.*

Eodem. Cū curasset inclinatā mulierē, Archisynagogus indignans, quia curasset Sabbato Iesus, dicebat turbæ: Sex dies sunt in quibus oportet operari, in his ergo venite & curamini, & nō in die Sabbati. Respondens dñs Iesus Archisynagogo, dixit: Hypocrita, vnusquisq; vestrū Sabbato nō soluit bouē suū, aut asinum à præsepio, & ducit ad aquare? Hanc autem filia Abrahæ quā alligauit Satanas, ecce 18. annis, nō oportuit solui à vinculo isto die Sabbati? Et cū hæc diceret, erubescerant omnes aduersarij eius, & omnis populus gaudebat in vniuersis quæ gloriosè à Christo Iesu fiebant.

Luc. 23. Mulieres sanctæ, quæ parauerant aromata ad vngendum corpus Domini: ita districtè seruabant Sabbatum, vt tali die

die noluerint tam sanctum corpus inungere. Vnde Sabbato quidem siluerunt, secundum præceptum.

Sabbato requieuit dominus in sepulchro. *Ioan. 19.*

Dies Sabbati erat apta specialiter & conueniens, ad audiendum verbum & legem Dei: vnde *Actuum 13.* dicitur, Voces Prophetarum, quæ per omne Sabbatum leguntur.

De reuerentia Templo exhibenda.

CAP. XX.

Locutus est dominus ad Moysen, dicens: Facies labiū æneum ad lauandum, & missa aqua lauabunt in eo Aaron & filij eius manus suas ac pedes, quando ingressuri sunt tabernaculū testimonij. *Exod. 30. & 40.*

Non licebat, nisi paucis, intrare tabernaculum, nec vasa ipsius tangere. *Num. 4.*

Diligentior & feruentior fuit Salomon, in ædificatione templi Dei, quàm in ædificatione domus propriæ. Nam domum Dei compleuit 7. annis, domū verò propriam, 13. annis. Præterea citius cœpit ædificare templum quàm domum suam. *3. Reg. 6. & 7.*

Magnam fecit Salomon solēnitatem, in dedicatione templi, quod dominus sanctificauit. *3. Reg. 8. & 9.*

Præcepit Ioiada Pontifex, vt Athalia educere *4. Reg. 11.*

educeretur extra templum, & non occiderunt in templo Domini.

1. Esdr. 1. Magnam curam videbatur dñs habere de templo, quando præcepit Cyro regi Persarum, vt ædificaret ei domũ in Ierusalem. Et intelligitur de tẽplo materiali, sicut patet in text. Et hoc per Elaiam, per 100 annos ante prædictum fuerat.

1. Esdr. 3. Reuersi de Babylo. captiuitate Iudæi prius cœperunt ædificare templũ, quã mu-ros ciuitatis. Licet multos haberent inimicos, de quibus die ac nocte timebant.

1. Esdr. 6. Darius Rex præcepit vt ædificaretur domus dñi in Ierusalẽ, & darentur sumptus de arca regis, ne opus impediretur.

Tob. 1. Commendatur Tobias, quia ibat in Ierusalem ad templum Domini, & ibi orabat dominum.

1. Mac. 4. Obtena victoria de inimicis, qui conraminauerunt templum, dixit Iudas ad fratres eius, antequam de domibus propriis aliquam facerent mentionem: Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus nunc mundare sancta, & renouare.

1. Mac. 10. Rex Demetrius statuit, q̃ quicumque confugerit in templũ quod est in Ierosolymis, & in omnibus finibus eius obnoxij regi in omni negotio, dimittantur.

2. Mac. 15. Euntibus Iudæis ad bellũ, contra Nicanoris

canoris exercitum, erat pro vxoribus & filiis, item pro fratribus & cognatis minor sollicitudo: maximus verò & primus pro sanctitate timor erat templi.

Quadragesimo die voluit dominus *Luc. 2.* in templum deferri & offerri.

Item duodecim annorum factus, disputans in templo, fuit inuentus. *Eodem.*

Postea de templo, vendentes & ementes, plures eiecit. *Matt. 21. Luc. 19. Ioan. 2.*

Idem in templo frequenter docuit, & miracula quædam fecit, *Mat. 21. Marc. 11. & 12. Luc. 19. & 21. Ioan. 7.*

Arguit dominus Pharisæos, qui dicebant, aurũ templi sanctius esse templo. *Matt. 25.*

Recepto sancto spiritu, Petrus & Ioannes ascenderunt in templum, ad horam orationis nonam. Et tunc factum est primum sanitatis miraculum, quod factum fuit post ascensionem domini. *Act. 3.*

Angelus Domini per noctem aperies ianuam carceris & abducens Apostolos, dixit: Ite, & stantes loquimini in templo plebi omnia verba vitæ huius. *Act. 5.*

Commédatur Eunuchus ille Candacis reginæ Æthiopiæ, quia de Æthiopia venit adorare in Ierusalẽ, Sed nota q̃ etiã sedens in curru, legebat Esã. Prophetam. *Act. 8.*

Quod est cõtra multos qui cuntes ad loca *Ibidem.*

loca sancta, non legūt, vel referunt sacra documenta, sed multiplicāt vana verba.

Act. 21. Quamuis Iudæi, graui odio perseque-
rentur Paulum, tamen in templo nolue-
runt occidere, sed traxerunt eum extra
templum, vt foris occiderent.

De adoratione & cultu Dei. CAP. XXI.

Gene. 4. **F**ACTUM est vt offerret Cain de fructi-
bus terræ munera domino: Abel quo-
que obtulit de primogenitis gregis sui,
& de adipibus eorum. Et respexit domi-
nus ad munera Abel. Enos filius Seth,
Ibidem. cœpit inuocare nomen domini.

Gene. 8. Edificauit Noë altare domino: Et
tollens de cunctis pecoribus mundis &
volucris, obtulit holocaustum: odora-
tusq; est dominus odorem suauitatis.

Gene. 12. Apparuit dominus Abraham in terra
Chanaan, & dixit ei: Semini tuo dabo
terram hanc. Qui ædificauit ibi altare
domino, qui apparuit ei.

Gene. 18. Cùm eleuasset oculos Abraham, appa-
ruerunt ei tres viri, stantes prope ipsam:
quorū cùm vidisset, adorauit in terra, &
dixit: Domine si inueni gratiam in ocu-
lis tuis, ne transeas seruum tuum.

Gene. 22. Paratus fuit Abrahā offerre Deo vni-
cum filiū suum Isaac in holocaustum: sed
dño aliter prouidente, arietem obtulit.

Apparuit.

Apparuit dominus in Bersabee Isaac, *Gene. 26.*
dicēs: Noli timere, quia ego sum tecum.
Sequitur, Itaque ædificauit ibi altare do-
mino & inuocato nomine domini ere-
xit tabernaculum.

Locutus est Deus Iacob, dicēs: Surge *Gene. 35.*
& ascende Bethel, & habita ibi, facq; al-
tare Deo, qui apparuit tibi, quando fu-
giebas Elau fratrem tuum. Qui ædifica-
uit ibi altare.

Audierunt filij Israel, quod uisitauit *Exod. 4.*
eos dominus, & quod respexisset affli-
ctionem eorum, & proui adorauerunt.

Postquam locutus est dominus ad *Exod. 12.*
Moysem, de religione Phasæ, & percus-
sione primogenitorum Ægypti. Sequi-
tur, Incuruatus populus adorauit.

Iethro dixit: Moysi: Esto tu populo in *Exod. 18.*
his, quæ ad Deum sunt, vt referas, quæ
dicuntur ad eum, ostendasq; populo ce-
rimonias & ritum colendi, &c.

Dixit dominus ad Moysem: Ascende in *Exod. 24.*
montem tu & Aaron, Nadab & Abihu &
70. senes ex Israel, & adorabitis procul.
Sequitur, Moyse mane consurgens ædi-
ficauit altare ad radices montis, & duo-
decim titulos per duodecim tribus Israel.
Et post pauca sequitur, Obruleruntq; vi-
ctimas pacificas domino vitulos.

Præcepit

Exod. 25. Præcepit dominus sibi fieri tabernaculum, variis utensilibus, & ministros ad ministeria ordinari, ad cultum ipsius: ut patet in multis cap. Exod.

Exod. 20. Primum præceptum decalogi est: Non habebis Deos alienos: Non facies tibi sculpsile: Non adorabis ea, neque coles.

Deut. 5. 6. Et alibi: Dominum Deum tuum timebis, & illi soli seruias.

Judic. 13. Angelus domini dixit ad Manue, patrem Samsonis: Si vis holocaustum facere, offer illud domino. Et ita fecit.

1. Reg. 1. Elcana pater Samuelis, ascendebat de ciuitate sua, statutis diebus, ut adoraret & sacrificaret domino Deo exercituum in Silo.

1. Reg. 2. Erat peccatum filiorum Heli grande nimis coram domino, quod detrahebant homines à sacrificiis domini, ideo dominus male perdidit eos.

1. Reg. 7. Cum Samuel offerret domino holocaustum pro populo, Philistiim inierunt prælium contra Israel. Intonuit autem dominus fragore magno, super Philistiim, & exterruit eos, & cæsi sunt à filiis Israel.

1. Par. 13. Rex Dauid sollicitè Dei cultum in cantibus, & sacerdotibus studuit ampliare.

3. Reg. 3. Abiit Salomon, ut immolaret domino in Gabaon, mille hostias in holocaustum obtulit, apparuitque ei dominus per somnum.

Salomon

Salomon ædificato templo stetit ante altare domini, in conspectu ecclesiæ Israel, expandens manus suas in cælum, & trunquæ genu in terram fixit, & orauit.

Reuersi filij Israel, de captiuitate Babylonis, legerunt in volumine legis Dei sui, quater in die, & quater in nocte confitebantur dominum Deum suum.

Cum irent omnes filij Israel ad vitulos aureos, Tobias fugiebat cõsortia eorum, & pergebat in Ierusalem ad templum domini: & ibi adorabat dominum Deum.

Cum audisset Iob nunciorum verba, dicentium sibi perditionem rerum suarum, surrexit, & corruens in terram adorauit & dixit: Nudus egressus sum de utero, & c.

Quamuis esset prohibitum, quod nullus aliquid peteret ab aliquo Deo vel homine, usque ad xxx. dies, nisi à solo rege Dario: tamen Daniel tribus temporibus in die flectebat genua sua in cœnaculo suo, & adorabat, confitebaturque coram domino Deo suo.

Magi intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentè adorauerunt eum. Ecce mira humilitatis deuotio. Quid ergo debent facere Christiani, domino iam regnanti, si sic fecerunt gentiles puero vagiente?

H

Matth. 8. Cùm descendisset Iesus de monte, le-
prosus veniens, genuflexo, adorauit eũ,
dicens: Dñe, si vis, potes me mundare.

Marc. 1. Cæcus natus, prociðs, adorauit eum.

Ioan. 9. Discipuli post resurrectionem, domi-

Matth. 28. num adorauerunt.

Act. 14. Sacerdos & populus de Lystris viden-
tes Paulum & Barnabam, Deos eos esse
credentes, voluerũt sacrificare eis, quod
illi prohibuerunt.

Apoc. 19. Cecidit Ioannes ante pedes Angeli vt
& 22. adoraret eum. Respondit ei Angelus:
Vide ne feceris, conseruus tuus sum,
&c. Deum adora.

De idololatria. CAP. XXII.

Exod. 32. Videns populus, quod iam moram faceret
descendendi de monte Moyses, con-
gregatus omnis populus aduersus Aa-
ron, dixit: Fac nobis Deos qui nos præ-
cedant. Qui fecit vitulum conflatilem.

Num. 25. Fornicatus est populus filiorum Israel
cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos
ad sacrificia sua. At illi comederunt, &
adorauerunt Deos earum.

Judic. 2. Mortuò Iosue filio Nun, filij Israel fe-
cerunt malum in conspectu Domini, &
seruierũt Baalim & Astaroth, ac dimise-
runt dominum Deum patrum suorum.

Judic. 8. Fornicatus est Israel in Ephraim, quod
fecerat

fecerat Gedeon. Et factum est Gedeoni
& omni domui eius in ruinam.

Cùm iam esset senex Salomõ, depraua 3. *Reg. 11.*
tũ est cor eius p mulieres, vt sequeretur
Deos alienos: nec erat perfectũ cor eius.

Cogitato consilio, Ieroboã fecit duos 3. *Reg. 2.*
vitulos aureos, & dixit: Ecce dij tui Is-
rael, qui eduxerunt te de terra Ægypti.

Ædificauerunt viri de Iuda aras, sta- 3. *Reg. 4.*
tuas, & lucos, super omnẽ collẽ excessum
& subrus omnem arborem frondosam.

Non sufficit Achab regi Israel, vt am- 3. *Reg. 16.*
bularet in peccatis Ieroboam, sed insu-
per seruiuit Baal, & adorauit eum.

Achaz Rex Iuda, ambulauit in via re- 4. *Re. 16.*
gum Iuda & Israel. Insuper & filiũ suum
consecrauit transferens per ignem.

Filij Israel transfari de Samaria in As- 4. *Re. 17.*
syrios fecerunt sibi statuas & lucos, ac
postea fecerunt duos vitulos, & adoraue-
runt vniuersam militiã cæli, vnde iratus
dominus abstulit eos à conspectu suo,
& non remansit nisi tribus Iuda.

Trãslati filij Israel in Assyrios, collo- 4. *Re. 17.*
cata sunt diuersæ gentes, in ciuitatibus
Samarie, & vnaquæq; fecit Deum suũ, &
cùm dominũ colerẽt, dijs quoq; suis ser-
uiebant, iuxta consuetudinem gentium.

Confusus & vituperatus Sennacherib 4. *Re. 19.*

Rex Assyriorum, reuersus est in Niniuē, ab impugnatione Ezechix regis Iuda. Cumq; oraret in templo Nesroch D: ū suum, Adramelech & Sarasar filij eius, percusserunt eum gladio, & fugerant.

4. *Re. 21.* Manasses Rex Iuda, erexit aras Baal, & adorauit oēm militiā celi, & coluit eam.

Judith 6. Holofernes indignatus cōtra Achior qui commēdauerat potentiam Dei Hebræorum, dixit quōd ostēderet ei, quōd non esset Deus nisi Nabuchodonosor.

Dan. 3. Nabuchodonosor fecit statuam auream, & præcepit, vt omnis populus, tribus, & linguæ cadentes adorarent eam.

Dan. 6. Darius Rex Persarum, proposuit editum, quōd nullus intra triginta dies peteret aliquid à quocunque Deo vel homine, nisi ab ipso Dario rege.

Dan. 14. Erat idolū in Babylone, quod Rex quotidie adorabat, quod cum Daniel subuertisset, Babylonij draconem adorauerunt.

1. Mac. 1. Antiochus iussit adorari idola, ædificari aras & tēpla, & immolari carnes suillas, & relinquere filios suos incircuncisos.

Act. 14. Cū Paulus maneret Athenis, incandescēbat spiritus eius in ipso, cū videret simulachrorū cultui dedicam ciuitatem.

De blasphemia contra Deum.

CAP. XIII.

Filius mulieris Israelitidis, præcepto *Leui. 24.* domini lapidatus fuit in deserto: pro eo, quod nomē domini blasphemauit.

Dixit Heli filiis suis: Si peccauerit vir in virū, placari potest ei dñs: si autem in Deum peccauerit, quis orabit pro eo? *1. Reg. 2.*

Nathan propheta multū exaggrauit peccatum Dauid, ex eò, quōd blasphemare fecerat inimicos nomen domini. *2. Reg. 12.*

Vir Dei dixit ad regē Israel: Quia dixerunt Syri, Deus mōtium est dominus eorum, & non est Deus vallium, dabo omnem multitudinem grandem hanc in manu tua. *3. Reg. 10.*

Videtur quod maius peccatum nequiuit excogitare nequissima Iezabel, ad citò lapidandum Naboth, quam blasphemiam, quam illi fecit imponi. *3. Reg. 21.*

Multum displicuerunt Deo blasphemiz quas dixerunt serui Sennacherib Regis assyriorum, vnde percussit angelus domini centum octoginta quinque millia hominum de exercitu eius. *4. Reg. 19.*

Non expedit simplices homines cōtra blasphemias infidelium disputare, propter hoc prohibuit Ezechias, ne populus imperitus, blasphemiam Rablaciis Assyrij responderet. *4. Reg. 18. Esa. 36.*

Holofernes indignatus, eò q; Achior *Jud. 6.*

H 3

potentiam Dei cæli commendauerat, dixit ad eum: Quoniã prophetaſti quòd gens Iſrael defendatur à Deo ſuo, oſtendam tibi quòd non eſt Deus niſi Nabuchodonofor, quum percuſſerimus eos omnes quaſi hominem vnum.

Judiſh 13. Verùm poſtea per vnus ſceminæ manum eius caput amputatur.

Iere. 44. Cùm argueret Ierem. populum ꝑ eo qd ſacrificabant omnes diis alienis, reſponderūt: Sermonē dñi nō audiemus, ſed ſacrificabimus reginæ cæli: ſicut fecimus nos & patres noſtri, & bene nobis fuit: quia malum non vidimus: Sed gladio, & fame conſumpti ſunt.

Dan. 3. Nabuchodonofor rex babylonis, dixit ſociis Danielis: qui ſtatuam auream noluerunt adorare: Quis eſt Deus qui eripiat vos de manu mea? Sed poſtea viſo miraculo benedixit.

1. Mac. 11. Quidam iniqui ex Iſrael in diebus Antiochi ſuaſerūt dicentes: Eamus & diſponamus teſtamentū cū gentibus: quia ex quo reſceſſimus ab eis, iuenerūt nos multa mala: ſed poſtea peiora ſecuta ſunt.

2. Mac. 9. Blaſphemus, & ſuperb⁹ Antiochus in ſanabili, & inuiſibili plaga percuſſus eſt.

2. Mac. 10 Obſidente Iuda Machabæo quoddã præſidiū, quidã gentiles intus exiſtentes,

verba

verba blaſphemix nephanda iactabant, tamen citò poſtea concremati fuerunt. *2. Mac. 15.*

Dicentibus Iudæis Nicanori, Eſt dominus potens in cælo, qui iuſſit agi ſeptimam diem ſolēnem: ille inſcælix ait, Et ego potens ſum ſuper terrã, qui impero ſumi arma, & negotium regis impleri. Sed ruit cum armis ſuis.

Cùm eieciſſet demoniū dominus cecum & mutum, ſtupentibus turbis, Phariſæi blaſphemabant, dicentes: Hic non eiecit dæmones, niſi in Beelzebub, &c. *Mat. 12. Luc. 11.*

Pedēte domino in cruce, prætereūtes blaſphemabāt eum, mouētes capita ſua. *Matt. 28.*

Contradicebant Iudæi his, quæ à Paulo dicebantur, blaſphemantes ac contradicentes. *Act. 18.*

De præceptis Dei & obſervatione eorum.

C A P V T X X I I I.

PRæceptum leue ad implendum dedit dominus primo parenti, dicens: Ex omni ligno Paradifi comede, de ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas. Male tamen ille caſtodiuit, & graues pœnas incurrit. *Gene. 2. Gen. 3. & 5.*

Mãdata Dei licet videantur interdum eſſe de re parua, nō tamen parua diligētia ſeruãda ſunt: quia puniuntur grauiter tranſgreſſores. Vnde dominus dixit *Gene. 2. & 5.*

Adamo: Quacunq; hora comederis de ligno scientiæ boni & mali, &c. Qua vltra alias pœnas punitus est cū posteris.

Gene. 6. Fecit Noë omnia quę mandauerat ei dominus, ideo à diluuiò saluatus est.

Exod. 19. Recepturi filij Israel mādara Dei, iussi sunt sanctificari. Ait dñs ad Moysen: Va de ad populū, & sanctifica eos hodie & cras: Vnde p̄cepit filiis Israel vt ponerent vittas hyacinthinas per angulos palliorum, quatenus contrinuum haberent memoriā cœlestium mādatorum.

Num. 14. Filij Israel parantes expeditionem contra Amalechitas & Chananæos, viuuntur, quia contra p̄ceptum ascenderunt, occisi sunt.

Num. 15. Itē homo qui cōtra p̄ceptum dñi in die Sabbari collegit ligna lapidatus est.

Num. 23. Balaã Ariolus, dixit Balach regi: Nōne dixi tibi, quodcunq; mihi Deus imperaret hoc facerem? Ecce quantā reuerētiā habebat homo malus ad imperiū Dei.

Iosue. 1. Specialem monitionem fecit dominus Iosue, de meditatione & obseruatione legis, quando cōstituit eum principem super populum.

Iosue 7. Achan sumens de anathemate cōtra p̄ceptum, lapidatur.

Iosue 11. Non p̄termissit Iosue de vniuersis manda

mandatis domini, ne verbum vnum.

Saul signanter electus, propter transgressionem diuini mandati, irreuocabiliter est reiectus. *1. Reg. 15.*

Vir Dei quidam comedens contra p̄ceptum domini, panem in loco sibi verito, à leone occiditur. *3. Reg. 13.*

Rex David instruens Salomonem filium suum post se regnaturū, dicebat: Tunc proficere poteris, si custodieris mādara, quę p̄cepit dominus Moysi. *1. Par. 13.*

Ordinante Ionada pōifice, eduxerūt filium regis, & imposuerūt ei diadema, dederūtque in manu eius tenendam legem, sic constituerunt eum regem. *2. Par. 23.*

Cyrus rex Persarum gentilis monarcha totius mundi, nō verecūdabatur dicere: P̄cepit mihi Deus cœli & terræ, vt adificarem ei domum in Ierusalem. *1. Esdr. 1.*

Conquerendo dicit dominus, Præua luerunt sermones Ionadab filij Rechab, quos p̄cepit filiis suis, vt nō biberēt vinum, qui obedierunt p̄cepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos, & non obedistis mihi. *Iere. 35.*

Melius iudicauit Susanna incidere in manus hominū, quā derelinquere legē dñi: exponens periculo vitā & famam. *Dan. 13.*

Jonas deglutitur à pisce, quia contra *Iona 1.*

præceptum fugeret à facie domini.

1. *Mac.* 1. Iudæi ab Anthiocho maluerunt trucidari, quàm infringere legem Dei.

2. *Mac.* 6. Duę mulieres delatæ sunt natos circumcidisse quas infantibus ad vbera suspensis cum publicè per ciuitatem perduxissent, per muros præcipitauerunt.

Eodem. Eleazarus vir ætate prouectus, duos corporis dolores sustinuit, & tãdem occisus fuit, qui carnes porcinas noluit manducare contra legem, nec etiam simulare se nullatenus manducasse.

2. *Mac.* 7. Propter legem Dei septem fratres cum matre sua grauius tormenta passi sunt sub Antiocho.

Luc. 1. Parentes Ioan. Baptistæ erant incedentes in omnibus mādatis & iustificacionibus domini sine querela.

Mat. 19. Quærenti à Saluatore, quid boni faceret vt vitam æternam haberet, respõsum est à domino: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.

2. *reg.* 71. Ad obseruandũ præcepta domini, inducunt nos alię creature, quæ obediunt ei.

2. *Par.* 21. De bonis angelis non est dubium, qui sunt ministri eius facientes voluntatẽ & verbum illius, vt videre licet.

Luc. 8. De angelis vero malis, præcipiebat spiritui immundo vt exiret ab homine.

Item

Item præcepit soli & non oritur. *Iob.* 9.

Præcepit coruis vt pascerent Eliam & fecerunt. *3. Reg.* 17.

Ventis & mari imperabat dominus, & obediabant ei. *Luc.* 8.

Generaliter dicit Psalmus: Præceptũ posuit, & non præteribit. Ignis, grando nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum eius. *Psal.* 148

De obedientia & inobediẽtia. CAP. XXV.

Hominẽ Deum volens sub obedientia viuere etiã in statu innocentie, statim vt conditus est, ipsum præceptis astrinxit, & eum contra obediẽtiam uiuentem seuerè puniuit. Eum nanque de paradiso expulit, mortique & cæteris ærumnis, cum tota posteritate subiecit. *Gene.* 23.

Promptè obediuit Noë Domino in omnibus quæ ei facienda præcepit tempore instantis diluuij, & saluatus est. *Gene.* 6. & 7.

Præceptum Dei de circumcisione, quã uis esset graue & insolitum. nõ distulit Abraham implere usque in crastinam. Et bene ei cessit. *Gene.* 17.

Præceptum Abraham de immolatione filij, sine mora exequi uoluit. Ecce cõsidera mirabilem eius obedientiam. Ideo multiplicatum est semen eius. *Gene.* 22.

Promptè obediuit Ioseph patri ad fra-

Gene. 37. tres

tres eum mittenti, quamuis prius eos accusasset, ob quod meritò timere debuerat. Et Deus exaltauit eum.

Exo 34.
& infra. Obediuit Moyses domino imponenti ducatum populi, sed attende cum quanta difficultate, quinque enim excusat se. Vnde magnificatus est.

Exo. 24.
& 31. Magnam obedientiam promiserunt filij Israel dicentes: Omnia quæ locutus est dñs faciemus, & erimus obedientes. Sed post operibus contrarium fecerunt, vitulum adorantes, sed pœnas dederunt.

Num. 9. Filij Israel per desertum ambulantes, ad imperium dñi erigebat tentoria, & ad imperium ei' deponebat. Et bene illis erat.

Num. 14. Item filij Israel ad terram promissionis iuxta mandatum dñi timuerunt ascendere: sed postea domino prohibente ascendere conati sunt: sed male successit eis: Nam percussi sunt ab hostibus.

Num. 14.
21. & 31. Euntes ad bellum contra mandatum domini & Moysi, multi victi à paucis.

Cum autem ex obedientia pugnauerunt, pauci vicerunt.

Iosue 7. Quia transgressus est Achan mandatum Iosue, populus in prelio fuit superatus, & ipse postea à populo lapidatus.

1. Reg. 13. Saul offerens holocaustum contra mandatum Samuelis, reprobarus est. Simili-

ter quia pepercit Agag regi Amalech, & gregibus ouium, & ceteris rebus preciosis: & tunc dixit ei Samuel, Melior est obedientia quam victimæ.

Dauid licet per Samuelem esset vinctus regem, tamen obediebat patri mittenti eum vt portaret victualia fratribus, quibus tunc fuerat prælectus. Vnde prospere ei cessit.

Prædixit dominus Salomoni, quod si faceret omnia quæ præceperat ei, poneret thronum regni eius in Ierusalem in sempiternum: si autem auerteretur & non custodiret eius mandata, auferret Israel de superficie terræ.

Vir Dei, qui prædixit Ieroboam destructionem altaris sui, à Leone occisus fuit, quia contra præceptum domini in domo alterius prophetæ comedit.

Obedientia etiã interdum comendatur in iis, quæ videntur sine ratione mandari. Vnde percussus est à Leone ille, qui noluit percutere quendam de filiis prophetarum.

Cum ad mandatum Elisei Naaman indignatus abiret, dixerunt ei serui sui: Pater, etiam si rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras. Vnde fecit, & mundatus est.

Tobias iunior auditis exhortationibus

1. Reg. 15.
& 17.

3. Reg. 9.
2. Par. 7.

3. Reg. 13.

3. Reg. 10.

4. Reg. 5.

Tob. 5.

bus

bus patris, respondit & dixit: Omnia quaecunque præcepisti mihi, faciam pater. Et ita fecit, & successit ei bene.

Esth. 2. Quicquid præcipiebat Mardochæus obseruabat Esther, & ita cuncta faciebat ut eo tempore solita erat, quo eam paruulâ nuntiebat. Unde in reginam assumpta est.

Iere. 35. Commendantur à domino Rechabitarum, pro eo quod noluerunt vinum bibere, præcepto patris obediens, dicentis: Non bibetis vinum.

Iona. 1. 2.
3. Ionas insipienter refugiebat obedire domino præcipienti, ut iret ad prædicandum in Ninive, sed refugiendo deuenit quò dominus miserat.

1. Mac. 2. Marathias dixit nuncio regis Antiochi: Et si omnes obediunt regi, ego & filij mei obediemus legi patrum nostrorum.

2. Mac. 7. Dixit vnus illorum septem fratrum: Parati sumus mori magis, quàm patrias Dei leges præuicari.

Luc. 2. Descendit puer Iesus cum Maria & Ioseph in Ierusalem. & erat subditus illis,

Matt. 4. Cito & perfecte obediunt illi Apost.

Luc. 5. qui à domino vocati, continuo relictis

Matt. 9. omnibus, secuti sunt eum. Similiter & Mattheus relictis omnibus, secutus est.

Matt. 21. De obediētibus verbo & nō facto, seu facto plus quàm verbo: proponit dominus

exemplum duorum filiorum, quorum vnus dixit se iturum in vineam patris, & operaturum, & non iuit: alius negauit, & iuit. Etiam malis prælatis obediendum esse, præcepit dñs: Super cathedram Moyse. &c. omnia quęcunq; iusserint facere, facite.

Saluator noster, legis dñs, legi voluit obedire, in circūcisione, & oblatione facta in templo, & etiã in esu agni paschalis.

Exemplum obedientię proponit nobis Apostol. in Salvatore nostro, dicens: Factus est obediēs vsque ad mortē, Vbi etiã insinuat obediētę fructū. Sequitur, Propter quod exaltauit Deus illum, &c.

Principes Sacerdotum comminati sunt Petro & Ioanni, ne vitra loquerentur in nomine Iesu. Qui responderunt eis: Si iustum est, vos potius audire quàm dñm, iudicate. Non enim possumus, quę vidimus, & audiuius, nō loqui. Deinde cum arguerentur apost. à principib. sacerdotum, quia non seruassent eorum mandatum, responderunt Petrus, & alij Apostoli, Obedire oportet Deo magis quàm hominibus.

Saulus in terram prostratus, audiens verba Iesu Nazareni, promptè ait: Domine quid vis me facere?

Cornelius dixit Petro: Oēs nos in conspectu tuo sumus, parati audire omnia quę

*Matt. 23.**Luc. 2.*
*22.**Matt. 26*
*Philip. 2.**Act. 4.**Act. 5.**Act. 9.**Act. 10.*

Act. 15.
& 16. quæcunq; tibi præcepta sunt à domino. Paulus electo sibi Sila in socium perambulabat Syriam & Ciliciam, confirmandus ecclesias & præcipiens custodire præcepta Apost. & seniore.

De sacra scriptura. CAP. XXVI.

Exo. 31. **M**agnam reuerentiam habere debemus ad sacram scripturam, quam ipse Deus voluit scribere, vel tradere specialiter & docere.

Exo. 32. Reuersus est Moyses de monte portans duas tabulas, scriptas digito Dei.

Iohan. 1.
Gala. 3. Ipse etiã dñs Iesus dicit, se missũ fuisse ad euangelizandũ: & misit discipulos ad hoc ipsum Mat. 10. Mar. 1. Luc. 4. Io. 7.

Act. 7. Sic ergo potest dici, qd lex vetus fuit data à Deo Moyse, mediantibus angelis, vt ait apost. & S. Stephanus hoc ipsum testatur. Accepistis ait, legem Dei, in dispositione angelorũ. Reliqua verò pars veteris testamẽti data fuit inspiratione Spiritus sancti, vt Petrus ait: Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati, loquuti sunt Dei homines. Nouum autẽ testamentum continet verba & facta domini Iesu Christi in Euangeliis: verba Apost. in Epist. & in Apocalypsi: facta ipsorum in lib. act. Apost. Christus ergo

1. Pet. 1.

verus Deus & homo partem Euangeliorum protulit per seipsum, & per spiritũ sanctum, per ipsumq; alia verba, quæ dixerunt Apost. & Evangelistæ instructi, vt Act. 2. Repleti sunt omnes spiritu sancto, & cœperunt loqui variis linguis.

Sapientiã omnium antiquorũ exquiret *Eccles. 39.* sapiens, & in Prophetis vacabit, quasi dicet, Sapientiã quidem sapientũ debet sapiens exquirere, sed specialiter debet ad Prophetarum scripturas intendere.

Ionathas summus Sacerdos & seniores Iudæorum, licet essent rebus bellicis intenti, scripserunt Spartiatis epist. Nos enim quando nullo horũ indigeremus, habentes solatio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris. *1. Mac. 12.*

Principes Sacerdotum, Scribas, Phariseos iniuste arguentes dominum, ipse multoties per scripturas conuicit. *Matth. 9. & 21.*

Et per scripturã respondens, defendit discipulos suos contra Phariseos. Nõ legis, ait, qd David fecerit quãdo esuriit? *Matth. 12. & 15. 2. Reg. 21.*

Saluator noster, testatus à diabolo per scripturam respondit, & ipsum tentatorem, scripturæ autoritate confudit. Idem scripturam esse completam, in aduentu suo, dixit, Hodie hæc scriptura impleta est in auribus vestris. *Matth. 4. Luc. 4.*

Matth. 5. Magnam auctoritatem tribuit dominus veteri testamento, quando dixit: Donec trāseat cælum & terra, iota vnū aut apex vnus non præteribit. Et Ioā. 10. Non potest solui scriptura.

Ioan. 19. Non minoris auctoritatis, sed maioris est nouum testamentum de quo dominus ait: Cælum & terra transibunt, mea autem verba non transibuat.

Luc. 21. Cælum & terra transibunt, mea autem verba non transibuat.

Luc. 10. Legis peritū sciscitantem, quid agendo, acquireret vitam æternam, remittit dominus ad scripturam. Quomodo legis? in lege quid scriptum est?

Matth. 22. Arguit dñs Sadducæos de ignorātia scripturarū. Erratis, nesciētes scripturas.

Act. 2. Petrus in prima prædicatione sua post missionem spiritus sancti, auctoritatem Ioclis exponens, tria millia hominum conuertit ad Christum.

Ioc. 2. Petrus in prima prædicatione sua post missionem spiritus sancti, auctoritatem Ioclis exponens, tria millia hominum conuertit ad Christum.

Act. 8. Valde cōmendāndus est Eunuchus ille, qui veniēs de Æthiopia Ierosolymā, legebat Esaiam prophetā, in curru existēs. Et Philippus præcepto dñi occasione assumptū prædicandi ei Euangelium Christi, ex auctoritate, quam legentem inuenit, & credentem illico baptizauit.

Act. 17. Veniēs Paulus Berrhocæ, intrabat synagogā Iudæorū. quidam autē susceperunt verbū cū omni auiditate, quotidie

scrib

scrutātes scripturas, an hæc ita se haberent. Et crediderunt multi ex eis, Græcæ mulieres honestæ & viri non pauci.

Apollo vir eloquens, potens in scripturis, cōtulit multum his, qui crediderunt per gratiam. Vehemēter enim Iudæos reuincebat publicè, ostendens per scripturas esse Christum Iesum. *Act. 18.*

Non volūate humana allata est propheta, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. *2. Petr. 1.*

De exhortatione bona, & prædicatione verbi Dei. CAP. XXVII.

CAin admonitus exteriori voce Dei ab accepta iniquitate, non destitit. Hinc patet quòd exterior exhortatio sine interiori, parum est efficax. *Gene. 4.*

Iustus Loth piè admonebat Sodomitas, dicens: Nolite quæso fratres mei, nolite malum hoc facere: cui illi contumaciter responderūt, Recede illuc, hinc patet, quòd peruersi difficile corriguntur, vt dicitur Eccl. 11. *Gene. 19.*

Bene successit Iacob, qui acquieuit consiliis matris suæ. *Gene. 27.*

Audiens Ruben iniqua fratrum verba contra Ioseph, dixit: Non interficiamus eum, nec effundamus sanguinem eius. Iudas etiam consuluit, quòd non

occideretur, sed videretur, & sic saltem minus malum committeretur.

Exod. 2. Soror Moyſi bene ſuaſit filiꝯ Pharaonis, vt mulier Hebræa, pro nutriendo paruulo vocaretur.

Exod. 18. Ad vtilitatē populi, & alleuiationem Moyſi, bene conſuluit ei Iethro, vt minores iudices conſtitueret in populo.

1. Reg. 25. Bona exhortatione Abigail, conuerſus eſt Dauid à propoſito fundendi ſanguinem Nabal.

2. Reg. 2. Bonū cōſilium dedit Abner Aſaeli ſequenti, dicens: Noli me ſequi, ne cōpellar te confodere in terrā. Quod quia ille audire cōtempſit, ab eodem occiſus eſt.

3. Reg. 12. Conſilium bonum dederunt ſeniores Roboā filio Salomonis, ille verò in malum ſuum acquieuit cōſilio iuniorum.

4. Reg. 5. Cū Naaman Syrus ad verbū Eliſei abiret indignās, ſerui ſui ſuaſerunt ei, vt pphetę facile mandatū impletet: quorū monitis acquieuit, & ſanatus eſt à lepra.

4. Reg. 12. Quādiu vixit Ioiaſa pontifex, qui bene inſtruebas Ioas regem Iuda, tādū fuit ille bonus: quo mortuo, factus eſt peſſimus, & periit peſſimē.

2. Par. 30. Petreuerūt euſores cū epiſtolis ex regis Ezech. imperio, & principū eius in vniuerſum Iſrael & Iudā prædicātes, Fi-

lij Iſrael, reuertimini ad dñm Deū Abrahā, & Iſaac, & Iſrael, & reuertetur ad reliquias, quę effugerūt manus Aſſyriorū.

Ædificantibus Iudæis tēplum reuerſi *1. Eſdr. 30.* de Babylone, exhortabantur, & adiuebāt eos Aggeus & Zacharias prophete.

Deſiderās Nehemias ædificare in Ieruſalē murū, dixit optimatibus & magiſtratibus: Surgamus & ædificemus. Et confortatę ſunt manus eorum in bono.

Ad exhortationē Nehemię, ij qui vſu *Neh. 5.* ras accipiebāt à populo, & acceptas reddere, & vltra nō accipere, conſenſerunt.

Tobias in captiuitate poſitus, pergebat per omnes qui erant in captiuitate, & monita ſalutis dabat eis. Item bene prædicauit filio ſuo, cap. 4. & 14. *Tob. 1.*

Bene ceſſit Tobia, q̄a Raphaelis quę *Tob. 6.* hominē putabat, cōſiliis acquieuit: ſpecialiter in extractione piſcis, & in petendo vxorē, & de matrimonio habēdo cū ea.

Parētes Sarę vxoris Tobia; iunioris, *Tob. 10.* monuerūt eā honorare ſoceros, diligere maritū, regere familiā, gubernare domū, & ſeipſā irreprenſibile exhibere.

Iudith bonā exhortationem fecit populo, arguens quod indiſcretē ordinatū erat, & docens quid faciendum eſſet. *Judith 8.*

Efficaciter perſuaſit Mardocheus *Heſter 4.*

Esther, vt cū periculo suo ingrederetur ad regē, precatura pro salute gētis suæ.

Esa. 6. Post ostēsam Esaia mirabilem visionem, dixit ipse propheta: Væ mihi, quia tacui. Et postea, quando labia sua cum calculo, de altari sumpto, vidisset fuisse mūdāta dixit dño quærētī quem mitteret ad populum: Ecce ego, mitte me.

Esa. 58. Dixit dominus eidem: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum & domui Iacob peccata eorum.

Jerem. 1. Ieremias primò excusauit se à prædicatione, & postea diuinę volūtati acquieuit.

Jerem. 38. Abimelech Æthiops dixit Sedechiz regi Iudæ: Domine mi rex, male fecerūt viri isti omnia quæcūq; pertractauerūt contra Ieremiam prophetam, mittentes eum in lacum. Et præcepit ei rex: Leua eum de lacu ante quàm moriatur.

Danic. 4. Bonum consiliū dedit Daniel Nabuchodonosor regi Babylonis, dicens: Consiliū meum tibi placeat, & peccata tua eleemosynis redime.

Ionæ 2. Factum est verbū domini ad Ionā, dicens: Surge & vade in Niniem, & prædica in ea, prædicatione quā loquar ad te.

1. Mac. 2. Moriturus Marathias filios suos efficaciter adhortatus est ad agendum viriliter,

viriliter, pro lege Dei.

Iudas Machabeus pugnaturus, exhortabatur, & etiā animabat populū suum, in sermonibus bonis. Et specialiter Mach. 15. Vbi dicitur q̄ singulos armavit nō clypei & hastæ munitione vincere, sed sermonib. optimis & exhortationibus. Vnde gloriosa secuta est victoria.

Cū primus, septē illorū fratrū in saragine torreretur, cæteri vnā cū matre se hortabatur mori fortiter, dicētes, dñs aspiciet veritatē, & cōsolabitur in nobis. & specialiter ipsa mater, mirabiliter & efficaciter exhortabatur filios suos.

Ioannes Baptista multa exhortans, euangelizabat populo. Lucæ 3.

Quis exhortatio ita efficax erat, vt nō solū multi baptizarentur, consentientes peccata. Sed & ipse Herodes audito eo multa faciebat, & libēter eum audiebat.

Misit dñs discipulos suos, dicēs: Eūtes, prædicate dicētes: Quia appropinquabit regnū cælorū. Simile habes Mar. 26.

Petrus Apostolus in die Pentecostes tam efficaciter prædicauit, quòd baptizabantur vna die circiter tria millia hominū. Et alia vice, similiter ad prædicationē ipsius, factus est numerus virorū credentium quāsi quinque millia.

- Act.* 10. In domo Cornelij prædicâte Petro, cecidit Spiritus S. super omnes qui audiebât verbum Dei, & iussit eos baptizari.
- Act.* 13. Ministrâtib; & ieiunârib; prophetis, & doctõrib; qui erant Antiochia, dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Paulum & Barnabâ. Sequitur, ipsi quidem missi à Spiritu sancto. prædicabant verbum Dei in synagogis Iudæorum.
- Act.* 14. Reuersi sunt Paulus & Barnabas Lystram, Iconium, & Antiochiam, confirmantes animas discipulorum, exhortâtes, vt permanerent in fide.
- Act.* 14. Factum est Iconij, vt Paulus & Barnabas introirent in synagogã Iudæorum & loquerentur, ita vt crederent Iudæorum & Græcorum copiosa multitudo.
- Act.* 16. Visio per noctem Paulo visa est. Vir Macedo quidam erat stans, & deprecâs, dicens: Profectus in Macedoniã succurre nobis. Sequitur, Vt autẽ visum vidit, statim quæsiuimus proficisci in Macedoniam, certi facti, quod vocasset nos dominus ad euangelizandum eis.
- Act.* 18. Multi Corinthorũ audiẽtes Paulum prædicatẽ prædicationẽ, credebant & baptizabantur. Dixit autem dominus nocte Paulo per visionem: Noli timere, sed loquere, ne taceas, quia ego sum tecum

cum: & nemo apponet vt noceat tibi.

Apollo vir Iudæus Alexandrinus genere erat edoctus viam domini, feruens spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea quæ sunt Iesu. *Eodem.*

Apud Ephesum Paulus intrans synagogam Iudæorum cum fiducia loquebatur, disputans & suadens de regno Dei. *Act.* 19.

Quadam die cum in crastinum profecturus sermonem protraxisset vsque ad mediam noctem, quidam adulescens oppressus somno cecidit de fenestra, & sublatus est mortuus. Ad quem cum descēdisset Paulus, & suscitasset eum, rursus ascendit, & alloquutus est eos vsque in lucem, & sic profectus est. *Act.* 20.

Recessurus Paul. de Asia dixit maioribus natu: Per trienniũ non cessauit die ac nocte cum lachrymis, monens, &c. *Act.* 20.

Cum Paulus vincetus coram Agrippa rege, & Festo præside, causam diceret, Agrippa dixit ei, In modico suades mihi Christianum fieri. *Act.* 26.

De consilijs & persuasionibus malis.

CAP. XXVIII.

EVa de ligno vitico dedit viro suo, qui comedit. Præsumendum est, quod ipsa persuaserit viro. *Gene.* 3.

Domina cui seruebat Ioseph, male *Gene.* 39.

ipsum sollicitabat ad peccatum.

Exod. 7. Sapientes cōsiliarij Pharaonis, dederunt insipiens consilium.

Exod. 32. Moram faciente Moyse cum domino in monte, dixit populus Aaroni, Fac nobis deos alienos, qui nos precedāt. Quibus suggestionibus populi Aaron stultē acquieuit.

Num. 24. Balaam docuit Balach quomodo per mulieres posset filios Israel ad peccatū trahere, & sic contra se dñm prouocare.

2. Reg. 10. Filij Ammon mala suaerūt regi suo vt dehonestaret nuncios Dauid.

2. Reg. 13. Ionadab nepos Dauid malū cōsiliū dedit Ammon, vt desloraret sororē suā: de quo postea multa mala euenerunt.

2. Reg. 17. Derestandum & turpe consiliū quod dedit Achitophel Absaloni, & tamen erat cōsiliū, quod ille dabat in diebus illis, quasi quis consuleret Deū.

3. Reg. 11. Auertterunt mulieres cor Salomonis & ita deprauatum est per eas, vt sequeretur deos alienos, & coleret eos.

2. Par. 22. Ochozias rex Iuda ingressus est per viam domus Achab, quæ erat pessima. Mater enim eius Athalia, impulit eum, vt impiè ageret.

1. Esdr. 4. Edificantibus templum Iudæis post reditum de Babylone, hostes eorū scripserunt

scripserunt Artaxerxi regi, & ipse per-suasus ab eis prohibuit opus fieri.

Amici Aman audientes ipsum cōquerentem de Mardocheo, qui ei genua non flectebat, responderunt: Iube parari excellentem trabem, & mane dic regi, vt appendatur Mardocheus super eam.

Stultum consiliū, vxor Iob dedit ei: sed ille tanquam prudens & sanctus homo tali consilio non acquieuit.

Quia Ieremias Prophetauit, capiendam esse ciuitatē Ierusalem à Chaldæis, dixerūt principes populi Zedechię regi: Rogamus vt occidatur homo iste. Qui stultē acquiescens, respondit eis: Ecce in manibus vestris est. Non enim fas est regem vobis quicquam negare.

Ad malam suggestionem principum & Satraparum, Darius Rex Persarū constituit decretum vt quicumque peteret quid, à Deo vel homine, nisi ab ipso rege, mitteretur in lacum Leonum.

In diebus Antiochi, exierunt, ex Israel filij iniqui, & suaerunt multis dicentes: Eamus & disponamus testamentum cum Gentibus.

Tantum suasis Menelaus Andronico, quod ille occidit Oniam sacerdotem.

Cū aduersus Menelaum iudicium agitare

agitaretur coram Antiocho, Ptolemæus pecunia corruptus per Menelaum, persuasit regi, & cum ad sententiã deduxit, qui Menelaum absoluit, & multos iustos eius accusatores morte damnauit.

Matt. 14. Iniquum consilium dedit Herodias

Marc. 6. filiz dicens: Nihil aliud petas, nisi caput Ioannis Baptistæ.

Act. 13. Proconsul Paulus desiderabat audire verbum Dei, quod Paulus & Barnabas prædicabant. Resistebar autem illis Elymas magus, quærens auertere proconsulem à fide.

Act. 14. Cùm Paul. & Barnabas essent in ciuitate Lystris in tanto honore, q̄ homines illis tanquã diis sacrificare uellent, quidam Iudæi superuenerũt, & persuasis turbis, lapidantes Paulũ, traxerũt extra ciuitatem, existimantes eum esse mortuũ.

Act. 16. Occasione cuiusdã puellæ, à qua Paulus spiritum phytionem eiecit, dñi illius dolentes de amisso quæstu, tot & tâta dixerunt magistratibus, quod fecerũt Paulum & Silam uirgis cædi & incarcerationi.

De auditione uerbi Dei. CAP. XXIX.

Exod. 4. **A**ron loquutus fuit oĩa uerba quæ dixerat dñs ad Moysen, & credidit populus: audieruntq; q̄ uisitasset dominus filios Israel, & proni adorauerunt.

Dixit

Dixit Moyses coram domino: Ecce *Exod. 6.* filij Israel non me audiunt, & quomodo audiet Pharaos?

Cunctus populus dixit Moyssi vna uoce: *Exod. 24.* Omnia uerba domini, quæ loquutus est, faciemus. Et paulò post assumens Moyses uolumen fœderis legit audiente populo, qui dixerunt: Omnia quæ loquutus es faciemus.

Eglon Rex Moab, sedebat in æstiuo *Iudith 3.* cœnaculo, dixit ad eum Ehud, siue Aod: Verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno, quã reuerentiam exhibens uerbo Dei.

Bene docuit Samuelem Heli ut diceret domino loquenti sibi, Loquere domine, quia audit seruus tuus. *1. Reg. 3.*

Achab Rex Israel uolebat audire Michæam Prophetam dñi, qui non Prophetabat bonũ, sed malum. Vocatus tamen Michæas dixit ei: Audi sermonem dñi. *3. Reg. 22.*

Esdra attulit librum Legis, & legit in eo apertè, de mane usque ad mediam diem, & aures omnis populi erant erectæ ad librum. Et sequitur, Flebat omnis populus cùm audiret uerba legis. *2. Esdr. 8.*

Respondens Iob domino dixit: *Iob 42.* Audi tu auris audiui te, nunc autem oculus meus uidet te: idcirco me reprehendo, & ago

& ego pœnitentiam in fauilla & cinere.

Ierem. 26. Factū est verbū domini ad iere. Noli subtrahere verbum Dei, si fortè audiāt, & auertatur vnusquisque à via sua mala & pœniteat me mali quod cogito facere eis propter malitiam studiorum eorum.

Ezech. 3. Dixit dominus Ezechieli: Vade ad domū Israel, & loqueris verba mea ad eos. Sequitur, Domus Israel noluit audire te, quia nolunt audire me.

Iona 3. Verbum Ionę peruenit ad regem Niuię, & surrexit de solio suo, & abiecit vestimentum suum à se, & indurus est sacco, & sedit in cinere.

Matth. 7. In fine sermonis in monte, dixit dominus: Omnis qui audit verba mea, & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui edificauit domum suam super petram.

Matth. 6. Herodes Tetrarcha metuebat Io. Baptistam, & custodiebat eū, & audito eo, multa faciebat, & cum libēter audiebat.

Luc. 5. Cū turbę irruerent in dominum Iesum, vt audirent verbū Dei, sedens docebat de nauicula turbas, Petrus cum sociis, deductis ad terrā nauibus, iis relictis ipse cum sociis secuti sunt dominum.

Luc. 10. Maria soror Marthę, sedens secus pedes domini, audiebat verbum illius, & audiuit tandem dominū dicentem: Maria

ria optimam partem elegit, &c.

Extollenti vocem inuicri, & dicenti: *Luc. 11.* Beatus venter qui te portauit. Respondit dominus: Quinimo. Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.

Instante dnica passionis legitur: *Luc. 19.* Erat docēs quotidie in templo, & post pauca: Oīs populus suspensus erat audiens illū.

Duo discipuli Domini Iesu, euntes in castellū nomine Emaus, loquentes adinuenicem de iis, quę tēpore dominicę passionis acciderant, meruerunt habere societatem illius, de quo loquebantur. *Luc. 24.*

Facto sermone ad plebē in die Pentecostes post aduentum spiritus S. dicitur: His auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt, ad Petrū, & ad reliquos Apostolos: Quid faciemus viri fratres? Et Baptizari sunt circiter tria millia hominum. *Act. 2.*

Post sanationem claudi, & sermonem Petri, sequitur: Multi qui audierant verbum, crediderunt: Et factus est numerus virorū circiter quinque millia hominū. *Act. 3. & 4.*

Conuocantes 12. Apost. multitudinem discip. dixerunt: Non est æquū nos derelinquere verbū Dei, & ministrare mēsis. Nota tamen q̄ illę mensę erant pauperū, & viduarū. Per quod datur intelligi, quòd opus prædicationis verbi Dei, præfertur *Act. 6.*

fertur operi misericordiae corporalis.

Eodem. Non poterat resistere Iudaei sapientiae & spiritui, qui per B Stephanum loquebatur.

Act. 8. Philippus descendens in civitatem Samariae, praedicabat illis Christum. Intendebant autem turbae his, quae a Philippo dicebantur, unanimiter audientes.

Aperiens Philippus os suum, euangelizavit Eunuchum Iesum, & venientes ad quamdam aquam, confessus est Eunuchus se credere, & baptizavit eum.

Act. 9. De Saulo quem dominus Iesus excerauerat corporaliter, & illuminauerat spiritualiter, dixit ipse dominus in visu Ananiae: Vade, quoniam vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum coram gentibus.

Act. 10. Noluit dominus instruere Cornelium per Angelum, sed mandauit ei ut accersiret Simonem Petrum, & ille doceret eum, & diceret, quid eum facere oporteret.

Eodem. Loquente Petro, cecidit spiritus S. super omnes qui audiebant verbum illius.

Act. 13. Audientes gentes quod Iudaei repellebant verbum Dei, & quod Paulus & Barnabas volebant praedicare eis, & gauisi sunt, & crediderunt quotquot erant praedesignati ad vitam aeternam.

Act. 14. Factum est Iconij, ut Paulus, & Barnabas ingrederetur synagogam, & loquerentur,

rentur, ita ut crederet Iudaeorum & Graecorum copiosa multitudo.

Quaedam mulier nomine Lydia purpura *Act. 16.* audiuit Paulum loquentem, cuius cor dominus aperuit, & baptizata est cum domo sua.

Cum audissent Athenienses Paulum loquentem de resurrectione mortuorum, quidam irridebant, quidam vero dixerunt: Audiemus te de hoc iterum. Sic Paulus exiit de medio eorum, quidam vero adherentes ei crediderunt, in quibus Dionysius Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alij cum eis.

Veniens Paulus Berthoem, intravit *Act. 17.* synagogam Iudaeorum, & quidam susceperunt verbum cum omni audientia, quotidie scrutantes scripturas si haec ita se haberent. Et multi crediderunt ex eis.

Mansit Paulus Ephesi per biennium *Act. 19.* quotidie disputans in schola tyranni cuiusdam, ita ut omnes, qui habitabant in Asia, audirent verbum Dei.

Postquam Rex Agrippa audierat Paulum, dixit ei: In modico suades me Christianum fieri. *Act. 26.*

De apparitionibus factis sanctis patribus.

C A P. XXX.

ANte peccatum, loquutus est dominus ad *Gene. 2.* Adam, post peccatum ad Adam, & *Gen. 4.* Euam, & ad serpentem. Cain etiam monuit

ante fratricidiū, & post durē arguit eum.

Genes. 6. 7. 8. & 9. Noë præcepit dominus, vt faceret arcam, deinde, vt ingrederetur in eam. Et post exiccationē terræ, præcepit, vt egrederetur de arca. Deinde benedixit dominus Noë & filiis eius & dixit ad eos: Crescite & multiplicamini.

Gene. 12. Dixit dominus ad Abraham: Egredere de terra tua & de cognatione tua. Eodem cap. Apparuit dominus Abraham, & dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc.

Gene. 14. & 15. Post captiuitatem & liberationem Loth proximo cap. Factus est sermo domini ad Abraham per visionem, deinde apparuit, ei dominus & dedit ei præceptum circumcisionis.

Gene. 18. Apparuerunt ei tres viri, &c. Tunc audiuit certum tempus filij nascituri.

Gene. 19. Venerunt duo Angeli, sedere Loth in foribus ciuitatis, qui cū vidisset eos, surrexit, & iuit obuiam eis, & adorauit eos.

Gene. 20. Venit dominus ad Abimelech per somnium & ait illi: En morieris propter mulierem quam tulisti, habet enim virum.

Gene. 21. Cū durē accepisset Abraham verba Saræ, conquerētis de ancilla & filio eius, dixit ei dominus: Non tibi videatur asperum super puerum.

Gene. 21. Apparuit Angelus in deserto Agar ancillæ

ancillæ & filio.

Tentauit Deus Abraham, & dixit ad *Gene. 22.* eum: Tolle filiū tuum, &c. Et postquā extendisset gladium, ecce Angelus dñi, &c.

Apparuit dominus Isaac in Gerara ac *Gene. 26.* postea in Bersabee, dicēs: Ego sum Deus Abraham patris tui, &c.

Apparuit Iacob multoties, eunti ad *Gene. 28.* Laban, *Gen. 28. & redeunti. c. 31. vbi etiam 31. & 32.* dixit Laban in somnis: Caue ne quicquā aspere loquaris contra Iacob. Et post loquutus est dominus pluries ad Iacob.

Quoties apparuit Moyse, & loquutus *Exod. per* fuerit, nimis longum esset dicere, vide *totum.* tur. *Exod. cap. 3. & seq.*

Legitur quoque dñs fuisse loquutus *Num. 22.* Balaā dormienti, & eidē sedenti super asinā, quæ vidit Angelū quē Balaā nō vidit.

Pluries etiam loquutus est dñs ad Iosue, sicut apparet Iosue *cap. 1. 4. 5. 7. & 13.*

Post mortem Iosue consuluerunt filij *Iudic. 1.* Israel dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos? Dixitq; dñs. Iudas ascendet.

Ascendit Angelus domini ad locū flen *Iudic. 2.* tium, & ait: Edaxi vos de Agypto.

Venit Angelus domini, & apparuit *Iudic. 4.* Gedeoni, & ait: Dominus tecum.

Apparuit Angelus domini vxori Manue, & alia vice apparuit Manue *Iudic. 13.* par-

ter & vxori eius.

Iudith 20. Filij Israel cōgregati vt pugnaret con-
tra Beniamin, consuluerūt dñm, quibus
ait, Quòd iudas esset dux exercitus. Li-
cet autem bis fuerint debellati, tamen
dixit eis dominus quòd pugnarent.

1. *Reg.* 3. Vocauit dominus samuel quater, tan-
dem ait, Loquere domine, quia audit ser-
uus tuus, iuxta consiliū quod dederat
ei Heli sacerdos, sequitur: Addidit domi-
nus vt appareret in Sylo.

2. *Reg.* 2. Quando Dauid debet committere
prælium frequēter consulebat dominū,
qui semper legitur ei respondisse, vt pa-
terin multis locis 1. *Reg.* per totum.

3. *Reg.* 3. Apparuit dominus Salomoni dicens:
Postula quod vis.

3. *Reg.* 9. Cū perfecisset Salomō edificiū domus
dñi & domus regis, apparuit ei dominus,
dixitq; ad eum, Exaudiui orationem tuā.

3. *Reg.* II. Eidem loquutus est increpans eum
durē propter scelera ab eo commissā.

3. *Reg.* 19. Eliē fugienti à facie Iezabel, apparuit
Angelus dñi, qui ei panem & aquā osten-
dit, dñs quoque in sibilo auræ tenuis.

4. *Reg.* 6. Eliseo ab exercitu Syrorū circūdato,
apparuerunt multi Angeli, defendentes
eum, quos & puer eius vidit, ad similitu-
dinem equorum & curruum igneorum.

Longo

Lōgo tempore durauit apparitio Ra-
phaëlis angeli, quē dominus misit ad cu-
randū Saram. *Tob.* 5. & infrā vsque in fi.

Multas mirabiles visiones diuersi pro-
phetæ viderūt. *Esa.* 6. *Ier.* 1. De virga vi-
gilante, & de olla succenta. Item *Ier.* 24.
De duobus calathis ficibus plenis: præ-
cipue verò Ezechiel, Daniel, Amos, Za-
charias, pleni sunt imaginariis visioni-
bus, quas exprimere longum esset.

Volente Heliodoro spoliare templū,
& deposita asportare, apparuit quidam
equus, terribilem habens fessorem.

Cū vehemēs pugna esset inter Ti-
motheum & Iudā Machab. apparuerunt
quinq; viri in equis, frenis aureis deco-
rati, ducarū Iudeis præstantes, è quibus
duo Machab. medium habentes armis
suis circumseptum, incolumē seruabāt.

Euntes Iudæi ad prælium cōtra exer-
citus magnum Lyſia, Machabæo duce,
apparuit præcedens eques in veste can-
dida, armis aureis, hastam vibrans.

Angelus domini legitur ter apparuis-
se Ioseph. Primò, Cū esset adhuc dñs
in matris utero. Secūddò, Cū natus ex
utero. Tertidò, Cū essent in Ægypto.

Super dominū baptizatū, Spiritus S.
in colūbæ specie visus est, paterna vox

K 3

2. *Mat.* 3.

2. *Mat.* 10.

2. *Mac.* II.

Mat. 12.

Mat. 2.

Luc. 3.

audita est, Hic est filius meus dilectus.

Mat. 17. Item in transfiguratione, apparuerunt Moyses, & Elias cum domino loquentes. & vox de celo facta est.

Mat. 27. Resurgente Domino Iesu Christo, multa corpora sanctorum, qui dormierant, resurrexerunt, & exeuntes de monumentis, venerunt ad sanctam ciuitatem, apparueruntque multis.

Mar. vlt. Surgens Iesus mane prima sabbati apparuit primo Mariæ Magdal. Deinde mulieribus redeuntibus a monumento.

Mat. 28. Tertio, Petro. Quarto, discip. duobus euntibus in Emaus. Quinto decem discipulis congregatis. Sexto, Thomæ, & aliis decem. Septimo ad mare Tiberiadis.

Luc. 24. Nouissimè recumbentibus vndecim discipulis, apparuit, & exprobrauit eis incredulitatem eorum.

Item angeli apparuerunt mulieribus, vt patet *Mat. 28. Marc. vlt. Ioan 20.*

Act. 1. Post passionem suam dominus Iesus præbuit seipsum viuū, in multis argumētis per quadraginta dies apparsit eis & loquens de regno Dei. Sequitur in eodem cap. Cūque iutuerentur in cælum, ecce duo viri adstiterunt iuxta illos.

Act. 2. Cū cōplerentur dies pētecostes erāt omnes discipuli pariter in eodem loco.

Et

Et apparuerunt eis dispartitæ linguæ ranquam ignis.

Stephanus plenus Spiritu sancto intendens in cælum, vidit gloriā Dei, & ait, Ecce video cælos apertos, & filium hominis stantem à dextris Dei. *Act. 7.*

Cūm appropinquaret Saulus Damasco, vt caperet Christianos, subito circumfulsit eum lux de cælo, & audiuit dominum Iesum Nazarenum dicentem sibi: Saule quid me persequeris? & consequenter apparuit Ananiæ. *Act. 9.*

Cornelius Centurio vir religiosus & timens Deum, vidit manifestè, quasi hora dici nona angelum domini dicentem sibi: Corneli, mitte viros in Ioppen, & accersse Simonem Petrum, hic dicet tibi, quid te oporteat facere. *Act. 10.*

Orante Petro & esuriente, cecidit super eum mentis excessus, & vidit cælum apertum, ac descendens ad se vas quoddam velut linteum magnū, quatuor iniitiis alligatum submitti è cælo in terrā, in quo erant omnia quadrupedia terræ, bestiaque & reptilia, & volatilia cæli. *Eodem.*

Angelus domini astitit, & refulsit lumen in habitaculo carceris, in quo erat dormiens Petrus, vincus catenis duabus, percussioque latere Petri excitauit *Act. 12.*

- Act. 16.* cum, dicens: Surge velociter.
 Cùm Paulus & Syllas transissent My-
 siã, descenderunt Troadem, visio per no-
 ctem Paulo ostensa est. Vir Macedo qui
 dã erat, stans & deprecans eum, dicens:
 Transiens in Macedoniam adiuua nos.
 Dixit dominus nocte per visionem Pau-
 lo, Noli timere, loquere, ne taceas.
- Act. 23.* Quadam nocte dominus assistēs Pau-
 lo, ait illi: Constans esto Paule, sicut te-
 stificatus es de me in Ierusalem, sic &
 Romæ te oportet testificari.
- Act. 27.* Consolari volens Paulus socios suos,
 tempore tempestatis, suavitatis eis bono a-
 nimo esse, dicens: Assitit mihi angelus
 hac nocte, dicēs: Ne timeas paule, Cæsa-
 ri te oportet assistere, Et ecce donauit
 tibi Deus omnes, qui nauigant tecum.
- Apor. 1.* Beatus Ioannes apostolus & euāge-
 lista exilio relegatus, in Pathmos insu-
 lam vidit Christum in medio septem
 candelabrorum aureorū, & mirabilibus
 reuelationibus totus liber plenus est.
- Gen. 18.* **A**ngeli apparuerunt Abraham, & er-
 ga eum se familiariter habuerunt.
- Gen. 9.* Apud Loth hospitati fuerunt Angeli
 & quasi piam ei violentiam facientes,
 ipsum de periculo extraxerunt.

Ange

- Angelus domini vocauit Abraham, & *Gene. 22.*
 prohibuit, ne filium immolaret, & ma-
 gna ei propter obedientiam promisit.
- Fugiens Iacob Esau fratrem suum, *Gene. 28.*
 vidit angelos ascendentes, & descendē-
 tes per scalam.
- Redeunti Iacob à seruitio Laban ad *Gene. 31.*
 Isaac patrem suum, angeli ad eum, scili-
 cet. protegendum obuiauerunt ei.
- Angel' domini, qui præcedebat castra *Exo. 13.*
 Israël quando recedebat populus de Æ-
 gypto, stetit inter castra Ægyptiorū, &
 castra Israel. Vnde in Exo. Ecce ego mit-
 to angelum meū qui præcedat te, & cu-
 stodiat in via & introducat ad locū, &c.
- Stetit angelus domini in via contra *Nom. 22.*
 Balaam, qui sedebat super asinam.
- Angelus domini increpauit filios Is- *Iudic. 2.*
 rael qui iurauerant amicitiam cum ha-
 bitatoribus terræ Chanaan, memorans
 beneficia eis à Deo collata.
- Apparens Gedeoni Angelus domini *Iudic. 6.*
 confortauit eum & animauit eum ad
 liberationem populi.
- Vxori Manue sterili apparuit ange- *Iudic. 13.*
 lus conceptionem filij prædicās, & ab-
 stinentiam indicans, ac postea iterum
 eidem coram viro eius apparuit.
- Numerato populo ad mādātū Dauid *1. Re. 24.*

misit dominus pestilentiam in Israel. Cúmque extendisset manum suã angelus domini super Ierusalem, vt disperderet eam, videns Dauid angelum cædentem populum ait: Ego sum qui peccaui.

3. Reg. 19 Fugientem Eliam à facie Iezabel pessimæ reginæ, angelus domini confortauit, & sobrio cibo eum refecit.

2. Reg. 1. Et angelus reuelauit eidem, quid respondere deberet nunciis Ochoziæ.

4. Reg. 6. Plures angeli boni erant cum Eliseo ad eum defendendũ, quàm cum aduersariis essent mali homines ad nocendũ.

4. Reg. 19 Venit angelus domini, & percussit vna nocte centum octoginta quinq; millia hominũ, de exercitu regis Assyriorum.

Tob. 5. & per totũ. Raphael angelus qui fuit dux Tobix, ipsum à deuoratione piscis eripuit: vxorem eius à dæmonio liberauit, patri cæco visum restituit, & per eum tam parentes, quàm socij fuerunt multiplici consolatione repleti.

Iudith. 13 Viuit dñs, ait Iudith: Quoniã custodiuit me angelus eius, & hinc euntem, & ibi cõmorãtem, & inde huc reuertentẽ.

Esa. 6. Volauit ad Esaiam vnus de Seraphim & mundauit eum calculo, quem forcipe tulerat de altari.

Dan. 3. Angelus domini descendit cum Azaria,

ria, & socijs eius in fornacem ignis.

Daniel in lacu leonũ existẽs, dixit Danielo regi ad ipsum venienti: Deus meus misit angelũ suũ, qui cõclusit ora leonũ.

Reuelata sunt Danieli multa & magna mysteria, per ministerium angelorum: postmodum angelus Domini Abacuc prophetam de Iudæa, in Chaldæam transtulit, vt ferret prandium Danieli.

Machabæus, & qui cum eo erãt, rogabant dominum vt bonum angelũ mitteret, ad salutẽ Israel. Sequitur: Apparuit præcedens eos eques, in veste candida.

Ad annuntiandum conceptionẽ Ioannis Baptista, apparuit angelus domini Gabriel Zachariæ.

Ad annuntiandum conceptionem Saluatoris, missus est idem angelus à Deo in ciuitatem Dauid.

Rursus etiam nato domino, angelus domini stetit iuxta pastores, & facta est cum angelo multitudo militiae caelestis exercitus laudantium, &c.

Angelus domini legitur etiã apparuisse Ioseph, & ei locutus esse. Primò, ante natiuitatem domini, Noli timere, accipere Mariã cõiugem tuam. Secúdo, post adorationẽ Magorum, Surge & accipe puerũ tuum & fuge in Aegyptũ. Tertio, post

post mortem Herodis, Accipe puerum & matrem eius & vade in terram Israel.

Matt. 4. Post recessum tentatoris à Domino legitur: Ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei.

Luc. 22. Post cœnâ oratione facta in horto apparuit illi Angelus de cælo cõfortās eū. In eius resurrectione angelus domini descendit de cælo. Ioan. 20. Matth. 28. Marc. 16. Luc. 24.

Act. 1. In ei⁹ ascensione. Ecce duo viri astiterūt. *Act. 5.* Principes sacerdot. & omnes qui cum illis erant iniecerunt manus in apost. & posuerunt eos in custodia publica. Angelus autem domini per noctem aperiens ianuam carceris eduxit eos, & dixit: Ite & loquimini in templo plebi.

Act. 8. Angelus domini dixit ad Philippum: Surge & vade meridiem versus, &c.

Act. 10. Cornelius vidit manifestè angelum hora dei nona, introeuntem ad se, & dicentem sibi: Corneli, &c.

Act. 12. Et dormiente Petro in Herodis carcere angelus astitit.

Eodem. Herodes rex vestitus veste regali sedebat pro tribunali, populus ei acclamabat: Voces Dei non hominis. Confestim autem percussit eum Angelus domini, & consumptus à vermibus expiravit.

Astitit

Astitit angelus Paulo in naui, suadēs eū: *Act. 27.* bono aſto esse, dicens: Ne timeas Paule.

Significauit De⁹ quē oportet fieri cito post hoc loquens seruo suo Ioanni, qui testificatus est, &c. Et totus liber ille plenus est angelicis reuelationibus.

De spiritibus malis CAP. XXXII.

Spiritus mali, dicuntur esse Dei, quia sunt in potestate Dei, & per Deum possunt quicquid possunt.

Spiritus Dei malus exagitabat Saul. *1. Reg. 16.*

Dæmonium occidit septem viros Saræ filię Raguëlis, sed fuit eiectum per boni angeli Raphaëlis aduentum. *Tob. 3. 6. & 8.*

Super animalia Iob, & domum, vbi filij comedebant, & super corpus ipsius Iob Sathan tantum potuit, quantum prouidentia diuina permisit. *Tob. 1. 1.*

Spiritus malus, fecit hominē sœuum vel crudelem Occurrerunt enim domino duo habentes dæmonia sœui nimis. *Matt. 8.*

Facit quoque hominem immundum, nam illi duo dæmoniaci sœui nimis, habitabant in monumentis, & Dæmones petierunt intrare porcos, non agnos. *Luc. 8.*

Vnus eorum famosior, vestimēto nō induebatur in domo non habitabat, vinciebatur catenis & compedibus custoditus, *Luc. 8.*

post mortem Herodis, Accipe puerum
& matrem eius & vade in terram Israel.

Matt. 4. Post recessum tentatoris à Domino
legitur: Ecce Angeli accesserunt, & mi-
nistrabant ei.

Luc. 22. Post cœnâ oratione facta in horto ap-
paruit illi Angelus de cælo cõfortâs eũ.
In eius resurrectione angelus domini
descendit de cælo. Ioan. 20. Matth. 28.
Marc. 16. Luc. 24.

Act. 1. In ei⁹ ascensione. Ecce duo viri astiterũt.
Act. 5. Principes sacer. & omnes qui cum
illis erant iniecerunt manus in apost. &
posuerunt eos in custodia publica. An-
gelus autem domini per noctem ape-
riens ianuam carceris eduxit eos, & di-
xit: Ite & loquimini in templo plebi.

Act. 8. Angelus domini dixit ad Philippum:
Surge & vade meridiem versus, &c.

Act. 10. Cornelius vidit manifestè angelum
hora dei nona, introeuntem ad se, &
dicentem sibi: Corneli, &c.

Act. 12. Et dormiente Petro in Herodis car-
cere angelus astitit.

Eodem. Herodes rex vestitus veste regali se-
debat pro tribunali, populus ei acclama-
bat: Voces Dei non hominis. Confestim
autem percussit eum Angelus domini,
& consumptus à vermibus expirauit.

Astitit

Astitit angelus Paulo in naui, suadēs eũ *Act. 27.*
bono aſto esse, dicens: Ne timeas Paule.

Significauit De⁹ quę oportet fieri ci- *Apo. 1.*
to post hoc loquens seruo suo Ioanni,
qui testificatus est, &c. Et totus liber il-
le plenus est angelicis reuelationibus.

De spiritibus malis CAP. XXXII.

Spiritus mali, dicuntur esse Dei, quia
sunt in potestate Dei, & per Deum
possunt quicquid possunt.

Spiritus Dei malus exagitabat Saul.
1. Reg. 16.

Dæmonium occidit septem viros Sa- *Tob. 3. 6.*
ræ filiæ Raguelis, sed fuit eiectum per *& 8.*
boni angeli Raphaëlis aduentum.

Super animalia Iob, & domum, vbi *Iob. 1. 2.*
filiij comedebant, & super corpus ipsius
Iob Sathan tantum potuit, quantum
prouidentia diuina permisit.

Spiritus malus, fecit hominē sœuum *Matt. 8.*
vel crudelem Occurrerunt enim domi-
no duo habentes dæmonia sœui nimis.

Facit quoque hominem immundum, *Luc. 8.*
nam illi duo dæmoniaci sœui nimis, ha-
bitabant in monumentis, & Dæmones
petierunt intrare porcos, non agnos.

Vnus eorum famosior, vestimēto nō *Luc. 8.*
induebatur in domo non habitabat, vin-
ciebatur catenis & compedibus custo-
ditus,

ditus, etiam ruptis vinculis agebatur à dæmonio in deserto.

Matt. 9. Facit quoque hominem cæcum & mutum. Item cum apprehenderit eum alludit illum & spumat, & stridet dentibus, & arefcit, & frequenter cum in aquam & in ignem mittit, vt eum perdat.

Marc. 1. Laudes malignorum spirituam dominus recusabat. Obmutescit, & exiit ab eo.

Luca. 4. Potestatem dæmonum parua esse ex hoc patet, q̄ nec in porcos potuerunt intrare, nisi petita à Christo licentia, & obtenta.

Mat. 8. Prohibuit dñs ne gauderet discipulusi spiritus maligni subiiceretur eis, quasi hoc magnū ab eis nō debuisset reputari.

Luc. 8. Puella quedā habēs spiritū phryonē, clamabat multis diebus post Paul. & socios eius. Dolens autem Paul. cōuersus est ad spiritū, & dixit: Præcipio tibi in virtute, & in nomine dñi nostri Iesu Christi, exire ab ea, & exiit eadem hora. Nota: Non curabat Paul. doctrinam veritatis confirmari, per spiritum falsitatis.

Act. 19. Quidā Iudæi retauerūt inuocare super eos qui habebāt spiritus malos, nomen dñi nostri Iesu Christi, dicentes: Adiuro vos per Iesum, quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequā, dixit: Iesum noui, & Paulū scio, vos autē qui estis?

estis: & infiliēs homo in eos, in quo erat dæmonium pessimū, dominatus est eorum & inualuit contra eos, adeo quod nudi & vulnerati recederēt à domo illa.

De immortalitate rationalis anime.

CAP. XXXIII.

PER hoc quod dicitur de Abraham: *Gene. 25.* Congregatus est, ad populum suū, innuitur quod in alio seculo haberet populum, scilicet homines qui bene vixerant, sicut & ipse.

Simile habetur de Isaac, Appositus *Gene. 39.* est populo suo. Et de Iacob, *Gene. 49.*

Quum crederet Iacob mortuum esse Ioseph: Descendam, inquit, ad filium meum, lugens in infernū. Vnde credebatur eum ibi esse secundum spiritum.

Frates Ioseph volentes dicere, quod vnus fratrum suorum mortuus esset dicebāt: Duodecim fratres sumus filij viri vnus, minimus cum patre nostro est, alius non est super.

Apparens dominus Moyfi in rubo, dixit: Ego sum Deus Abraham, Isaac, &c. Per hoc probat Saluator noster resurrectionem mortuorum, non est, inquit, *Exod. 3.* Deus mortuorum, sed viuentium. *Matt. 22.*

De Chore & cōplicitibus eius dicitur: *Num. 16.* Descenderunt viui in infernum, operati humo,

humo, & perierunt de medio multitudinis. Per hoc patet quòd in inferno viuunt mali secundum animas.

1. Reg. 28. Si Saul credidisset Samuelem penitus, quantum ad animam fuisse extinctum, non petiuisset ipsum suscitari.

2. Reg. 12. Mirantibus seruis Dauid, quòd ipse pro mortuo paruulo non ploraret, dixit: Ego vadam ad eum, ille verò non reuertetur ad me.

2. Reg. 18. Cù suspèlus & tribus lanceis còfossus

Augu. 3. Absalon interiisset, Dauid lachrymabiliter planxit eum. Et vt Aug. in lib. de Doctr. Christi.

Christ. ait: Non orbitatè filij doluit, sed quia nouerat in quas pœnas tam impiè adultera, & parricidialis anima raperetur. Nanque alio prius filio, qui innocès erat pro quo agtoratè affligebatur, moricite, lætatus est. Vt 2. Reg. 12. habetur.

3. Reg. 17. Orauit Elias pro suscitatione filij hospitiæ suæ, dicens: Domine Deus meus reuertatur oro anima huius pueri in viscera eius. Frequenter legitur in libro Reg. Dormiuit cum patribus suis. Quod quidem nullatenus de brutis animalibus potest dici. Vnde probatur eos viuere post mortem, & postea resurrecturos esse, sicut in dormiente apparet.

Tob. 2. Ex verbis quæ dixit Tobias, increpàs stult

sine sumptu ponã Euangelium Christi.

Rursus etiam ipse procurabat ab ecclesiis de Achaia ad donandum pauperibus de Iudæa, ob quam causam collectas fieri faciebat, & fideles ad hoc efficaciter inducebat. I. Cor. 16.

Item, Qui parce seminat, parce metet. I. Cor. 9.

Dabat proximis verba Dei, quibus copiosissimè abundabat, imò etiã seipsum eorum vtilitatibus dedicabat. Volebamus tradere vobis non solum Euangelium, sed & animas nostras, propterea quòd chari nobis facti estis. I. Thess. 2.

Sic & Corint. Ego ipse libentissimè impendam, & superimpendam pro animabus vestris. 2. Cor. 12.

Mira insuper de corpore suo fecit proximis ad fidem & salutem conuertendis prædicando, videlicet, disputando, discurrendo à Damasco in Arabiam, in Ierusalem in Antiochiã, deinde nunc iussu spiritus S. cum Barnaba de Antiochia in Cyprum. Inde nauigantes per Pamphylia, & post euntes in Pisidiam, Iconium, Lycaoniam, constituerunt presbyteros per singulas ecclesias. Et tandè post factum multiplicem fructu, Antiochiam redierunt. De his habetur in Actib. Postmodu verò Paulus volens visitare fratres, qui

Profectio Pauli. Galat. 1. & 2. Act. 9. 11. 13. Act. 14. 15. & infra vsque in finem.

bus prædicauerat verbum Dei, assumpto Sila in sociū profectus est in Syriā & Ciliciam. Inde trāsiens Phrygiæ & Galatiæ regionē, venerunt Misiā, & postea vocatus in Macedo. nauigauit & tunc Philippis, Thessal. & in multis aliis ciuitatibus, regionis illius, multum fructum faciēs, consequēter peruenit Athenas, vbi cum Philosophis curiosis salubriter disputauit. Ex quo transtulit se Corinthū, & ibi multum populū domino acquisiuit. Inde profectus est Ephesum, & ingressus synagogam, disputauit cum Iudæis. Inde egressus descendit Cæsaream de Cæsarea venit Antiochiam, & facto ibi aliquanto tempore, profectus est Galatiam regionem, & Phrygiam, confirmās omnes discipulos. Et postea peragratis superioribus partibus, iterū venit Ephesum, ibiq; biennio cōmoratus disputans & suadēs de regno Dei, fecit vt omnes qui habitabant in Asia, audirent verbum domini, tam Gentiles quàm Iudæi. Inde reuersus per Macedoniam & Troadem, & Miletum, & per plures alias ciuitates & insulas transiens, applicuit Tyro, & de Tyro Ptolomaidam, & Cæsaream iter faciēs. Deinde Ierusalem cum multa fatigatione peruenit. Vbi comprehensus

a Iudæis,

à Iudæis, tractus, & verberatus fuit, & coram diuersis iudicibus nequiter accusatus, à manifesto grauamine Cæsarem compulsus appellare. Traditus autē Centurioni, post naufragia & multa pericula ad urbem Romanā catenis vinctus accessit, ibiq; prædicationi ac doctrinæ insistentes, ire etiā in Hispaniā proponebat. Ecce quomodo amabat illos, pro quibus tot & talia sustinebat. vnde ait: Omnia charissimi, ad ædificationem vestram. Act. 14. & 15. 2. Corinth. 14.

Apparēt etiam signa dilectionis, cū quis vult sustinere, vel pati grauiā pro amicis: vnde Ecclesia. dicitur: Amicum salutare non confundaris. Et si mala tibi euenerint per illum, sustine. *Eccles. 21.*

Ex iam dictis verò Paulum mira sustinuisse liquet pro vtilitatibus proximorum. Vnde ait: Omnia sustineo propter electos, vt & ipsi salutem consequantur. De hoc require in cap. de tribulationibus. ibi enim de his multa inuenies. *2. Tim. 2.*

Magnam dilectionē ad proximos habuisse Ioannem euangelistam, patet ex verbis suis. Ex abundantia enim cordis os eius loquebatur, quando dilectionem vel charitatem toties repetebat, sicut apparet præcipue in 1. epist. cap. 3. & 4.

De inuidia. CAP. XLIII.

- Sap. 2.* Inuidia diaboli mors intrauit in orbē
Gene. 3. terrarum: quia scilicet vidit diabolus
 hominem in statu fœlici esse, & ad illum
 posse ascendere, vnde ipse corruerat: ideo
 tentauit hominem, & vicit.
- Gene. 4.* Inuidia motus Cain, fratrem suum
 Abel occidit, quando vidit munera eius
 acceptari à Deo, & non sua.
- Gene. 26.* De Isaac dicitur: Benedixit illi dñs, &
 locupletatus est homo, ob hoc inuiden-
 tes ei Palesini, puteos eius obstruxerūt.
 Per hoc patet, qđ prosperitas hominis cau-
 sat inuidiã malis, occasionaliter tamen.
- Gene. 30.* Rachel sterilis forori fœcudę inuidit.
 Ecce quō inuidia nec propinquis parcit.
 Fratres Ioseph ioudebant ei animo
 pessimo & crudeli, videntes quōd à pa-
 tre pius cunctis fratribus amaretur, &
 audientes somnia quę narrabat. Et nota
 ibidem, ad quantum facinus ex illa in-
 uidia proraperunt. Gene. 37.
- Num. 11.* Cum duo viri prophetarēt in castris,
 Iosue quasi inuidens dixit: Domine mi
 Moyſes, prohibe eos, at ille: Quid æmu-
 laris pro me?
- Num. 12.* Maria soror Moyſi & Aaron, loquuti
 sunt contra Moyſen dicentes: Non per
 solum Moyſen loquutus est dominus, ex
 quo

quo apparet, quōd inuidus non parcit
 beneficis, vel propinquis. Moyſes enim
 eorum frater erat, & per eum grandem
 recipiebant honorem.

Percusso Philistæo cantabant mulie- *1. Reg. 18.*
 res: Saul percussit mille, & David de-
 cem millia. Iratus est autem Saul ni-
 mis, & displicuit ei sermo iste.

Videns Achitophel quōd non factū *2. Reg. 17.*
 fuerat secundum consilium suum, sed
 magis secundum Chusai, abiens in do-
 mum suam suspendio interiit.

Ædificantibus templum filiis Iuda, *1. Esdr. 4.*
 post reditum de Babylone, gentes quę
 erant in circuitu doluerunt, & eos mul-
 tipliciter impediuerunt.

Audierunt Sanabalath & Tobias, *Neh. 1.*
 quōd venisset homo, qui quereret pro-
 speritatem filiorum Israël, contristati
 sunt afflictione magna.

Daniel superabat omnes principes & *Dan. 6.*
 Satrapas. Vnde omnes principes & Sa-
 trapæ querebant occasionem, vt erue-
 rent Danielem, ex latere regis.

Alchimus videns charitatem Iudæ & *2. Ma. 14.*
 Nicanoris adinuicem, venit ad Deme-
 trium, & dicebat Nicanorē rebus alic-
 nis assentiri: Iudamque regis insidiato-
 rem, successorem sibi destinasse.

Mat. 21. **V**identes principes sacerdotum & scribæ mirabilia quæ dominus faciebat, & pueros clamantes, Hosanna Filio Dauid, indignati sunt.

Luc. 15. **F**rater filij prodigi, audiens festum quod faciebat pater adolescentiori filio reuertenti, indignatus, nolebat introire.

Ioan. 3. **A**b Ioanne Baptista longè fuit inuidia relegata, ad quem cum venirent discipuli, & dicerent quòd Christus baptizaret, & omnes irent post eum, respondit: Amicus sponsi, &c. Hoc ergo gaudium meum implerum est. Illum oportet crescere, me verò minui, &c.

Ioan. 11. **Q**uidam Iudæi, qui viderat Lazarum à domino suscitari, abierunt ad Phariseos & dixerunt quæ fecit Iesus. Vnde Pontifices & Pharisei collegerunt cõcilium.

Mat. 27. **A**d tã immane scelus principes sacerdotum ex inuidia proruperunt, quòd legitur. Sciebat Pilatus quod p inuidiã tradidissent eum summi sacerdotes, videlicet, ipsum Dei filium dominum Iesum Christum.

Act. 4. **P**etro & Ioãne loquentibus ad populũ, superuenerunt sacerdotes, & magistratus populi, & Sadducæi molestè ferentes, quod docerent populũ. Exurgens princeps sacerdotum & omnes qui cum illo erant, videntes signa, quæ per Petrum fiebant, repleti

pleti sunt zelo, & iniecerunt manus in apost. & posuerunt eos in custodia publica. *Act. 5.*

Audientes verba Steph. Iudæi, discebatur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum, dolentes quòd non poterant resistere sapientiæ & spiritui, qui loquebatur. *Act. 7.*

Conuenit penè vniuersa ciuitas, audire verbum Dei, quod Paulus & Barnabas prædicabant. Videntes autem Iudæi repleti sunt zelo. *Act. 13.*

Ex Thessalonicensibus Iudæis & gentilibus crediderunt multi viri & mulieres nobiles non paucæ: zelantes autem Iudæi concitauerunt ciuitatem. *Act. 17.*

De correptione fraterna. CAP. XLIIII.

Corripere proximum vel reprehendere est opus misericordiæ. Vnde charitatiuè, & mansuetè compescuit Abraham iurgium, quod erat inter pastores suos, & pastores nepotis sui Loth. *Gene. 13.*

Dulciter & benignè increpabat Loth Sodomitas, licet illi non acquieuerint ei. *Gene. 19.*

Postquã iurauerat Abraham Abimelech quòd faceret ei misericordiã, continuo sequitur: Et increpauit Abimelech. *Gene. 21.*

Ruben & Iudas desperauerunt furorẽ fratrum suorum, ne occiderent Ioseph. *Gene. 37.*

Moyse iniuriante Hebræum charitatiuè corripuit, sed ille iniquè tulit, & *Exod. 2.*

ad iniuriosa verba prorupit. Nunquid occidere me vis?

Exod. 18. Vidēs ſethro populū expectantē iudicari per Moyſen, dixit: Stulto labore cōſumeris. Et nota. Quomodo tār homo Gentilis hominis monitioni acquieuit.

Iofue 21. Phinees filius Eleazari & ceteri nūtij fratres ſuos, q̄ ædificauerāt altare in ſcā dalū filiorum Iſrael, diſcretē arguerunt, & ſatis factionē libentiſſimē ſuſceperūt.

Iudi. 20. Miſerunt nuntios filij Iſrael ad tribū Benjamin qui dicerent: Cur tantum ne phias in vobis reperum eſt? Tradite homines, qui hoc flagitiū perpetraverunt.

1. Reg. 19. In crepādo Ionathas patrē ſuum Saul, pro iniqua perſecutione Dauid, eius malitiā aliquid in principio tēperauit.

1. Reg. 25. Volens Abigail arguere virum ſuum ſuper duritiā, quam oſtenderat nuntiis Dauid, noluit quidē ſtatim dicere poſt prandium: ſed expectauit tempus oportuum ſolum vſque ad cratiſinum, cum prius vinum bibitum digeſſiſſet.

2. Reg. 1. Abner bene arguebat Aſahel, q̄ nimis vrgebat perſequendo eū, ſed ille audire contempſit: & propter hoc occiſus fuit.

2. Re. 18. Nota, quā diſcretē arguit Nathan Dauid, cū peccaſſet adulteriū & homicidiū cōmittendo: nō enim cum furore dixit:

Peſſim

Peſſimē feciſti, ſed a ſumpta ſimilitudine cōgrua illaqueauit eū verbis oris ſui.

Cū magno zelo arguit Elias populū dicens: Si dominus Deus eſt, ſequimini eum. Vt quid claudicatis in duas partes? *3. Reg. 18.*

Reprehenſurus regem Achab, regem Iſrael, vir quidam de filiis prophetarum, propoſuit ei ſimilitudinem, per quam cognouit rex peccatum ſuum. *3. Reg. 20.*

Cum magna libertate dixit Eliſæus ad Ioram regem Iſrael, exercitu circūſtante: Si non erubeſcerem vultum Iſa phat, nō attēdiſſem te, nec reſpexiſſem. *4. Reg. 3.*

Sacerdotes reſtiterunt Oziz regi Iuda volēti adolere incenſum, & dixerūt: Nō eſt tui officij vt adoleas incenſum. *2. Par. 26.*

Cum magno ardore corripuit Eſdras filios tranſmigrationis, qui duxerunt alienigenas contra legem. *1. Eſdr. 9. & 10.*

Nehemias audiēs clamorē populi, ppter grauamina, quæ patiebatur à diuitibus, increpauit optimates, & magiſtratus. Idē fecit pro eo, quod multi portan do onera, diem Sabbati prophanabant. *Neh. 5.*

Irridebant Tobiz parentes & cognati eius, at ipſe increpabat eos, dicēs: Nolite ita loqui, filij ſanctorum ſumus, &c. *Tob. 2.*

Audiens Iudith propositum ciuium ſuorū quod poſt quinque dies volēbant *Iudic. 8.*

ciuitatem tradere Assyriis, reprehendit eos sermonibus fidelibus & discretis.

Dan. 5. Daniel valde discrete arguit regē Balthasar exēplo patris sui. Et nota quod patienter rex illū audiuit, licet dixisset contra eū, & postea ipsū magnificē honorauit.

Mat. 3. Cum miro feruore dicebat Ioannes Baptista Phariseis & Sadduceis, Progenies viperarum, quis demonstrauit vobis fugere à ventura ira?

Mat. 14. Dicebat Ioannes Herodi adulteranti cum Herodiade vxore fratris sui: Non licet tibi illam habere.

Mat. 16. Indiscretē, licet piē, voluit dominum Petrus increpare, cum diceret oportere eum pati à principibus, sed dominus dūrē respondit: Vade post me Sathana.

Mat. 18. Veram & certam dedit dominus regulam Petro de correctione fraterna: Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum.

Luc. 23. Vnus de his larronibus, qui pēdebat, blasphemabat dñm Iesum, respōdēs alter increpabat eū, dicēs: Neque tu times Deū, &c. nos digna factis recipim⁹, &c.

Ioan. 9. Pulchrē arguebat & cōvincebat Phariseos ille cæcus natus, à domino illuminatus, dicens: Mirabile quidem est, quòd vos nescitis vnde sit ille homo, & aperuit

aperuit oculos meos. A seculo nō est auditum quod aperuerit quis oculos cæci nati: nisi hic esset à Deo, non potuisset &c.

Videns Petrus quosdam Iudæos admirantes & discipulos deridentes, discretē & confidenter arguit illos & instruxit, & ad fidem conuertit.

Simile accidit cap. 3. Act. post sanationem claudi: & culpas eorum ipse ostendit, & aliquantulum excusans eos, multa dulcia verba dixit, ita quòd cōuersi fuerunt quinque millia hominum.

Durissimē increpauit Petrus Ananiā & Sapphirā, pro eo, quòd fraudauerant de precio agri, quòd vendiderant, & partes ad pedes apostolorum posuerant.

Stephanus in cōcilio Iud. existēs confidenter increpabat eos dicens inter cætera: Duri ceruicē, & incircūcisi corde & auribus, vos sēper spiritu sancto restitistis sicut patres vestri ita & vos. Quē prophetarū nō persecuti sunt partes vestri?

Simonē magū pro dono Dei pecuniam offerētē Petrus terribiliter increpauit, dicēs: Pecunia tua tecū sit in perditionē. Paulus intuēs Elymā magū, qui nitebatur auertere proconsulē à fide, dixit illi: O plene omni dolo, & omni fallacia fili diaboli, & inimice omnis iustitiæ, non desinis

Act. 2.

3.

Act. 5.

Act. 6.

7.

Act. 8.

Act. 13.

definis subuertere vias domini rectas?

- Rom. 1.* Miro discretionis modo Paulus arguit Romanos ex Gentilibus & Iudæis conuersos, qui superba commotione dolebant se alterutrū supponere. Ostendit autē vtrosque peccasse, & gloriosa Dei misericordia indigere. Nam & Gentiles legis naturalis, & Iudæi legis Mosaicæ fuerant transgressores. Causati sumus, inquit Iudæos & Græcos, id est, Gentiles & circumcisos omnes sub peccato esse.
- 1. Cor. 3.* Corin. arguit de hoc præcipuè, quod Christus in eis diuidi videbatur, dicente vno, Ego sum Apollo; alio, Ego Cepha. Ita etiā, quia dissimulabant inter se fornicatorem, qui tenebat nouercam suam.
- 1. Cor. 6.* Item, quia apud infideles iudices de secularibus negotiis litigabant.
- 1. Cor. 11.* Reprehendit eosdē circa Eucharistiæ sumptionem. Et de errore circa mortuorum resurrectionem. cap. 15.
- 2. Cor. 11.* Eosdē increpat de hoc præcipuè, quod illi multa grauiā à pseudoapostolis sustinebant, & ipsum non habebant in tā ra reuerentia vt debebant. Sustinetis, inquit, si quis vos in seruitutem redigit, si quis deuorat, si quis accipit, &c.
- 2. Cor. 12.* Item, Ego debui à vobis cōmendari. Nihil enim minus feci ab his, qui sunt supra

supramodum apostoli.

Galatas acriter & feruētē arguit super hoc quod post acceptam veritatem Euangelij volebant ad circumcisionem & legales oblationes reuerti. O insensati, ait, Galatæ, quis vos fascinavit? &c. Audierat apostolus quosdā de Thessalonicensibus ambulare in quiete, non operantes, sed curiosē agentes. Idcirco corripit tales mandauit.

De compassione habenda ad proximum.

CAPVT XLV.

AVDIENS Abraham captum esse Lot nepotem suum, celeriter & viriliter succurrit ei.

Ruben & Iudas resistebāt ceteris fratribus volentibus occidere Ioseph: & quāuis non redūxerint eum ad patrem, tamen minus malè actum est ei.

Gedeon compatiens sociis fugatis petiuit panes pro eis.

Licet Filij Benjamin, filios Israēl grauissimè offendissent, propter illorum tamē excidium omnes eleuata voce, vultu magno fleuerunt.

Lugebat Samuel Saul, licet sciret eum à Deo proiectum.

Compatiēis Dauid lassis sociis, quia ad bellum irē non poterant, constituit quod

quoddam aqua pars esset descendens ad prælium, & remanens ad sarcinas.

2. Reg. 18. Doluit David de occisione Absalon, licet ille multum offendisset eum.

2. Reg. 24. Compassus populo David petiuit ab angelo percuti pro illis.

3. Reg. 17. Elias benigne accepit verbum mulieris satis durum, & pro filio eius mortuo dolori illius copatiens efficaciter orauit.

3. Reg. 18. Cum Iezabel occidisset prophetas domini, Abdias abscondit centum ex eis, & paucos dies multos.

4. Reg. 4. Pie compassus fuit Elisæus viduæ debitis obligatæ, & augmentauit ei modicum olei, quod habebat.

4. Reg. 8. Non solum pro presentibus malis copatiendum est proximo: sed etiam futuris. vnde Elisæus videns Azahel, qui mala facturus erat filiis Israel, cepit flere.

5. Par. 28. Cum cepissent filii Israel de viris Iuda ducenta millia mulierum & puerorum, pepercerunt eis, & vestitos atque refectos ad propria remiserunt.

Neh. 1. 2. Audiens Nehemias miserabilem statum ciuitatis Ierusalem, fleuit diebus multis, & tandem consilium adhibuit, & auxilium opportunum.

Tob. 1. Cum regnaret Sennacherib, & filios Israel exolos haberet, Tobias pergebat quot

quotidie per omnem cognationem suam, & consolabatur eos, esuriens alebat, nudis vestimenta præbebat, & mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat.

Nuntiata regine Esther sententia crudeli, contra populum suum lata, non aliter sumpsit negotium, quam si fuisset vna de populo, licet esset seclusa à tali sententia tanquam sponsa regis dilecta.

Audientes tres amici Iob omne malum quod accidisset ei, venerunt consolaturum eum: sed cum non intelligeret causam suæ afflictionis, fuerunt ei postea onerosi.

Magnam compassionem Iob habebat ad proximos, qui dicebat: Auris audiens beatificauit me. Eo quod liberallem pauperem vociferantem, & pupillum cui non erat adiutor, benedictio pupilli super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum.

Non solum iustis in afflictione positum copatiendum est, sed etiam peccatoribus & iniustis. Vnde dicebat Esaias: propter destructionem Babylonis, repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me, sicut angustia parturientis.

Videns in spiritu idem calamitatem superuenturam populo suo dicebat, Recedite à me, amare flebo. Nolite incumbere, ut consolemini me super vanitate

stitate filiz populi mei.

Iere. 38. Dolens Abd. melech Æthiops, q̄ Ieremias propheta missus erat in lacū Leonum in quo non erat aqua, sed lutū, procurauit apud regē vt extraheret illum.

Iere. 43. & 45. Cū scripsisset Baruch verba cōminationis ex ore Ieremiæ, dixit: Vx mihi misero, quoniam addidit Dominus dolorē dolori meo. Et tamē dicebat popul⁹ q̄ Baruch incitaret Ieremiā aduersus eos, vt traderetur in manus Chaldæorū.

Ezech. 3. & 9. Cū reuelasset Dominus Ezechieli peccata, quę populus Israel faciebat, & pœnas quas passurus erat, fuit amaricatus, tristes & gemebundus.

Dan. 6. Rex Darius sciens Daniele positū in lacum Leonum, præ dolore dormiuit incœnatus, cibi que non sunt illati corā eo. Intuper & somnus recessit ab eo.

1. Mac. 3. Magnum dolorem habuit Onias sacerdos quando vidit templum per Heliodorum debere spoliari, & deposita viduarum & pupillorum auferri.

1. Mac. 4. Antiochus rex, qui nobilis appellabatur, licet simpliciter esset malus, tamen audiens Oniam summum sacerdotem iniquē fuisse occisum, flexus ad misericordiam lachrymas fudit.

Matt. 14. Misertus est dñs turbæ indigēti, quia pede

De longanimitate, spe seu confidentia in Deum. CAP. XXXVII.

Mltis annis expectauit Abrahā antequam haberet filium de Sara qui iam centenarius erat, qñ natus est Isaac. *Gene. 15. & 21.*

A promissione primò facta Abrahæ vsque ad ingressum seminis sui fluxerunt anni 440. *Gene. 12. & 15.*

Permisit dñs filios Israel in Ægypto flagellari lōgo tempore & affligi, & post ea per desertum tentari 40. ann. antequā venirent ad terrā promissionis, sicut apparet in Exod. & lib. Nume. quasi per totum. Qui ergo longanimes fuerunt, seruati sunt: cæteri verò perierunt. *Psal. 93.*

Filij Israel contra tribū Beniamin pugnantes multi contra paucos bis bellati fuerūt: tandē præualuerūt lōganimitate. *Iudic. 20.*

Parentibus Tobiz irridentibus eū, & dicētibus: Vbi est spes tua, pro qua elemosynas & sepulturas faciebas? Tobias increpabat eos dicens: Nolite ita loqui, quoniam filij sanctorū sumus, & vitam illam expectamus quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam &c. *Tob. 2.*

Afflictus corpore, orbat⁹ filiis, derisus ab amicis, & rebus oībus spoliat⁹ Iob, dicebat: Etsi occiderit me, in ipsū sperabo. *Iob 12. & 13. Dan. 13.*

Cū esset Susanna duorum presbyte-

rorum iniquo condemnata testimonio, dicitur tamen de eà, quòd erat cor eius habens fiduciam in domino.

2. *Mac.* 7. Vnus illorum septem fratrum postulatus à Tyranno, linguam citò protulit, & manus constanter extendit, & cum fiducia ait: E cælo ista possideo.

2. *M.* 12. Machabæus Iudas misit Ierosolymam duodecim millia drachmas argenti offerri eas ibi p peccatis mortuorū, iuste & religiose de resurrectione cogitans.

Luc. 2. Homo erat in Ierusalem, cui nomen Simeon, & homo iste iustus & timoratus expectans consolationem Israel.

Act. 2. Ascensurus in cælū Saluator præcepit discip. suis, vt non discederent ab Ierosolymis, sed expectarēt promissum patris.

Act. 23. Videns Paulus q̄ vna pars erat Pharisæorum & alia Sadducæorū, exclamauit in concilio: Viri fratres, ego Phariseus sum, filius Phariseorum, de spe, & resurrectione mortuorum ego iudicor.

1. *Tim.* 6. Monet Apost. Tim. vt præcipiat diuitibus, non sublime sapere nec sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo viuente.

De vana & stulta confidentia.

C A P. XXXVIII.

Gene. XI. **F**Rustra & stulte nimium in se confidebāt ædificatores turris Babel, quorum

rum linguam merito confudit dominus.

Pharao & Ægyptij in curribus & c. *Exod.* 14. quis stultè confidentes, dum aduersus dominum persequeretur Hebræos, submersi sunt in mari rubro.

Nimis in viribus suis confidentem *1. Reg.* 17. Goliath Gigantem occidit David adhuc puerulus.

Nec minus vana fuit Holofernus in *Iudith* 6. potentia, & armis, confidentia, dicentis & 13. non esse Deum nisi Nabuchod. cuius tamē caput amputauit imbecillis scæmina.

Qui cōfidunt in virtute sua & in multitudine diuitiarū gloriantur. Sequitur, *Psal.* 48. Et relinquent alienis diuitias suas, & sepulchra eorum domus illorum & c.

Qui cōfidit in diuitiis suis, corruet, *Prob.* 11. si autē quasi virens foliū germinabunt.

Qui confidit in cogitationibus suis *Prob.* 12. impie agit.

Qui cōfidit in corde suo, stult⁹ est, qui *Prob.* 28. autē graditur sapiens, ipse saluabitur.

Stultissimè valde in se confidebat, siue *Esa.* 14. Lucifer, siue Nabuchodonosor, cui hæc verba ascribuntur: In cælum ascendam super astra, & exaltabo solium, & c. Vnde merito illi respondetur: veruntamen ad infernum detraheris in profundū lacus.

Maledictus homo qui confidit in ho-

mine, & ponit carnem brachium suū, & à domino recedit cor eius. Ierem. 17.

Amos 6. Væ qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samariæ, optimates capita populorum, ingredientiés pompaticè domum Israel.

Matt. 25. Stulta & inanis fuit cōfidentia virginū fatuarum, quæ accensis lampadibus non sumpsērūt oleum secū. Ideo audire meruerunt, Amen dico vobis, nescio vos.

Matt. 26. Petrus quoque nimis in se confidebat cum dixit: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.

Marc. 14. Et tecum paratus sum & in carcerem, & in mortem ire.

Marc. 10. Difficile est cōfidentes in pecuniis in regnum cælorum introire, ait dominus.

Luc. 12. Vnde diuiti illi qui stultissimè confidens in diuitiis dicebat, Anima habes multa bona posita in aanos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare, respōsum est: Stulte, hac nocte animam tuam reperiēt à te, quæ parasti cuius erunt?

Luc. 18. Nec etiā in operibus quæ sunt de genere bonorum si sint absque charitate, confidendum est. Non enim Phariseus, qui orans dicebat, Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo, descendi iustificatus, sed publicanus, qui non

audebat oculos ad cælum leuare, sed percutiebat pectus suum dicens: Deus esto propitius mihi peccatori.

Detimore Dei. CAP. XXXIX.

VSque ad beatitudinem confirmatā *Gen. 3.* non potest esse securitas, nā & angeli in cælo empyreo, & primi parentes in terrestri paradiso peccauerunt.

Loth inter peccatores pessimos bonus *Gen. 19.* fuit, & exiēs inde cum filiabus propriis in monte peccauit. Vnde beatus homo, qui semper est pauidus.

Defectus timoris diuini est causa peccati, ideo dixit Abraham ad Abimelech, Cogitauī mecum, dicēs: Forſitan non est timor Dei in loco isto, & interficiēt me.

Timuerunt obsterrices Dominum: & *Exod. 1.* ædificauit illis domos.

Post transitū maris rubri & submersionem exercitus Pharaonis dicitur: Timuit populus Dominū, & crediderunt Domino, & Moyſi seruo eius. *Exo. 14.*

Voluit Dominus in filios Israel multū *Exod. 19.* timorē incutere, ideo cum tonitruis, & igne, & signis terribilibus legem dedit. *Ex. 20.*

Abdias dispensator domus Achab timebat Dominum Israel valde. Nam cum interficeret Iezabel prophetas Domini, tulit & ille centum prophetas, *3. Reg. 8.*

& abscondit eos, & pauit.

4. Reg. 17. Homines quos misit rex Babylonis ad habitandum Samariã, non timebant dominum, & immisit eis dominus leones qui interficiebant eos.

2. Par. 19. Constituit Iosaphat iudices in cunctis ciuitatibus Iuda. precipiens eis inter cetera, Sit timor Domini vobis scis, & cum diligentia cuncta facite. Non enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas.

Tob. 1. Tobias senior ab infantia filium suum timere dominum docuit, & timentes Deum ad conuiuium suum fecit vocari. Sequitur, Plus timens Deum quam regem, rapiebat corpora occisorum & sepeliebat.

Tob. 3. Confitendo in oratione domino, dicebat Sara filia Raguelis: Virum cum timore tuo, non cum libidine mea consensu accipere.

Tob. 9. Tobias iunior, & amici sui timore domini nuptiarum conuiuium exercebant. Erat Iudith in omnibus vidua famosissima, quoniam timebat Deum valde, nec erat qui loqueretur de ea verbum vnum malum.

Tob. 1. 2. Inter alia, de quibus commendatur Iob, signanter tangitur timor Dei. Vnde ipse dixit: Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum.

Prov. 31. De muliere forti dicit specialiter: Mulier timens Deum ipsa laudabitur.

Com

Commotate tempestate magna, nauis cum quibus erat Ionas, miserunt ipsum in mare, & statit mare a furore suo, & timuerunt viri timore magno Dominum, & immolauerunt hostias, & vouerunt, &c.

Cum plagis perimeretur. Eleazarus ait: Domine, tu scis quia cum a morte possem liberari, duos corporis sustineo dolores, secundum animam vero propter timorem tuum libenter hac patior.

Si timidus est aliquis dominus, quia potest multa bona donare, multo magis summe timendus est Deus, quia summa bona donare potest. Vnde Tobias, Noli timere filii, multa bona habebimus si timuerimus Deum.

Et quia potest mala inferre, propter hoc Christus dicit: Timete eum qui potest animam & corpus perdere in gehennam.

Si grauitate est punitus seruus ille qui talentum sibi creditum non multiplicauit, sed ligatum in sudario integrum re portauit, quid fiet de illo, qui omnia dissipat luxuriose viuendo, & quantum in ipso est dominum impugnando: si non conuertatur & poeniteat?

Valde grauitate punientur illi, qui opera iniquitatis & nequitie perpetraverunt. Ex quo apparet quod ita confundentur

M 4

qui opera misericordiæ nō fecerūt. Ite, dicitur, maledicti in ignem æternum.

Luc. 2. Simeon erat homo iustus & timoratus expectans redemptionem Israel.

Act. 8. Viri timorati curauerunt Stephanū à Iudæis lapidatum, & fecerunt plantum magnum.

Act. 9. Post conuersionem Pauli scriptum est, Ecclesia ædificabatur, ambulans in timore domini, & consolatione spiritus sancti replebatur.

1. 10. Occasione Cornelij Deū timentis, dixit Petrus, In omni gente, q̄ timet Deū & operatur iustitiam, acceptus est illi.

De timore quo mali timent bonos.

C A P V T X L.

Gen. 27. **D**ixit Abimelech ad Abrahamā, Deus tecum est in vniuersis quæ agis. Iura ergo per Deum, ne mihi noceas.

Exo. 14. Ægyptij persequētes filios Israel qui ibāt per medium mare, dixerunt. Fugiamus Israel, Deus enim pugnat pro eis.

1. Reg. 18. Videns Saul quod Dominus esset cum Dauid, cœpit timere eum.

4. Reg. 1. Princeps quinquagenarius, qui tertio venit ad Eliā, reuerēter loquurus est ei, quod & quia non fecerant duo alij, fuerunt ab igne desuper veniētē cōsumpti.

Neh. 6. Factum est, cum completus esset mu-

rus

rus Ierusalem, vt timerent vniuersæ gentes, quæ erant in circuitu.

Cecidit timor Iudæ & fratrum eius, *1. Mac. 1.* & formido super omnes gētes in circuitu eorū, & peruenit nomē eius ad regē.

Audierunt aduersarij, quia paratus est *2. Mac. 1.* Ionathas cum suis in bello, & timuerunt, & formidauerunt in corde suo.

Postquā Lyfias fuit debellatus à Iuda *2. Mac. 11* Machabæo, voluit pacē facere cum eo & promisit consensurū se omnibus quæ iusta erant, quasi ad voluntatem Iudæ.

Herodes metuebat Ioannē, sciēs eum *Mar. 6.* virum iustū & sanctū, & custodiebat eū.

Post terribilem mortem Ananæ, & *Act. 5.* Sapphiræ, erāt omnes discipuli in porticu Salomonis. Cæterorum autem nemo audebat se illis coniungere, sed magnificabat eos populus.

Cū Paulus & Silas essent in carcere *Act. 6.* pariter positi, & pedes eorū ligno stricti subito tremor factus est magnus. Custos autē carceris tremefactus proci dit Paulo & Silæ, ad pedes, & ait: Dñi, quid me oportet facere vt saluus fiam?

De dilectione Dei. C A P. X L I.

Daturus legē Moyfi, dominus dixit *Exod. 20.* Dei: Ego sum Dominus Deus tuus faciens misericordiam his qui diligunt

M 5

me, & custodiunt præcepta mea.

Deut. 6. Præcipuum omnium mādatorum legis, est dilectio Dei: nam dixit Moyſes post x. mādata populo repetita: Diliges dñm Deum tuū ex toto corde tuo, &c.

Deut. 10. Timorem Dei & amorē volēs specialiter imprimere in populo Moyſes ait: Et nūc Israēl quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi vt timeas dominum Deū tuum, & ambules in viis eius & diligas eum: & seruis dño Deo tuo in toto, &c.

Iosue 23. Longæuus Iosue & progressioris ætatis vocat omnem Israēlem: & monens eos de multis, dixit inter cætera: Hoc tantum diligentissimè præcauete, vt diligatis Dominum Deum vestrum.

Ecl. 47. De rege Dauid dicitur: De omni corde suo laudauit Deum, & dilexit Dominū, qui fecit illum. Vnde ipsemet dicebat: Diligam te Domine fortitudo mea. Et, diligite Dominum omnes sancti eius.

Mat. 22. Legisperito interroganti de mandato magno legis, respondit Dominus: Diliges Dominum Deum tuum, &c.

Luc. 7. Magdalenæ remittuntur peccata multa: quoniam dilexit multum.

Ioan. 21. Petrus respōdit Domino sæpius rogāti, amas me? domine tu scis quia amo te.

Rom. 8. Multum dilexit Iesum Paulus Apōst. qui

qui ait: Quis nos separabit à charitate Christi? &c. Idem Apōstolus talem tulit de dilectione Iesu sententiam.

Si quis non amat dominum Iesum Christum, sit anathema maranatha. *1. Cor. 16.*

Item quia amor est virtus vnitua, magnum amorem ad Christum ostenditur habuisse Paulus, cum ait: Vt Deo viuam, Christo confixus sum cruci. Et potest dici quòd Christus in eo viuabat. *Gal. 2.*

Viuo autē iam non ego: viuunt verò in me Christ⁹: & mihi viuere Christus est. *Ibidem.*

Erat Christus ei sapientia & iustitia. Facta est nobis sapi. à Deo, & iustitia. *Phil. 1. 2. Cor. 1.*

Nō em̄ iudicauit me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christū, & hūc crucifixū. *Ibid. 1.*

Item eius diuitiæ. Omnia inquit, detrimentum feci, & arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam. *Philip. 3.*

Potest dici, quòd Christus in eo loquebatur. An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christus? *2. Cor. 13.*

Item Christus in eo operabatur. Non audeo aliquid loqui eorum quæ per me non effecit Christus. *Rom. 15.*

Itē Deus eum triūphat. Deo gratias, qui semper triumphat nos in Christo. *2. Cor. 2.*

Potest quoque dici Christi seruus. Paulus seruus Iesu Christi. *Ruth. 12.*

Et

- 1. Cor. 1.** Et Christi Apostolus. Paulus Apost. Iesu Christi per voluntatem Dei.
- 2. Cor. 5.** Item Christi legatus & vicarius. Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo hortante per nos, obsecramus, pro Christo reconciliamini Deo. (tores.)
- 1. Cor. 3.** Et Dei adiutor erat. Dei sumus adiutor.
- 2. Tim. 4.** Etiam pugil, vel certator. Bonum certamen certavi, cursum consummaui. Et alibi: Sic pugno non quasi aerem verberas. Et 1. Corinth. 15. Sic secundum hominem ad bestias depugnaui.
- 1. Cor. 9.** Item cursor. Sic curro non quasi in incertum. Cursum consummaui.
- 1. Cor. 11.** Item specialis imitator. Imitatores estote mei, sicut ego Christi.
- 1. Ioan. 4.** Pulchram facit exhortationem de dilectione B. Ioanes dicens: Nos diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos, &c.
- De dilectione proximi. CAP. XLII.*
- Gen. 4.** **R**eprehensus est Cain à Domino grauius, & punitus, quia contra fratrem suum inique egit, & se non esse eum stodem dixit eius.
- Gen. 18.** Nota, quam diligenter & sollicitè orabat Dominum Abrahamam, ut parceret Sodomitis, quod erat magnæ dilectionis signum.
- Exo. 32.** Tantam dilectionem erga proximos sibi subditos Moyses habebat, quod ipse

orans

- orans Dominum, dicebat, Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro, &c. **Num. 12.**
- Idem optabat, ut omnes quotquot erant in castris prophetarent, licet honor eius inde minui videretur.
- Idem recusat maius dominium, quod ei Dominus promittebat, intantum proximis suos quibus præerat, diligebat. **Num. 14.**
- Diligens proximum tuum sicut teipsum. **Deu. 6.**
- Filij Israel post occisionem filiorum Beniamin, magno ululatu ceperunt flere dicentes: Quare Domine Deus noster factum est hoc malum? **Iudi. 21.**
- Anima Ionathæ colligata est anima Dauid, & dilexit eum quasi animam suam. **1. Reg. 28.**
- Ostendit Dauid se diligere inimicum, in planctu Saul. Amicum, in planctu Ionathæ. Similiter in planctu Abner. **2. Reg. 1 & 3.**
- Filium quoque licet malum, & sibi aduersarium fleuit. **2. Reg. 18 & 19.**
- Magnam dilectionem ostendit se habere Nehemias ad filios transmigratorum, quod patet in his, quæ eis fecit. Nehemi. per totum.
- Quia Tobias multis multa opera caritatis exhibebat, multi diligebant eum. Vade cum iussus esset occidi à rege, latuit, & inuentus non fuit. **Tob. 1.**
- Tantam dilectionem vult Dominus ad proximos **Matt. 5.**

mos

mos nos habere, vt dixerit: Diligite inimicos vestros, benefacite his q̄ oderūt vos. Et Petro respondit non esse dimitendum septies peccanti fratri, sed vlt̄ que septuagies septies. Dixitque: Diliges proximum tuum sicut teipsum.

Mat. 22.

Luc. 10.

Ad proximum magnā dilectionem habuisse laudatur Samaritanus ille, qui ap̄ propians semiuuio, misericordiā motus est: & eius vulnera alligauit, &c. Per quem significatur Christus, qui de cælo descendens genus humanum à diabolo vulneratum sanauit, pro quo mortem s̄uissimā crucis passus est: & vt perfectissimā charitatis exemplum daret, pro crucifixoribus suis orauit.

Act. 7.

Mirā quoq; dilectionē ad proximum habuisse monstrauit B. Stephanus, qui Dñm imitatus & ipse pro lapidatoribus suis deuotius, quā pro se orasse videtur. Nā pro illis genua posuit, & voce magna clamauit Pro se verò simpliciter dixit: Domine Iesu suscipe spiritum meū.

Rom. 9.

Inestimabiliter Paul. proximos diligebat, q̄ pro fratrib. suis anathema fieri optabat. Erat ergo eōs vt pater corripies.

1. Cor. 4.

Nam in Christo Iesu per euangelium ego vos genui.

Ibid.

Et Paulo post: In virga veniā ad vos.
Et

Et ad Theff. Sicut pater filios deprecantes vos, & consolantes testificati sumus.

1. Theff. 2.

Item vt mater parruriēs. Nam dicebat Galat. 4. Galatis: Filioli mei quos iterū parturio.

Tanquam nutrix fouens & blandiēs. 1. Tim. 2. Facti sumus, ait, tanquam si nutrix foueat filios suos.

Et alibi, Tanquam paruulis in Christo lac potum dedi vobis. 1. Cor. 3.

Item tanquam magister & doctor erudiens, positus sum predicator, & Apostolus & magister gentiū in fide & veritate. 2. Tim. 1.

Item tanquam frater & socius, colloborans, & coadiuans. Philip. 4.

Frates mei dilectissimi, & desideratissimi, rogo te Germana compar &c.

Et habeo vos, in confirmatione Euangelij socios gaudij mei &c. Philip. 1.

Et non dominamur fidei vestræ, sed adiutores sumus gaudij vestri. 2. Cor. 1.

Item tanquam legatus reconciliatus: Pro Christo legatione fungimur. 2. Cor. 5.

Et Apostolus bona annuncians: Vos scitis qualiter nihil subtraxerim vobis vtilium quominus annunciam vobis, & docerem vos publice per domos. Act. 10.

Et alibi: Quod ignorantes colitis, ego annuncio vobis. Act. 17.

Item

1. Cor. 3. Item Architectus edificans. Ut sapiēs Architectus posui fundamentum.

Per aliam nihilominus viā potest dici, q̄ Paulus ostēdit se esse proximorum seruātissimū dilectorū per hoc videtur, quòd ipse multa pro eis faciebat, siquidem vel sustinebat, vel dabat ea, quæ nō habebat, ab habētibus pro indigentibus procurabat. Quod enim suadet ad vtilitatem proximorum ipse testatur.

Act. 10. Ad ea quæ opus erāt mihi, & his q̄ mecum sunt, ministrauerūt manus istæ. Sequitur, Quoniā beatus est dare quā accipere. Quāuis autē supererogationis esset cum ab ipsis accipere posset, in hoc faciebat, vt illis quib. prædicabat parceret. Vnde ad Corint. Paratus sum venire ad vos, & non ero vobis grauis. Non enim quæro quæ vestra sunt, sed vos.

1. Cor. II. Secundò, vt pseudoapostolis gloriandī occasionem auferret, In omnibus sine onere me seruaui, & seruabo, quod facio & faciā, vt amputē occasionē eorum qui volunt occasionem, vt in eo de quo gloriantur, reperiantur sicut & nos.

1. Cor. 9. Tertiò, vt exinde maiorē mercedē haberet, non vsi hac potestate, vt accipiamus, scilicet sumptus à vobis. Sequitur,

Ibidem. Quæ est ergo merces mea? vt prædicās
sine

stultitiā propinquorū, patet manifestè, quòd anima viuat post separationem à corpore. Filij, inquit, sanctorū sumus, & vitā illam expectamus, quam Deus daturus est his qui fidē suam nūquam mutant ab eo. Item in oratione postea, dixit: Domine secundū voluntatē tuam fac mecum, & præcipe in pace, &c.

Eodem 3.

Addidit dñs omnia, quæcūque fuerāt *Iob 3.*
et 42. Iob duplicia, sed tātum dedit ei septem filios, & tres filias sicut prius, eo quòd secundū Greg. primi nō reputabātur mortui, cum eorum animæ viuerent.

Greg. vlt. moral.

Valde expressè dixit Salomon in fine Ecclesiastes lib. Reuertatur puluis in terram suam, vnde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

Eccle. vlt.

Ex verbis illis. s. Nos insensati vitam illorū æstimabamus insaniā, &c. quæ dicunt damnati in inferno, ostēditur tam malos quā bonos in alio seculo viuere.

Sap. 5.

De Nabuchodonosor rege Babyl. dicitur ad literā: Ex quo dormisti, in morte. s. nō ascēdit q̄ succidat nos. Infernus subter te cōturbat⁹ est in occursum aduentus tui. Et postea: Detracta est ad inferos superbia tua. Et plura ponūtur ibi per quæ patet illū nō penitus interiisse, sed ad infernū eius animam descēdisse.

Esā. 14:

2. *Mac.* 8. Dum suaderetur Eleazaro, vt simula-
ret se de carnibus sacrificij comedis-
se, dixit: Et si in præsentî tēpore supplicis
hominum eripiar, sed manum omni-
potentis, nec viuus nec defunctus effugiā.

2. *Mac.* 7. Vnus septē illorū fratrū, dixit: De cę-
lo ista possideo, sed & propter Dei leges
hęc ipsa despicio. Quoniam ea ab ipso
me recepturū spero. Similiter in verbis
matris eius & aliorū patet, quòd quan-
tum ad animam, nō credebat se perire.

2. *Ma.* 14. Raxias complexus intestina sua pro-
iecit super turbas inuocans dominato-
rem terræ ac spiritus, vt hęc illi iterum
redderet, & sic obiit.

Matt. 10. Monens, ac etiā muniens discipulos,
quos mittebat Saluator, ait: Nolite ti-
mere illos, qui occidūt corpus, animam
verò non possunt occidere, sed potius ti-
mere eum, qui postquam occidit, habet
potestatem mittendi in gehennam.

Luc. 16. Nota in eo quod narrat dominus de
diuite & Lazaro, non videtur parabola
aliqua vel similitudo. Vnde videtur fuis-
se historia manifesta, & sic apparet esse,
sue bonorū sue malorū animas immor-
tales, & recipere post separationē à cor-
pore, prout in corpore mēruerunt.

Eodem. Exemplo villici iniquitatis, qui fecit
amicos,

amicos de bonis dñi sui, concludit dñs,
dicens: Facite vobis amicos de mammo-
na iniquitatis, vt cum defeceritis, reci-
pianit vos in æterna tabernacula. Quod
frustra esset dictū, si anima post separa-
tionem à corpore, seu post mortem cor-
poris nullum haberet receptaculum.

Deuorā & rectam fidem de anima ha- *Act.* 7.
bebat S. Stephanus, qui cū lapidaretur di-
cebat: domine Iesu, suscipe spiritū meū.

Ex verbis egregij doctoris Pauli, ani- *2. Cor.* 15.
mam viuere post separationem à cor-
pore manifestē apparet.

Cū dicit, Infelix homo, quis me li- *Rom.* 7.
berabit de corpore mortis huius?

Idem, Scimus, inquit, quoniam si ter- *2. Cor.* 5.
restris domus dissoluatur, quòd edificati-
onem habemus ex Deo domum non
manu factam, sed æternam in cælis.

Et ad Philip. Desiderium habens dis- *Philip.* 1.
solui & esse cū Christo. Talia certē non
diceret, nisi certus esset de alia vita.

De fide, quam homo debet habere ad Deum.

CAP. XXXIII.

Credidit Abrahā Deo, & reputatum *Gene.* 15.
est ei ad iustitiā. Nota: Quòd credi-
dit Deo promittēti rem valde difficilē. *& Ro.* 4.

Trās lato mari rubro, & exercitu Pha- *Exod.* 14.
raonis submerso, timuit populus domi-

num, & crediderunt Domino & Moyſi.

Num. 20. Vſque ad aquas contradictionis, fideliter credidit Moyſes cunctis verbis Domini, ſed ibi aliquid hæſitauit.

1. Reg. 14. Credidit Ionathas cùm dixit armigero ſuo: Non eſt domino difficile ſaluare, vel in multis, vel in paucis.

1. Reg. 17. Magnam fidem habuiſſe oſtenditur Dauid, cùm pugnaturus contra Goliath gigantem, dixit: Tu venis ad me cum gladio, & haſta, & clypeo, ego autem venio ad te in nomine Domini.

2. Pa. 14. Magnæ fidei verbū protulit Aſa, cum dixit, Dñe, nō eſt apud te vlla diſtantia. vtrū in paucis auxiliaris aut in plurib'.

2. Pa. 20. Dixit Ioſaphat rex Iuda exercitui ſuo ad pugnam congregato: Credite in dño Deo veſtro, & ſecuri eritis. Credite prophetæ eius, & cūſta veniet pſpera.

2. Eſdr. 8. Fide Eſdras vſurus in Ieruſalē, ppter magnā & periculoſam viā noluit petere conductum ab rege, ſed conuertit ſe ad ieiuniū & orationē Deo ſe commēdans.

Nehe. 4. Videns Nehemias tot imminere pericula & labores, ædificantibus magna fide dixit, Deus noſter pugnabit pro populo, & nos ipſi faciamus opus.

Dan. 3. Magnæ fidei verbum proclerunt ſocij Danielis regi Nabuchodonofor, dicentes:

cente: Deus noſter quē colimus, poteſt nos eripere de camino ignis, & de manu tua liberare: quōd ſi noluerit, notum ſit tibi, quōd deos tuos non colimus.

Multa fide orauit Suſanna, dicēs: Deus æterne, q̄ abſconditorū eſ cognitor, &c. *Dan. 13.*

Magnæ fidei fuerunt Ninuitzæ, qui credentes Ionæ poenitentiam egerunt. *Ione 3.*

Fide Iudas Machab. ſociis ſuis timētibus, dixit: Facile eſt cōcludi multos in manibus paucorū, & non eſt differentia manus Dei liberare in multis aut in paucis. Quia non in multitudine exercitus victoria belli, ſed de cælo fortitudo eſt. *2. Mac. 3.*

Fide Eleazarus dixit his, qui volebāt eū mortē euadere, ſimulādo ſe de ſacrificij carnib. manducare: Manus Omnipotentis, nec viuus nec defunctus effugiā. *2. Mac. 6.*

Ex abundanti fide mētis procedebant verba illorū ſeptem fratrum, & matris ipſorū, qui varijs ſupplicijs interire maluerūt, quā patrias leges præuaricari. *2. Mac. 7.*

Zacharia patri Ioānis Baptiſtæ, dixit Angelus: Ecce eris tacēs, & non poteris loqui: vſque in diem quo hæc ſiant, pro eo quōd non credidiſti verbis meis. *Luc. 1.*

Elizabeth repleta Spiritu ſancto beatam virginem ſpecialiter laudauit, Beata, ait, quæ credidiſti, &c. *Eodem.*

Matth. 2. Mira fides in illis tribus Magis fuisse probatur, qui in Bethlehē ab Oriēte venerūt, & inueniētes puerū cū paupercula matre, humiliter adorauerunt, & mysticas ei munerum species obtulerunt.

Matt. 2. Meritō cōmēdatur à dño fides Cēturionis, qui dixit: dñe nō sum dignus, &c.

Luc. 7. Sequitur: Non inueni tantam fidem, &c.

Matt. 9. Multum potest valere cuilibet fides

Luc. 5. propria, si tātum paralytico valuit fides aliena. Vidēs Iesus fidem illorum, dixit: Confide filii, remittūtur tibi peccata tua, & statim integraliter sanauit.

Matth. 6. Mulier fluxū sanguinis patiens intra se ait: Si terigero tātum vestimēta eius, salua ero. Sequitur, Confide filia, fides tua saluā te fecit. Duo cæci fide sanātur.

Ibidem. Nō fecit dñs Iesus virtutes multas in patria sua propter incredulitatē illorū.

Matt. 13. *Matt. 14.* Quādo Petrus ambulans super aquas cœpit mergi, arguit eū dñs de defectu fidei dicēs: Modicæ fidei, quare dubitasti?

Matt. 15. Commēdatur à domino mulier Chanaanæ, cui dixit: O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.

Marc. 7. Magnæ fidei verbum dixit Petrus domino interroganti, quid homines dicerent de eō: Tu es, inquit, filius Dei viui.

Matt. 16. Mira fides fuit Magdalenæ, idcirco

Luc. 2. iustē

iustē à domino exaudiri meruit, Fides tua te saluam fecit.

Credens iam pater pueri lunatici, humiliter sibi fidem augeri petebat, & cum lachrymis aiebat: Credo domine, adiuua incredulitatem, &c. *Matth. 9.*

Thomæ dominus dixit: Infer digitū tuum, &c. noli esse incredulus, sed fidelis. Quia vidisti, credidisti. Beati qui non viderunt & crediderunt. *Ioan. 20.*

Die Pētecostes post primā Petri prædicationē, post Spiritus sancti receptionē, circiter tria millia hominū crediderunt. *Act. 2.*

Cū sanatus esset claudus, alloquutus est mirāre & stupentē turbā. Multi autē qui audierunt verbū crediderunt. Et factus est numerus virorū quinq; millia. *Act. 3. 4.*

Elegerunt Apostoli Stephanum virum plenum fide & Spiritu sancto. *Act. 6.*

Eunuchus ait Philippo: Ecce aqua, quis prohibet me baptizari? Dixit autem Philippus, Si credis ex toto corde, licet. Et respondens Eunuchus, ait: Credo Dei filium esse Iesum Christum. Et tunc Philippus baptizauit eum. *Act. 8.*

Saulus & Cornelius modo vario, sed utroque ædificatorio ad fidem Christi fuerunt adducti. *Act. 9. & 10.*

Quidā Cyprij & Cyrenæi, cū intro-

Act. 11.

issent Antiochiã, loquebãtur ad Græcos annũciantes dominũ Iesum, multũsque numerus conuersus est ad dominum.

Act. 13. Proconsul Paulus, videns quomodo ad verbum Pauli Apostoli Elymas magus, qui resistebat ei excæcatus fuit, credidit, admirans super doctrina domini.

Eodem. Paulo & Barnaba dicentibus Iudæis, Vobis oportebat primũ loqui sermonẽ Dei, sed quoniam repellitis illum, ecce conuertimur ad gentes. Audientes autẽ gentes gauisæ sunt, & glorificabant nomen domini, & crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam.

Act. 14. Factũ est Iconij vt Paulus & Barnabas simul introirent in synagogam Iudæorum, & loquerentur ita, vt crederet Iudæorũ & Græcorum copiosa multitudo.

Eodem. Quidam vir de ciuitate Lystris, qui nunquã ambulauerat, audiuit Paulũ loquentẽ. Paulus autẽ videns quòd fidem haberet, vt saluus fieret, dixit ei: Surge super pedes tuos rectus, & exiit, &c.

Act. 16. Trãscũtibus Paulo & Barnaba per diuersas ciuitates, Ecclesiæ cõfirmabãtur in fide, & abũdabant numero quotidie.

Eodem. Custos carceris in quo detinebantur Paulus & Silas, vidẽs terræmotũ fieri, & carcerẽ aperiri, tremefactus procidit ad pedes

pedes corũ, dicẽs: Dñi, quid me oportet facere, vt saluus fiam? At illi dixerunt: Crede in dominũ Iesum, & saluus eris.

Cũ Paulus disputasset Athenis cõtra idololatriã, quidam viri, adhærentes ei, crediderũt, in quibus Dionysius, &c. *Act. 17.*

De fidelitate homini seruanda.

CAP. XXXV.

Seruus Abraham Eliezer fideliter egit *Gene. 24.*
 Snunciũ a dño suo sibi cõmissum, quãdo iuit pro Rebecca ad domũ Bathuelis.

Fideliter seruitit Iacob auunculo suo *Gene. 13.*
 Laban, quando p regem ipsius pascendo die nocteque æstu vrebatur & gelu.

Ioseph erga dominũ suum fideliter se *Gene. 39.*
 habuit, qui vxorem eius tangere noluit.

Idem erga Pharaonem in consilio *Gene. 41.*
 quod ei dedit, & in ministerio quod ei exhibuit scilicet Ioseph.

Rahab meretrix fideliter egit cũ ex *Iosue 26.*
 ploratoribus quos miserat Iosue, & ipse Iosue egit postea fideliter cum eadem.

Quãuis Gabaonitæ fefellissent Iosue & filios Israel, tamen iuramẽta & pacta eis seruauerũt, & eos cõtra hostes postea fideliter adiuerunt. Iosue 9. & 10.

Fideliter indicauit Dauid Ionathas irã patris sui, & ipsum quantum potuit excusauit, & postea confortauit. 1. Reg. 20.

- 1.Reg.22.** Occiso patre Abiathar occasione Dauid, Ego, inquit Dauid, sum reus omnium animarum patris tui: mane mecum, ne timeas, si quis quæsiuerit animam meam, quaeret & animam tuam, mecumque seruaberis.
- 1.Reg.20. & 26.** Noluit Dauid percutere dominum suum, licet malum & persequentem eum, cum tamen si voluisset bis eum percutere potuisset.
- 1.Reg.31.** Magnam fidelitatis signum fuit, licet indiscretè egerit armiger Saul: quando videns dominum suum esse mortuum noluit ultra viuere, sed irruit super gladium suum, & mortuus est cum eo. Quid ergo facere debemus pro domino, pro nobis crucifixo?
- 1.Reg.31.** Viri Iabes Galaad fideliter se habuerunt ad Saul dominum suum, licet malum, reuerenter sepelientes eum.
- 2.Reg.11.** Vrius Ethæus volebat esse in delitiis, quandiu Ioab dominus suus laborabat in exercitu.
- 2.Reg.12.** Instante captione ciuitatis Rabbath, quoadiu obsederat Ioab, misit ad Dauid, ut veniret, & illam caperet, ut domino suo non sibi honor victoriae deferretur.
- 1.Reg.15.** Dum fugeret Dauid a facie Absalon, dixit illi Ethai: Viuit dominus, quoniam in quocumque loco fueris, dominus tui rex, siue in morte, siue in vita, ibi erit seruus tuus.
- 2.Reg.18.** Noluerunt viri Dauid, quod ipse exiret cum

- cum eis ad praelium, dicentes: Tu vnus pro decem millibus computaris. In quo apparuit quod fideliter diligebant eum. Et infra cap.21. Iam non egredieris nobiscum ad praelium, ne extinguas lucernam in Israel.
- 2.Reg.27. 1.Reg.20.** Separatus omnis Israel a Dauid, secutusque est Sebam filium Bochri. Viri autem Iuda adhaerunt regi suo tanquam fideles, videlicet, & constantes.
- 3.Reg.23. 1.Par.11.** Tres viri robustissimi fideliter defenderunt Dauid pugnantes contra Philistinum, & attulerunt ei de aqua cisternae Bethlehæm, quam cum desiderio magno petierat.
- 4.Reg.11.** Valde fideliter egit Ioiada Pontifex cum Ioas filio Iorã regis Iuda, licet male recognouerit postea.
- 2.Mac.3. Matt.25.** Onias summus Pontifex, & alij sacerdotes laborauerunt fideliter, viduarum & pupillorum deposita custodire.
- Commendat dominus fidelitatem seruorum qui multiplicauerunt sibi tradita.
- Luc.19. 2.Cor.9.** Cum multa fidelitate procurabat Paulus fieri collectas pro necessitatibus pauperum de Iudæa.
- Philem.** Fideles & affectuosas literas misit Paulus Philemoni pro Onesimo seruo eius fugitio.
- Act.19.** Discretum & fidele consilium dederunt Paulo quidam de Asiæ principibus, rogantes

rogantes eum ne se daret in theatrum.

*De quiete & mentis illustratione.***C A P. XXXVI.**

Gene. 12. Postquã exiuit Abrahã de Hur Chal.
13. 15. 17. P^{ost}deorũ, crebro apparuit ei dominus
18. 21. 22. & eum diuersis reuelationibus visitauit.

Gene. 18. Apparuit dominus Abrahæ in cõuale
 Mambre, sedenti in hostio tabernaculi
 sui in ipso feruore diei, & c. totum potest
 exponi de vito contemplatiuo.

Gene. 24. Habitabat Isaac in terra Australi, &
 egressus. fuerat ad meditandum in agro,

Gene. 25. Factus est Esau vir gnarus venandi &
 homo agricola: Iacob autem vir simplex
 habitabat in tabernaculis.

Gene. 28. Egressus Iacob de Bersabee, pergebat
 Aram; cumq; vellet in quodam loco re-
 quiescere post solis occasum, tulit de la-
 pidibus qui iacebant, & supponens ca-
 piti suo dormiuit in eodem loco, viditq;
 in somnis scalam stantem.

Gene. 32. Cũ maturẽ surrexisset Iacob, transi-
 uit vadum Iaboch, trãductisq; omnibus
 quæ ad se pertinebant, remansit solus, &
 ecce vir luctabatur cum eo, & c.

Exod. 3. Moyfes pascebat oves focii sui, cum-
 que minasset gregem ad interiora de-
 ferti, venit ad montem Dei Oreb, appa-
 ruitq; ei dominus in flamma ignis.

Videns

Videns Iethro Moysen occupatum iu- **Exod. 18.**
 dicando populum expectãtem ad vespe-
 ram, dixit ei: Stulto labore consumeris,
 & populus qui tecum est: esto tu populo
 in his quæ ad dominum pertinent.

Descendit dñs super montem Sinay & **Exod. 16.**
 vocauit Moysen in cacumine eius, ibi
 reuelauit ei Deus iudicia & præcepta, &
 ceremonias, q̃ populum docere debebat.

Loquebatur dominus ad Moysen, fa-
 cie ad faciem, sicut solet loqui homo ad
 amicum suum.

Fuit Moyses cum domino per quadra **Exod. 33.**
 ginta dies, & toridem noctes, panem nõ **& 34.**
 comedit, & aquam non bibit.

Dixit dominus ad Moysen: Ascẽde ad **Deuta. 32.**
 montem istum Abarim, in monte Nebo
 qui est in terra Moab contra Iericho &
 vide terrã quam daturus sum filiis Israel.

Samuel dormiebat in templo Domi- **1. Reg. 3.**
 ni, & vocauit dominus Samuelem.

Cũ sedisset Rex Dauid in domo sua **2. Reg. 7.**
 & dñs dedisset ei requiem vndiq; ab vni-
 uersis inimicis, dixit ad Nathan Prophe-
 tam: Vides q̃ habitem in domo cedrina.

Eliæ fugiẽti à facie Iezabel ostensum **3. Reg. 19.**
 est, quod dominus non erat in spiritu
 grandi, nec in commotione, nec in igne,
 sed in sibilo auræ tenuis.

Pca

4. Reg. 3. Per similitudinem rerū corporalium debet anima sumere iudiciū, vel ferri in Deū, in quo inseparabiliter melius inuenitur, quicquid delectabile in creatura videtur. Vnde cum caneret psaltes corā Eliseo, facta est manus dñi super eum.
- 4 Reg. 4. Cū Eliseus attente voluit orare pro mortuo filio Sunamitis, non fecit hoc coram aliis, sed clausit ostium.
- Tob. 3. Sara filia Raguelis, audito grandi imperio ab vna de ancillis suis, perrexit in superius cubiculū domus suæ, & trib. diebus & tribus noctibus non manducauit neq; bibit, sed in oratione persistens cum lachrymis deprecabatur dominum.
- Judith 9. Videns Iudith populum suum in arcto positū, ingressa est oratorium suū, & induēs se cilicio posuit cinerē super caput suū, & prosternens se clamauit ad dñm.
- Hester 14. Hester regina cōfugit ad dominū pauens periculū, quod imminēbat. Cumq; deposuisset vestes, fletibus & luctu indumenta apta suscepit, & deprecabatur dominum, Adiuua me solitariam.
- Psal. 54. Post tribulationes & turbationes, quos sustinebat Dauid, dicebat: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Et subdit modum acquirēdi pennas & requiem. Ecce elongaui fugiens,

fugiens, & mansi in solitudine.

Cū esset Ezechiel in medio captiuorū *Ezech. II.* facta est super eū manus dñi, & vidit q̄ ventus turbinis veniebat ab Aquilone.

Audiens Daniel crudellem sententiam *Dan. 2.* contra sapiētes Babylonis latam, ingressus est domum suam, & de nocte per visionem mysterium reuelatum est ei.

Dixit Gabriel Angelus ad Danielem miro seruore orantem: Egressus sum, vt docerem te, & intelligeres, quia vir desideriorum tu es.

Super custodiā meā stabo ait Abacuc, *Abac. 2.* & figam gladiū meū super munitionē & contemplanor, vt videā quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentē me.

Dimissa turba ascendit dñs in mōtem *Matt. 14.* solus orare: vespere autem facto, solus erat ibi: in quo exemplum dedit fugiēdi turbas, & solitudinem inquirendi.

Ingressus est Zacharias templum domini vt incensum poneret, & omnis multitudo populi erat orans foris: tunc ei apparuit Angelus domini. *Luc. 1.*

Mattha circa ministeriū sollicita & turbata erat: Maria autē sedens secus pedes dñi, audiebat verbū illius. Et est notabile valde, q̄ tam pio & deuoto ministerio præfertur quieta audientia verbi dñi.

Videns

Ioan. 11. Videns Iesus Mariam plorantē: & Iudæos qui venerant cū ea plorātes, infremuit spiritu & lachrymat⁹ est: qđ nequam fecerat qñ loquuta est ei Martha.

Act. 2. Miro & ineffabili modo fuerunt discipuli domini docti & illustrati in aduentu Spiritus sancti.

Act. 9. Postquā lux de cælo Saulū circūfulsit & ipse cadēs in terrā exæcatus fuit. Deinde per tridū ieiunans, & orans, excellentes reuelationes habuit à Christo.

Act. 10. Cū hospicaretur Petr⁹ in domo Simonis Coriarij, ascēdit quadā vice in superiora domus, vt oraret. Ad hoc videlicet vt posset vacare quieti⁹, à turba inferius existente remotus. Et tunc reuelauit ei dñs in mētis excessu, qđ gentiles non crāt repellendi à prædicatione Euang.

2. Cor. 12. Raptus fuit Paulus vsque ad tertium cælum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui.

Altissima verò eius sapientia apparet in epistolis suis, præcipuè autem Rom. 1. 9. 10. 11. Tum etiam ad Ephesios 1. & 2. & Coloss. 1. 2. Hebr. 1.

Apoc. 1. Beato Ioanni sequestrato à tumultu & consolatione mundi. Quanto in insula Pathmos exulauit, reuelauit dominus facta cælestia: vt in Apoc. patet.

De ioh

pedestris sequuta cū fuerat in deserto.

Accedētes discipuli ad dominū rogabant eum pro muliere Chananæa, dicētes: Dimitte eam, quia clamat post nos. *Marc. 8. Matt. 15.*

Cōtra nolentes compati proximo, & ex corde remittere, inducit dominus parabolam de seruo nequam, cui mille talenta fuerunt remissa, & noluit dimittere seruo suo centum denarios. *Matt. 18.*

Ad hoc quòd homo libenter cōpatitur proximo & misereatur ipsius, multū facit, quòd specialiter fiet disputatio de operibus misericordiæ in iudicio. *Matt. 25.*

Cū vidisset Dominus flētem viduā cuius filius efferebatur defunctus, misericordiā motus super eam, dixit: Noli flere, & mortuum illius filiū suscitauit. *Luc. 7.*

Samaritanus ille, super sauciato misericordiā motus, alligauit vulnera eius infundens oleum & vinum, & curam illius egit, & pabulum fecit haberi. *Luc. 10.*

Videns dominus ciuitatē Ierusalem, & considerans mala, quæ ei futura erant postmodum & passura, fleuit super eam dicens: Si cognouisses & tu, &c. *Luc. 19.*

Vt vidit Iesus Mariam plorantem, & Iudæos qui venerant cum ea plorantes, infremuit spiritu, & turbauit seipsum, & lacrymatus est. *Ioan. 11.*

Ioan. 19. Etiam pendens Saluator in cruce habuit curam matris, quam sciebat in anima crucifigi, Mulier, dixit, ecce filius tuus, ostensio Ioanne.

Act. 9. Cùm venisset Petrus in Ioppen, vidit stentes viduas pro morte Tabithæ, quæ faciebat eis tunicas & vestes, & ponens genua sua orauit, & cùm vocasset eam, sanctis & viduis assignauit viuam.

Act. 17. Paulus cùm esset Athenis, incitabatur spiritus eius in eo quòd ipse videbat idololatriæ deditam ciuitatem.

Act. 27. Barbari non modicam præstabant humanitatem Paulo & sociis eius. Accensa enim ei pyra resiciebant omnes propter imbrem qui imminebat & frigus: ipsi verò eius bene indigebant qui de nauis contracta euaserunt tempore hyemali: & quosdam oportuit natare: alij verò super tabulas fuerunt asportati.

Rom. 9. Cum tanta spiritus anxietate comprebatur Paulus fratribus, & cognatis suis pereuntibus, quòd ipse dicebat: Tristitia est mihi magna, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo, pro fratribus meis, qui sunt cognati secundum carnem.

Galat. 4. Et Galatis: Filioli mei, quos iterum parturio. Iudicium sine misericordia fiet

fiet ei qui non facit misericordiã. *Iac. 2.*
De hospitalitate exhibenda. CAP. XLVI.

Nora de Abraham, quàm celeriter *Gene. 18.*
recepit, & ipsis ea quæ videbantur necessaria peregrinis parari fecit.

Item de Loth attende, quomodo angelos, quos putabat esse homines transeuntes, honorauit, obnixè rogauit, & eis necessaria benignè offerens, domum suam contra incurstantes defendit, vt potuit. Vnde liberatus est ab incendio. *Gene. 19.*

Pròpterea ad hospitalitatem videbatur *Gene. 24.*
Rebecca, quæ dixit seruo Abraham, Palcarum & sceni plurimum est apud nos, & locus spaciosus ad manendum. Et paulo post dixit eidem Laban: Præparauim domum, & locum camelis.

Sine magna prece Iethro recepit peregrinũ Moysen hospitio. Postmodum autem filia eius & nepotes sui, fuerunt per illum magnificè honorati. *Exod. 2.*

Testatur Moyses dicens: Dñs Deus noster amat peregrinum, & dat ei victum & vestitum, & vos quoque amate peregrinos, quia & ipsi fuistis aduenæ. *Deut. 10.*

Exploratores, quos misit Iosue accipit hospitio Rahab meretrix liberaliter & custodiuit fideliter, ac dimisit. Et do- *Iosue 2.*
6.

mus eius tota ab hoste seruata est.

Judic. 19. In Gabaa Benjamin, non inuenit locum Leuites, qui eum hospitio reciperet, nisi quendam senem de opere venientem.

3 Reg. 17. Elias suscitauit filium mulieris, apud quam sustentabatur.

4. Reg. 4. Mulier Sunamitis Eliseum transeuntem hospitio suscepit, hic ei filium impetrauit & eundem mortuum suscitauit.

Iob 31. Bonus hospitalarius erat Iob, qui dicebat, Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit.

Matt. 10. Quando misit Saluator discip. ad predicandum, in illis seipsum recipi asseruit & audiri. Qui vos recipit, me recipit: qui vos audit, me audit: qui vos spernit, &c.

Luc. 9. Ambulans per mundum dominus Iesus, non habebat ubi caput reclinarat: Martham vero speciale hospitium legitur habuisse.

Luc. 19. Gaudens accepit dominum Zacharus in domo sua, & dominus ipsum magis gaudentem effecit, quando dixit, Hodie salus huic domui facta est.

Luc. 24. Exemplo duorum discip. qui dominum in specie peregrini coegerunt ad manendum, apparet, quod peregrini non solum vocandi sunt ad hospitium sed compellendi.

Act. 10. Apostoli hospitabantur, ut plurimum, in domibus artificum, & hominum mediocrum.

diocrii. Vnde legitur de Petro: Hic hospitabatur apud Simonem quendam coenariarium, cuius domus est iuxta mare.

Obnixè & instanter deprecata est Lydia purpuraria Paulum & socios eius ut maneret apud eam in domo sua: coegit eos, &c.

Item de Paulo, manebat apud Aquilam & Priscillam, quia erat eiusdem artis.

Cum euasisset Paulus & socij eius de contracta nauis, Publius princeps insule illius ipsos suscipiens, triduo benignè vitam exhibuit. Paulus autem patrem ipsius febribus & disenteria laborantem oratione & manuum impositione sanauit.

Urbana fiducia utebatur Paulus scribens Philemoni, cum dixit: Para mihi hospitium, nam spero per orationes vestras donari me vobis.

Inter cetera ad quæ specialiter Paulus inducit Hebræos, est hospitalitas. Hospitalitatem nolite obliuisci, per hanc enim quidam placuerunt angelis, &c.

Commendat Gaium beatus Ioannes in tertia sua epistola, dicens: Charissime, fideliter facis quicquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos.

De amicitia. CAP. XLVII.

Vocatis multis amicorum turbis ad conuiuium, Laban fecit nuptias, &

dedit filiã suã Rachel nepoti suo Iacob.

Exod. 31. Loquebatur Dñs ad Moysen facie ad facie, sicut solet homo ad amicũ suum.

Ruth 1. Ruth adhefit focruĩ suæ Noëmi, & dixit ei: Quocũque perrexeris, pergam: & vbi morata fueris, & ego pariter, &c.

1. Reg. 18. Anima Ionathæ colligata est animæ David, & dilexit eũ Ionathas, quasi animã suã. Nam expoliãuit se Ionathas tunica qua erat indutus, & dedit eã David.

1. Reg. 13. Signũ fuit fidelis amicitia, licet indiseret, q̄ armiger Saul, vidēs dominum suum mortuum. mortuus est cum eo.

2. Reg. 3. Misit Abner nũtios ad David dicēs: Fac mecũ amicitias, & erit manus mea tecũ, & reducã ad te vn̄uersum Israel. Chusai

4. Re. 17. Arachites amicus David venit ad Absalon, & dissipauit consiliũ Achitophel.

2. Par. 19. Propheta Iehu dixit Iosaphat regi Iuda qui inierat foedus, & venerat ad præliũ eũ Achab rege Israel: Impio præbes auxilium, & his qui oderũt Dñm, amicitia iungeris. Et idcirco irã Dñi merebaris.

Esther 3. Aman superbus cõuocauit ad se amicos, & exposuit illis magnitudinem diuitiarum suarum, & filiorum turbam, & quantum eum gloria super omnes principes rex leuasset.

Iob 2. 6. Audientes tres amici Iob omne malum

lum quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo, vt visitarent eum, & consolarentur. De his tamẽ, dixit postea, Subuertere nitimini amicum vestrum.

Alchimus proditor impius, cõcitauit regẽ Demetrium aduersus Iudam Machabæum, pro quo dixit ei: Perdidit Iudas & fratres eius, amicos tuos. *1. Mar. 7.*

Rex Alexander misit epistolam Ionathæ, nuntiauitque ei dicens: Audiui mus de te, quod sis vir potens viribus, & aptus vt sis amicus noster. *1. Ma. 10.*

Postquã Alexander percussit Demetrium, misit ad Ptolemzũ regem Ægypti legatos, vt statueret amicitia adinuicem, & daret ei filiam suam in vxorem. *Eodem.*

Accepit Ionathas aurũ & argentum, & alia xenia multa, & dedit Demetrio, & inuenit gratiam in conspectu eius, & fecit eum principem amicorum. *1. Ma. 11.*

Vidit Ionathas, quia tempus eum iunat, misit viros Romam statuere, & renouare cum Romanis amicitiam. *1. Ma. 12.*

Propter veterẽ amicitia, quam habebant ad Eleazarum, quidã astãtes attulerunt carnes, quibus vesci licitẽ poterat, vt simularet se de sacrificij carnibus manducasse: & sic euadere posset mortẽ. *2. Ma. 6.*

Lysias intelligēs inuictos Iudæos, Deo *2. Ma. 11.*

omnipotentis auxilio, misit ad eos, promisitque; se regē cōpulsurum, amicū fieri.

Luc. 11. Ponit dominus exemplum de illo, qui media nocte vadit ad amicum, vt petat aliquid ab eo.

Luc. 16. Laudauit dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset, acquirendo amicos de bonis domini: concludens per hoc, quòd facere debemus amicos: qui possint recipere nos, quando nos in morte deficere oportebit.

Luc. 23. In passione Domini, Herodes & Pilatus facti sunt amici.

Act. 19. Commota ciuitate Epheso, & confusa, quidam de Asiæ principibus, qui erāt amici Pauli, miserunt ad eum rogantes, ne se daret in theatrum.

De inimicitia & odio. CAP. XLVIII.

Gene. 3. **P**ost peccatum primorum parētum, statim posuit Deus inimicitias inter serpentem & mulierem, & inter vtriusque semen.

Gene. 26. Rixati sūt pastores de Gerare, aduersus pastores Isaac, p̄ puteo, quē foderūt. Idcirco appellauit Isaac puteū inimicitia.

Gene. 17. Oderat semper Esau Iacob, pro benedictione qua benedixerat ei pater, dixitque in corde suo: Veniet dies: lucus patris mei, & occidam Iacob fratrem meum.

Dixit

Dixitque Iacob Simeon & Leui: Turbastis me. & odiosum fecistis Chananzais, & Pherezais, habitatoribus terræ.

Videntes fratres Ioseph, quòd à patre plus cunctis amaretur, oderūt eum, nec poterant ei quicquam pacificè loqui.

Oderant filios Israel Ægyptij, & affligebant illudentes eis, atque ad amaritudinem producebant vitam eorum.

Dixit dominus ad Moysen: Hostes vos sentiāt Madianitz, & percutite illos, quā & ipsi hostiliter egerūt cōtra vos & deciperunt in fidiis per idolum Phogor.

Adonisedech rex Ierusalē, & quatuor alij reges, obsederunt Gabaon, vt expugnarent eam; pro eo; quòd transfugerāt Gabaonitē ad Iosue & ad filios Israel, & inierant fœdus cum eis.

Perrexerunt maiores natu de Gabaa ad Iephthe, dicentes: Esto princeps noster. Quibus ille respondit: Nōne vos estis, qui odistis me? & de domo patris mei deiecistis me, & nunc venitis ad me in necessitate?

Fundebat apud Samson Dalida Iachrymas & conquirebatur, dicēs: Odisti me, & nō diligis, idcirco problema non vis indicare mihi.

Videns Saul, quòd populus altē de

David sentiebat, & quòd in omnibus prudenter & strenuè se habebat: factus est inimicus eius cunctis diebus.

1. Reg. 4. Duo latrones qui occiderāt Isboseth, dixerunt ad David: Ecce caput filij Saul inimici tui, sed male fuerunt stipèdiati.
2. Reg. 8. Thou rex Hemath audiens q̄ David expugnasset Adarezer hostē suū, misit ad eum filium suum, & gratias egit ei.
1. Reg. 13. Postquā Amnon filius David oppreserat Thamar sororem Absalō, exosam eam habuit odio magno nimis, ita vt maius esset odium, quo aderat eam, amore quo ante dilexerat.
3. Reg. 13. Tres aduersarios suscitauit Dñs Salomoni, postquā à Deo per peccatū recessit, videlicet Adad Idumæum, Rason filiū Heliada, & Ieroboā seruum suum.
1. Reg. 19. Eliam prophetā persecuta est impia Iezabel vxor Achab, propter prophetas Baal, quos fecerat occidi.
1. Reg. 21. Cū Elias argueret Achab, p̄ iniqua morte Naboth, ait Achab ad Eliā: Num inuenisti me inimicū tibi? q̄ dixit, iuueni.
3. Reg. 12. Dixit Achab ad Iosaphat regem Iudæ, Remāsit de prophetis Domini Michas filius Iamla, sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum.
1. Esdr. 4. Audierunt hostes Iudæ & Benjamin, quia

quia filij captiuitatis ædificauerunt templum Domino Deo Israel, & voluerunt ædificare cum eis.

Raguel & Anna vxor eius, benedixerunt Dominum, qui fecerat cum eis misericordiam suam, & excluserat ab eis inimicum persequentem eos.

Amputato capite Holofernis dixit Iudith, tacentibus vniuersis: Laudate dominum Deum nostrū qui non deseruit sperantes in se, & interfecit in manu mea hostem populi sui, & proferens caput Holofernis ostendit eis.

Conquerentes de Aman superbissimo Hester dixit Assuero: Hostis & inimicus noster pessimus est ille Aman.

De Iuda Machabæ dicitur: Repulsi sunt inimici præ timore, & operarij iniquitatis conturbati sunt, & directa est salus in manu eius.

Ptolemæus Rex Ægypti voluit dolo obtinere regnum Alexandri, & manifestæ factæ sunt inimicitiz eius.

Cognouit Simeon, quòd Tryphon cū dolo loqueretur, petens duos filios Ionathæ, & 100. talēta argenti: iussit tamē dari argentū & pueros, ne inimicitiam magnam sumeret ad populū Israel, dicentē: Quia nō misit argentū, propterea perit.

Herodæ

Luc. 23. Herodes & Pilatus antea inimici, facti sunt amici in passione Christi.

De pace & concordia. CAP. XLIX.

Gene. 1. **A**lia animalia in principio fecit Deus duplicia, scilicet, masculum & feminam. Hominem autem fecit vnum, & ex illo suat omnes & singuli procreati, vt scilicet vnitatem pacis & concordie commendaret in homine.

Gene. 13. & 16. Diuitiæ & copia rerum temporalium, sunt plerunque materia & occasio iurgiorum, sicut apparet de pastoribus Abrahamæ, & Loth, & de Isaac, & pastor. Gerare.

Gene. 26. Gratanter faciunt homines pacem, & ineunt foedus cum potentibus & magnis hominibus. Hinc est, quod Abimelech venit ad Isaac, quando vidit eum prosperari.

Gene. 27. & 28. Cedendum est interdum furori maiorum, sicut fecit Iacob, recedens à fratre Esau, donec quiesceret furor eius.

Iosue 9. Audientes Gabaonitæ, quæ fecerat Iosue Iericho, & Hai, venerunt ad eum, & serui ipsius beneplacitam pacem fecerunt.

Iosue 22. Phinees & cæteri legati ad filium Ruben missi, audientes excusationem eorum placati sunt, & verba eorum liberrime susceperunt.

2. Reg. 18. Quauis Absalon nimis nequiter contra patrem egisset, tamen Dauid magis volebat pacem quam mortem: nam dixit,

xit,

xit, Est ne pax puero Absalon?

Cum esset Dauid sanctus & placens *3. Reg. 3.* Deo, noluit tamen dominus vt ædificaret ei domum, sed filius eius pacificus *1. Par. 22.* isto fuit priuilegio honoratus.

Multum laudandus est Deus, quando *3. Reg. 5.* dat populo statum pacificum & quietum, sicut fuit tempore Salomonis, dixit Salomon: Requiem dedit mihi dominus per circuitum, non est Sathan, nec occursum malus. Sequitur, Benedictus Dominus.

Boni homines habent pacem ad inuicem, sed mali pugnant contra bonos, contraque malos alios. Vnde inter Roboam & Ieroboam fuit bellum cunctis diebus. *3. Reg. 15.*

Ostensum fuit Eliæ dñm non esse in gratia *3. Reg. 17.* di vento, nec in commotione, nec in igne, & *19.* sed in sibilo auræ tenuis, hoc est in pace.

Benedixit populus omnibus viris qui *Nehe. 11.* se sponte obtulerant, vt habitarent in Ierusalem, quæ interpretatur visio pacis.

Misit Ionathas legatos ad Bacchidem *1. Mac. 9.* componere pacem cum eo, & tamē ipse Bacchides fuerat dux exercitus, in quo occubuit Iudas Machabæus frater Ionathæ.

Rex Demetrius misit epistolam ad Ionathan verbis pacificis, vt magnificaret eum: dixit enim: Anticipemus pacem facere cum eo, priusquam fiat cum Alexandro aduersum

aduersum

aduersum nos. Recordabitur enim omnium malorum quæ fecimus in eum.

2. Mat. 3. Causa pacis, quæ fuit tempore Oniæ pulchrè describitur, videlicet idoneitas prælati prudētis, & pijs, & bonitas subditorū.

2. Mac. 11. Postquàm debellatus fuit Lyfias à Iuda Machab. libenter fecit pacem cum eo, Intelligens enim inuictos esse Hebræos, Dei auxilio nitentes, misit ad eos, promisitq; consentire omnibus, quæ iusta sunt, & regem cōpulsurum amicū fieri.

Matt. 10. Tantam pacem & concordiam vult dñs erga proximos nos habere: vt dixerit Petro peccāti fratri nō esse remittendum septies, sed vsq; septuagies septies.

Marc. 9. Item discipulos dominus pacem inter se habere præcepit.

Luc. 10. Pacem iussit per discipulos nunciari.

Luc. 2. Pacem eis ante passionem reliquit.

Luc. 24. Post resurrectionem pacem obtulit. Pacem annunciauerunt Angeli in natiuitate domini.

Qui desiderat seruare pacē, & quietem mētis, abstinere debet à discursibus: etiā interdū valde licitis, & honestis, cessare.

Joan. 12. Vnde Martha vt audiuit qd Iesus venit, occurrit illi: Maria autē domi sedebat, nec inde se mouit donec fuit vocata ab ipso domino, per sororem: Licet fort-

tassis

tassis non ignorauerit ipsa Maria aduentum Domini, quando Martha præsciuit. Quantū sit pacis bonū, perpendi potest per discretū æstimatorē Paulū, qui illud tam sollicitè in omnibus epist. suis illis, quibus scribebat, optabat, excepta illa ad Hebræos, in qua nec nomē suū, ex certa causa, nec aliquā salutationē præmittit. Nota tamen quòd dicturus, Pax vobis, præponit gratiam, dicens: Gratia vobis, Pax vobis. Per quod manifestè datur intelligi, quòd sine gratia Dei, pax vera nunquam potest haberi. Vnde Esa. 48. Non est pax impijs: Dicit Dominus.

De vnitate & communi consensu.

C A P. L.

EX vno homine Deus humanum genus instituit ad commendandū hominibus quàm ei grata sit etiam vnitas in pluribus. Vnde Aug. lib. 11. de ciui. Dei ait: Vnum ac singulū creauit, non vtique solū sine humana societate deferēdum, sed vt eo modo vehemētius ei cōmenda retur ipsius societatis vnitas vinculumq; concordia, & non tantū inter se naturæ similitudine, verū etiam cognationis affectu homines necerentur, quādo nec ipsam quidem sceminā copulādam viro sicut ipsum creare placuit, sed ex ipso, vt

omne

Aug. libr. 12. de ciuitate Dei. cap. 21.

omne ex homine vno diffunderetur genus humanū. Vnde quādiu vnus fuit nō peccauit, sed multiplicat⁹ citō deliquit.

Exod. 19. Populus filiorū Israel in deserto multum fuit vnanimis & voluntarius ad recipiendam legem, etiā auditis à Moysē verbis legis, respōdit cunctus populus, vna voce: Omnia verba Domini, quæ loquutus est faciemus.

Exod. 35. Ad faciēdum opus tabernaculi domini, & sacras ministrorū vestes, obtulit omnis multitudo filiorū Israel, omnia necessaria, mente prōptissima atq; deuota.

Judic. 20. Congregati sunt pariter omnes filij Israel quasi vir vnus, videlicet, ad vindicandum flagitium in Gabaa Benjamin erga vxorem Leuitæ commissum.

1. Reg. 11. Inuasit timor dñi populum, & egressi sunt, quasi vir vnus ad succurrēdum fratribus suis in lates Galaad obsessis.

2. Reg. 5. Venierunt vniuersæ tribus Israel à Dauid in Ebron, & vnixerunt eum in regem super illos.

3. Reg. 8. Conuenit ad regem Salomonem vniuersus Israel, & tunc fuerunt arca & vasa sanctuarij delata in templū, & ipsum solenniter dedicatum.

1. Esdr. 3. Congregatus est omnis populus, quasi vir vnus in Ierusalem, ad reedificandum

dum templum, quod fuerat à rege Babylonis destructum.

Cōgregatus est omnis populus quasi *Nehe. 8.* vir vnus ad plateam. Et dixerunt Eldræ vt afferret librum legis Domini.

Cū expouisset Achior vniuersa, *Judith 6.* quæ dixerat Holofernes, omnis populus communi lamētatione & fletu vnanimes preces suas Domino effuderunt.

Post mortem Iudæ congregati sunt *1. Mac. 9.* omnes amici eius, & dixerunt Ionathæ fratri eius: Ex quo frater tuus defunctus est, &c. nunc itaque te eligimus pro eo esse nobis principem & ducem, ad bellandum bellum nostrum.

Auditis sermonibus Simonis, accensus est spiritus populi simul, & voce magna dixerunt: Tu es dux noster loco Iudæ & Ionathæ. *1. Mac. 13.*

Post ascensionem Domini, omnes discipulierant perseuerantes in oratione, cum mulieribus & Maria matre Iesu, & sic inuenit eos Spiritus sanctus. *Act. 16.*

Omnes qui credebāt, pariter erāt recepto Spiritu sancto, & habebāt omnia communia, vnanimiter perdurantes in tēplo, & frangentes circa domos panes. *Eodem.*

Cū audissent discipuli de sanatione claudi, & respōsione Petri & Ioannis ad

Act. 4.

magistratus plebis, vnanimiter leuaerunt vocem, & dixerunt: Domine, qui fecisti caelum & terram, da seruis tuis, &c.

Eodem. Multitudinis credentiu erat cor vnu, & anima vna, nec quisquam eorum quae possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.

Act. 5. Punitis ad vocē Petri terribiliter Anania & vxore eius Sapphira, factus est timor magnus in vniuersa terra, & erant oēs vnanimiter in porticu Salomonis.

De discordia, lite, vel rixa. CAP. LI.

Gene. 14. Primam discordiam inter homines, mouit inuidia, inter Cain & Abel: quoniam opera Cain maligna erant, fratris autem iusta.

Gene. 13. Substantia Abraham & Loth erat multa, & nequibant habitare communiter, vnde & facta est rixa inter pastores gregum Abraham & Loth.

Gene. 14. Quia quinque reges seruerāt duodecim annis Chodorlahomor regi Elamitarū, & decimotertio recesserant ab eo: ideo factū est bellum illud de quatuor regibus aduersus quinque, in quo fuit Loth captus, sed per Abraham liberatus.

Gene. 19. Viri cinit. Sodomae, vailauerūt, domū in qua erāt duo Angeli, in humana specie hospirati, & volebāt illos cognosce-

re. Vmque faciebant vehemētissimē, eo q̄ Loth fideliter hospites defendebat.

Factū est iurgium pastorū Gerare, aduersus pastores Isaac, propter possess. ouiu & armētorum & familiae plurimā. *Gene. 26.*

Oderat semp Esau Iacob, pro benedictione qua benedixerat ei pater, dixitq; in corde suo: Venient dies luctus patris mei, & occidam Iacob fratrem meum. *Gene. 27.*

Tumens Iacob cum iurgio dixit ad Laban: Quam ob culpā meam sic exarsisti in me? Et scrutatus es omnem suppellectilem meam? *Gene. 33.*

Occasione Dinæ filiae Iacob, quam Sichem filius Emor rapuit, & oppressit, facta est discordia magna inter filios Iacob, & habitatores terrae illius. *Gene. 34.*

Moyſes quadam die, vidit duos Hebraeos rixātes, dixitq; ei, qui faciebat iniuriā: Quare percutis proximum tuum? *Exod. 2.*

Cū exissent filij Israel de terra Aegypti, & trāsissent mare rubrū, Amalech venit, & pugnavit cōtra eos in Raphidim. *Exod. 17.*

Multoties iurgati sunt filij Israel cōtra Moyſen in deserto. Primō pro defestuatione: postea habito vno cibo desiderauerūt alium. Extædiati enim manna, petierunt carnes. Item ad aquas contradictionis conuenerūt aduersus Moy-

sen & Aaron filij Israel, vbi iurgati sunt contra Dominum & Moysen.

Judic. 9. Inter Abimelech filium Ierobaal, & viros Sichem, qui male fecerant eum principem, fuit magna discordia suscitata: ita, quod illi coeperunt eum detestari & rebellare ei, & ipse eos expugnauit.

Judic. 12. Orta est seditio inter viros Ephraim & Iephthe, eo quod Iephthe vadens ad pugnam contra filios Ammon, illos vocare noluit, vt siccebat.

Judic. 20. Pro vxore Leuitæ in Gabaa Benjamin, & inter tribus Israel, tam vehemens discordia & prælium fuit, ita quod illi de tribu Benjamin, exceptis quingentis viris penitus sunt deleti.

3. Reg. 18. Occiso à Dauid Philisthæo, iratus est Saul contra Dauid, eo quod communitè laudabatur. Non rectis oculis ergo Saul aspiciebat Dauid à die illa, & deinceps. nec aliquis ex tunc potuit mollire cor Saul, quin persequeretur eum.

2. Reg. 3. Facta est longa concertatio inter domum Saul & domum Dauid, sed Dauid semper proficiebat, & domus Saul continè decrescebat.

2. Reg. 15. Nimis inhonesta facta est discordia inter Absalon ambientem regnum, & Dauid patrem suum. Deinde Absalon qui

qui eam mouit, suspensus est.

Rege Dauid redeunte in Ierusalem, *2. Re. 19.* viri Israel turbati fuerunt, eo quod viri Iuda ipsum reduxerāt, aliis nō vobatis.

Dux mulieres meretrices litigabant *3. Reg. 3.* coram rege Salomone, occasione vnus infantis, quem vtrāque volebat habere.

Mortuo Salomone, petiit populus, vt *3. Reg. 12.* à Roboam filio eius mitius tractaretur. Quo durius respondente, recesserūt decem tribus ab eo, & fecerunt Ieroboam regem sibi, ex quo multa bella fuerunt inter reges Israel & Iuda.

Facta est contentio inter discipulos, *Marc. 9.* quis eorum videretur esse maior: sed *Luc. 22.* Domino non placuisse talem contentionem patet per ea quæ sequuntur.

Litigabant Iudæi adinuicem dicentes, *Iohan. 6.* Quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum?

Murmur multus erat de domino Iesu *Ioan. 7.* in turba. Quidā enim dicebant, quia bonus est: alij autē dicebāt, nō, sed seducit turbas. Sequitur: Facta est dissensio, &c.

Baptizato Cornelio cū omni domo *Act. 11.* sua, audierunt Apostoli & fratres, qui erāt ex Iudæa, quoniā gētes recepissent verbū Dei. Cū ascendisset autē Petrus Ierosolymam, disceptabant aduersus

illum, qui erant ex circūcissione fratres,
dicētes, Quare introisti ad viros prępu-
Act. 14. tium habentes, & manducaſti cum illis?

Paulo & Barnaba in ciuitate Iconio
prędicantibus, & multa miracula faciē-
tibus, diuiſa eſt multitudo ciuitatis.
Quidam erant cum Iudæis, & quidam

Act. 15. erant cum Apoſtoliſ.

Quidā deſcendentes de Iudæa doce-
bāt fratres: Quia niſi circūcidamini ſe-
cundum morē Moysi, non poteſtis ſalui
fieri. Facta ergo ſeditio non minima
Paulo & Barnabæ aduerſus illos, ſtatue-
runt vt cōſulerentur apoſtoli, qui erant

Rom. 12. Ieroſolymis ſuper hac quæſtione.

Ocaſione Ioānis Marci, quē Paulus
nolebat recipere ad miniſteriū Euāge-
lij, facta eſt diſſenſio inter Paulū & Bar-
nabā, ita vt diſcederent ab inuicē. Atta-
Act. 19. men totū peruenit ad profeſtū Euang.

Prędicante Paulo Ephēſi, etiam mul-
ta miracula faciente: facta eſt turbatio
non minima de via Domini. Demetrius
enim quidam argentarius faciens ædes
Dianæ argenteas, præſtabat artiſtibus
non modicum queſtum, &c. Impleta eſt
Act. 21. tota ciuitas confuſione.

Quidam Iudæi videntes Paulum in
tempio, concitauerunt omnē populū,
& iniecerunt manus, clamantes: Viri

Iſraelitæ, adiuuate. Commota eſt ciui-
tas tota, & facta eſt concurſio populi. *Act. 23.*

Cū exclamaſſet Paulus in cōcilio: Viri
fratres, ego Phariſæus ſum, filiū Phari-
ſæorū, de ipſe & reſurrect. mort. ego iu-
dicor. Facta eſt diſſenſio, &c.

De zelo bono cōtra peccatores. CAP. LIX.

Amiebant filij Iacob ob ſtuprum Di-
ſuz ſororis, per Sichem oppreſſa. *Gene. 34.*

Audiēs Moyses voces cārantiū, & vi-
dens vitulū & choros, iratus eſt valde, &
proiiciēs tabulas, cōfregit eas. Et nota,
quā grauiter puniuit populū, p̄ quo tā
fideliter & iſtanter orauerat ante Deū.

Multū placuit Deo zelus Phinees Elca-
zari, quādo p̄fodit virū cū muliere Me-
dianita: licet eſſent magni & nobiles. *Num. 25.*

Pręcepit Ioſue Acham lapidari, & to-
tam eius ſupelleſtilem comburi, quia
tulerat de anathemate Iericho. *Iofue 7.*

Cū audiſſent filij Iſrael filios Rubē &
Gad, & diſſeſſe ſibi altare, conuenerunt
omnes cōtra eos, & dimicare voluerūt. *Iofue 22.*

Congregati ſunt omnes filij Iſrael
quāſi vir vnus, ad vindicandum grauif-
ſimum ſcelus, quod commiſerāt viri de
Gaba Beniamin, pro vxore Leuitæ. *Iudic. 19. & 20.*

Conſidenter arguit Elias errantem
populū, & ſacerdotes Baal fecit occidi. *3. Reg. 18.*

3. *Reg. 20.* Reprehensus est Achab, eo quòd Benadad regem Syriæ, virum morte dignum indiscretè viuum permisit abire.
4. *Reg. 10.* Quauis rex Israel Iehu simpliciter fuerit malus, tamen multum commendatur, eo quòd semen domus Achab deleuit, & prophetas Baal occidit, & ædem ipsius Baal destruxit.
2. *Par. 24.* Spiritus Domini induit Zachariam filiù Ioiadæ, & stetit in còspectu populi sculpribus seruiantis, & dixit: Quare trãsgredimini præceptù Domini? quod vobis non proderit: & dereliquistis Dominiã, vt dereliqueret vos.
1. *Esdr. 9.* Audiens Esdras sacerdos Iudæos cum Gentilibus matrimonia copulasse, miro modo doluit, & gemens ac eiulans, signa doloris ostendit.
- Nehe. 13.* Videns Nehemias Iudæos ducetes vxores alinigenas, obiurgauit eos, & maledixit & vberauit aliquos & decaluauit.
1. *Mac. 2.* Surrexit Matathias & dixit: Væ mihi: vt quid natus sum videre contritionem populi mei? Sequitur postea de illius zelo feruentissimo, & mirabili probitate: quando trucidauit hominem super aram idolis immolantem.
2. *Mac. 3.* Onias summus pontifex restitit viriliter Simoni, qui volebat iniquum quid

in

in ciuitatem moliri.

Miro feruēbat zelo Ioannes Baptista, *Matth. 3.* quãdo dicebat: Progenies viperarũ quis & 14. demõstrauit vobis fugere vëturam irã? Simul & quando Herodem increpabat.

Dure increpabat Dominus Scribas & *Matth. 23.* Pharisæos, & hypocritas, & specialiter vbi dixit eis septies: Væ vobis, &c.

Sciēs dñs Iesus Pharif. ipsum nequiter *Ioan. 8.* obseruare, circũspiciens eos cũ ira contristatus est super cæcitatē cordis ipsorũ, dixitque, Vos ex patre diabolo estis.

Plures eiecit dñs videntes & emētes *Ioan. 2.* de tēplo quãdoque, cũ duro verbo, *Luc. 19.* Domus mea, domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum.

Grandi zelo succensus est Petrus in *Act. 5.* Ananiã & Sapphirã, quando vidit quòd fraudauerant aliquid de pretio agri.

Ex ardenti zelo proueniebat sermo, *Act. 7.* quem dixit Stephanus Iudæis: Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus, semper restitistis Spiritui sancto.

Resistente Paulo & Barnaba, Barieu *Act. 13.* pseudoprophetæ, dixit Paulus: O plene omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, & inimice omnis iustitiæ, non desinis subuertere vias domini rectas.

Cũ Paulus prædicaret Athenis, in *Act. 17.*

citabatur spiritus eius, videns idololatricam deidram ciuitatem.

Specialiter apparet feruens zelus Pauli in epist. ad Galat. 1. Vbi arguebat, increpabat, obsecrabat. Similiter ad Rom. 9. 2. Cor. & ad Hebr. 2.

De zelo indiscreto. CAP. LIII.

Num. 11. **V**idens Iotue famulus Moyſi, duos homines in caſtris prophetantes, dixit: Dñe mi Moyſes, prohibe illos, at ille, Quid (inquit) zmularis pro me?

1. Reg. 16. Abſai Saruiæ voluit amputare caput maledicentis ſerui Dauid, perſecutione Abſalon patienti. Sed non permisit Dauid, vt aliquid mali inferretur illi.

4. Reg. 2. Filij prophetarũ coegerunt Eliſeũ vt mitteret viros ad quærendũ dñm ſuum, ne forte ſpiritus dñi proieciſſet eum in vnum montium, aut in vnam vallium.

Iona 14. Iona fugere voluit à facie dñi, quãdo præcepit ei prædicare Niniuicis. Et poſtmodũ doluit, qñ vidit q̄ ciuitas iuxta interitũ, quẽ prædixerat, nõ ruebat.

Matt. 16. Cũ oſtendiſſet dñs diſcipulis, oportere eũ multa pati à principibus Iudæorum, & occidi, Petrus cœpit increpare illum dicens, Abſit à te dñe, non erit tibi hoc.

Luc. 6. Multum zelabant Phariſæi pro obſeruatione ſabbati, quãdo videbant dominum die illo curantem infirmos.

Item quãdo videbãt diſcip. eius ſpicas Matt. 12. vellentes, & manibus cõfricantes. Luc. 6. Marc. 2.

Scribæ & Phariſæi amplius zelabant Matt. 15. pro traditionibus ſuis, quãm pro diuinis Marc. 7. mandatis.

Item pro auro templi, plus zelabant Matt. 23. quãm pro ipſo templo, & pro dono altaris, plus quãm pro ipſo altari.

Oblati ſunt domino paruuli, vt manus eis imponeret & oraret. Diſcipuli autem increpabant eos. Ieſus autem ait: Sinire paruulos venire ad me Matt. 10. Marc. 10.

Cum effudiſſet Maria pretioſum vnguentum ſuper caput domini, quidam diſcipuli indignè ferebant, & fremebãt in eam, de perditione vnguenti. Matt. 26. Marc. 14.

Ioannes Apoſt. prohibuit quẽdã eijcientem dæmonia in nomine Dñi Ieſu, eo q̄ nõ ſequebatur eos, cum aliis diſcipulis, & ait ad illũ Ieſus: Nolite prohibere: qui enim non eſt aduerſum nos, p̄ nobis eſt. Luc. 9.

Audientes Iacobus & Ioannes, quòd Samaritani non recipere nuncios domini, atuat: Dñe, vis dicamus, vt ignis de celo deſcendar, & conſumat illos? Et conuerſus dominus increpauit illos, & dixit: Nescitis cuius ſpiritus eſtis. Eodem

Arguit dominus Petrũ, quia amputauerat aurẽ ſeruo principis ſacerdotũ, eo quòd Matt. 26. Luc. 22.

quòd tunc Christi non erat tēpus poten-
tiz ostendendæ, sed patiētīæ exhibēdæ.

Ioan. 3. Apparet discip. Ioānis Baptiste, zelasse
contra dñm pro magistro, quando dixe-
runt ei, Rabbi, qui tecum erat trans Ior-
danem, hic baptizar, & omnes veniūt ad
eum. Ioannes autē optime respondit eis.

Act. 3. Cūm afferretur de ciuitatib. vicinis di-
uersi infirmi in Ierusalem, & à Petro cu-
rarentur, exurgens princeps sacerdot. &
oēs qui cum illo erant, repleti sunt zelo.

Act. 8. 9. Æmulator erat paternarum traditio-
num Paulus, contra multos coetaneos

& 22.
Galat. 1. suos, quando deuastabat Ecclesiam per
domos intrans & trahens viros ac mu-
lieres, & tradebat in custodiam. Vnde ac-
cepit literas à principe sacerdotum ad sy-
nagogam, quæ erat Damasci, vt si quos
inueniret ibi, qui inuocarēt nomē Chri-
sti, vinctos perduceret in Ierusalem.

Act. 13. Videntes Iudæi, q̄ penē vniuersa ciui-
tas cōuenerat audire verbum Dei, quod
Paulus & Barnabas prædicabant, repleti
sunt zelo, & contradicebant iis quæ à
Paulo dicebantur blasphemantes.

Act. 21. Venienti Ierosoly. Paulo dixerunt ei
fratres: Quot millia sunt in Iudæis q̄ cre-
diderunt: & oēs æmulatores legis sunt?

Rom. 10. Et de talibus dicit Pau. Testimonium
quidem

quidē perhibeo illis, q̄ æmulationē quæ
Dei habent, sed non secundū scientiam.

De prudentia & discretionē. CAP. LIIII.

Abraham veniens in Ægyptum, de *Gene. 12.*
vxoie sua prudenter & caute cela-
uit veritatem, nec tamen asseruit falsita-
tem dicens: Soror mea est.

Simile egit qñ venit ad Abimelech. *Gene. 20.*

Prudenter separauit se Abraham à *Gene. 13.*
Loth, ne pastores adinuicem litigarent.

Discretè diuisit Abraham filiis suis *Gene. 25.*
dum viueret portiones, ne post mortem
suam ad inuicem concertarent.

Rebecca sagaciter instruxit filiū suū *Gene. 27.*
Iacob, vt benedictionem patris sui con-
sequeretur, & eū fecit recedere à partib.
illis donec requiesceret furor fratris.

Artem arte delusit Iacob pulchrè, quā *Gene. 30.*
do nolebat ei dare Laban mercedem pro
seruitio competentem.

Sagaciter egit Iacob, quando debuit *Gene. 32.*
obuiare irato fratri, quoniam munera ei
misit, res suas diuisit, ne vno furoris im-
petu totum perderet, & res nimis dile-
ctas, maiori periculo exponeret.

Prudenter loquutus est Ioseph coram *Gene. 41.*
Pharaone ei exponendo somniū, & con-
tra futuram famem dando consilium.

Ioseph fratres suos cautè deprehen- *Gene. 44.*
dit, &

- dit, & eis timorem incussit.
- Exod. 18.* Bonum consilium dedit Iethro Moyfi dicens: Prouide tibi viros, potentes & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam, &c.
- Num. 13.* Antequam Moyses inuaderet terram promissionis, misit exploratores illuc, ad considerandum conditiones eius.
- Iosue 21.* Exploratores, quos misit Iosue, prudenter latuerunt, donec illi, qui querebant eos, ad propria redirent.
- Iosue 8.* Magna sagacitate vsus est Iosue, insidias ponendo, iuxta ciuitatem Hai, & fugam postea simulando.
- Iosue 9.* Callide cogitantes Gabaonita, voluerunt decipere Iosue, sed ille eos discretè in seruitutem redegit.
- Iosue 22.* Filij Israel Phinees, & alij nuncij ad filios Rubè missi, discretè loquuti fuerunt, & illi eos vsque bis prudētissimis placauerunt.
- Judic. 3.* Ahod portans munera, Eglon ipsum astutè decepit.
- Judic. 8.* Gedeon percussit castra hostiū, qui sequuti erāt, & nihil aduersi suspicabātur.
- Judic. 11.* Iephthe per nuncios prudenter significauit regi filiorum Ammon, quod indicebat ei bella non iusta, sed postea iudiscretum fecit votum.
- Judic. 12.* Cautè deprehendit Iephthe, qui essent

Ephra

Ephrataxi, & qui Galaaditz, dicendo, Schibboleth, dum illi responderent, Chibboleth, &c.

Filij Israel pugnātes cōtra illos de Bè. *Judic. 20.* iamin fugā arte simulauerūt, & sic eos à ciuit. extraxerūt & penitus debellauerūt.

Dicentibus quibusdā de Saule: Vnde *1. Reg. 20.* saluare vos poterit iste? & despiciētibus eum, ille dissimulabat se audire.

Magnæ prudentiæ fuit, qñ David armatus armis Saulis cōcepit tentare, si sic posset incedere contra Goliath, &c. *1. Reg. 17.*

Egrediebatur David ad oīa quæcunq; *1. Reg. 18.* misisset eum Saul, & prudētter se agebat.

David corā Achis simulauit se esse fatuū *1. Reg. 21.* & quasi furētem, vt posset fugere ab eo.

Abigail prudētter placauit David iratum contra Nabel vitum suum. *1. Reg. 25.*

Arguere volēs Nathan Prophetā Dauid de excessu cōmisso in Vriam & uxorem, apertam parabolā de diuite, qui abstulit ouē pauperi, prudenter assumpsit. *2. Reg. 14.*

Prudenti cautela vsus est Ioab, ad hoc quod per mulierem sapientem faceret Absalon reuocari. *2. Reg. 14.*

Sapiens mulier, de Abela fecit recedere Ioab ab obsidione ciuitatis. *2. Re. 10.*

Audiens Bersabee, qd Adonias volebat regnare pro patre, sapienter loquuta est *1. Reg. 3.*

ad

ad David, pro se, & filio suo Salomone.

- Eodem.* Discretionem & sapientiam postulatuit Salomō, quod multum placuit Deo: & cum sapientia alia multa ei concessit.
3. *Reg. 3.* Salomō prudēter iudicauit inter duas mulieres, de vnico filio contendentes.
3. *Reg. 12.* Rex Roboā respōdit populo durē, bono & discreto seniori consilio derelicto quā ei dederant. Et loquutus est eis secundum consiliū iuuenū, & imprudēter egit.
3. *Re. 20.* Reprehēsurus Achab regē Israel quidam de filiis Prophetarū parabolam de viro commendato, & male custodito, discretē proposuit, per quam rex ille peccatum suum manifestē cognosceret.
4. *Re. 20.* Studiose fecit Iehu Prophetas Baal honorare velle se fingens, & postea illos occidit, & altare Baal destruxit.
2. *Reg. 18.* Studiose & discretē Ezechias Rex Iuda prohibuit ne populus nunciis regis Assyri. dicentibus blasphemias responderet. Non em̄ expedit populū fidelē cōtra litigātes infideles, disputationes habere.
2. *Par. 23.* Ioiada Pontifex volens constituere regem in Ierusalem, Ioas filium Ioram, valde caute se habuit & prudenter.
2. *Par. 32.* Ezechias intelligēs regē Assyriorum contra Ierusalem aduēturum, obturauit capita fontium extra urbem, reparauit muros

muros ciuitatis, bellatores suos optimis sermonibus confortauit, & deinde ad prædicandum dominum se conuertit.

Cum magna discretionē, diligentia, *Neh. 2.* & sollicitudine Nehemias ædificauit murum in circuitu Ierusalem. *3. & 4.*

Magnæ sapientiæ verbum & meritō *1. Esdr. 3.* approbatum fuit illud quod dixit Zorobabel: Fortiores sunt mulieres, super omnia autem vincit veritas.

Tobias credens se cito moriturum, *Tob. 4.* dedit filio suo magnæ prudentiæ documenta, & inter alia dixit: Consiliū semper à sapiente perquire.

Sapientiā magnā se habere ostēdit Iudith in verbis quæ dixit cap. 8. Et postea dicitur, quod serui Holofernis mirabantur ad sapientiā eius, & dicebat alter ad alterū: Non est talis mulier sup̄ terrā in aspectu, & pulchritudine, & in sēsu verborū. *Judith 8. & 11.*

Cum magna prudētia requisituit Mardocho. Hester, vt succurreret populo Iudzorū, dicēs: Si nūc silueris, per aliā viam liberabūtur Iudæi, & tu, & domus patris tui peribitis. Quis nouit utrū idcirco ad regnum veneris, vt in hoc tpe parareris? *Hester 4.*

Danieli & sociis eius dedit dominus scientiam & disciplinam, in omni libro & sapientia. Danieli autem specialiter *Dan. 1.*

- Daniel 2.* Visiones Nabuchodonosor regis Babil. Daniel exposuit sapienter. Et postmodum legitur (licet prius acciderit) de duobus senibus presbyteris, quos mira prudentia cōtra innocentem Susannam falsum dixisse testimonium deprehēdit.
- 1. Mac. 7.* Inuocuit Iudæ Machabæo, quod Nicanor venerat cum dolo, & quod volebat eum capere, cautè subtraxit se Iudas, & noluit eum amplius videre.
- 1. Mac. 13.* Cognouit Simon, quod Tryphō cum dolo loqueretur: petens duos n̄lios Ionathæ: & centū talenta argenti iussit dari, ne inimicitiam magnam sumeret ad populum dicentem: Quia non misit argentum & pueros, propterea perit.
- 2. Mac. 7.* Septem illi fratres cum pia matre sua in verbis, quæ sibi inuicem & tyranno dicebant, miram sapientiam se habuisse demonstrauerunt.
- 2. Mac. 14.* Constituta fuit dies, in qua Iudas secreto cum Nicanore loqueretur. Præcepit autem Iudas armatos esse in locis opportunis, ne fortè in hostibus repente aliquid mali oriretur.
- Luc. 1.* Miræ discretionis & prudētiæ B. virginem fuisse, apparet in colloquio quod habuit cū Angelo. cogitabat qualis esset

ista salutatio. ait: Quomodo fiet istud?

Cū remāssisset in Ierusalē annis duobus, & interrogās illos, sequitur: Quod stupebant omnes, qui eum audiebāt super prudentia & responsis eius.

Laudauit dominus villicum iniquitatis. quia prudenter fecisset.

Pulchrè delusit dñs curiosam interrogationem sacerdotum & seniorū populi Iudæor. quærentiū, in qua potestate ille miracula faceret, ait enim, Interrogabo & ego vos. Baptismus Ioānis, vnde erat?

Cū Paul. fuisset cum socio eius Sila, in carcere positus: in craftino miserunt magistratus præcipiētes vt dimitterētur. Paul. prudenter dixit: Cæfos nos publicè indicta causa cū sim⁹ Romani, cōtulerūt in carcerem, & nūc occultè nos eiciunt?

Cōmota & cōfusa ciuit. Ephesina Paul. prudenter & humiliter acq̄ieuit cōsilio amicorū. Qui rogauerunt eum, ne se daret in theatrū. Vbi etiā apparuit prudentia illius Scribæ, qui pulchrè sedauit populum sic cōmotum, & remisit ad domū.

Cū vellet Paulus de Græcia nauigare in Syriam, & intelligeret sibi à Iudæis esse paratas insidias, cautè declinauit. Et reuersus est per Macedoniam, nec

recusauit comitatum, quem fecerant ei fratres diuersarum ciuitatum.

Act. 22. Cùm tribunus iussisset Paulum cædi & flagellis torqueri, dixit Paulus adstanti sibi Centurioni: si hominem Romanū licet indemnatum vobis flagellare? & discesserunt ab eo, qui eum torturi erant.

Act. 23. Sciens Paulus quod vna pars esset Pharisæorum, exclamauit: Viri fratres, Pharisæus sum &c. Et surgentes quidam Pharisæorum pugnant pro eo.

Eodem. Postea cùm audisset, quod quidam Iudæi vouerant, se nihil gustaturos, donec occiderent Paulum, fecit hoc nunciari tribuno, qui misit eum cum multis armatis, ad Felicem Syriæ præsidem.

Act. 25. Cùm Festus Præfes vellet eum in Ierusalem reducere ad instantiam Iudæorum, Paulus prudenter aduertens eorum malitiam, Cæsarem appellauit.

De astutia & calliditate mala.

CAP. LV.

Gene. 3. **P**rimū magistrū calliditatis & mendacij seu astutiæ, patet fuisse diabolum in serpente. Qui cùm callidior esset cūctis animantibus, primū mulierē seduxit. Non enim voluit virū aggredi primum quē sciebat maiori discretione dotatum.

Gene. 29.
& 20. Multoties voluit seducere Iacob nepotem

re suū modo in vxore, modo in mercede Labā, scilicet, socer eius. Sed Dominus in fraude circunuenientiū illi affuit.

Cùm Labā scrutaretur supellectilem Iacob & veniret ad tentoriū Rachel, illā sollicitudinem querētis astutē delusit. *Gene. 13.*

Sæniētes ob stuprū sororis suę Dynę filij Iacob, callidē suaserunt, Sichem & ciuitatis pop. circumcidi. Quo facto, & irruerunt in eos, & faciliter occiderunt. *Gene. 34.*

Filij Iacob voluerunt decipere patrem, quando tunicam Ioseph tinxerūt in sanguine hœdi, mittentes qui dicerent ei: Hanc inuenimus, vide vtrum tunica filij tui sit, an non? *Gene. 37.*

Diuersas excogitauit astutias Pharaō rex Ægypti ad hoc, vt filios Israel totaliter extirparet. Ad hoc etiam, vt eos in Ægypto interimeret & nullatenus recedere patēretur. *Exod. 1. 5.*

Malefici Pharaonis quantum ad duo signa prima, fecerunt per incantationes sicut fecerat Moyses. *Exod. 8.*

Malitiosē loquuti sunt Chore, & cōplices eius, quando steterunt contra Moysen & Aaron dicentes: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est dominus. Quid eleuamini super populum domini? *Num. 16.*

Num. 22. Vidēs Balach rex Moabit. q̄ fortitudi-
ne filios Israel vincere non poterat, vo-
luit eos maledictione Balaam superare.

Iosue 9. Gabaonitæ audientes, quæ fecerat Io-
sue Iericho & Hai, callidè cogitauerunt,
quomodo possent ita facere, quòd
non totaliter deleſentur.

1. Reg. 13. Cauetæ Philisthini, ne faber ferrarius
inueniretur in omni terra Israel, ne fortè
Hebræi facerent gladium, aut lanceam.

1. Reg. 18. Saul inuidens prosperitati David, di-
xit de filia sua Michol quam David ha-
bere volebat: Dabo eam illi, vt fiat ei in
scandalum: & sit super eum manus Phi-
listinorū. Dixit ergo Saul ad David: In
duabus rebus gener meus eris hodie.

2. Reg. 11. Per magnam astutiam voluit David
celare iniquitatem suam, quando misit
pro Viris, vt dormiret cum vxore sua.

2. Re. 13. Nephandam calliditatem docuit Am-
non filium David, Ionadab filius Sēma,
quando dixit ei, vt languorem simula-
ret, & sic Thamar sororem Absalon, de
qua tentabatur, solus habere posset.

Eodem. Cū veller Absalon vindicare iniu-
riam sororis suæ, quam opprēsserat Am-
non frater eius, fecit per grande conui-
uium, & fratrem suum inuitauit, & dum
comederet, ibi eum occidi fecit.

Ambiēs Absalō regnū patris, cœpit ma-
litiōsè adulari, & facta patris sui vitupe-
rās seipsum bene iudicaturum iactauit. *2. Reg. 15*

Dixit Ieroboā in corde suo: Nunc re-
uertetur regnū ad domū David, si ascē-
derit populus iste, vt faciat sacrificium
in domo Dñi in Ierusalem, & excogita-
to consilio, fecit duos vitulos aureos. *3. Reg. 12*

Achab rex Israel dixit quædam gene-
ralia verba nuntiis Benadab regis Syrię
suos & sua liberaliter offerēdo. Ex qui-
bus ille astutè voluit eum grauare ni-
mis ad specialia descendendo. *3. Reg. 20*

Scelerata Iezabel crudeli astutia vsa
est ad hoc vt vineam Naboth acquire-
rēt viro suo. *3. Reg. 21.*

Sedechias filius Chanaana propheta
Baal, fecit sibi cornua fieri ferrea, quasi
esset propheta verus, dicēs regi Achab:
Hæc dicit dominus, His ventilabis Sy-
riam donec deleas eam. Tandem fefel-
lit eum, & fecit eum ire ad bellum. *3. Reg. 22*

Currens Giesi post Naamā, calidè co-
lorauit petitionem suā, quādo dixit: dñs
meus misit me ad te, dicens: Modò vene-
rūt ad me dño adolēscētes, da eis talē-
tum argenti & vestes mutatorias, &c. *4. Reg. 5.*

Athalia mater Ochozię regis Iuda, vi-
dēs mortuū filium, interfecit omne se- *4. Reg. 11.*

men regium : & sic regnauit super terram sex annis.

4. *Re. 28.* Loquebatur alta voce Rabfices nūtius Sennacherib regis Assyriorū, vt audiret cum populus, & timeret super murum.

2. *Par. 13.* Dum Abia rex Iuda exercitum suū confortaret, & aduersarios increparet, Ieroboā rex Israel retro moliebatur insidias. Cūmq; ex aduerso hostium staret, ignorantem Iudam, suo ambibat exercitu.

1. *Esdr. 4.*
Neh. 4. 5 Varias excogitauerunt astutias vicini filiorum Israel, qui redierant de captiuitate Babylonis, ad hoc, vt impedirentur in ædificatione templi & murorum ciuitatis Ierusalem.

Esth. 3. Superbissimus Aman, videns quōd Mardocheus ipsum adorare volebat, occasione eius suasis regi per mendacia vt totus Iudæorum populus deleteretur.

Iob. 1. Quia Satā nō poterat corā Deo virtutes S. Iob omnino negare, voluit intentionem eius callidè deprauare, dicens: Nūquid frustra Iob timet Deum? Nota etiam ibi, Quomodo vna die diabolus omnia bona temporalia ei abstulit, & simul nuntios venire fecit, vt multiplici dolore per impatientiam frangeretur.

Deut. 6. Principes & satrapæ regni Persarum procurarunt, vt Darius statueret decre-

tum

tum, contra quod Daniele cogitauerunt omnino debere facere, vt hac arte ipsum possent à rege auertere.

Duo senes presbyteri detestandā adinuenerūt nequitiam, vt possent Susannam decipere, & postea se de ea crudeliter vindicare.

Dan. 13.

Plenus malignitate Alcimus accessit ad Demetrium regem, & accusauit Iudam Machabæum in multis. Deinde vt narratur 2 Mach. 14.

1. Mac. 7.

Obrulit regi coronam auream, & alia quædam dona, & ipsa quidem die filuit. Et postea tātum fecit, & dixit, quōd rex summum sacerdotem eum constituit.

Iason misit Menelaum portantem pecuniam Antiocho regi: at ille Menelaus commendatus regi in semetipsum reuertit summum Sacerdotium, supponēs Iasoni talenta argenti trecenta.

2 Mac. 4.

Herodes clam vocatis magis diligenter ab eis didicit tempus stellæ, quæ apparuit eis, & mittens eos in Bethlehem, dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero. Hoc verò qua intentione diceret, apparuit in occisione puerorum.

Matt. 2.

Pharisæi volētes capere Dñm in sermone, miserunt ad eū discipulos suos cū Herodianis, dicētes: Magister, scimus quia

Matt. 22.

Q

Matt. 28. Principes Iudæo. custodibus sepulchri dederunt pecuniam copiosam, vt dicerent, Iesum de nocte furto sublatum esse.

Ioan. 9. Varios circuitus fecerunt Pharisei, vt facerent confiteri cæcum illuminatum, quod non esset illuminatus à Christo.

Act. 5. Ananias conscia Sapphira vxore sua, fraudauit de pretio agri venditi.

Act. 8. Samaritani attendebant ad Simonem magum, eò quod magicis artibus suis multo tempore dementasset eos.

Act. 13. Videntes Iudæi quod verbum Domini disseminabatur per Paulum & Barnabam, cõcitauerunt religiosas mulieres & honestas & primas ciuitatis Antiochenas, & excitauerunt persecutionem in illos, & eiecerunt eos de finibus suis.

Act. 14. Cum Paulus & Barnabas essent in ciuitate Lystris, & tantam haberent gratiam ibi, quod homines ipsis tanquam diis sacrificare voluerant: superuenerunt quidam Iudæi qui taliter persuaserunt turbis, quod Paulus fuit ibi lapidatus: & extra ciuitatem tractus, qui putabatur esse mortuus.

Quæstuarij quidam cum puella spiritum pythonem habente, volentes conueniri de Paulo, non dixerunt, quod per eum amiserunt quæstum suum, sed mentiendo

dicendo dixerunt: Hi homines conturbant ciuitatem nostram, annuntiant instituta, quæ nobis non licet suscipere, cum simus Romani.

Iudæi malitiose cogitauerunt petere à *Act. 33.* Tribuno, vt Paulum produceret in medium, quasi aliquid certum inquisituri essent ab illo. Insidiabantur autem ei multi, qui volebant statim interficere eum, & ad hoc etiam obligauerunt se per votum.

De eruditione liberorum. CAP. LVI.

Avidens Iacob somnia Ioseph, increpabat eum: ne contra se fratrum suorum inuidiam suscitaret. *Gene. 37.*

Negligentiã filiorum arguebat Iacob audivens, quod alimenta venderetur in Ægypto. *Gen. 41.*

Blasphemus in eremo lapidatus fuit filius mulieris Israëlitis, de viro Ægyptio generatus: Tales enim filij male frequenter instruuntur. *Leui. 24.*

Præcepit Dominus per Moysen, vt filij Israel docerent filios suos, ea quæ ipsi viderant. *Deut. 4.*

Contumax filius & proteruus, & parentum imperio obedire contemnens, precipitur à Moysese per populum lapidari. *Deut. 21.*

Heli sacerdos male corripuit filios suos, & ideo tam ipse quam illi sunt à Domino puniti. *1. Reg. 4.*

3. Reg. 12 Adonias filius Hagith, malè fuit à patre suo Dauid correptus, & idcirco in superbiâ elatus regnare voluit, sed tandem à fratre suo regnante fuit occisus.
3. Reg. 2. Appropinquans ad mortem Dauid, diligenter instruxit Salomonem filium suum qui regnare debebat post eum.
1. Par. 28
- Tob. 1. 4. Tobias senior filium suum ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato. Deinde, cum se citò crederet moriturum, piè & salubriter instruxit eum. Similiter fecit instante morte sua.
- Tob. 10. Parentes Saræ vxoris Tobie iunioris dimiserunt ire filiam suam cum viro suo, monentes eam, honorare soceros, diligere maritum suum, regere familiam suam, gubernare domum, & seipsam irreprehensibilem exhibere.
- Iob. 1. Magnam sollicitudinem gerebat Iob de liberis suis, qui cum simul comedissent, offerebat holocausta per singulos dies, ne fortè peccassent.
- Dan. 13. Parètes Susannæ cum essent iusti, erudierunt filiã suã, secundum legem Moysi.
1. Mac. 2. Cum appropinquaret morti Mathias filios suos salubriter instruxit, & contra impios animauit.
2. Mac. 7. Supramodum mater mirabilis quæ patientes septem filios sub vnus die ite-

pore

pore conspiciens, singulos hortabatur pia voce dicens: Nescio qualiter in utero meo apparuistis, &c.

Quòd bonis consiliis non acquiescere periculosum est. CAP. LVII.

Angeli qui apparuerunt Loth, dede- *Gen. 19.*
runt ei bonum consiliũ, vt exiret de Sodomis, & generos suos secum ducens, nequaquã post tergum respicerent, sed in môte saluos se facerët. Qui dixit generis suis, qui accepturi erãt filias eius: vt egrederentur. Sed visus est eis quasi ludens loqui. Generi ergo Loth, nolètes exire de medio prauæ gentis, perierunt cum ipsis Sodomitis. Vxor autè eius retro respiciens, versa est in statuam salis: ipse etiam Loth qui iuxta cõsiliũ angeli noluit statim in montem ascendere, cum propriis filiabus peccauit.

Rubea consuluit fratribus suis, vt Ioseph redderetur patri suo. *Gen. 37. & 42.* Qui non acquieuerunt ei: idcirco venit postea super eos tribulatio.

Filiis Israel volentibus ascendere ante *Num. 14.* tempus, ad locũ, de quo loquutus fuerat Dominus, ait Moyses: Nõ est Deus vobiscum. Amalechites & Chanaanus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eò quòd nolueritis acquiescere Domino.

Post

Judi. 20. Post scelus perpetratum in vxorē Leuitā, cōuenerunt Filij Iſrael, & miserūt nuntios ad filios, vel tribum Benjamin, qui dicerent: Cui tantum nephas in vobis repertum est? Tradite homines, qui hoc flagitium perpetrauerunt. Qui noluerūt audire, propter quod omnes post ea, exceptis paucis, fuerunt occisi.

2. Reg. 2. Dixit Abner Aſaēli, vt desisteret ab inſecatione ipsius, qđ audire cōtēpsit. Abner autē ipsum aduersa hasta trāsſodit.

3. Reg. 12. Roboā filius Salom. noluit audire cōsiliū senū, sed cōsilio inuenū acquieuit. Et ideo magnā populi sui partē amisit.

Judic. 6. Bonum & fidele cōsiliū dedit Achior Holofernis: quod ille cum superbia & in dignatione contempſit, qui paulō post fuit occisus, & eius exercitus, cum damno & confusione fugatus.

Iere. 40.
41. & 4.
Reg. 25. Godoliē quem rex Babyl. praefecerat terrae Iudaeo. nuuſiauit fideliter Iohannā, filius Careah, qđ Ismael filius Nahanī volebat eum occidere. Qui respōdit: Falsum loqueris de Ismaele. In mense autē septimo venit Ismael, & occidit Godoliā postquā comederat cum illo.

Dan. 4. Cōsiliū meū placeat tibi, o rex. & peccata tua elemosynis redime, ait Daniel Nabuchodonosor regi, qui non acquie-

quieuit, & mutatus est in bestiam.

Vadens in Galaad Iudas Machabaeus *1. Mac. 5.* reliquit Iosephū & Azariam duces populi, & praecipit eis dicens: Nolite bellum committere aduersus gētes, donec reuertamur. Illi verō voluerūt sibi facere nomen, & perdidērunt res & nomen.

Habebat Iudas Machab. octingentos *1. Mac. 9.* viros secū, aduersariorum verō 22. milia, & auertebāt eum socij, ne pugnaret tūc, sed prius exercitu congregato. Qui noluit acquiescere eorū cōsilio, & in illo bello ipse cecidit, ceteri verō fugerunt.

Bonum cōsiliū dedit vxor Pilati viro suo: sed ille acquiescere recusauit, magis timens Cēsarem offendere, quā in ſtum sanguinem condemnare. *Matt. 27.*

De suspitione & falsa credulitate.

CAPVT LVIII.

Cogitauit Abraham, quod forsitan *Gene. 12.*
& 10. nō erat timor Dei in Geraris, & homines illius terrae eum occiderent propter vxorem suam. Id quod etiam putauerat de Aegyptiis.

Simile accidit Isaac. *Gene. 16.*

Suspicatus est Laban quod Iacob furatus esset Deos eius. Et ob hanc causam perſerutatus est toram supelleſtiliē. *Gen. 31.*

Videns Iacob vestimenta Ioseph. sanguine *Gene. 37.*

guine cruentata, putauit eum esse mortuum, & à fera pessima deuoratum.

Gene. 43. Præcepit Ioseph dispensatori suo, vt introduceret fratres suos domum ad comedendum secum: at illi exterriti, crediderunt q̄ vellet eos subijcere seruituti.

Iosue 22. Rubenitæ & Gaaditæ, euntes ad possessiones suas, ædificauerunt altare trans Iordanem. Quo audito, filij Israel turba ti fuerunt, neſcientes quare hoc fecissent illi, & putauerunt, quòd vellet se ab eorum lege penitus separare.

Indic. 15. Cùm iuisset Samson ad domum patris sui, socer eius putauit quòd odio haberet vxorem suam, & repudiasset eam, vnde tradidit eam alij viro.

1. Reg. 1. Heli videns Ananiam mouere, & nullum verbum proferre, estimauit eam esse temulentam.

1. Re. 22. Quia Saul persequebatur David, imponebat ipsi David, quòd ipse persequeretur eum. Vnde dicebar, quòd filius suus Ionathas suscitasset seruum suum infidiantem ei, licet esset falsissimum.

1. Re. 29. Cùm esset David cū Achis rege Geth, quasi custos capitis sui, Satrapæ dixerunt ad Achis, vt recederet David, ne forte transfugeret ad Saulem.

1. Reg. 10. Misit David nuncios ad regem Ammon

vt cōsolaretur eum super patris interitum. Principes autem illius putauerunt quòd venissent ad explorandam ciuitatem, non ad consolandum regem.

Postquam rex Assuerus turbatus fuit contra Aman, & ille iacebat super lectum Esther, ad rogandum eam, pro anima sua, imposuit ei rex, quòd ipso præſente, voluerit reginam opprimere. *Hester 7.*

Dū vellet Ieremias ire ad terram Beniamin, cōprehendit eum custos portæ, & imposuit ei, quòd fugeret ad Chaldæos. *Ierem. 37.*

Nunciante Ieremia propheta voluntatem domini populo terræ, qui remanserat post destructionem Ierusalem, dixerunt ei: Mendacium tu loqueris: non te misit Dominus, sed Baruch filius Nerijæ, incitauit te aduersum nos, vt tradat nos in manus Chaldæorum. *Ierem. 43.*

Tortores qui Eleazarum ducebant ad supplicium, in iram versi sunt, propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam dictos arbitrabantur. *2. M. c. 6.*

Videntes discipuli supra mare domini ambulante, putauerunt pharisaica esse, & præ timore clamauerunt. *Matt. 14.*

Simon Pharisæus videns mulierem peccatricem ad pedes dñi stentem, ait intra se dicēs: Hic si esset propheta, sciret qualis, &c. *Iouan. 6.*
Luc. 7.

Luc. 18. Ad hoc, quòd nullus de se altè sentit, nec male sentiat de aliquo, multũ valè exemplum quod adducit Saluator de iactate se Phariseo, & humili Publicano.

Act. 2. Videntes Iudzi Apostolos Domini, post effusionem Spiritus sancti, loquentes variis linguis, dicebant quidam eorum: Quia musto pleni sunt.

Act. 9. Omnes discipuli Christi timebant Saulum post conuersionem suam, non credentes, quòd esset discipulus, donec Barnabas duxit illum ad Apostolos, & narrauit illis, quomodo in via vidisset dominũ. Et quomodo in Damasco fiducialiter egit in nomine domini Iesu.

Act. 21. Tribunus Lysias videns Paulum à Iudæis tam male tractari, quæsiuit ab eo, Nõnne tu es Ægyptius, q ante hos dies tumultũ concitasti, & eduxisti in desertum quatuor millia virorũ sicariorum?

Act. 23. Vt viderunt Barbari pudentem viperam in manu Pauli, adinuicem dicebãt: Vtique homicida homo est hic. Et mitimabant eum in tumore conuertendum, & subito casurum & moriturum.

Quòd sancti viri permittunt aliqua fieri non libenter. CAP. LIX.

Gene. 43. Iacob permisit abduci Bèiamin filium non libenter, & tenerè dilectum propter

pter necessitatem victualium ad instantiam filiorum.

Moyse permisit dari libellum repudij odiosis vxoribus Iudæorum, quia timebat in eis vxoricidium. **Deut. 24. Matth. 5. & 19.**

Considerato Dauid populo suo, constituit super eum Tribunos & Ceteriones, dixitque rex ad populum: Egrediar & ego vobiscum: Et respondit populus: Non exhibis, quia tu vnus pro decẽ millibus computaris. Melius est ergo vt sis nobis in vrbe præsidio. ad quos rex ait: Quod vobis videret, hoc faciam. **2. Reg. 18.**

Eliseus permisit quòd filij prophetarum quærerent Eliam. ne fortè Spiritus domini proiecisset eum, cum tamen sciret, quòd isti laborarent in vanum. **4. Reg. 2.**

Cognouit Simon q Tryphon cũ do lo loqueretur, petens duos filios Ionathæ, & ceterum talenta argenti, iussit dari tamè argentũ & pueros, ne fortè aduersum se inimicitiam populi concitaret. **1. Mac. 13.**

De iustitia & equitate. CAP. LX.

Abraham volens separari à Loth nepote suo, dedit ei optionem, vt eligeret partem quam vellet: & sic pulchre poterit partitio fieri, vt maior diuidat, & minor eligat. **Gene. 13.**

Dixit Iacob ad Laban: Respondebit **Gene. 30.**

cras iustitia mea.

- Num. 27.* Testimonio domini iustā rem postulauerūt filiæ Salphaad, quæ in hæreditate paterna succedere à Moyse petierūt.
- Judic. 1.* Rex Adonibezec cōprehensus à filiis Israel dixit: Septuaginta reges amputatis manū ac pedū summatibus, colligebāt sub mēsa mea ciborum reliquias, sicut feci ita reddidit mihi Dominus.
- 2. Reg. 15.* Ad ducto Agag rege Amalech coram Samuele, ait ei Samuel: Sicut fecit absq; liberis mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua.
- 1. Reg. 26.* Dixit David ad Saul, qui cum iniuste persequabatur: Dñs retribuet vnicuiq; secundum iustitiam suam & fidem.
- 2. Reg. 30.* Constituit David, & quasi pro lege habitū est, vt æqua esset pars descēdentis ad præliū, & remanentis ad sarcinas.
- 2. Re. 24.* David noluit accipere gratis ab A-reuna Iebusæ aream quam habere volebat, sed iusto precio mediante.
- Tob. 2.* Audiens hœdum balantem Tobias, dixit: Videte ne furtinus sit, sed reddite eum dominis suis: quia non licet vobis, aut edere ex furto, aut contingere.
- Judith 3.* Achior dixit Holoferni q̄ inquiri faceret vtrū populus Iudæorum seruaret legē Dei sui, an non: quod si non serua-

ret, posset eos sibi redigere in seruitutē.

Præcepto regis Assueri superbus & *Hester 7.* iniquus Aman, suspensus est in illo eodem patibulo quod ipse parauerat Machabeo, & hostes Iudæorum eodem die ab ipsis Iudæis occisi sunt, quo Iudæos illi occidere putauerunt.

Contra Babylonem prophetans Iere. *Iere. 50.* mias ait: Reddite ei secundum opus suū: iuxta omnia quæ fecit, facite illi.

Iubente Dario rege, viri qui accusauerunt Danielem, missi sunt in lacum leonum, & non peruenerunt vsque ad patimentum, donec arriperent eos leones, & omnia ossa corū comminuerunt. *Dan. 6. & 14.*

Fecit populus duobus presbyteris, senibus, qui iniquè accusauerunt Susannam, sicut malè egerant aduersus proximum, & interfecerunt eos. *Dan. 13.*

In eodem loco, in quo Andronicus *2. Mac. 4.* iniuste occiderat Oniam summum sacerdotem, fecit eum vita priuari, purpura prius exutum Antiochus.

Impius Iason, qui insepultos abiecit. *2. Mac. 5.* rat multos, ipse illamentatus, & insepultus abiicitur, nec propriam nec peregrinam habuit sepulturam.

Antiochus homicida, & blasphemus *2. Mac. 9.* pessimè percussus: utque ipse multos.

tractauerat, peregre in montibus miserabili vita defunctus est.

Matt. 18. A seruo nequā, qui noluit dimittere conseruo suo centum denarios, merito repetiit dominus vniuersum debitum, quod liberaliter prius dimiserat illi.

De iudicij hominum rectis, aut prauis.

CAP. LXI.

Iob 29. **C**Ausam, quā nescit iudex debet diligentissime inuestigare, quemadmodū Iob de se refert dicens: Causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam.

Gene. 11. Vnde Deus quē nihil latere potest dicitur descendisse, vt videret ciuitatē, quā ædificabant filij Adam. Similiter dixit ipse: Descendā, & videbo vtrū clamorē, qui ad me peruenit opere impleuerint.

Gene. 38. Iniuste præcepit Iudas Thamar nūrum suam comburi.

Gene. 39. Dominus Ioseph, nimium credulus verbis coniugis, misit ipsum in carcerē.

Exod. 18. Minora per minores iudices, & maiora per maiores debent diffiniri, iuxta id quod consuluit Iethro Moysi.

Num. 17. De duodecim bobus & sex plaustris, nullum dedit Moyses filiis Caath, licet essent sibi propinquiores, sed totum dedit aliis Leuitis, eo quod isti amplius indigebant, qui grauiora portabant.

Consul

Consuluit Moyses dominū occasione *Num. 17.* filiarum Saphaad & respōdit dominus: Homo cum mortuus fuerit absq; filio, ad filiam eius transibit hæreditas.

Voluit Moyses, vt filij Ruben, & cæteri, qui petebant terram iam acquisitā, armati alios præcederent ad bellum, donec terra alia esset penitus acquisita. *Num. 32.*

De filiis Samuel dicitur: Declinauerunt post auaritiā, acceperuntque mu- *1. Reg. 8.* nera, & peruerterunt iudicium.

Iniuste protulit Dauid sententiā contra Miphiboseth, absentem ad verbum *2. Reg. 16.* Sibæ, ipsi Dauid xenia offerenti. Veruntamen postea cognita veritate voluit iniquam sententiā penitus reuocare. *19.*

Salomon rectè iudicauit de duabus *3. Reg. 3.* mulieribus, quarum quælibet contendebat vnus pueri esse mater.

Constituit Iosaphat rex Iudæ, iudices *2. Par. 19.* terræ, præcipiens eis: Videte quid faciatis: nō enim hominis exercetis iudiciū, sed Dei. Quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscum: & cum diligentia cuncta facite.

Ad suggestionē Amā rex Assuerus iniuste dixit de populo: Age quod placet. *Hester 3.*

De iudicibus Israel dicebat Esaias: *Esa. 1.* Principes tui infideles, socij futurum, om-

nes diligunt munera, sequuntur retributiones, pupillo non iudicant, & causa viduæ non ingreditur ad illos.

Jerem. 38. Quia Ieremias à dño prophetabat Ierusalé capiendâ esse à Chaldæis, dixerūt principes populi Sedechiæ regi: Rogamus vt occidatur homo iste: q̄ respōdit eis: Ecce ipse est in manibus vestris, non enim fas est regē vobis quicquā negare.

Dan. 2. Nabuchodonosor rex Babylonis præcepit vt perirent omnes sapientes Babylonis, eo quòd illi somnium quod viderat, non poterant indicare.

Daniel 6. Quamvis Darius rex Persarum innocentem sciret esse Daniele, tamen ad instantiâ Satraparum fecit eum mitti in lacum leonum.

Dan. 13. Discretè examinavit Daniel duos senes, qui contra Susannam iniquum tulerunt testimonium.

1. Mac. 4. Cùm accusaretur Menelaus in iudicio corâ Antiocho per pecuniam, quam promisit, absolutus est, & accusatores eius iniqua morte damnati.

1. Mac. 4. Conquesti sunt Iudæi coram Antiocho rege de iniqua morte Oniæ. Contristatus autem Antiochus licet aliàs esset malus, Andronicum purpura exutum in eodē loco in quo ipsum Oniam occiderat,

occiderat, iussit vita privari.

Nimis iniquū protulit Herodes iudicium, quando mittens satellites. occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem. *Marc. 2.*

Ad petitionem vnius saltatricis fecit Herodes Tetrarcha Ioānem Baptistam in carcere decollari, cum tamen sciret eum virum iustum & sanctum. *Marc. 6.*

Dixit Nicodemus Pharisæis: Nūquid lex nostra iudicat hominē: nisi audierit ab ipso prius, & cognouerit quid faciat? *Ioan. 7.*

Nequissimum fuit iudicium, quando Pilatus dimisit Barabbam homicidam, latronem, seditiosum, & dominum Iesum tradidit voluntati eorum. *Matt. 27.*

Sacerdotibus & magistratibus tēpli denunciātibus Petro & ioanni, ne docerēt aliquid in nomine Iesu, respōderunt apost. dicētes eis: Si iustū est in conspectu Dei, vos potius audire quā Deū, & c. *Act. 4.*

Cū Paulus eiecisset dæmoniū à puella pythionissa, accusat' fuit à dominis eius, quibus illa quæstū diuinādo præstabat. Magistratus autē fecerūt Paulum & Silam virgis cædi, & in carcerem mitti. *Act. 16.*

Iudæis accusantib. Paulū, Gallio pro-cōsul dixit: Siquidē esset iniquū aliquid, aut facinus pessimū ō Iudæi, meritò vos sustinerē. Si verò quæstio est de sermo- *Act. 18.*

ne, & nominibus legis vestre, vos ipsi videritis, Iudex enim ego horum nolo esse.

Act. 23. Princeps sacerdotum precepit percutere os Pauli, tunc Paulus ait: Percutiet te Dominus paries dealbate, & ru sedes iudicas me secundum legem, & contra legem iubes me percuti.

Act. 24. Licet Paulus coram Felice preeside, se rationabiliter excusasset, voluit tamen Felix gratiam prestare Iudaeis, & Paulum vincitum successori suo Festo reliquit.

Act. 25. Festus volens acquiescere Iudaeis, qui perierant vt Paulus Ierosolymam duce retur, dixit Paulo: Vis Ierosolymam ascendere, & ibi iudicari super istis? Respondens dixit Paulus: Ad tribunal iudicis sto. Caesarem appello. Tunc Festus cum consilio loquutus, respondit: Caesarem appellasti, ad Caesarem ibis.

Eodem. Dixit Festus praeses: Non est consuetudo Romanis damnare aliquem hominem, priusquam is, qui accusatur praesentes habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Act. 26. Auditis rationibus Pauli, Agrippa rex, & praeses Festus loquebatur adiuuantes dicentes: Quia nihil morte dignum fecit homo iste. Agrippa autem Festo dixit: Dimitti poterat hic, nisi appellasset Caesarem.

Di

De poenitentia. CAP. LXII.

Num. 12. **Q**uandiu mansit Maria extra castra, non processerunt filij Israel. Non enim est bonum ire per desertum huius vitae, sine amaritudine poenitentiae.

Num. 14. Audiens populus filiorum Israel dominum esse iratum, propter murmurationes eorum luxit nimis, & in mane plus voluerunt facere quam dominus praeciperet eis.

Iudic. 2. Ad vocem Angeli improperantis populo peccanti beneficia Dei, eleuauerunt omnes vocem suam, & steterunt.

Iudic. 10. Dixerunt filij Israel ad dominum: Peccauimus, tu redde nobis quicquid tibi placet. Et omnia idola proiecerunt. Sequitur: Qui doluit super miseris eorum.

1. Reg. 12. Cito poenituit Dauid, quando Nathan ipsum de crimine reprehendit.

3. Reg. 21. Achab Rex Israel sceleratissimus, cooperuit carnem suam cilicio, ieiunauitque, & dormiuit in sacco, & ambulauit demisso capite & minorata est poena digne illi, pro criminibus infligenda.

1. Par. 33. Manasses Rex Iuda vincitum catenis, & in Babylonem ductus, egit poenitentiam valde coram domino. Et reduxit eum dominus in Ierusalem regnum suum.

1. Esd. 10. Lamentante Esdra pro populi peccatis, dictum est ei: Si est poenitentia in Israel super

super hoc, percutiã fœdus cum dño &c.
Judith 4. Audita terribili potentia Holofernis
 sacerdotes induerũt se ciliciis, & ex toto
 corde omnes orabant dñm, vt visitaret
 populum suum, & dñs exaudiuit eos.

Judith 8. Et in laudem *Judith* dicitur, q̄ habens
 super lumbos suos cilicium, ieiunabat
 omaibus diebus vitæ suæ, præter Sabba-
 ta, & Neomenias, & festa domus Israel.

Job 42. Quamuis *Job* esset vir simplex & re-
 ctus, timens Deum, & recedens à malo,
 tamen dicebat: Ego ago pœnitentiam in
 fauilla & cinere.

Esa. 22. Instãte captiuitate *Ierusal.* dicebat *Esa.*
 Vocauit dñs in die illa ad fletum, & plan-
 ctum, & ad calutiũ, & ad cingulũ sacci.

Iona 3. Niniuitæ crediderũt domino ad præ-
 dicationem *Ionæ*, & prædicauerunt iei-
 unium, & vestiti sunt in sacco, à minore
 vsque ad maiorem, & liberati sunt.

2. Ma. 10. Appropinquante exercitu *Timothei*,
Machab. & qui cum illo erant, deprecabatur
 dñm, caput terra aspergẽtes, lum-
 bosq̄; ciliciis præcincti, ad altaris crepi-
 dinem prouoluti, vt eis esset propitius &
 inimicis eorum inimicus. Et victoria po-
 titi sunt per auxilium cœlitus missum.

Matth. 3. *Ioan. Baptista* sanctificatus, antequam
 & II. ex vtero matris natus à sanctis parẽtibus
 educatus,

educatus fugit in desertũ, verbo & ex-
 plo pœnitentiã prædicãs. Vbi tam auste-
 ram vitã duxit, q̄ dicebatur: Nec come-
 dens, nec bibẽs, adde, nec vestiens. Quia
 pili camelorum nõ sunt vestes humanæ.

Quã libenter receperit dominus *Matth. 4.*
 peccatores ad pœnitentiam, ex his appa-
 ret, quod prædicationem suam à pœni-
 tentia legitur incepisse.

Item ad hoc asserit se venisse, *Luc. 5.* Et
 hoc ipsum per opera demonstrat, Ex-
 plo *Mariæ. Luc. 7.* Et *Matt.* eiusdẽ cap. 9.
 Et *Zacchæi. Luc. 19.* Et de *Petro. Matt. 16.*

Item & per similitudines, quas pone-
 bat de oue quæ periit in deserto. De dra-
 gma, quam mulier perdidit in domo. De
 filio prodigo, quæ pater reputabat mor-
 tuum, & postea suscitatum. *Luc. 15.*

Maria Magdalena exemplar pœniten-
 tiæ, nõ iussa ad dominũ venit, conuiuan-
 tes non erubuit, retro secus pedes dñi
 sterit, inter epulas lachrymas obtulit. *Luc. 7.*

Vt induceret homines ad faciendum *Luc. 13.*
 pœnitentiam, posuit exemplum de qui-
 busdam super quos cecidit turris in Si-
 loẽ, & occidit eos. Et subdit: Si non pœ-
 nitentiam egeritis, omnes peribitis.

Ad exemplũ ouis quæ periit, vel dra-
 gmx, quam mulier perdidit, sed postea
 inuen

inuenta fuerūt: dicit dominus, Gaudium magnum esse in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente.

Ioan. 8. Leuē & breuē pœnitentiā iniunxit dominus mulieri in adulterio deprehēsa, dicens: Vade, & amplius noli peccare.

Matt. 27. Videns Iudas q̄ damnatus esset, pœnitentia ductus, retulit triginta argenteos dicens: Peccaui, tradēs sanguinē iustum. Verum quidem dixit, sed quia desperabat: veniam non meruit.

Matt. 26. Petrus peccauit negando dominum

Marc. 14. in atrio principis sacerdotum, sed quando flere & pœnitere voluit, foras exiuit.

Luc. 22. Et nota, quòd *Luc. 22.* additum est: Conuersus dominus respexit Petrum.

Ioan. 18. Et nota, quòd *Luc. 22.* additum est: Conuersus dominus respexit Petrum.

Act. 2. Quærentibus quibusdam Iudæis corde compunctis, Quid faciemus viri fratres? ait illis Petrus: Pœnitentiā agite, & vnusquisque vestrum baptizetur.

Act. 11. Auditis rationibus Petri, quare venerat ad Cornelium, & eum baptizauerat, tacuerunt fratres, & glorificauerunt dominum dicētes: Ergo & Gentibus Deus pœnitentiam ad vitam dedit. Tota vita Christi pœnitentia fuit.

De honore parentum. CAP. LXIII.

Gene. 9. Sem & Iapheth benedictionem patris Smeruerunt, quia nudato obsequium præbue

præbuerūt. Cham verò filius suus maledictus fuit, quia patris nuditatem derisit.

Magnæ existimationis erat apud anti *Gene. 27.* quos benedictio patris, vt patet in Iacob & Esau, quia ipsam sollicitè quæsierunt.

Licet Esau esset homo malus, reprobatus à Deo, & odio haberet fratrem suum Iacob, nolebat tamen ipsum occidere viuentē patre suo Isaac. Vnde dicebat: Venient dies luctus patris mei. In hoc defers patri honorē, & timēs offensam eius. *Eodem.*

Ad magnam pœnam obligabat se Iudas, cum dixit patri: Nisi Benjamin reduxero, & tradidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore. Et notandum, q̄ priusquam dixerat Ruben, duos filios meos iure: fice, si non reduxero illū tibi, tamen pater non acquieuit illi, acquieuit autem Iudæ dicenti prædicta verba. *Gene. 42. & 43.*

Idem Iudas postea supplicans Ioseph vt Benjamin ad patrem remitteret, inter cætera repetit prædicta verba, quibus se obligauerat patri, & subiunxit, Non possum redire ad patrem absente puero, ne calamitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistam.

Iacob benedicens filios, dixit contra *Gene. 49.* Ruben: Effusus es sicut aqua, nō crescas. Quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti

culasti fratrum eius.

Exod. 20. Non tantum lege naturali verū etiam

Dente. 15. diuina tenētur filij suos venerari paren-

Matt. 15. tes, quū Deus pręceperit eis dicens, Ho-

Marc. 7. nora patrē tuū, & matrē tuā. Cui p̄cepto
p̄natiū addidit, Vt sis longæuus sup̄ ter-
ram, quā dominus Deus tuus dabit tibi.

Leuit. 20. Contra verò faciētibus punitionē in-
dixit inquis, Qui maledixerit patri suo

Matt. 15. aut matri morte moriatur. Item, patri

Marc. 7. matriq; qui maledixerit, sanguis eius sit
super eum. Hoc nempe in lege quoque
nona seruādum esse perhibuit Christus.

Dent. 21. Pręcepit dominus per Moysen: Si ge-
nuerit homo filium cōtumacem & pro-
teruum. Sequitur: Lapidibus eum obruet
populus ciuitatis.

Judic. 6. Reddidit Deus malum, quod fecerat
Abimelech cōtra patrem suum, interfe-
ctis septuaginta fratribus suis.

1. Reg. 2. Non audierunt filij Heli patrem, ipsos
corripientem. Et ideo, diuinam visionē
experti sunt.

1. Reg. 14. Quia Ionathas gustauerat paululum
mellis contra inhibitionem patris, mor-
ti adiudicatus est à patre: tamen à popu-
lo liberatus est.

1. Reg. 22. Dauid à facie Saul fugiens, & in ma-
gna necessitate existens, habuit curam paren-

parentum suorū, & recommendauit
eos diligenter apud Moab regem.

Abisalo Dauid patrē suū de regno expel- *2. Reg. 15.*
lere laborabat, sed pessimè ei successit. *& 18.*

Venienti Bersabee matri Salomonis, *3. Reg. 2.*
assurrexit Rex, adorauitq; eam, & posi-
tus est thronis matri regis.

Filij duo Sennacherib occiderūt eum: *4. Reg. 19.*
sed tamen neuter eorū regnauit post eū.

Tobias senior instruēs filiū suū. inter *Tob. 4.*
cætera dixit: Cum acceperit Deus animā
meā, corpus meū sepelietur: & honorem
habebis matri tuæ, omnibus diebus &c.

Eiciens dñs de templo cum flagello, *Ioan. 2.*
vendes & ementes boues, & numula-
rios, dixit: Nolite facere domum patris
mei domū negotiationis. In hoc & aliis
multoties honorem patris querens.

De puero Iesu dicitur: Descendit cum *Luc. 2.*
illis, scilicet, Maria & Ioseph, & venit in
Nazareth: & erat subditus illis.

Ipsē etiam dicit alibi: Honorifico pa- *Ioan. 8.*
trem meum.

Et pendēs in cruce, matrē suā dilecto *Ioan. 19.*
discip. cōmendeuit. In quo apparet, quā
solicitudinem gesserit de ipsa qui nec in
mortis articulo huius oblitus fuerit.

De gratiis agendis pro beneficiis Dei.

Gene. 32. Solicite gratias agebat Deo Iacob, discens: Domine minor sum cunctis miserationibus tuis.

Exod. 13. Voluit dñs vt liberatio filiorum Israel de Ægypto nunquã excideret ab eorum memoria. Erit quasi signum, ait, in manu tua, & quasi monumentum ante oculos tuos, vt lex domini semper sit in ore tuo.

Exod. 20. Cecinit Moyses & filij Israel carmen Deo, & dixerunt: Cantemus dño. Postquã istam mirabiliter transierat mare rubrũ.

Num. 31. Obtrita de inimicis mirabili victoria, venerunt ad Moysen principes exercitus Israel, dicentes, quod nullus fuerat de filiis Israel in bello occisus: & tñ hominũ & animalũ rapuerunt magnã prædam: & ob hæc causam dona magna obtulerunt.

Iosue 4. Præcepit dñs, vt post transitum Iordanis miraculosum, ponerentur duodecim lapides in perpetuum monumentum.

Iudic. 5. Post victoriam de Sisara habitam per Barach & Debora, domino cecinerunt.

Iudic. 20. Quãnis filij Israel in præliis, vbi vincebant, fortiter dimicarent, tamen dicebatur dominus percutere inimicos, vt laus Deo attribueretur.

1. Reg. 1. Oravit dominum & laudauit Anna pro filio sibi dato.

2. Reg. 7. Audiens Dauid reuelationem, quam Deus

Deus fecerat Nathan Prophete de regni sui duratione, gratias egit valde humiliter & deuote.

Multũ laudãdus est Deus, q̄ dat populo bonũ principẽ & prælatũ, iuxta illud: Benedictus Deus qui dedit Dauid filium sapientissimum propter populum &c.

Cyrus Rex Persarum fecit clamari per omnia regna terrę: Dedit mihi Deus cæli omnia regna terrę, & præcepit mihi vt ædificarem ei domũ in Ierusalẽ. Quis est in vobis de vniuerso populo eius? Sit Deus cum ipso, & ascendat in Ierusalem.

Cũ Tobias recuperasset visum, & vxor eius, & omnes qui sciebant eum prius cæcum, glorificabant Deum.

Omnis populus, post victoriam de exercitu Holofernis habitam, venit in Ierusalem adorare dominum.

Reuelata Danieli visione Nabachodonosor regis Babylonis, benedixit Deo cęli & ait: Sit nomen domini benedictum, quia sapientia & fortitudo eius sunt.

Deuote & pulchrẽ exoluerunt laudes Deo illi tres pueri, de fornacis incendio liberati. Et nõ solum illi de hac causa gratias egerunt Deo, sed & Nabuchod. fecit prædicari mirabilia Dei in toto regno.

Mundato templo & recto sub Iuda

Machabæo, adorauerunt & benedixerunt in cælo eum qui prosperauit eis.

1. *Mac. 1.* Iudas Machabæus & populus Ierosolymorum scripserunt Aristobolo dicentes: De magnis periculis à Deo liberati gratias magnificè ei agimus.

2. *Ma. 10.* Deuictò Timotheo per Iudã Machabæum, & capto quodã fort: præsidio, in hymnis & confessionibus benedicebant dominum, qui magna fecit in Israël.

Luc. 1. Beata virgo, audita laude sua quam dixit Elisabeth: Benedicta tu, &c. In vocem laudis prorupit, pro beneficiis sibi, & toto mundo collatis.

Luc. 1. Nato Ioãne Zacharias recuperato loquendi officio, dñm prophèrando laudauit, dicens: Benedixit dñs Deus Israël.

Luc. 2. Accepit puerum iesum Simcon in vlnas suas & benedixit dominum.

Matt. 14. Quando volebat dominus in Euangelio aliquod grande opus facere, frequenter legitur in cælum suspexisse, & gratias egisse. Sicut patet in panum multiplicatione, in Lazari suscitatione, in Eucharistiæ institutione. *Matth. 26.*

Luc. 9.

Ioan. 6. 11.

Matth. 9. Videntes turbæ paralyticum à domino curatum, glorificauerunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.

Luc. 7. Item viduq; filio suscitato, accepit, omnes

nes timor, & magnificabant Deum dicentes: Quia propheta magnus surrexit.

Vnus illorum decẽ leproforũ ad mandatũ Dñi mūdatorũ, regressus est vnus, & cecidit in facie ante pedes eius, &c. *Luc. 17.*

Postquã cœnauit Dominus cum discipulis suis, subditur: Et hymno dicto exierunt in montem oliuarum. *Mat. 26.*

Claudus à Petro sanatus, intrauit cum Apostolis in templum, ambulans & exiliẽs & laudans Deum. Sequitur: Omnes glorificabant Deum, per id quod factũ fuit. Erat enim homo ille annorũ plusquam quadraginta. *Act. 3. 4.*

Gratias agebat Paulus p beneficiis sibi & aliis à Deo collatis. Sibi qdẽ in sua cõuersione: Gratias ago Deo meo, q me confortauit in Christo. Qui prius fui blasphemus, & psecutor, & cõtumeliosus: sed misericordiã Dei cõsecutus sũ. *1 Tim. 1.*

Item in sua conuersatione: Deo gratias qui semper triumphat per nos, &c. *1 Cor. 2.*

Et pro beneficiis fratribus collatis, gratias deuotè agebat. Primum quidẽ gratias ago pro omnibus: quia fides vltra annunciatu r vniuerso mundo. *Rom. 1.*

Ad Thess. Gratiarum actionem possumus Deo retribuere, pro nobis in omni gaudio, quo gaudemus. *1 Thes. 3.*

Eph. 5. Item gratias agere in omnibus ad-
1. Thes. 5. monebat. Et semper gaudete, sine inter-
 missione orate, &c.

*De gratitudine & beneficiis ab homine
 acceptis. CAP. LXV.*

Gene. 14. **C**UM percussisset Abraham quatuor
 Reges, & omnem substantiã, quam
 illi rapuerant reduxisset, rex Sodomorũ
 egressus est in occursum eius & omnia
 obtulit ei, solis animabus exceptis. Vbi
 notandum, quòd licet Abraham oblata
 respueret, tamẽ bene voluit vt socij sui
 partem haberent de præda, tâquam eo-
 rum suffragio non ingratus.

Gene. 24. Vidẽs Labã iocalia, in aures s. & armil-
 las, quẽ seruus Abrahã dederat Rebeccẽ
 sorori suẽ, venit ad illũ, & dixit ei: Ingre-
 dere benediçte Domini: & cum in ho-
 spiriis cum multa humanitate recepit.

Gene. 29. Postquã impleti sunt dies mensis
 vnus quibus Iacob fuit cũ Laban auu-
 culo suo, dixit ei Laban: Nunquid quia
 frater meus es, gratis seruias mihi? Dic
 quid mercedis accipias.

Gen. 41. Pharaõ rex Ægypti multum fuit gra-
 tus Ioseph pro expositione somnij sui,
 & cum magnificẽ sublimauit.

Exo. 2. Iethro sacerdos Madiã gratus fuit pro
 eo, quòd Moyse filias eius defenderat, quan-

quando ad gregem adaquandũ iue-
 rant: vnde fecit eum vocari vt comede-
 ret: & dedit ei filiam suam in vxorem.

Valde sollicitus fuit Iosue ne Raab me- *Iosue. 6.*
 retrix, que nuntios ab eo missos abscon-
 derat ciuitate Iericho ruente, periret.

Cũ liberasset Gedeon ab inimicis *Iudic. 8.*
 Israel, dixerunt omnes ad eum: Domi-
 nare nostri tu & filius tuus, quia libera-
 sti nos de manibus Madian.

Dixit Noemĩ cõmendando Booz, qui *Ruth. 2.*
 Ruth benignẽ viderat: Benedictus sit à
 Domino, quoniam eãdem gratiã, quam
 præbuerat viuis, seruauit & mortuis.

Quia Cinrus bene se habuerat ad fi- *1. Reg. 15.*
 lios Israel, pepercit ei Saul, quando de-
 struxit Amalech.

Dixit Dauid ad Abiathar, cuius pater *1. Reg. 22.*
 dilexerat ipsum Dauid: Mane mecum,
 ne timeas. Si quis quæserit animam
 tuam, quæret & meam.

Misit Dauid ad viros Iabes Galaad, *1. Reg. 2.*
 qui sepelierunt corpora Saul, & filio-
 rum eius. Et gratias egit eis.

Propter amorem Ionathẽ filij Saul, in- *1. Reg. 9.*
 quisuit Dauid, si esset aliquis superstes
 de genere ei, & cõstituit Miphiboseth
 filium Ionathæ conuiuiam mensæ suæ.

Regina Saba, multa munera attulit *3. Reg. 10.*

Salomoni, ille verò dedit ei omnia, quæ expetiuit, exceptis his, quæ vltro obtulit ei munere regio.

3. *Reg.* 17. Elias piè compassus est viduæ, apud quam sustentabatur: & efficaciter orauit pro filio illius defuncto, ita quòd ipsum à mortuis suscitauit.
3. *Reg.* 18. Allegauit Abdias beneficiũ, quòd contulerat prophetis Domini, quos absconderat, quando quærebantur ad mortem, ad hoc videlicet, quòd Elias nuntium, periculofum ei iniungere non deberet.
4. *Reg.* 2. Ascensus in cælũ, bene remunerauit discipulum suum Elias, scilicet, Eliseũ.
4. *Reg.* 4. Mulieri Sunamitæ hospitiæ Elisei, ipse Eliseus benignè obtulit, vt loqueretur pro ea regi, si apud ipsum haberet negotium. Item filium eidem impetrauit, & postea mortuum suscitauit.
4. *Reg.* 5. Naamã Syrus mundatus à lepra, ad verbum Elisei obtulit ei munera, dicēs: Obsecro vt accipias benedictionē, &c.
1. *Esd.* 4. Accusatores Iud. miserunt epist. Artaxerxi regi, inter cætera cōtinētem: Nos autem memores salis, quòd in palatio comedimus, & quia læsiones regis videre nephas ducimus, idcirco misim⁹, &c.
- Tob.* 12. Tobias iunior cum multa gratitudine retulit patri suo beneficia à Raphaële percepta.

Hester regina non fuit ingrata Mar- *Hester.* 4
docho nutritori suo.

Nabuchodonosor rex Babylonis audi- *Dan.* 2.
ta expositione somnij sui per Danielē, *4. & 5.*
in sublime eum extulit, & magna mune-
ra illi dedit. Similiter & Balthasar hono-
rauit eum pro eo quòd exposuerat ei
scripturam, quam in pariete viderat.

Audiens Iudas Machabæus, quòd Scy- *2. Mac.* 12
topolitæ bene se habuerant ad Iudæos
in tēpore tribulationis eorum, gratias
egit illis.

Seniores Iudæorum dixerūt Domino *Mar.* 8.
Iesu de Centurione, pro seruo infirmo *Luc.* 7.
rogante: Dignus est vt hoc illi præstes.
Diligit enim gentem nostram, & syna-
gogam ædificauit nobis.

Pic & plenè recognoscebat Paulus be- *Gal.* 4.
neficia sibi collata. Vnde Gal. ait: Sicut
angelum Dei recepistis me. & si fieri po-
tuisset oculos vestros eruissetis, &c.

Repletus sum acceptis ab Epaphrodi- *Philip.* 4.
to quæ misistis in odorem suauitatis.

Et alio loco: Det Dñs misericordiam *2. Tim.* 1.
Onesiphori familiæ, quæ sæpe me refri-
gerauit, & catenam meam nō erubuit.

Item pro Onesimo seruo Philemonis,
q̄ ministrauerat in carcere: scribit eidē
Philem affectuosas & efficaces literas.

De ingratitude. CAP. LXVI.

- Gene. 29.* **V**tiliter & fideliter seruiuit Iacob
30. & 31. auunculo suo Laban, & ille multo-
 ties voluit eum fallere.
- Gene. 40.* Præpositus pincernarū succedentibus
 p̄sp̄eris oblit⁹ est Ioseph interpretis sui.
- Gene. 41.* De Ioseph qui propter prudentiā suā,
Exo. 1.2. & cautelā conseruauit Ægyptios à pe-
 ste famis: qui tā citò tradiderūt obliuio-
 ni opprimētes filios Ioseph, & cognatio-
 nem suā, & paruulos occidentes, & quid
 eis accidit propter ingrati tudinē suā.
- Exod. 32.* Videns pop. q̄ moram faceret descen-
 dendi de monte Moyſes, dixit ad Aarō:
 Fac nobis Deos, qui nos præcedant. Ec-
 ce quā citò videbatur oblitus benefi-
 ciorum, quæ acceperat à vero Deo.
- Num. 11.* Filiis Israël in deserto vertebatur in
 tædium cibus optimus, sine labore de
 cælo datus & flebant dicentes, Quis da-
 bit nobis ad vescendum carnes?
- Judic. 2.* Angelus Domini improperauit filiis
 Israël beneficia, populo à Deo collata.
 Et quomodo illi abutentes, ruperāt fœ-
 dus, & transgressi erant Dei mandata.
- 1. Reg. 17* Multa beneficia recepit Saul à Da-
& 18. uid. Et tamen ad occidendum eum mo-
 dis, quibus potuit laborauit.
- 1. Reg. 23.* Saluauit Dauid habitatores terræ, &

tamen

tamen voluerunt eum tradere in ma-
 nus Saul, ipsum persequentis.

Reddiderunt filij Ammon, pro bene- *2. Reg. 10*
 ficio & honore, contumeliam, quando
 vituperauerunt nūtiōs Dauid, quos mi-
 serat ad consolandum regem corū su-
 per patris interitu.

Ingrati fuerant Dauid & Ioab fideli- *2. Reg. 11*
 tati Viræ, quorum primus literas dedit,
 & alter crudeliter executus est.

Postquā Dauid reuocauit Absalon *2. Reg. 12*
 filium suum, & pepercit ei super homi- *& 15.*
 cidio quod commiserat in fratrem suū,
 surrexit Absalon contra patrem suum.

Non fuit Dauid bene memor amicitie *2. Reg. 16.*
 quam contraxerat cum Ionatha, quan-
 do nimis citò filium eius exheredauit.

Sublimauit Dñs Ieroboam super decē *1. Reg. 12.*
 tribus. Et statim ille libidine dominan-
 di elatus, populū peruerit à cultu Dei.

Elifeus multa bona fecerat regi Israël, *4. Reg. 4.*
 & toto pop. & tamen propter caritiam,
 quæ erat in terra, præcepit caput eius
 amputari, sed Deus aliter ordinauit.

Nō est recordatus Ioas rex Iuda mis- *4. Reg. 11.*
 ricordia, quā fecerat Ioiada p̄t̄ifex se- *2. Par. 23*
 cū. Sed interfecit Zachariā filiū eius ar- *& 24.*
 guentē illū, eò quòd Dñm reliquisset.

Amasias, diuino fretus auxilio, vice- *2. Par. 25.*

rat

rat Idumæos, & filios Seir. Et tamen auferens deos eorum, adorauit illos. Misus autem ad eum propheta dixit, Cur adorasti deos qui non liberauerunt?

2 Par. 32 Ezechias iuxta beneficia, quæ acceptat non retribuit Domino, quia eleuatum est cor eius.

Hefsey 16 Multi bonitate principum & honore, qui in eos collatus est, abusi sunt in superbiam. Nec contenti sunt gratias non agere pro beneficiis, & humanitatis in se iura violare, sed Dei quoque cuncta cernentis, arbitrâtur se fugere posse sententiam.

Esa. 1. Cōquerēdo dicit Dominus de populo Iudgorū: Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerūt me. Et cōuicit eos esse bestiis minus gratos. Subditur, Cognouit bos possessore suū, & asinus præsepe Domini, Israel autem me nō cognouit.

Esa. 7. Multa & magna beneficia volebat Dominus facere Achaz regi Iuda, prout mandauit ei per Esaïam, quæ tamen ille acceptate contempsit.

1. Mac. 11. Misit Ionathas fortes armatos, qui liberauerunt regem Demetrium de manibus Antiochenorum. Et postea alienauit se Demetrius à Ionatha, & non retribuit ei secundum beneficia, quæ sibi tribuerat, & vexabat eum valde.

De

De decem viris leprosis à Saluatore mundatis, tantum regressus est vnus magnificans Deum & gratias agens. Luc. 17.

Ingrati fuerunt Paulo, domini, vel parentes puellæ phytionissæ, à qua spiritum malum Paulus eiecit. Act. 19.

Magis enim doluerūt de questu amisso, quā gauisi sunt de demone expulso.

Quod veritas odium parit. CAP. LXVII.

BAlaac rex Moab multum dolebat, quando Balaam bona dicebat de filiis Israel, licet essent vera. Nec eum honorauit sicut honorasset, si ei placentia verba dixisset: Deceueram quidem, &c. Num. 24.

Ionatham filius Ieroabaal fugit à facie Abimelech, cū dixisset verum de eo, & de illis, qui male eum elegerunt. Iudith. 9.

Iratus est Saul contra Ionatham filium suum, quia ille excusabat Dauid, qui vere innocens erat erga ipsum Saul. 1. Reg. 10.

Iehu filius Hanani, quia prophetauit malum aduersum Baasā regem, & domum eius, & contra omne malum quod fecit, occisus est ab eo. 3. Reg. 16.

Achab oderat Michæam prophetam, quia ille dicebat veritatem sibi. Ego odi eum (inquit) quia nunquam prophetauit mihi bonum, sed malum. 3. Reg. 22.

Cū increpasset Hanani propheta 2. Par. 16.

Ala

Aſa regem Iuda, quia confuſus erat in Benadab rege ſyriæ, iratus eſt Aſa, miſitque Videntem in neruum.

1. Pa. 14. Ad imperium Regis Ioas lapidatus eſt Zacharias filius Ioiadæ, qui regē & principes arguebat, pro eo quòd dominum reliquiſſent.

Iud. 5. & 6. Cùm dixiſſet Achior magnalia, quæ fecerat Deus pro filiis Iſrael, & magnâ eſſe eius poteſtatē: irati ſunt omnes magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum. Holofernes etiam indignatus eſt vehementer.

Iere. 32. Clauſit Ieremiã prophetã in domum carceris Sedechias rex Iuda dicēs: Quare vaticinariſ, dicēs, hæc dicit Dominus!

Iere. 30. Cùm legiſſet Baruch verba, quæ ſcripſerat ex ore Ieremiæ corã Ioachim rege Iuda: fecit rex eum in ignē proiici volumē, quia dicebatur ibi veritas, de ciuitate Ieruſalē capiēda. Et præcepit rex Baruch & Ieremiam comprehendere, ſed Deo noleate tunc non fuerunt inuenti.

Iere. 38. Poſtmodum verò cùm iterū prophetaret captiōnem ciuitatis, miſſus fuit in lacum, vbi non erat aqua, ſed lutum. Et deſcendit Ieremias in cœnum.

Dan. 14. Pro eo, quòd Daniel probauit Bel, & draconem non eſſe Deos, Babylonij cō-

uen-

uenerunt aduerſus regem & procurauerunt Danielem mitti in lacum Leonum.

Ex bonis & veris ſermonib⁹ Eleazari, **2. Mat. 6.** hi quæ eum trahebāt ad ſupplicium, & paulò ante fuerāt mitiores, cōuerſi ſunt in irã.

Quia Ioãnes dicebat Herodi: Non licet tibi habere vxorē fratris tui: fecit eū Herodes incarcerari, & poſtea decollari. **Matt. 14. Marc. 6.**

Cùm dominus increparet, de multis hypocritas & Phariſæos, cœperunt illi grauiter inſiſtere, & os eius opprimere, de multis inſidiantes ei, & quærentes capere aliquid ex ore eius. **Luc. 12.**

Phariſæi cæconato, à domino illuminato maledixerunt, & extra ſynagogam eiecerunt. Pro eo, quòd veritatem conſtantiffimè fatebatur. **Ioan. 19.**

Principes ſacerdotū, audientes verba Apoſtolorū, de doctrina Chriſti, diſſecabantur, & cogitabant interficere illos, & cæſis denunciauerunt, ne amplius loquerentur in nomine domini Ieſu. Et illi ibant gaudentes à conſpectu conſilij. **Act. 5.**

Audientes Iudæi beati Stephani verba diſſecabantur cordibus ſuis, & ſtridebant dentibus in eum. Et eijcientes eum extra ciuitatem lapidabant. **Act. 7.**

Multos & magnos habuit aduerſarios Paulus, pro verbis veritatis & ſobrietas quæ **Act. 9.**

tatis quæ ipse hominibus loquebatur.

Gala. 4. Item ad Galatas, Ergo inimicus factus sum vobis verum dicens.

De mendacio. CAP. LXVIII.

Gene. 3. **P**rimum mendacium fuit à serpente prolatum, quâdo dixit mulieri, Nequaquam moriemini. Vnde dicitur mendax & pater eius. *Ioan. 8.*

Gene. 18. Sara timore perterrita, à risu se mendaciter excusauit.

Gene. 38. Etiam fornicatores mendaciū dicere dedignātur. Sicut Iudas qui dixit: Mendacij nos arguere non poterit. Thamar (scilicet) cui hoc dum promiserat.

Exod. 1. Mendaciū obstetricū, quod dixerunt Pharaoni filios Hebræ. iugulare nolentes, habuit remunerationē tēporalem, & nō æternam. Licet fuerit illud mendaciū valde cōpassiuum, nec pro mendacio remuneratæ sunt, sed pro compassione.

Exod. 9. Multoties Pharaon voluit decipere Moysen per mendacia. Sed tamē nihil ei profuit.

Iosue 9. Callidē cogitatēs Gabæonitæ voluerunt Iosue mendaciter decipere: sed ille bono vsus est cōsilio, eos in seruitutem redegit nec initum fœdus rupit.

1. Reg. 16. Nunquā licet mendaciū dicere, sed veritatē licet & expedit quâdoq; tacere, si cut fecit Abraham, qui tacēs Sarā esse uxorem

rem, dixit: Soror mea est. Et Samuel, dicebat: Ad immolandum Domino veni. Ad aliud enim facere principaliter venerat, & nihilominus hoc facere proponebat.

Dixit Saul seruos suos coniurasse aduersum se: quia non capiebāt Dauid. Et dixit Dauid seruum suum insidiari sibi. Ipse verò insidiabitur ei.

Officiosē mētitus est Chusai Absalon dicens: Sicut parui patri tuo, parebo, &c.

Vir Dei prædixit Ieroboā destructionē altaris sui, qui per falsi prophætæ mendaciū seductus fuit, & mādātū dñi præteriuuit.

Duo falsi testes producti contra Naboth, fuerunt causa lapidationis eius.

Spiritus mendax in ore multorū prophetarum decepit Achab, ut iret ad pugnam. Et ibidem fuit percussus ad mortē.

Per verba quæ dixit Iudith Holoferni, decepit eum. Licet excusetur, propter intentionem quam habuit.

Pessimū mendacium adinuenit Aman ut posset confundere Mardocheum, eo quod illum adorare volebat.

Sex sunt quæ odit Dominus, oculos sublimes, linguam mendacem, &c.

Abominatio est Dño, labia mendacia.

Falsus testis nō erit impunitus, & qui loquitur mendacia, peribit.

- Iere. 42.* Os quod mentitur, occidit animam. Accesserūt ad Ier. p̄cipes & vulgus, quod remāsit post destructionē Ierusalem, & dixerūt se facturos quicquid ille p̄ciperet eis, siue bonū esset siue malū. Sed largā promissionem malē tenuerūt.
- Dan. 13.* Perniciosum & detestabile mendaciū dixerunt duo presbyteri senes aduersus Susannam: quam tamen ex constantissima castitate commendare debebant.
- 2. Mac. 1.* Antiochus rex misit principes tributorum in ciuitates Iuda, & venit in Ierusalem, loquutus est ad eos verba pacifica in dolo, & crediderunt ei, & irruit super ciuitatem repēte, & percussit eam plaga magna, perdiditque populum multum.
- 1. Mac. 6.* Cū obsideret Antiochus Eupator Ierusalem, vt posset capere eam, misit ad illos, qui erant intus pacem facere, & receperunt illam, & iurauit illis rex & principes, sed rupit citius iuramentum & mandauit destrui murum.
- 1. Mac. 7.* Alcimus, qui voluit fieri summus sacerdos, dixit regi Demetrio: Perdidit Iudas, & fratres eius amicos tuos. Deinde idem venit in terrā Iuda cum Barchide, & miserunt nuntios ad Iudam & fratres eius, & loquuti sunt verbis pacificis in dolo, & tandem probatum est, quod

quod nō erat in eis veritas & iudicium.

Promisit Demetrius Ionathæ, quod *1. Mac. 11* redderet ei arcem: sed cū liberatus fuisset per Iudæos quos misit Ionathas, mentitus est Demetrius omnia quæcunque dixit, & alienauit se à Ionathæ.

Misit Simon Tryphoni centum talenta *1. Mac. 13:* argenti & duos filios Ionathæ pro liberatione ipsius. Quia promiserat Tryphon remittere Ionathæ, si hoc fieret ei. Sed mētitus est Tryphon, quia argentū retinuit. Et patrem cum filiis interfecit.

Mentiti sunt cōtra dñm Iesum Iudæi, *Matt. 23.* p̄cipue Scribæ & Pharisei, qui magis *Luc. 23.* inuidebant ei, dicentes eum esse potatorem, mendacem, voracem, & prohibentem tributa dari Cæsari, gentis subuersorem, & turbarum seductorem, demoniacum, blasphemum & Samaritanum. *Ioan. 8.*

Nequissimū mendaciū excogitauerūt *Matt. 28.* Iudæi, quādo corruerunt custodes domini sepulchri, vt dicerent quod discipuli de nocte furati fuerunt corpus dñi.

Ananias & vxor eius Sapphira mētiti *Act. 5.* sunt Petro, de pretio agri vēditi. Quod mendacium fuit per Petrum grauissimè vindicatum.

Iudæi statuerunt duos falsos testes *Act. 6.* contra beatum Stephanū, dicentes: Ho-

mo iste non cessat loqui verba aduersus sanctum locum & legem.

Act. 16. Cōtra Paulū multa fuerūt adinuenta mē lacia. Nam quæstuarij qui habebant puellā phytonissam Philippis, à qua ipse spiritū phytonē eiecit, dixerūt magistrātibz ciuitatis: Hi homines conturbant ciuitatem nostrā, cum sint Iudæi: & annuntiat morē quem nō licet suscipere.

Act. 17. Itē apud Athenas dicebāt quidā: Quid vult seminiuerbi⁹ hic dicere? Alij dicebāt: Nouorum dæmoniorū videtur, &c.

Act. 21. Rursus, Hierosolymis quidā Iudæi iecerūt ei manus clamātes: Viri Israelitæ, adiuuate. Hic est homo qui aduersus populum & legem & locum hūc, omnes vbiq; docet: insuper & Gentiles induxit in tēplum, & violauit locū istū sanctum.

Act. 24. Postea coram Felice præside, Tertullus orator Iudæorum dixit cum hominem pestiferum, & concitantem seditionem Iudæis in vniuerso orbe.

Act. 18. Præterea in insula Mytilene, videntes Barbari viperam in manu Pauli pendentem, dicebāt adinuicem: Vtique homicida est homo hic: qui cum euaserit de mari, vltio eum viuere non finit.

Rom. 3. Testatur etiā Paulus de seipso. Aiunt quidam nos dicere quemadmodum de nobis

nobis male loquuntur, Faciamus mala, vt eueniant bona.

Et ad Corinth. Epistolæ, inquit, quidā *1. Cor. 10.* aiunt, graues sunt, at præsentia corporis infirma, & sermo contemptus.

Deponentes mendacium, loquimini *Ephes. 4.* veritatem.

De proditione. CAP. LXIX.

Patiente Saul vexationem à dæmo- *1. Reg. 19.* ne, David coram ipso psallebat, & ille nifus est eum configere parietis cum lancea quam tenebat.

Saul promisit se daturum filiam suam *1. Reg. 18.* David, vt per hanc occasionem posset à Philisthæis occidi.

Saluauit David habitores Ceile, ab *1. Reg. 23.* exercitu Philistinorū oppugnantium ciuitatē: Et tamen voluerūt eū tradere Saul æmulo, ipsum ad mortem persequenti.

Postquam Saul fleuerat, quasi doleret *1. Reg. 24.* de persecutione David, & David ei iurauerat, persecutus est eum ita nequiter & acriter, sicut prius fecerat.

Vrias detulit ad Ioab, ex parte David *2. Reg. 11.* literas mortis.

Ammon filius David vocauerat sororē *2. Reg. 13.* Tamar, quasi de manu illius cibum sumere deberet. Et postea oppressit eā.

Vocauit ad conuiuiū Absalon Ammō *Eodem.*

fratrem suum, & ibidem occidit eum.

2. *Re. 10.* Cùm saluasset Ioab Amasam, quasi osculari eum vellet, percussit eum in latere, & effudit intestina illius.

3. *Reg. 16.* Zambri dux, mediæ partis equitû occidit Hela dñm suû, & regnavit post eû septē diebus tãcum. Obsessus enim fuit, & succendit se, & palatium in quo erat.

4. *Reg. 15.* Sellû filius Iabes cõiuravit cõtra Zachar. regē Israel dñm suum, & interfecit eû, & regnavit post eû vno mēse tantû.

2. *Reg. 19.* Cũ oraret Sēnacherib in tēplo deum suum, duo filij sui percusserunt eum, sed tamen neuter eorû regnavit post eum.

4. *Re. vlt.* Venit ismael fili⁹ Nathanis, & multi eû eo: & comederunt eû Godolia, quē prefeceerat rex Babyl. terræ Iuda. Et post prandiu surrexerunt, & interfecerunt eum, qui nihil mali voluerat credere cõtra illos.

Neh. 6. Quidam inimici Nehemiæ voluerunt fœdus eû eo malitiose cõponere, & cogitabāt eî facere malum. dederunt etiam pretium, vt eum ducerent in peccatum.

Hester 1. Duo ianitores regis Assueri, qui in primo limine palatij residebāt, voluerunt in regem insurgere, & ipsum occidere.

1. *Mac. 1.* Antiochus rex misit tributorû principē in ciuitates Iuda, & venit in Ierusalem: & loquutus est illis, qui erant

intus

intus verba pacifica in dolo, & crediderunt ei, & irruit super ciuitatem repēte.

Cùm obsideret Antiochus Eupator Ierusalem, nec posset eam capere, misit ad illos qui intus erant pacem facere, & receperunt illam, iurauitque eis rex; sed rupit citius iuramentum.

Ptolemæus rex Aegypti quærebat obtrudere regnum Alexandri generi sui dolo. Et cùm intrasset ciuitates Alexandri cû magno exercitu, & reciperetur in eis honorificè, de mandato Alexandri ponebat custodias militum in eis.

Videns Tryphon quòd Ionathas venit cum exercitu multo, iussit retineri paucos & alios remitti. Et cùm factum fuisset, captus est Ionathas cum mille, quos retinuerat, & alij sunt reuersi.

Cùm ambularet Tryphon cum rege Antiocho adulescente domino suo, dolo occidit eum, & regnavit loco eius.

Ptolemæus filius Abobi, gener summi sacerdotis, fecit conuiuium Simoni, & duobus filiis eius. Et cum inebriati essent, occidit eos.

Cùm venisset Apollonius Ierosolyman, simulans quieuit vsque ad diem Sabbati, & tunc feriatis Iudæis ingentem multitudinem peremit.

2. Ma. 10. Audiens Iudas Machabæus quòd illi qui obsederant turres, vbi erant inimici Gentiles, pecuniam acceperant, & quosdam abire permiserant: illos tanquam proditores & fratrum venditores, interfecit, & confestim turres occupauit.

Mat. 2.6. Omnes alias proditiones in nequitia & peruersitate superat illa quã facinorosissimus Iudas contra Dominum prouocauit, qui dominum & magistrum suum vendidit pro tantillo pretio. Etiam in manus hostium tradidit osculando.

Abt. 23. Accesserunt quidã Iudei ad principem sacerdotum & seniores, dicentes eis: vt facerent quod Tribunus Lysias, qui Paulum tenebat in carceribus, adduceret illum in medium tanquam si essent de eo aliqui certius cognituri, ipsi verò parati statim erant interficere illum.

De adulatione. CAP. LXX.

Num. 16. Chore & complices eius, cum steterunt aduersus Moysen & Aaron dixerunt: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est Dominus, in quo apparet quòd captabant beneuolentiam populi.

2. Reg. 1. Adolescens narras David mortem Saul & filiorum eius, occisus fuit de mandato ipsius. Putabat autem se prospera nuntiare.

2. Reg. 4. Duo latrones, qui filium Saul Iseboseth occidit

occiderunt, & caput Dauid attulerunt, placere crediderunt, sed Dauid bene ostendit, quòd sibi displicuit.

Dicebat Absalon homini negotium habenti coram rege Dauid: Videntur mihi sermones tui boni & iusti, sed non est qui te audiat constitutus à rege.

Mali prophetæ dicebant Achab regi Israel, de bello futuro prospera secundum quod eum velle sciebant.

Post obitum Ioiazæ sacerdotis, principes Iuda adorauerunt regem. Qui delinitus obsequiis eorum acquieuit ei, & dereliquerunt templum Domini, serueruntque lucis & sculptilibus.

Edificantibus templum filiis Iudz, post reditum de captiuitate, hostes eorum scripserunt regi: Nos memores salis, quod in palatio comedimus, & quia læsiones regis videre nefas ducimus.

Nabuchodonosor dixit maioribus, & ducibus bellatorum suorum, cogitationem suam esse, vt omnem terram suo subiugaret imperio, quod cum placuisset, &c.

Rex Assuerus iratus contra Vasthi reginam, interrogauit sapientes consiliarios suos, cui sententiæ Vasthi subiaceret. Qui non temperauerunt regis furorcm, nec excusauerunt absentem, sed

vnus respondit, cum indignatione, dicens: Regis iusta est indignatio.

Ester 5. Amici Aman & vxor eius nō auerterunt pessimū animū quem habebat erga Mardochæū, nec increpauerūt eum, sed dixerunt, iube excelsam parari trabem.

Dan. 6. Principes & satrapæ Darij regis Persarū, cupientes quòd rex iniquū statueret decretū, proposuerunt aliquid, quod videbatur pertinere ad honorē ipsius.

Mac. 7. Alcimus proditor impius, qui volebat fieri sacerdos, dixit regi Demetrio: Perdidit Iudas & fratres amicos tuos. Sequitur postea, quòd Alcimum hunc constituit rex in sacerdotio, & mādauit ei facere vtrionem in filios Israel.

Matt. 11. Recedentib. discip. Ioānis, cœpit dñs ipsum mirabiliter cōmēdare cōtra illos qui palam laudāt, & occultē detrahunt.

Matt. 25. Pharisei volētes capere Christū in sermone, cœperunt magnas laudes ei dicere: Magister, scimus quia verax es, &c.

Act. 12. Videns Herodes Agrippa rex magnus, quia placeret Indæis in hoc quòd quosdam de Ecclesia ceperat, & Iacobum fratrem Ioānis occiderat: apposuit apprehendere & Petrum.

Eodem. Herodi nequissimo regi, q̄ occiderat Iacobū, & incarcerabat Petru, populus accla

acclamabat, Voces Dei & non hominis.

Orator Tertullus, cōtra Paulū à principio sacerdotum adductus, in principio orationis adulatus est Felici præfidi. *Act. 24.*

De derisione & contumelia. CAP. LXXI.

Viri Sicoth & Phauel deriserunt Gedeonem, Zebec & Salmana persequentem. Sed inde male eis accidit, quia male eos postea tractauit. *Judic. 8.*

Contēpsit Nabal verba nunciorū Dauid stomachādo, dicēs: Quis est iste Dauid? Et quis est filius Isar? Hodie increuerunt serui, qui fugiunt dominos suos. *1. Reg. 15.*

Michol videns regē David saltantem ante arcam dñi, desepit eū, quia nudum eum vidit. Et postmodū insultando vel deridēdo, dixit, Quam gloriosus fuit &c. *2. Reg. 6.*

Derisorijs verbis dixit impia Iezabel ad Achab, Grandis authoritatis es, & bene regis regnum Israel. *3. Reg. 21.*

Quia pueri iulserunt Eliseo dicētes: Ascendē calce, duo vrsi lacerauerūt quā draginā duos ex eis. *4. Reg. 2.*

Cursores quos misit Ezechias pgebāt velociter per ciuitates in ciuitatem prædicātes vt filij Israel reuertātur ad dñm, illis irridentibus ac subsannantibus, &c. *2. Par. 30.*

Mittebat dominus Prophetas quotiē die commonēs eos, q̄ parcerent populo & hab

& habitaculo suo. At illi subfannabant nuncios domini, & parupendebant sermones eius, illudebantq; prophetis.

Nehe. 4. Sanaballat & Tobias audierunt quòd ædificabantur muri Ierusalem, & irridebant Iudæos ædificantes.

Tob. 2. Excæcato Tobia, parentes & cognati eius irridebant vitam eius, dicentes: Vbi est spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas?

Iob 2. Percussam Iob vlcere pessimo derisit vxor eius.

I. Mac. 7. Vidēs Nicanor holocausta, quæ offerebantur à Iudæis pro rege, irridēs spreuit eos, & loquutus est supbè, & iurauit &c.

2. Mac. 7. Antiochus crudelis tyrannus ex verbis septimi fratris accensus ira, in illum super omnes crudelius descæuit, indigne ferens derisum se.

Matth. 6. Derisus fuit multipliciter Dominus

Luc. 7. 8. Iesus, vt infra patebit cap. de Patientia.

Act. 2. Quidam Iudæi videntes discipulos Domini loquentes variis linguis post infusionem spiritus sancti irridebant dicentes: Quia musto pleni sunt viri isti.

Act. 17. Cùm audissent Athenienses resurrectionem mortuorum, quam annūciabat Paulus, quidam irridebāt, quidam verò dixerunt, Audiemus te de hoc iterum.

Di

De detractoribus & maledicis.

CAP. LXXII.

Impie detraxit Ioseph innocenti & pu- **Gene. 39.**
dico domina eius, apud virum suum.

Cui dubium est, quòd pessimè cogit- **Exod. 10.**
tetis, dixit Pharaò Moyse. Per quod patet pessimos hostes quandoque viris optimis iniqua impositione & falsa, cum multa audacia affirmare.

Loquuta est Maria & Aaron contra **Num. 12.**
Moysem, modica occasione assumpta. Sed cito sequuta est vltrix pœna.

Detraxerunt filij Israel terræ promif- **Num. 14.**
sionis, in malum suum.

Occasione seditionis Chore & com- **Num. 16.**
plicum suorū, fuerunt multi terribiliter occisi. Et post murmurauit multitudo contra Moysem & Aaron dicens: Vos interfecistis populum Domini.

Quamuis esset malus Balaam, tamen **Num. 23.**
dixit: quòd nequaquam malediceret populo, cui benedixerat dominus. Et quo ad hoc, multi inueniuntur deteriores illo, q̄ libentius & frequētius maledicunt, & detrahunt tam bonis, quàm peruersis.

Saul fuit in principio valde bonus, & **I. Reg. 10.**
tamen dixerunt quidam filij Belial: Vnde saluare nos poterit iste?

Occasione Doeg Idumæi, referentis **I. Reg. 12.**
Saul,

Saul, quòd Abimelech sacerdos confortauerat Dauid, occidit octogintaquinque viros portantes Ephoth, & multos alios paruulos & mulieres.

2. Reg. 29. Satrapæ Philistinorum procurauerunt apud Achis regem Geth, quod Dauid qui iudicio eius bonus erat, fuit amotus de honesto officio in quo ipsum posuerat.

1. Reg. 10. Principes filiorum Ammon dixerunt ad dominum suum: Putas quòd propter honorem patris tui Dauid, miserit ad te consolatores? Et sic peruerterunt simplicem & puram intentionem Dauid.

2. Reg. 15. Absalon ambiens regnum dicebat habenti coram se negotium: Non est qui te audiat constitutus à rege.

2. Reg. 16. Siba seruus Miphibosech, nequiter detraxit domino suo apud Dauid. Et fides nimis cito fuit habita prauis illius verbis.

1. Esdr. 4. Edificantibus templum filiis Iuda, qui redierant de Babylone, hostes eorum iniuriam miserunt epistolam Artaxerxi regi, ut opus faceret intermitteri.

Tob. 3. Cum Sara filia Raguelis, unam de ancillis increparet pro culpa sua respondit, Amplius ex te non videamus filium, aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum.

Hester 3. & 7. Occasione solius Mardochei, qui superbissimum Aman adorare volebat: ipse

Aman

Aman suggestit regi Assuero, quod populus Iudæorum regis insula contemneret, & per totam regnum discordias seminaret. Ita quod omnes fuerunt ad iudicium morti, sed diuina pietas de eorum liberatione prouidit.

Quia Ieremias predicabat captiuitatem esse ciuitatem Ierusalem à Chaldæis, dixerunt principes populi Sedechie regi: Homo iste non querit pacem populo huic, sed malum. **Iere. 38.**

Accedentes viri Chaldæi, accusauerunt Iudæos, dicentes Nabuchodonosor regi, quod socij Danielis non adorabant Deos illius, & essent transgressores regis decreti. **Dan. 34.**

Principes & Satrapæ Darij regis Persarum inuidetes Danieli, accusauerunt eum apud regem, quia ipse oraret & obsecraret alium Deum, quam ipsam regem Darium. **Dan. 6.**

Duo illi senes presbyteri conati sunt suam sanam turpiter infamare. Sed Deus eam mirabiliter per abstinentem puerum liberauit. **Dan. 13.**

Alcimus qui volebat fieri summus sacerdos & quidam alij iniqui dixerunt regi Demetrio: Perdidit Iudas & fratres eius amicos tuos, & nos disperferunt &c. **2. Mac. 7.**

Conuenerant aduersus Ionatham viri pestilentes ex Iisrael, ut interpellarent regem Alexandrum aduersus eum, & non intendit ad eos Rex. **1. Ma. 10.**

Simcon

2. Mac. 3. Simeon de tribu Bēiamin, p̄p̄ositus templi, venit ad Apolloniū, & dixit ariū pecuniis innumerabilib' esse plenū.

2. Mac. 4. Prædictus etiam Simon, malè loquebatur de Onia prouifore ciuitatis ac defensore gentis suæ, & æmulatore legis Dei, audebat infiliatorem regni dicere.

2. Ma. 14. Veniēs ad regem Demetriū Alcimus dixit inter cætera: *Quandiu Iudas super est, impossibile est pacem dare negotiis.*

Matt. 9. Videntes Pharifæi dominum dissumbentem in domo Matthæi, dicebāt: *Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister vester?*

Luc. 19. Simile accidit de Zachæo, murmurabant, quòd apud hominem peccatorem diuertisset.

Matt. 11. De Ioanne Baptista multum ieiunante, dicebant quidam: *Dæmonium habet.*

Luc. 7. **Eodem.** De domino autem Iesu, cum peccatoribus comedente, dicebant: *Ecce homo vorax & potator vini, publicanorum, & peccatorum amicus.*

Ioan. 9. Viso miraculo de cæco per dominum Iesum illuminato, Pharifæi detraxerūt domino dicentes: *Nos scimus, quia hic homo peccator est. Et maledixerunt homini illi, & dixerunt: Tu discipulus eius sis. Quæ quidem maledictio sit super*

vos,

vos, & super filios vestros.

Scribæ & Pharifæi detraxerunt dñō, dicentes eum esse Samaritanum, dæmoniacum, blasphemum, peccatorem, potatorem, voracem, mendacem, prohibentem tributa dari Cæsari, gentium subuersorem, populi seductorem. Hæc omnia possunt ex diuersis locis Euangeliorum haberi. *Matt. 11. Luc. 7. & 22. Ioan. 8.*

Non valentes Iudæi resistere sapiētiae Stephani, & spiritui, qui loquebatur per eum, adduxerunt in consiliū duos falsos testes, dicentes: *Homo iste non cessat loqui aduersus populum, legem, & locum.* *Act. 6.*

Quidam quæstuarij dolentes, quòd amiserant quæstum suum, eo quòd Paulus eiecerat spiritū phytonem à quadam puella, quam illi habebant, dixerunt magistratibus: *Hi homines conturbant ciuitatem nostram. Et ad verba eorum praua concurnit plebs a daeris illos, & scissis vestibus eorum, iussi sunt virgis cædi, & in carcerem mitti.* *Act. 16.*

Gallione proconsule Achaïæ existēte, insurrexerunt vno animo Iudæi contra Paulum, & adduxerunt eum ad tribunal dicentes, quòd contra legem homo hic persuadet hominibus colere Deum. *Act. 18.*

Apud Ephesum, quum quidam indu-

Act. 19.

rarentur, & non crederent, maledicentes
viam dñi, coram multitudine, discedens
abeis Paulus segregauit discipulos.

Act. 21. Quidam Iudæi de Asia, videntes Pau-
lum in tēplo, clamauerunt: Viri Israelitę,
adiuante, hic est homo qui aduersus po-
pulum & legem & locum hunc omnes
vbique docens, in super & gentiles indu-
xit in templum, & violauit sanctum &c.

Act. 24. Coram Felice præfide, proposuit con-
tra Paulum Tertullus orator pro Iudęis,
dicens: Inuenimus huic hominem pesti-
ferum concitantem seditionem omnibus
Iudęis in vniuerso orbe, & authorem se-
ditionis sectę Nazarenorum, qui etiam
templum conatus est violare.

Act. 28. Disputante Paulo apud Athenas, qui-
dam Epicuręi & Stoici Philosophi, dice-
bant: Quid vult spermologus hic dicere?
Alij verò, Nouorum dæmoniorum &c.

Act. 28. Barbari videntes viperam pendentem
in manu Pauli, dixerūt, Vtique homici-
da hic est, qui cum euaserit de nauis, &c.
Sed citò postea opinione mirauerunt.
De liberalitate, misericordia, & largitate.

CAP. LXXIII.

Gen. 24. **R**ebecca filia Bathuel, valde liberali-
ter respōdit famulo Abrahę dicens:
Bibe Domine mi, &c.

Liberaliter egit Moyſes defendendo *Exod. 3.*
filias Iethro à paſtorib⁹, qui eas ad aqua-
re pecora non ſinebant. Quem earum pa-
ter, vt liberalitatem liberalitate pēſarer,
ab ipſis vocari iuſſit, vt panem manduca-
ret, & alteram ei coniugio copulauit.

Audiens Moyſes q̄ ſocer ſuus Iethro *Exod. 18.*
veniret ad eum, egreſſus eſt in occurſum
eius, & ipſum multipliciter honorauit.

Filij Iſrael, mente promptiſſima atque *Exod. 25.*
deuota obtulerunt, ad faciēdum opus ta-
bernaculi: & quicquid ad cultum & ve-
ſtes ſanctas erat neceſſariū. Et ſequitur:
Artifices compulſi, dixerunt Moyſi: Plus
offert populus, quā neceſſarium eſt.

Petiit Moyſes à rege Edom: Obſeca- *Num. 20*
mus: vt nobis tranſire liceat per terram
tuam, non ibimus per agros, non per vi-
neas, nec bibemus aquas de puteis. Qui
valde illiberaliter negauit.

Gedeō petiit à viris Socho & Phaniel, *Judic. 8.*
panes pro commilitonibus fatigatis, qui
dare reuenerūt: ſed male utiq; accidit eis.

Nabal illiberaliter ſe habuit ad Dauid *1. Reg. 25.*
petentem aliquid ſibi dari.

Obtenta victoria de Amalechitis Da- *1. Reg. 30.*
uid miſit dona de præda, ſenioribus In-
da proximis ſuis, dicens: Accipite bene-
dictionem.

1. *Reg.* 9. Præcepit Dauid vt Miphiboseth comederet panem in mensa sua semper, & totam domum Saul dedit ei.
2. *Reg.* 17. Fugienti Dauid à facie Absalon, Sobi & Machir, & Berzellai obtulerunt ei multa exercitui necessaria, frumentum, hordeum, farinam.
2. *Reg.* 18. Quia Berzellai astitit Dauid, quando fugiebat Absalon filium suum, obtenta Dauid victoria, recepit Chamaam filium illius inter familiares.
3. *Reg.* 10. Regina Saba multa obrulit Salomoni. Et Salomō dedit oīa, quæ petiit, exceptis his, quæ vltro obtulit illi munere regio.
2. *Par.* 28. Quidam boni viri de Israel, captiuos Iudæos vestierunt, & illos qui ambulare non poterant imposuerunt iumentis, & duxerunt ad fratres eorum.
1. *Esd.* 1. Rex Cyrus protulit vasa templi dñi, quæ tulerat Nabuchodonosor, & remisit ea in Ierusalē. Fuerunt autē vasa aurea, & argētea quinque millia quadraginta.
1. *Esd.* 2. Redeuntes de Babylone filij Iuda, obtulerunt sponte secundum vires suas, ad extruendam domum domini.
2. *Esd.* 6. Præcepit Rex Darius, vt ædificaretur in Ierusalem domus Dei, & daretur sumptus de arca regis, licet quidam æmuli, opus impedire per literas laborarent.

Glorio

Gloriosam & liberalē epist. dedit Artaxerces rex Esdræ sacerdoti, venienti in Ierusalem ad consolandum Iudæos. 1. *Esd.* 7.

Rex Artaxerxes liberaliter se habuit ad Nehemiam venientem in Iudæam, & dedit ei epistolas, quales petierat. *Neh.* 2.

Nehemias valde liberalis legatus, qui populum annona & exactionibus non grauauit, & his ad quos venit, plurima bona fecit. *Evehe.* 5.

Tobias omnia quæ habere poterat cum captiuis fratribus, qui erant de genere suo, impartiri studebat, esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat. *Tob.* 1.

Raguel tradidit Tobiaë iuniori substantiam suam vsque ad dimidium, ad Saram filiam suam. *Tob.* 10.

Tobias iunior multū fuit gratus Raphaeli, quem hominem putabat, & valde bene recognouit beneficia, quæ ab eo receperat. Et exinde pater & filius mediam partem omnium bonorum illi liberaliter obrulerunt. *Tob.* 11.

Rex Assuerus iussit præparari conuiuium permagnificum, pro coniunctione & nuptiis Hester, & dedit requiem vniuersis prouinciis, ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. *Esth.* 2.

Vidēs Hester reginā rex Assuerus, dixit *Hester.* 5.

ei: Quid vis Hester? Quæ est petitio tua
Et si dimidiã partem regni petieris, &c?

Hester. 6. Quæsiuit rex Assuerus, quantum hono-
ris ac præmij consecutus esset Mardo-
cheus pro fide quã erga ipsum seruau-
erat. Cũq; intellexisset eũ nihil accepisse
mercedis, fecit eũ magnificè honorari.

Iob. 1. Filij Iob facientes cõiuuia, vnusquis-
que in die suo, vocabant sorores suas, vt
comederent & biberent cum eis.

Iob. 2. 9. 31 Pium & misericordem se fuisse ad pau-
peres, ostendit B. Iob, dicens: Cor viduæ
consolatus sum, pater erã pauperũ. Idẽ,
Si comedi buccellã meam solus, quia ab
infantia mea creuit mecum miseratio.

Iere. 40. Magister militiæ regis Babylonis, de-
dit cibaria & munuscula Ieremiæ, & di-
misit eum quocũq; velle: ire: promittẽs
ei multã humanitatem, si vellet pergere
cum eo in Babylonem. Et nihilominus
dedit ei liberã facultatem remanendi.

2. Mac. 3. Seleucus Asiæ rex, de hæreditatibus
suis, tempore Quiræ summi pontificis,
præstabat omnes sumptus administe-
rium sacrificiorum pertinentes.

Mat. 2. Apertis thesauris suis, non paruis lo-
culis in quibus oboli reponuntur, obtu-
lerunt Magi Domino pauperi, Aurum,
Thus, & Myrrham.

E fon

E fonte liberalitatis dimanat, & Domi-
nus peccatores ad conuescendum, ad
colloquendum, & osculandum admittit
de populo, vt patet in Mat. 9. & Luc. 5. *Mat. 9.*
Luc. 5.

Item & de illis publicanis peccatori-
bus, qui appropinquabant ad eum, vt au-
dient illum. Et de Zachæo, Luc. 9. *Luc. 15.*

Exemplum quoque de Maria, quæ
osculabatur pedes eius. *Mat. 16.*

Item, & de Iuda propter quod beni-
gnitatis signum infelix, citius respice-
re debuisset. *Mat. 14.*

Sequitur sunt turbæ pedestres Domi-
num Iesum de ciuitatibus in desertum. *Mat. 14.*
Vespere autem facto dixerunt ei disci-
puli: Dimitte turbas, vt euntes emãt si-
bi eicas. Ipse verò tanquam liberalis, re-
spondit: Date illis vos manducare. *15.*

Magnificus & largus remunerator Do-
minus est, qui relinquẽtibus propter eũ
temporalia bona, reddit centuplum in
hoc seculo, & vitam æternam in futuro. *Mat. 19.*
Mat. 10.
Luc. 8.

Magna Dei liberalitas apparet in illa
similitudine de seruo nequam, cui dixit
Dominus: Omne debitum dimisi tibi,
quoniam rogasti me. *Mat. 18.*

Distribuẽdo & restituẽdo largus fuit
Zacchæus cùm dixit ad Dominũ: Ecce
dimidium bonorum meorum, Domine, *Luc. 19.*

V 4

do pauperibus. Et si quid aliquem defraudauit, reddo quadruplum.

Luc. 21. Donū pauperulæ viduæ, quæ misit duo æra minuta in Gazophilacium, præfertur à Domino muneribus diuitum.

Luc. 22. Misericors & liberalis fuit Dominus Petro lachrymanti.

Luc. 23. Valde Liberalis fuit Dñs latroni pendenti & petenti: Memento mei, cū veneris in regnum tuū. Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecū eris in Paradiso.

Ioan. 1. Benignitatem & liberalitatem dignatus est Dominus ostendere, quando vocatus ad nuptias pauperes, iuit, & ibidē aquam in vinum conuertit, vt exhilararet pauperes discumbentes.

Act. 4. Ioseph, qui cognominatus est Barnabas, cū haberet agrū, vendidit illū, & attulit pretiū & posuit ante pedes Apost.

Act. 12. Audiētes discipuli qui erāt Antiochiæ, quod famas futura erat in vniuerso orbe, proposuerunt in ministeriū mittere, habitatibus fratribus in Iudæa. Quod & fecerūt, mittētes per manus Barnabæ & Saulis.

Act. 16. Quædam mulier purpuraria nomine Lydia baptizata ad prædicationem Pauli, valde liberaliter & deuotē rogauit, imò coegit Paulum & socios suos manere in domo sua.

Cū

Cū euassissent Paulus & socij de nauifracta, tempore hyemali, Barbari nō modo dicam humanitatem præstabant eis. Accensa enim pyra reficiebant eos, propter imbrem, qui imminebat & frigus.

Publius princeps insulæ Mitilenæ, ad quam Paulus & socij eius post rēpstatē venerūt, suscipiēs eos, triduo benignē eis exhibuit. Paulus autē patrē eius febribus, & disenteria laborantē sanauit.

Apparet Paulum erga pauperes valde liberalem fuisse, quorū negotia tam sollicitē procurabat. Vt patet de collectis, quas diligentissimē fieri faciebat. Si dignum fuerit, vt ego eam, mecum ibunt, ait: Et qui parce seminat, parce metet.

Miræ liberalitatis & gratitudinis fuit exemplar in Paulo, qui pro quodā Onesimo seruo Philemo fugitiuo scripsit literas tā affectuosas & efficaces & deuotas. Vt patet in epist. Si habes me sociū, ait, suscipe illum, sicut me. Si autem quid nocuit aut debet, mihi imputato.

De auaritia. CAP. LXXIII.

Multa potest notari philargia in hoc, quod Cain cū prosperari vidit fratris bona, eundē fratrem suum occidit. Cain primus legitur ædificasse ciuitatem, sed non Abel, quia sancti nō habēt

hic manentem ciuitatem, sed furnā in-
quirunt, vt testatur Apostolus Heb. 13.

Gene. 13. Auaritiā non solum nutrit abundan-
tia bonorum temporalium, sed frequen-
ter est occasio litigij, & grauium pecca-
torū sicut patet de pastoribus Abrahā &
Loth, qui propter multam substantiam,
quam Abraham & Loth habebant, non
potuerunt pariter habitare, & cœperunt
pastores eorum adinuicem litigare.

Gene. 18. Et de Sodomitis peccatoribus pessimis.

Gen. 19. Postquā creuerat Isaac, & locuple-

Gene. 26. tatus fuerat, pastores sui & vicinorum
suorum iurgari cœperunt.

Exo. 36. Odium auaritiæ, plus quā cætero-
rum vitiorum debent habere iudices &
pælati. Ideo signanter dicit Iethro, de
iudicibus qui oderint auaritiam.

Num. 22. Pauci sunt hodie Clerici, qui faciant
oblaciones superfluas prohiberi, sicut
fecerunt illi, qui operibus tabernaculi
pæsidebant.

Num. 23. Nunciij Balaac, perrexerūt ad Balaam,
habentes donationes & pretium in ma-
nibus, & ita fuit cupiditate corruptus.

Tribus Ruben & Gad, & tribus Ma-
nasse dimidia, quia habebant substan-
tiam multam, & pecora, noluerunt trās-
ire Iordanem, sed in terra alendis gre-
gibus

gibus apta, contenti sunt habitare, at-
que accipere porcionem.

Cupiditate seductus Achan, de ana- *Iosue 5.*
themate Iericho sumpsit. Sed pro illo lu-
cro damnum terribile repositauit.

Pro pecunia à Philistheis promissa Da- *Iudith 16*
lida Samsonem virum suū eis tradidit.

De filiis Samuel dicitur: Declinaue- *1. Reg. 8.*
runt post auaritiam, acceperuntque mu-
nera & peruerterunt iudicium.

Praecipua causa vel occasio reprobati- *1. Reg. 15.*
onis Saul videtur fuisse cupiditas, quā
habuit ad prædam Amalech. Vnde dixit
ei Samuel: Quare non audisti vocē Do-
mini, sed versus ad prædam es, & fecisti
malum in oculis Domini?

Nimis tenax fuit Nabal erga Dauid *1. Reg. 25.*
aliquid petentem dari sibi, propter quod
ferē totam substantiam & personam a-
mississet, nisi fuisset Abigail vxor eius.

Semei exiuit de Ierusalē contra pro- *3. Reg. 21.*
hibitionem Salomonis, ad requirēdum
seruos suos, qui auferant, & ob hanc
causam fecit eum Salomon occidi.

Vinea Naboth, quam concupiuit A- *3. Reg. 21.*
chab fuit causa vel occasio, quare duo
falsi testes fuerint cōtra eum producti,
& ille iussus est lapidari.

Quia Giezi accepit à Naamā id quod *4. Reg. 5.*
Eliscus

Elise⁹ recusauerat, lepra percussus fuit.

Neh. 5. Tempore nehemix, erant aliqui ex optimatib⁹ ita vsuris oppressi, quod volebant filios suos & filias suas vendere in seruos & ancillas. Sed Nehemias illos diuites grauiter & viriliter increpauit.

Ioan. 1. Obteta victoria de Arphazad rege Medorum Nabuchodonosor rex Assyriorum statim regna alia omnia concupiuit.

1. Mac. 4. Dixit Iudas Machabæus commilitonibus suis: Non concupiscatis spolia, quia bellum cōtra nos est, & Gorgias & exercitus eius in monte prope nos, &c.

1. Mac. II Ptolemæus rex Ægypti vituperauit Alexandrum generum suum propterea quod concupierat regnum, cum Alexander eum honorifice suscepisset.

2. Mac. 3. Aduersus Oniã & ciuitatem sanctã concitauit Simon de tribu Benjamin in Apolloniũ & regem Antiochũ, dicẽs arariũ pecuniis innumerabilib⁹ esse plenu.

2. Mac. 4 Menelaus per argentũ, quod promisit Antiocho, obtinuit summũ sacerdotiũ. Demum per uasa aurea, de tẽplo furtiue ablata quę dedit Andronico, fecit Oniã occidi. Tãdẽ accusatus apud regẽ Ptolemẽũ corrupit cũ per pecuniã, & cōtra accusatores fecit ferri mortis sententiã.

Eodem. Idem nequã Menelaus, propter eos qui

qui in populo erant ad auaritiã, permanebat in potestate, crescens in malitiã, & ad insidias ciuium.

Cũ quidam Iudæi de mandato Machabæi obsiderent duas turres, in quibus erant inimici gentiles: accepta pecunia, quosdã effugere dimiserũt, quos Machabæus tanquam proditores & fratrum venditores interfecit. *2. Mac. 15*

Post bellũ contra Gorgiã cõmissum, venit Iudas Mach. cũ suis, vt prostratorũ corpora sepeliret. Inuenerũt autẽ sub tunica interfectoru de denariis idolorũ a quibus lex prohibet Iudæis. Ob hanc ergo causam creditum est eos corruisse. *2. Mac. 11*

Adolescẽs, qui quæsiuit à Dño, quomodo posset habere vitã æternã, multas habebat possessiones. Et idcirco abiit tristis, cum audiuit cõsiliũ perfectionis. *Mat. 19.*

Sacerdotes Iudæorum volentes quod populus frequenter offerret, permittebãt quod ea quæ offerri poterãt venderetur in templo. Hac etiã de causa dicebatur aurum templi sanctius esse tẽplo, & donum, quod erat super altare, maioris esse reuerentiã, quã ipsum altare. *Mat. 23.*

Cupiditas, vel libido lucrandi, videtur fuisse principale motiuum, quate Iudas tradidit Dominum. hinc ait: *Mat. 26.*
Quid

Quid vultis mihi dare?

Mat. 28. Per pecuniam fuerunt corrupti custo-
des dominici sepulchri vt mentirentur,
Luc. 12. Dominū à discipulis suis de nocte fur-
tiuè fuisse sublatum.

Eodem. Domin' Iesus legislator verus, noluit
se intromittere de diuisione hereditatis
terrenæ, cum esset super hoc requisitus.
Cōtra eos qui bona tēporalia cōgregāt
& multo tēpore, multis delectari putāt
diuitiis, proposuit Dñs similitudinē de
diuite, cuius ager vberes fruct' attulit.

Luc. 14. Excusauerunt se, ne irent ad magnā
cœnā, ad quam vocati erant, emptores
boum & villarum (scilicet) mobilium &
immobiliū possessionū: quia sæpe, p-
talia, homines à cęlesti gloria, retrahūt.

Luc. 26. Pharisei, qui erāt auari, audientes mo-
nitiones Dñi, q̄ deberēt facere amicos
de Mammona iniquo, deridebāt ipsum.

Eodem. Contra diuites edaces, & vestibis pre-
tiosis & delicatis vtētes, qui ad releuan-
dam indigentia proximi sunt tenaces &
parci, ponit Dominus exemplum de di-
uite epulone. Et nota, quod nō parabo-
la, sed historia fuisse videtur. Item nota,
Si ita premitur ille, qui non dedit pro-
pria, quid fiet de illis, qui rapiūt aliena?

Act. 5. Nimis terribiliter fuit punita auari-
tia

tia Ananiæ & Sapphiræ, qui de pretio
agri venditi partem retinuerunt.

Quidam quæstuarij, habentes vnam *Act. 16.*
puellam phytonissam, à qua Paulus cie-
cit dæmoniū, videntes quod amiserant
quæstum suum, apprehēderunt Paulum
& Silam sociū eius, & duxerunt eos ad
principes ciuitatis, accusantes eos, q̄ ci-
uitatē turbarent, & mores illicitos nun-
tiantent. Magistratus autē sc̄ssis illorum
tunicis fecerūt eos cædi, & in carcerem
mitti, & cum diligentia custodiri.

Paulo apud Ephesum existente mul-
ta miracula ibi faciēte, Demetrius qui-
dam argētarius, faciens ædes argenteas
Dianæ, præstabat artificibus non modi-
cum quæstum. Quos conuocans dixit:
quod Paulus suadebat & auertebat po-
pulum à cultu deorum, dicēs: Quoniam
non sunt dij, qui manibus fiunt: sed dæ-
monia. Et ita turbauit ciuitatē, quæ im-
pleta est confusione, & impetum fece-
runt vno animo in theatrum rapto Gaio
& Aristarcho comitibus Pauli.

Cum esset Paulus apud Felicē præsi-
dē, victus à Iudæis tanquā homo sedi-
tiosus & pestifer accusatus, sperabat Fe-
lix q̄ pecunia ei daretur à Paulo. Pro-
pter q̄ frequenter accersens eum Felix,
loquebatur cum eo. Et quia non ita fuit *Act. 24.*

factum ipse iudex nō absoluit eum, sed reliquit eū Feito successori suo vincitū.

De paupertate. CAP. LXXV.

Gene. 28. Patriarcha Iacob recedēs à parētibus suis, & iens ad Laban fratrem suę matris, nec animal nec famulū legitur habuisse, sed in baculo suo trāsīit Iorda. Et quadā vice volēs requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus, & supponens capiti suo, dormiuit in eodē loco.

Exod. 3. Moyses pascebat oues Iethro socii sui sacerdotis Madian. Per quod videtur, q̄ proprias nō habebat, q̄ pascebat alienas.

Ruth. 2. Ruth Moabitrix nō magnis diuitiis abundabat, quando ibat ad colligendum spicas, quę metentium manus iugerāt, quę ad manus pauperum pertinebant.

2. Reg. 9. Vno puero contentus Saul, iuit satis longē ad quærendum asinas patris sui. Vnde ipse Saul dixit postea Samueli, quod cognatio sua erat nouissima inter omnes familias tribus Benjamin.

1. Reg. 16
17. Minim⁹ erat Dauid inter filios patris sui, ita quod quando Samuel venit ad inūgendum vnum ex filiis suis Isai. Dauid erat in pascuis, nec in principio vocatus fuit, quasi nullius esset reputationis. Deinde, cū fratres eius essent in exercitu, misit eum pater suus onustam

victua

victualibus, ad deferendum illis.

Magnam penuriam patiebatur Elias, *3. Reg. 17.* quando petiit à vidua Sareptana, vt daret ei paululum aquę, & buccellā panis.

Filij prophetarū sub Eliseo, in magna *4. Reg. 4.* paupertate viuebant, qui parum de pane & insipidum pulmentum habebant.

Anna vxor Tobię ibat ad textrinum *Tob. 2.* op⁹ quotidie. Per quod videtur illos pauperes fuisse, qui nec ipsum instrumentū ad texendū possent in domo sua tenere. Vnde Tobias filio suo dixit: Noli timere fili mi, pauperē q̄ dē vitā gerimus, &c.

Filij Rechabitarum domos non ædificabant, semen non serebant, vineas non habebant, vinum non bibebant, sed in tabernaculis habitabant. *Iere. 35.*

De plebe pauperū q̄ nihil penitus habebāt, dimisit Nabuzardā in terra Iuda. Pauperib. ergo pepercit, diuites & potētes occidit, vel captiuos in Babyl. duxit. *Iere. 35.*

Exemplum paupertatis amandę, habemus in domino Saluatore, qui fuit de paupere matre natus, & à paupere fabro nutritus, decēter passus, fuit pannis non pellibus inuolutus, & in præscipio reclinat⁹, & post in purificatione virginis gloriosę, oblationem pauperum, parentes pro eo in templo obtulerunt. *Luc. 2.*

X

Matt. 2. Item cito post Ioseph cum puero & matre eius fugit in Ægyptum.

Luc. 2. Cum factus esset puer Iesus annorum xij. remansit in Ierusalē, ignorāte Maria & Ioseph. Per quod apparet, quod magnam familiam non habebant ad associandum puerum vel ad ei seruiendum.

Matt. 8. Circuies Iesus ciuitates & castella nō habebat vbi caput reclinaret, vnde ait: Vulpes foueas habēt, &c. Filius autē hominis non habet vbi caput suū reclinet. Et in fine, nudus appensus est in cruce.

Ioan. 19. Discipuli p̄ maiori parte de statu paupertatis fuerūt assumpti, Iacobus & Ioānes reficiebant retia. Et lavabant retia.

Luc. 5. In sermōe dñi in mōte, primū ponitur cōmēdatio paupertatis: quasi ipsa esset

Luc. 6. totius spiritualis ædificij fundamentum.

Matt. 11. Inter cætera Christi miracula ponitur vnū quod pauperes euāgelizabatur: eo quod ante aduētum ita fieri nō solebat.

Matt. 19. Adolescenti de ingressu ad vitā æternam querenti dixit dominus: Si vis esse perfectus, vade & vende vniuersa que habes, & da pauperibus.

Eodem. Miram remunerationem promittit dominus omnia derelinquntibus propter nomen ipsius.

Luc. 14. Pauperes & debiles ad cenā illā dñi magnam

magnā fuerunt inducti: imo & quidā de viis & sepibus legūtur ibi fuisse cōpulsī.

De illo famoso paupere Lazaro, in *Luc. 16.* finu Abrahæ ab Angelis deportato, nullū aliud iustitiæ opus, vel causam gloriæ scripturæ allegare videntur, nisi quod ipse receperat mala in hac vita mortali. Et ideo Deus voluit eū cōsolari in alia.

Omnes qui credebant in primitiua *Act. 2.* Ecclesia erant pariter, & habebāt omnia communia, possessiones & substantias vendebant, & distribuēbant omnibus prout cuique opus erat.

Petrus dixit claudo pauperi elemosy *Act. 3.* nā petenti: Argentū & aurū non est, &c.

Vale dicēs Paulus fidelibus de Achaia, *Act. 10.* dixit inter cætera: Argētum & aurū aut vestē nullius cōcupiui, ipsi scitis. Quoniā ad ea, quæ mihi opus erāt, & his qui mecum sunt, ministrauerūt manus istæ.

Esurimus, & sitimus, & nudi sumus. *1. Cor. 4.*
Item in fame, & siti, & frigore, &c. *2. Cor. 11.*

De hypocrisi & simulatione. CAP. LXXVI.

Ammōn filius David simulauit languorem vt posset decipere Thamar quam libidinose amabat. *2. Reg. 13.*

Vxor Ieroboam mutato habitu venit ad Abdiam prophetam, cui ille dixit: *3. Reg. 14.*
Quare aliam te simulas?

4. Reg. 5. Giezi famulus Elisei simulauit domi-
nū suū indigere duplici veste, pro duo-
bus adoleſcētibus ex filiis prophetarū.

2. Mac. 5. Cū venisset Apollonius Ierofol. mis-
sus ab Antiocho, pacē simulans quieuit
vsque ad diē Sabbati, & tunc feriatīs Iu-
dæis, arma suis capere præcepit, & oēs
qui ad spectaculum venerāt, truci lauit.

Prou. 8. Quamuis diuina sapiētia generaliter

Matt. 23. impium detestatur: tamē specialiter hy-

Luc. 11. pocritis cōminatur multoties in euan-
gelio, dicens: Væ vobis Phariseis. Pha-
riseis volentibus capere Iesum in ser-
mone, respondit increpans eos: Quid
me tentatis hypocrytæ? Matt. 22.

Luc. 13. Archisynagogus indignans, quia do-
minus Sabbato curaret, dicebat turbæ:
Sex dies sunt in quibus oportet opera-
ri, in his ergo venite & curamini, & non
in die Sabbati. Dominus autem illum
arguit, hypocritam vocans.

Ioan. 18. Quidā sunt, qui magna scelera pepe-
trant, & modica peccata deuitant, exco-
lantes culicē, & camelum glutientes: si-
cut principes sacerdotum, qui magis ti-
muerunt intrare prætorium Pilati, quàm
nequissimē procurare crimē homicidij.

Act. 5. Malam hypocrysim cōmiserunt Ana-
nias & vxor eius Sapphira, simulātes le-
totum

totum agri pretium attulisse, & ad pe-
des Apostolorum posuisse.

Quāuis Simon Magus credidisset in Act. 8.
prædicatione Philippi, Petrus dixit ad
eum: Non est tibi fors in sermone isto,
cor enim tuū nō est rectū corā domino.
Pœnitentiā itaq; age, &c. Respōdens au-
tem Simō dixit: Precamini vos pro me.

Elymam Magū grauiter notauit Pau- Act. 13.
lus de hypocrisi & falsitate, dicens: O
plene omni dolo, & omni fallacia, filii
diaboli, & inimice omnis iustitiæ, non
desinis domini vias peruertere rectas.

De munerum acceptione & oblatione.

CAP. LXXVII.

A Braham noluit accipere munera, Act. 14.
quæ obtulit ei rex Sodomorū, licet
ipse obtime meruisset, quando reuersus
fuit Abraham à cæde quatuor regum.

Munera misit Iacob offerri Esau fra- Gene. 32.
tri suo, vt compesceret iram eius.

Munera obtulerūt filij Israel, ad opus Exod. 36.
tabernaculi domini, in tanta quantitate
quòd iussit Moyses clamari, vt nullus
aliquid vterius offerret.

Mercedem iniquitatis amauit Balaā, Num. 22.
& iuit cum nuntiis Balac, qui diuina-
tionis pretium habebant in manibus.

Ahod obtulit munera Eglon regi, Iudic. 5.

Moab, & postea secreto loquēs cum eo percussit eum grauiter & occidit.

Judic. 16. Inimici Sālon pecuniā Dalidæ promi-

serūt, & eā vt illū deciperet induxerunt.

1. Reg. 8. De filiis Samuel dicitur: Declinauerūt post auaritiā, acceperunt munera. Et

itarim sequitur: Peruerterūt iudicium.

1. Reg. 12. Non fuit impostum Samuēli, qui v-

ginti annis pop. Israēl iudicauerat, quōd vnquam munera ab aliquo accepisset.

2. Reg. 16. Xenia, quæ obtulit Siba puer Miphi-

bofeth Dauid, à facie Absalon fugien-

ti, videntur inclinasse animum ipsius

Dauid, ad hoc quōd contra absentem

iniquum tulit iudicium.

3. Re. 7lt. Arcuna voluit offerre Dauid arcam, & omnia ad sacrificium necessaria, sed

ille noluit gratis accipere, nec sacrifici-

cium de alieno offerre.

3. Reg. 10. Regina Saba dedit regi Salomoni

centum viginti talenta auri, aromata

multa, & gemmas pretiosas. Rex autem

Salomon dedit ei omnia quæ voluit, &

quæ petiuit ab illo, exceptis his quæ vl-

tro obtulerat ei munere regio.

3. Reg. 15. Rex Syriæ Benadad fœdus habebat cū Baasa rege Israēl: sed propter mune-

ra quæ misit ei Afa rex Iuda, rupto fœde

re cū Baasa, grauiter impugnavit eum.

Naaman

Naaman Syrus fuit animo gratus ab Eliseo curatus. Giezi qui ab eo accepit munera, fuit graui plaga percussus.

Misit rex Babylonis literas & munera ad Ezechiam, & sequitur: Lætatus est autem Ezechias in aduentu eorum. Sed nota ibi quomodo displicuerit domino.

Achaz rex Iuda spoliata domo dñi, & domo regū & principū, dedit regi Assyriorū munera, & tamen nihil ei profuit.

Statuerunt Iudæi in memoriam lætitiæ quam habuerunt interfecto Aman, pessimo Iudæorum inimico, vt pauperibus munuscula largirentur.

Conquerendo loquitur dominus per Elaiam dicens: Principes tui infideles, socij furum, omnes diligūt munera, sequantur retributiones.

Dedit magister militiæ regis Babyl. ciba Ieremiæ & munuscula, & dimisit eū.

Postquā exposuerat regi Nabuchod. Daniel visionē, rex in sublime illū extulit, & munera magna & multa dedit ei.

Balthasar Babylonis rex promiserat magna donariā Danieli, qui respōdens ait: Munera tua sint tibi, & dona domus tuæ alteri da.

Abiit Ionathas Ptolemaidam, & dedit Alexandro & Ptolemæo, regibus ar-

gentum multum & aurum & dona, & inuenit gratiam in conspectu eorum.

1. *Mac. 12.* Vidēs Tryphō Ionathā venisse ad eū cū exercitu multo, timuit eū, & cum honore accepit, & munera ei dedit, & hac occasione decepit eū. Nā remissis militibus, ipsum eū paucis retinuit, & occidit.

2. *Mac 4.* Propter munera quæ dedit & promissit ambitiosus Iason regi Antiocho, obtinuit summū sacerdotiū. cum autē misisset pecuniā regi per Menelaū, ille supplantauit eū, & obtinuit principatū: quā supposuit Iason talenta argenti 300.

Eodem. Menelaus frater Lyfimachi p pecuriā quā pmisit Antiocho, obtinuit summū sacerdotiū, deinde donauit Andrōnico quædā vasa aurea, de tēplo furtim accepta, & fecit Oniā occidi. Postmodū cum accusaretur apud Ptolemæum regē, per pecunias quas ei dare promissit, accusatores suos procurauit morte damnari.

2. *Ma. 14.* Cupiēs obtinere summū sacerdotium à quo deiectus fuerat Alcimus proditor impius & detractor, obtulit Demetrio regi coronam auream & quædam alia.

Matth. 2. Obrulerunt Magi Domino pauperi, aurum, thus, & myrrham.

Iudas accepta pecunia à Iudæis, ipsum Christum tradidit eis. *Matt. 26.*

Milites

Milites illi, qui debuerant custodire *Matt. 28.*
sepulchrum Domini, accepta à Iudæis pecunia copiosa, dixerūt quòd discipuli eius furati fuerant, illis dormientibus.

Pauperulæ donum viduæ, quæ duo *Luc. 2.*
æra minuta misit in gazophilaciū, præfertur à Domino muneribus diuitum.

Cum vidisset Simon, quia per impositionem manuum Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecuniā *Act. 8.*
dicens: Date & mihi hanc potestatem,

Felix præses qui tenebat Paulū vincitū *Act. 24.*
à Iudæis nequiter accusarum, sperabat quod pecunia daretur ei à Paulo. Propter quod frequenter eū accersens, loquebatur cū eo. Et quia verisimile est eum nō habuisse intentū, Paulū dimisit vincitū.

De fortitudine & strenuitate.

CAP. LXXVIII.

Videns Abraham nepotē suum Loth *Gene. 14.*
esse captum, assumptis vernaculis suis, & aliis sociis, irruit nocte sup quatuor reges, qui ceperant illum. Et percussis hostibus reduxit Loth, cum tota substantia, & populo Sodomorum.

Securū facit hominē & audacē, puritas cōscientiæ. Hinc est quòd Iacob tumēs cum iurgio, ait: *Gene. 31.*
Quam ob culpam meā & ob quod peccatū meum sic exar-

- Gene.* 32. *fisti post me, & scrutatus es omnem, &c.*
Dixit Angelus ad Iacob: Si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines præualebis?
- Exod.* 5. Audacter & constanter stetit Moyses coram Pharaone arguens eum, quia non dimittebat populum Domini. Armati ascenderunt filij Israel de terra Ægypti.
- Exod.* 13. Caleph & Iosue viriliter confortauerunt populum, dicentes: Ascendamus & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam. Et iterum: Neque timeatis populum terræ, quia sicut panem ita possumus eos deuorare.
- Num.* 31. Phinees cum duodecim milibus pugnantorum debellauit Madianitas. Quorum præter viros & mulieres, qui occisi fuerant, triginta duo millia virginum in præda fuerunt: Animalium verò erat maxima multitudo. Nec aliquis de filiis Israel mortuus est.
- Deut.* 31. Moyses dixit ad Iosue, qui ei debebat succedere: Confortare, & esto robustus: tu enim introduces populum istum.
- Iosue* 8. Pergens ad bellum Iosue contra habitatores Hai, erat in fronte exercitus vallatus auxilio pugnantorum.
- Iosue* 10. Captis quinque regibus, dixit Iosue ad principes, qui secum erant: Ite & po-

nite

- nite pedes vestros super colla regū istorum: nolite timere, nec paucatis.
- Dixit Caleph ad Iosue, Octoginta-quinque annorum sum hodie, sic valens, vteo valebam tempore, quando ad explorandum missus sum, illius in me temporis fortitudo perseuerat.
- Ahod iudex & princeps exercitus Israel in fronte gradiens, dixit ad populum: Sequimini me, tradidit dominus inimicos nostros in manus nostras.
- Gedeoni dixit Angelus, Dominus tecum virorum fortissime, & post, Vade & in hac fortitudine tua liberabis Israel de manu Madian. Cùmq; ille se humiliter excusaret, audiuit, Ego ero tecum, & percuties Madian, quasi virum vnum.
- Ex præcepto domini dixit Gedeon exercitui: Qui formidolosus est & timidus, reuertatur. Trecentis enim viris, pulchro stratagemate Madianitas vicit.
- Samson leonem manibus inermis lacerauit. Et post hoc, opera fortitudinis multa fecit, vt patet cap. 15. 16.
- Audiens Saul obsidionem virorum Iabes Galaad, audacter, & efficaciter, & festinanter succurrit eis.
- Dauid in pueritia sua, fortiter superauit, & interfecit leonem & vrsum, & Goliath

Iosue 14.*Iudic.* 3.*Iudic.* 6.*Iudic.* 7.*Iudic.* 14.*1. Reg.* 11.*1. Reg.* 17.

Goliath Philistæum.

1. *Reg.* 16. Item David venit cum vno milite, ad castra Saul, & intrauit tētorium eius, tulit hastam & scutum eius.
2. *Reg.* 2. Pueri 12. ex Isboseth, & duodecim ex parte David apprehenso vnusquisq; capite comparis sui, defixit gladiū in latus contrarij, & ceciderūt simul. Vocatumq; est nomen loci illius, ager robustorum.
2. *Reg.* 23. Desiderante & petente David de aqua cisternæ Bethlehem, tres fortes milites David irruerunt castra Philistinorum & attulerunt ei de aqua illa.
4. *Reg.* 9. Viriliter egit Iehu, percutiens duos reges, & fratres Ochoziæ, & filios Achab. Et Prophetas Baal occidit in multitudine numerosa.
4. *Reg.* 11. Cum magna strenuitate Ioiada potest, eripuit regnū Iuda de manu Athaliæ, & Ioas de genere David puulū coronauit.
1. *Par.* 11. Ioab filius Saruię, fuit princeps & dux exercitus, quia in primis percussit Iebusæum, qui habitabat in Ierusalem, & ita statuerat David.
- Neh.* 2. Dixit Nehemias optimatib⁹ & magistratibus Iud. Surgamus & ædificemus. Et confortatæ sunt manus eorū in bono.
- Neh.* 4. Filij transmigrationis ædificantes murum in circuitu Ierusalem, vna manu faciebant

ciebant opus, & altera tenebāt gladium.

Inimici filiorū transmigrationis terrebāt eos variis modis, cogitantes, q̄ cessaret ab opere. Sed dixit Nehemias: *Quam ob causam cōfortaui magis man⁹ meas.* *Neh.* 6.

Audientes filij Israel potentiā Holofernis, præparauerūt se diligēter ad resistendū, præoccupātes vertices mōtiū, & muris circūdāt: s viros suos cōgregauerunt frumenta in præparationē pugnæ. *Judith* 4.

Miram strenuitatem habuit Judith, eundo ad Holofernem & occidēdo eum in tentorio suo. *Judith* 10. 12. & 13.

Socij Danielis dixerunt Nabuchodonosor regi Babylonis: Deus noster potest nos eripere de camino ignis: quod si noluerit, notū sit tibi, ô rex, quod deos tuos non colimus. *Dan.* 3.

Daniel non omisit propter edictum regis, quin oraret Deum suum. *Dan.* 6.

Mirā fortitudinē habuerūt Matathias & filij eius, quia ita restiterūt Antiocho regi, & præualuerunt toties cōtra eum. *1. Mac.* 2.

Confidenter & strenuissimè Iudas Matthabæus flumen transit ad castra hostiū, qui erant vltra ipsum flumen. *1. Mac.* 5.

Eleazar filius Saura, occurrit audacter ad Elephantem, & supposuit se ei, & occidit eum, & cecidit in terram super ipsum, *1. Mac.* 6.

sum, & mortuus est illic.

2. *Mac.* 6. Eleazarus dixit tortoribus suis: Fortiter vitam excedendo, dignus apparebo. Adolescentibus autem exemplar forte relinquam, si prompto animo ac fortiter pro grauissimis ac sanctissimis legibus, honesta morte perfungar.

2. *Mac.* 7. Supramodum mater mirabilis, & horum memoria digna, quæ pereuntes sepe fortissimos filios sub vnius diei tempore conspiciens, bono animo ferebat propter spem, quam in Deo habebat, singulos eorum hortabatur voce patria fortiter, repleta sapientia, & foemineæ cogitationi masculinum animum inserens.

2. *Mac.* 11. Machabæus, & qui cum eo erant, ibant prompti ad bellum contra Lyfiam, de caelo habentes adiutorem. Leonum autem in more, impetu irruentes in hostes, prostrauerunt ex eis vndecim millia pedum, & equitum mille sexcentos. Vniuersos autem in fugam verterunt.

Act. 4. Virtute magna, reddebant Apostolite testimonium resurrectionis Iesu Christi, & gratia magna erat in omnibus illis.

Act. 6. Stephanus plenè gratia & fortitudine faciebat prodigia & signa magna in populo. Eius autem fortitudo præcipuè apparuit in eo, quòd Iudæis constantissimè restitit

&

& diram mortem patientissimè tolerauit.

Fortitudo, est considerata periculorum susceptio & laborum permissio. Sed in hoc constat Paulum Apost. fortissimè militem Christi fuisse, qui tot, & tanta pericula pro Christo sustinuit, & tot, & tales labores suscepit. Sicut patet ab 11. Act. vsque ad finem. Ipse etiam hos enumerat 2. ad Cor. 11.

De confidentia & magnanimitate.

CAP. LXXIX.

MOyses stetit coram Pharaone multoties & confidenter arguebat eum.

Confidenter, licet reuerenter, arguit Nathan Propheta Dauid, post adulteriū & homicidium ab illo commissum.

Dixit Elias ad Achab: Non ego turbaui domum Israel, sed tu & domus patris tui, qui dereliquisti mandata domini. Et post hoc fecit Prophetas quadringentos quinquaginta occidi.

Idem quoque Achab regi Israel, dicenti sibi: Num inuenisti me inimicū tibi? respondit: Inueni, eo quòd venundatus sis, ut faceres malum in conspectu domini.

Itè postea dixit Ochoziæ regi Israel: de lectulo, super què ascendisti, nō descendes.

Eliseus mira libertate dixit ad Iorā regem Israel exercitu circumstante: Quid mihi & tibi est? Vade ad Prophetas patris tui.

Fuit

Ch. 2. tho.

Exod. 5.

2. Re. 11.

3. Reg. 18.

3. Reg. 21.

4. Reg. 1.

4. Reg. 3.

- 1. Par. 17.** Fuit dominus cum Iosaphat, quia ambulauit in viis Dauid patris sui. Sequitur: Cumq; assumpfisset cor eius audaciam, per vias Domini, &c.
- 2. Pa. 24.** Spiritus domini induit Zachariam, filium Ioiadæ, & stetit in cōspectu populi dicens: Quare transgredimini præceptū domini? Quod vobis non proderit.
- 1. Par. 31.** Ezechias confortauit bellatores suos, dicens: Nolite timere regē Assy. & vniuersam multitudinem quæ cum eo est. Plures enim nobiscū sunt, quàm cū illo.
- Neh. 4. 6.** Sanaballat, & cæteri inimici dolentes de ædificatione muri Ierusalē, missi sunt vt possent resistere & terrere Nehemiā variis modis, sed non poterant propter eius magnanimitatem.
- Judith 10. & 13.** Miræ magnanimitatis fuit Judith, quæ inermis iuit ad tentorium Holofernis, & cum ibi occidit.
- Hester 3. & 4. & 5.** Mardocheus magnanimitè renuit adorare Anan superbissimū, licet sciret regē hoc præcepisse. Idem etiā cum magna seueritate & libertate loquebat reginæ dicens: Ne putes q̄ animam tuā liberet, quia in domo regis es: si enim nūc silueris per aliam occasionem liberabuntur Iudæi, & tu & domus patris tui &c.
- Dan. 3.** Ananias, & socij eius cōfidenter Nabu

chodo

chodonosor regi dixerunt: Deus noster quem colimus, potest nos eripere, &c.

Similiter Daniel qui de edicto regis **Dan. 6.** Darij non curauit, sed dominum suum more consueto orauit.

Matathias & filij eius magnanimitè **1. Mac. 2.** rebellarūt & resisterunt regi Antiocho.

Videntes socij Iudæ Machabæi exercitum venientem, dixerunt: **2. Mac. 3.** Quomodo poterimus pauci pugnare ad multitudinem tantam, & tam fortem? & ait Iudas: Facile est concludi in manus paucorum. Et non est differentia in conspectu Dei, liberare in multis, aut in paucis, quia nō est in multitudine exercitus victoria belli, sed de cælo fortitudo est.

Signum magnanimitatis dedit Timotheus exercitui suo de Iuda Machabæo, si transirent fluuiū ad hostes audacter, & sic fecit Iudas, & magnā habuit victoriā.

Eleazar filius Saura cucurrit audacter **1. Mac. 6.** ad Elephantem, vbi credebat esse regem, & supposuit se ei, &c.

Cum dicerent socij Iudæ ad eum, vt **1. Mac. 9.** liberarent animas suas, quia hostes erāt multi, & ipsi pauci, respondit Iudas: Absit rem istā facere, & si appropiauit tempus nostrum, motiamur in virtute, & nō inferamus crimen gloriæ nostræ.

Eodem. Ionathas animauit suos ad pugnam, ex eo quòd bellum ex aduerso, & aqua Iordanis hinc & inde, ripar, & paludes, & saltus, & non erat locus diuertendi.

1. Mac. II. Cùm esset Ionathas in prælio contra alienigenas, reliquerunt eum oēs ex suis exceptis duob. Sed videntes, q̄ dux fortiter pugnat, reuersi sunt fugiētes, & ceciderunt de alienigenis tria millia virorū.

2. Mac. 6. Eleazarus quoque magno animo pro patriis legibus mori se obicit.

2. Mac. 7. Nec minoris animi fuit mulier illa, quæ cum septē filiis mori maluit, quàm patrias leges præuaricari.

2. Ma. 10. Egregius militiæ dux Iudas Machabæus ad eas, quæ amplius vrgebant, pugnas se conuertit.

2. Mac. 11. Machabæus, & q̄ cū eo erant, videntes auxiliū de cælo sibi missum cõualerunt animis, nō solūm hoīes, sed & bestias fortissimas, & muros ferreos parati intrare.

Matt. 27. Crucifixo Domino, Ioseph ab Arimathea, audacter introiuit ad Pilatum, & petiit corpus Iesu.

Ioan. 9. Ille cæcus natus, à dño illuminatus, libera voce veritatē de domino fatebatur.

Ioan. II. Dixit Thomas ad discipulos: Eamus & nos, & moriamur cum eo.

Matt. 26. Petrus q̄ ad vocē vnius ancillæ pauefactus

factus Christū negauerat, recepto spiritu sancto fuit tāta virtute indutus, vt corā pop. Pharisæorū ac magistratū collegio, ipsum cum omni fiducia prædicaret.

Act. 2. 3. 4. 5. Magistratus & ministri arguendo dixerunt Apostolis: Præcipiendo præcepimus vobis, ne doceatis in nomine isto. Et ecce replestis Ierusalem doctrina vestra, & vultis super nos inducere sanguinem hominis istius. Respondētes autem Petrus & Apostoli, dixerūt: Obedire magis oportet Deo, quàm hominibus.

Act. 5. Stephanus plenus gratia & fortitudine, Christum dominum cum mira libertate prædicabat, & Iudæos increpās, confundebat dicens inter cætera: Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus, vos semper spiritu sancto restitistis.

Act. 6. 7. Paulus Apost. præsentē Paulo p̄ consule, Elymam magū durissimè increpauit, & ad tempus lumine oculorum priuauit.

Act. 13. Cùm mādasset magistratus, vt Paul & Silas liberarentur de carcere, Paulus dixit eis: Casos nos publicè, homines Romanos indēnatos miserunt in carcerē, & nunc occultè nos eieciunt. Et sic loquutus est q̄ illi timētes venerūt, & rogauerunt eos, vt egrederētur de illa ciuitate.

Act. 16. Cōmota & confusa ciuitate Ephesina,

ciues impetum fecerunt vnanimiter in theatrum raptis comitibus Pauli. Paulus autem voluit intrare in ipsum, sed non permiserunt eum discipuli.

Act. 20. Vale dicens fratribus de Asia dicebat Paulus: Spiritus sanctus per omnes ciuitates protestatur mihi, quia vincula & tribulationes me manent in Ierusalē, sed nihil, inquam, horū vereor, nec facio animam meam pretiosiore[m] quā[m] me, &c.

Act. 23. Coram illis iudicibus, quos habuit
24. & 25. Paulus, miram magnanimitatē ostendit, videlicet, coram Anania principe sacerdotum, Felice, a quo manifestē grauatus, Cæsarem appellauit.

Act. 27. In tot & in tantis periculis constitutus Paulus, semper fuit intrepidus & securus, & hoc præcipuē apparuit in tempestate, quam passa est nauis sua.

Aug. libr. 14. de ciui. Dei. ca. 6. De ipso Paulo dicit Aug. illum opportunum (inquit) & fortissimū virū qui in suis infirmitatibus gloriatur, qui & plus omnibus suis coapostolis laborauit.

Illum inquā, verum athletā Christi doctū ab illo, vincitū de illo, crucifixū cum illo, gloriosum in illo, in teatro huius mūdi cui spectaculū factus est, & Angelis & hominibus, legitimē magno agone certantem, & palmam supernæ vocationis

nis in anteriora sectātem oculo fidei libentissimē spectantem, spectamus gaudere cū gaudētibus, flere cum flētibus, foris habentē pugnas. intus timores, cupientem dissolui & esse cū Christo, &c.
De patientia & mansuetudine, in iniurijs & tormentis.

CAP. LXXX.

Mansuetē ferebat Isaac, cū pater *Gene. 22.* suus eum immolare veller.

Ioseph facinus quod in eum commiserant fratres sui & patienter tulit, & clementer indulsit. *Gene. 37. & 45.*

Speciale mandatū dedit fratribus suis Ioseph, dicens: Ne irascamini in via. *Eodem.*

Citō orauit Moyse pro Maria, quæ contra eum tam iniquē loquuta fuerat, & per orationem eius sanata fuit. *Num. 12.*

Murmurabat populus contra Moysen & Aaron, dicens: Vos interfecistis populū Dñi, & cū iratus esset Dominus, vt percuteret populū, dixit Moyse ad Aaron: Perge citō ad populū, vt roges pro eis, & sequitur, quod plaga cessauit. *Num. 16.*

Filij Ephraim iurgantes fortiter cōtra Gedeonem, sedati fuerunt propter eius mansuetam responsonem. Quid enim tale facere potui, quale vos fecistis? *Judith 8.*

Noluit sustinere Saul, quod occiderentur viri, qui detraxerant ei. *I. Reg. 18.*

- 1. Reg. 14** Potuit David pluries, & noluit occidere Saul ipsum acriter persequentem, quando abscidit oram chlamydis eius, quando inuenit eum dormientem.
- 2. Re. 15.** Fugiens David à facie Absalon, patienter dixit ad Sadoch: Si inuenero gratiam in oculis Domini reducet me. Et ad Semei maledicentem sibi. &c.
- 2. Reg. 19** Miphibosech patienter iustinnit iniquam sententiam contra se latam.
- 3. Reg. 12.** Dixerunt seniores, dantes consilium Roboam: Si placueris populo huic, & lenieris eos verbis clementibus, omni tempore seruient tibi.
- 2. Par. 10.** Homines qui venerunt ad capiendum Eliseum, non permissit ipse illos aliquid mali habere, sed præcepit eis mensam apponi & refectos abire permisit.
- Tob. 2. 3.** Excæcatus Tobias, miram patientiam ostendit erga diuinum flagellum, irrisionem amicorum & vxoris.
- Tob. 3.** Filia Raguelis Sara grauem contumeliam ab ancilla prolatam, patienter tulit nihil respondens, sed statim ad orationem se conuertens.
- Tob. 1. 2.** Ioh fuit patiens perdendo sua & suos & quasi seipsum. Et notandum, quòd simul amisit bona sua, & liberos suos, & sic vehementior fuit tentationis impetus.

Item

- Itē illi qui remaserūt de amicis suis, plus ei desolationis quàm cōsolationis attulerunt. Ut pater in vxore, & in illis amicis, q̄ fuerūt ei cōsolatores onerosi.
- Alacrem patientiam exhibuerūt socij Danielis, missi iussu regis, in fornacem ignis ardentis. Et tantum, vel amplius fuit laudatus Deus ex eorum patientia, quàm ex Danielis sapientia.
- Cum plagis torqueretur Eleazarus dixit: Domine tu scis, quia cum à morte possem liberari, duos cordis sustineo dolores, secundum animam verò, propter timorem tuum, libenter hæc patior.
- Septem illi fratres cum matre sua alacri animo passi sunt horrenda tormēta.
- Cum interrogasset Petrus Dñm, quòties peccabit in me frater meus dimittā ei, vsq; septies? Audiuit: Non dico vsque septies, sed vsque sepruagies septies.
- Ad remittendum fratribus ex corde, induxit dominus parabolam serui nequam, cui decem millia talenta à Domino liberaliter fuerunt dimissa.
- Cum audissent Iacobus & Ioānes, q̄ Samaritani non receperunt nuntios Domini, quos præmiserat, dixerūt: Vis dicamus, vt ignis descēdat de cælo, & consummat illos: Et Dominus increpauit illos,

Y 4

& dixit: Nescitis cuius spiritus estis.

Ioan. 8. Mulier in adulterio deprehēsa, & corā Dño accusata, nihil omnino accusatoribus respōdebat, Dñs autem pro ea verbum assumpsit, & eā benignè absoluit.

Luc. 4. Cedendum est quādoque furori persequentiū: vnde Dominus qui pati & occidi venerat, non vt timidus, sed vt prouidus, & horā passionis competentem expectās, rabiem Iudæorum pluries deuittauit. *Luc. 4.* Iesus autem transiens per medium illorum ibat. Et *Ioan. 8. & 10. cap.* Abscondit se & exiuit de templo.

Matt. 11. De seipso dominus, ait: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.

Patiētia Christi. Dominus noster patiēter tulit iniurias illatas, verbis & factis. Verbis quidē detractoriis, contradictoriis, derisoriiis & cōtumeliosis, detraxerūt enim ei occultè & manifestè. Occultè intra se loquendo & ipsum temere & nequiter iudicando. Hic si esset propheta, sciret qualis hæc esset mulier. Item *Matth. 9. Luc. 5.*

Luc. 7. Hic blasphemā. Manifeste, quādo dicebāt discipulis eius Pharisei: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit magister vester? Item quando eius miracula deprauabāt dicentes, In Beelzebub principe dæmoniorum eiicit demonia.

Matt. 12.

Luc. 11.

monia. *Mat. 12. Luc. 11.* Itē Nō est hic homo à Deo, qui Sabbathum nō custodit. & ibidem scilicet, *Ioan. 7. 9.* Nos scimus quia hic homo peccator est. Item dicebant eum habere dæmonium.

Ioan. 7. 8. 9. & 10.

Contradictoria verò verba sustinuit, *Ioan. 8.* Tu de teipso testimonium perhibes. Testimonium tuum non est verum. & ibidē: Quinquaginta annos non dum habes, & Abraham vidisti?

Et verba derisoria, cū dixisset: Non est mortua puella, sed dormit, deridebant eum. *Matt. 9.*

Item verba contumeliosa, Nōne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Et *Luc. 5.* Quis est hic qui loquitur blasphemias? *Luc. 8. Ioan. 7. 8. Luc. 5.*

Specialiter autem in tempore passionis ante crucem, in domo Annæ & Caiaphæ coram Pilato, Herode, &c. Ac demum dum penderet in cruce, huiusmodi verba multa audiuit contra se. *Mat. 26. & 27. Mar. 14. & 15. Luc. 22. 23.*

In factis itē graues iniurias passus fuit. Nā ipso prædicante repleti sunt omnes in synagoga ira, & eiiciētes eū extra ciuitatem, voluerunt eum præcipitare de supercilio mōtis. Et iterū ad lapidandū ipsum, lapides sustulerunt. *Luc. 4. Ioā. 8. & 19.*

Item cū exiret de Ierusalem, & vellet

Luc. 9.

transire Samariam, Samaritani nuntios: quos præmisit, recipere noluerunt.

Ioan. 8. Præterea ipso prædicante, & Iudæos de
Luc. 23. eorū malitia increpante, illi ad lapidan-
Matt. 27. dum eum, lapides sustulerunt. Hoc totū
parū fuit respectu eorū, quæ in passione
sustinuit. Circa quæ notare poteris: q̄ se-
cundū ea quæ prædixerat, fuit delusus &
flagellatus, & crucifixus. Delusus in do-
mo Caiphæ. Viri (inquit textus) q̄ tene-
bant eum, illudebant ei dicētes, Ave rex
Iudæ, &c. Similia in prætorio Pilati præ-
dis agebāt, Genu flexo illudebāt ei, &c.
Similiter illusus fuit in domo Herodis,
Spreuit illū cū exercitu suo, & illudit ei.

Luc. 23. Itē illusus fuit Dñs Iesus in patibulo
Matt. 27. crucis pendēs, & hic à militibus & sacer-
dotibus, & cōmuniter à prætereuntibus,
& latronibus. Siquidem de militibus di-
citur: Illudebāt ei milites accedentes, &
acetū offerentes. De sacerdotibus autē,
Principes sacerdotū, cum Scribis & Se-
nioribus illudebant ei, dicentes: Alios
saluos fecit, seipsum nō potest, &c. Præ-
tereuntes autē, blasphemabāt eum, mo-
uentes capita sua, &c. Latrones, qui cru-
cifixi erant, improperebant ei.

Luc. 23. Ulterius nota, q̄ fuit illusus nutibus &
signis, quādo mouebāt capita sua, & fle-
tebant

tebant genua. Verbis, quādo dicebant
salutantes, Ave rex Iudæ. Factis quando
fuit spinis coronatus & arūdo loco sce-
ptri posita ī manu ei⁹, sputis deturpat⁹.
Nūc veste purpurea, nūc alba vestitus.

Eodem.

Saluator noster in sua passione, man-
suetudinem exhibuit ad proditorem,
quem vocauit amicum, adlictorem, cu-
ius aurem sanauit.

Mat. 26.

Ad Annam, ad Caipham ad Pilatum, *Ioan. 18.*
coram quibus fuit falsissimè accusatus, *Co. 16.*
& mansuerissimè respondit, &c.

Item ad crucifixoress, pro quibus ora-
uit. Et ad latronem, eū tam benignè re-
spondit, &c.

Luc. 23.

De flagellatione pensandum est: quia *Luc. 22.*
ipse dñs primò flagellatus fuit in capi- *Ioan. 19.*
te. Percutiebāt caput eius arundine. Itē *Matt. 27.*
in facie. Vnus ministrorū assistēs pōtifi- *Ioan. 19.*
ci, dedit ei alapam. Itē in collo, colaphis
eum cędebant, & in toto corpore. Tradi-
dit illis Pilatus Iesum flagellis cęsum,
vt crucifigeretur. Circa qd̄ notari potest
q̄ flagellari solēt in capite insci j qui eru-
diuntur. In collo serui, qui de domo eii-
ciuntur. In facie rei, qui nuncupātur. In
toto corpore scelerati, qui puniuntur.

Item cōsiderari debet ab anima fideli,
q̄ ipse fuit flagellatus, linguis blasphem-

man

mantium, impropertium, acclaman-
tium. Crucifige eum. Palmis percutien-
tium, vt in Matth. 26. Alij palmis in fa-
ciem dederunt. In arundine & flagellis.
Sicuti visum est in Matthæo & Marco.

Ioan. 18. Ad omnis verò iniurię cumulum mul-
tum facit, q̄ Dominus dominantium,
qui soluit cõpeditos, & illuminat cęcos,
ipse fuit tanquã latro captus, & ligatus.
Ministri Iudzorum, ait Ioannes, com-
prehenderũt Iesum & ligauerunt eum.

Ioan. 18. Item fuit latroni postpositus: quia pe-
Luc. 23. tierunt Iudæi Barabbam sibi dimitti, &
Matt. 27 dominum crucifigi, testantibus Euange-
listis. Et tamen ille erat latro, & in sedi-
tione fecerat homicidiũ. Vnde ille Ba-
rabbas erat homicida, seditiosus, latro
insignis, in malitia infamis.

Ioan. 19. Fuit insuper in medio latronum posi-
tus, quasi esset magister eorum, & scele-
rator omnibus. Vnde Ioan. 19. Medium
autem Iesum, &c.

Pręterea pensandum est, q̄ ipse fuit in
omnibus mēbris corporis afflicus, seu
sensibus. Oculi nanq; eius videbāt illos
tortores suos rabidos & crudeles. Itē piã
matrem suã pariter in anima crucifixã,
& dilectũ discip. & mulieres deuotas cõ-
patiētes. Aures autē, verba blasphemiz,
inful

insultationis, derisionis, & impropertij
audiebāt. Nares etiam ratione loci Cal-
uarię, in quo crucifixus est vbi decalua-
batur & decapitabantur malefici, pote-
rāt fœtore grauari. Gustus eius fuit affli-
ctus in hoc, q̄ fuit potatus vino myrrha-
to, vel aceto cũ felle mixto: quibus da-
tur intelligi, potum fuisse amarissimũ.

Sensus autem tactus, per totũ corpus
diffusus, vbi dolorem sensit in mēbris,
videlicet flagellatis, in manibus & pedi-
bus, clauis atrociter perforatis.

Poterit etiam considerari, quòd ipse *Ioan. 19.*
Dominus Iesus sustinuit damnũ in re *Mat. 26.*
bus, quas secundũ hominẽ habuit. Quia *Marc. 14.*
fuit vestimētis nudatus, ab amicis dere-
lictus. Vnde discipuli relicto eo, omnes
fugerunt, afflicus in toto corpore vtdi-
ctum est, per acerbissimam passionem.

Itē passus est in corde vel in mente, q̄ a
compatiebatur ibi amicis astantibus, &
inimicis eum ignorãter crucifigētibz.

Tum etiam passus est quodã modo, &
læsus in fama, seu opinione, q̄ dicebāt
eum populi fuisse seductorem. Dñe, di-
xerunt ad Pilatum principes sacerdotũ,
Recordati sum⁹, quod seductor ille, &c.

Aduertendum est etiam circa saluti-
feram passionem Domini nostri Iesu
Christi,

Christi, quòd fuit turpis, imò turpissima & ignominiosa, ratione loci, quia in Ierusalem, vbi notus, vocatus & honoratus fuerat, & multa miracula fecerat, &c.

Item ratione temporis, vel diei, quia in die solenni Paschæ, quando conuenerat ad diem festum, maximâ multitudo hominum, & hora quasi sexta, fuit ductus ad crucem, vt ab omnibus posset sciri.

Item & ratione generis ipsius mortis, quia morte crucis, morte debita maledictis, malefactoribus, & iniquis. Tum ratione modi, ad ipsum tormentum eundi. Exiit enim Iesus baiulans sibi crucem, quod certè non legitur de aliis duobus nequam qui ducebantur cum eo.

Itè & ratione cõsortij, nam fuit crucifixus in medio duorũ latronũ, quasi esset vnus ex eis, vel maximus, aut magister.

Adhuc aggrauatur illius benedictæ passionis acerbitas, ex naturali dñici corporis cõplexione. Certũ est enim illud sacrũ corpus fuisse cõplexionis optime, & mirabiliter delicatæ: vtpote organizationũ spiritus S. opere, sine aliquo naturæ vitio vel errore: vnde caro sua sancta, nullam habuit rebellionẽ, vel pugnã, cõtra spiritũ. Et idcirco spiritus merito magis diligebat ipsam, quàm alterius spiritus,

vel

vel anima debeat diligere corpus suum.

Item & ex diuturnitate, passionis acerbitas aggrauatur. Nam multi martyres igne cremati, vel aqua submersi, aut capita truncati martyrium suum celeriter compleuerunt. Passio verò dominica durauit, quasi ab instanti cõceptionis suæ, vsque ad horam mortis. Certissimè nauque præscinit, quicquid sua humanitas passura fuit: specialiter tamen & continè durauit, ab illa hora post cœnam, vsque ad sextæ feriæ horam nonam.

Item ex qualitate membrorum, in quibus passus fuit, videlicet, in pedibus & manibus, quæ sunt membra neruosa, & doloris maximè perceptiua.

Signum autem, quòd passio Domini acerbissima & grauissima fuerit, ex hoc præcipuè potest haberi, quòd narrante Luca, in oratione post cœnam ex vehemènti imaginatione futuræ angustie factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.

Eandẽ verò dñicam passionem reddio inestimabiliter gratiosam, q̄ ad illã spõte se obtulit, Surgite, aiebat, Ecce appropinquat qui me tradet: Et apud Ioan. 18. Iuit obuiã ministris quærẽtibus Iesum Nazarenum. Et cùm audissent Dñm dicentem:

Luc. 23.

Mat. 26.

Luc. 22. Item captus, vinc-tus, ignominiose ductus, mēdaciter accusatus, colaphizatus, sputis illinitus, flagellis cæsus, spinis derisorie coronatus. Nullum verbum, aut signū impatientiæ seu turbationis ostendit. Quinimo multiplex beneficium illis à quibus ita premebatur ostendit. Nam aurem amputatam seruo sacerdotis sana uit, multa pia & vtilia verba illis dixit, & pro crucifixoribus suis clementer orauit, patrem suum dulciter inuocans, & eos benignè excusans: Pater, inquit, dimitte illis, nō enim sciunt quid faciunt.

Denique hæc omnia passus est, nō propter se, sed ppter nos. Nam propter peccata tollenda, quia quæ non rapuit, tunc exoluit. Vnde propter necessitatē & vtilitatem nostrā, non propter suā, animam posuit pro omnibus amicis suis, pro nobis quippe liberādis voluit cōprehendi, pro nobis redimendis voluit vendi, pro nobis honorandis voluit confundi, & in cruce suspendi, vinculatus est vt absolueretur, Flagellatus est, ne flagellaremur. Mortuus est, ne æternaliter moreremur.

Galat. 2. Hinc Paul. ait: In fide viuo filij Dei q dilexit me, & tradidit semetipsum p me.

1. Cor. 15. Et alibi, Christus mortuus est pro peccatis

catis. Itē Pet. ait: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens, & c. Et Esa. ait: *2. Petr. 2. Esa. 53. Ioan. 10.* Vulneratus est propter scelera nostra, eius liuore, & c. Et apud Ioan. Animam meam (inquit) pro ouibus meis pono.

De Apost. cæsis dicitur, Ibāt gaudētes à cōspectu concilij, quoniā digni habiti sunt, p nomine Christi cōtumulā pati. *Act. 5.*

Stephan⁹ ad lapidatores fuit ita patiens & benignus, q diligētius pro illis, quā p seipso orasse videretur. Nā positus genibus clamauit voce magna, tics: dñe ne statuas illis hoc peccatū. Oīās autē p se, non legitur genua flexisse nec clamasse. *Act. 7.*

Paulus & Silas positi in duro carcere media nocte orabāt Dñm & laudabant. *Act. 16.*

De constantia & perseuerantia in proposito. CAP. LXXI.

NON est respiciendum retro post egressum de societate malorum, sicut fecit vxor Loth, quæ versa est in statuum. Singulis diebus, molesta erat Ioseph domina eius. Et ramen ille perseueranter resistebat operi nephario. *Gene. 19. Gene. 39.*

Nunquam potuit Moyses irasci, aut vinci, quod vel in Ægypto immolatus Domino remaneret, vel paruulos aut iumēta populi dimitteret Pharaoni. *Exo. 8. 9. & 10.*

Durè reprehensus Dauid à fratre suo. *1. Reg. 17.*

maiore & etiam dissuasus à Saule, non destitit ab incepto, sed viriliter pugnavit, & Goliath vicit.

2. Reg. 12. Perseveranter egit Ioab in obsidione Rabbath, donec capta fuit ciuitas.

2. Reg. 18. Item in prælio contra Absalon.

2. Reg. 20. Et cōtra Sebam filium Bochri, in obsidione ciuitatis Abela.

Neh. 4. 6. Quamuis Nehemias in ædificando multa passus fuit impedimenta, non tamen cessauit ab eperè, donec murus fuit totaliter constructus.

Tob. 2. Cùm Tobias semper ab infantia sua timuerit Deū: non est cōtristatus cōtra dñm, quòd plaga cæcitatìs euenerit ei, sed immobilis in Dei timore permansit.

Iudith 4. Eliachim sacerdos magnus, allocutus est omnem Israel, dicens: Scitote quoniã exaudiuit dominus preces nostras, si manentes permanseritis in ieiuniis & orationibus in conspectu Dei, &c.

Esdras 3. Scire cupiebant famalì regis Assueri: utrū Mardoch. perseueraret in sentètia, de nō adorādo Aman: qui ita constāter persistit in pposito, vt non solū adorare noluerit, sed nec ei assurgere trāseunti.

Dan. 3. Socij Danielis constanter dixerunt regi Babylonis: Notū sit tibi rex, quòd deos tuos nō colimus, & statuam tuam non

non adoramus.

Non dimisit Daniel propter crudele *Dan. 6.* decretum Darij, quin oraret in die, sicut ante consueuerat, Dominum suum.

Constanter resistit Susanna duobus *Dan. 13.* presbyteris senibus, qui eam tam vehementi pulsatione tentabant.

Multi de populo Isr. diffinierūt apud se *1. Mac. 1.* vt nō māduerent immūda, & elegerūt magis mori, quā coinquinari immodis.

Miram constantiã & perseuerantiam *2. Mac. 6.* habuit Eléazarus in tormentis, & magis elegit grauissima morte puniri, quā contra legem carnes edere porcinas, vel simulare se comedisse.

Septem illi fratres cum pia matre sua, *2. Mac. 7.* bene perseuerauerunt vsque in finē, nec poterant ad præuaricationem legis adduci blanditijs aut tormentis.

Firmissimum virginitatìs propositum *Luc. 1.* habuit beata Maria virgo, quæ noluit consentire in conceptione filij, donec intellexit quòd hoc fieret non opere viri, sed virtute Spiritus sancti.

Ponit dominus exemplum de illo ho *Luc. 14.* mine ab alijs illudendo, qui incepit turrim ædificare, nec potuit consummare.

Cæcus natus, à domino illuminatus, *Ioan. 9.* constanter perseuerauit contra Phari-

szos veritatem confitens & defendens.

Act. 1. Omnes discipuli Domini erant perseverantes in oratione vnanimiter cum mulieribus, & Maria matre Iesu.

Act. 4. Principes Iudæ vidētes Petri cōstantiā & Ioānis, cōperto q̄ homines essent sine literis & idiotæ, admirabantur.

Act. 11. Vidēs Barnabas q̄ multi Antiocheni erāt ad fidē cōuersi, horrabatur omnes, in proposito cordis, permanere in dño.

Act. 13. Paulus & Barnabas suaserunt fratribus, vt permanerent in gratia Dei.

Act. 20. Spiritus S. per omnes ciuitates protestatur Paulo, quoniā vincula & tribulationes in Ierusalem sustinere debeat. Sed nihil horū (inquit) vereor, nec facio animam meam pretiosorem quā me.

De bello corporali & victoria, vt plurimum diuinitus obtenta. CAP. LXXXII.

Gene. 14. **A**brahā cū paucis sociis suis debellauit quatuor reges, qui ita potentes erant, q̄ terras multas vastabant & tandem quinque reges Pentapolis vicerūt, & Sodomā, & Gomorrhā spoliauerunt. Ipse verò Abrahā spolia omnia recuperavit, & Loth nepotem suum liberavit.

Notandū quòd in bello iusto non tenetur homo inimicis suis pugnam prædicere, vel eos præmunire. Imò licet

etiam

etiam eis insidias tēdere: Sicut patet per Abraham. Et Iosue 8. & 10. Idem patet de Gedeone, Iudic 8.

Contra Amalech filios Israel impedire nitētē misit Moyses Iosue ad pugnandum. Ipse verò in propria persona non iuit, sed in oratione permāsit, & plus fecit orādo, quā ille manibus feriendo.

Filij Israel moti, valde animosè aggressi sunt bellum prohibente Moysse contra Amalechitas & Chananzos. Illi autem percutientes & cōcidentes filios Israel, percussi sunt vsque Horma.

Rex Arad pugnavit contra filios Israel, & duxit inde prædam. Illi verò voto se Domino postea obligantes, vicerunt eum, & vrbes ostium subuerterunt.

Ex præcepto Domini pugnantes filij Israel contra Madianitas, tantam victoriam habuerunt, quòd triginta duo milia virginum fuerunt in præda, & tamen de populo Israel non fuerunt nisi duodecim millia pugnatorū: de quibus nec vnus quidem in prælio mortuus est.

Vociferante populo & clangentibus tubis, sicut præceperat Iosue, muri Iericho corruerunt, & sic capta est ciuitas.

Occasione præuaricationis Achā filij Israel fugati fuerunt à viris vrbis Hai.

Post expiationē autē peccati, ad præceptum dñi, capra fuit ciuitas & subuersa.

Iosue 10.

Cū pugnaret Iosue cōtra quinq; reges qui venerāt ad destruēdum Gabao-nitas, misit Dominus super illos lapides magnos de celo, & multo plures lapidibus mortui sunt grandinis, quā quos gladio percusserūt filij Israel. Tūc ad vocē Iosue, stetit sol per spaciū vnus diei, vt posset delere funditus inimicos suos.

Eodem.

Notabile est autē, q̄ licet in acquisitione terræ promissionis dicatur quod Iosue omnē terrā percusserit cum regibus suis, & q̄ præter Gabaon, omnes debellādo cepit. Tamen legitur ibi: Dñs autē Israel pugnavit pro eo. Vnde quāuis filij Israel manibus fortiter pugnaret, tamen Deo attribuebatur victoria.

Judic. 1.

Post mortem Iosue filij Israel non leguntur iuisse ad prælium, nisi prius cōsulto domino, & sic iuerunt. Et tradidit Dominus Chananaeum & Pherezeum in manus eorum.

Judic. 3.

Multas gētes dimisit Dñs inter filios Israel, vt erudiret in eis Israelē, & omnes qui non nouerāt bella Chananzorū & discerent filij eorū certare cum hostibus, & habere cōsuetudinem præliandi.

Eodem.

Incitauit Dñs Israelī Saluatoreē nō
ne

ne Ahod, qui percussit Eglō regē Moab, descēderuntque cū eo filij Israel ipso in frōte gradiente, qui dixit ad eos: Sequimini me, tradidit enim Dñs inimicos nostros in manus nostras. Et percusserunt de Moabitibus circiter decem millia.

Dixit Debora ad Barach: Surge, hæc est dies in qua tradit Dñs Sisarā in manus tuas, perterritusq; Dñs Sisarā & omnes currus eius, ita vt omnis hostiū multitudo vsque ad internecionē caderet.

Judic. 4.

In trecētis viris, q̄ manu ad os proiciētes aquas biberunt, liberauit Dñs Isr. de manu Madiā: & Amalech, qui erāt in maxima multitudine tēpore Gedeonis.

Judic. 7.

Abimelech filius Ierobaal ex concubina, interfecit septuaginta fratres super vnum lapidem vt solus posset dominari. Postea quædam mulier cerebrum eius fregit fragmen mole iaciens super ipsum, dum obsideret turrim Sychem, reddidit illi Dominus malum, &c.

Judic. 9.

Judic. 11.

Transiit Iephthe ad filios Ammon, vt pugnaret contra eos, quos tradidit Dominus: percussitq; viginti ciuitates filiorum Ammon plaga magna nimis.

Ex magna fortitudine, quam dedit Dominus Samsoni, multas victorias obtinuit de Philistæis, qui tunc graui ser-

Judic. 15.

16.

uitute opprimebant filios Israel.

Judic. 18. Sexcenti viri de tribu Dan, venerunt in Lays ad populū quiescentē & secuti, & percusserūt eos in ore gladij: vrbeque incendio tradiderūt nullo penitus ferēte præsidiū eo quod procul essent à Sydone, & cum nullo hominum haberent quicquam societatis aut commercij.

Judic. 20. Licet filij Israel iustē mouerētur cōtra filios Benjamin, & essent plures septuplum quā illi, tamen ipsi fortitudine & numero confidentes, bis fuerunt debellati. Postea verò coram dño stentibus & ieiunātibus, dixit eis dominus: Cras tradam eos in manus vestras, & tunc plenā victoriam habuerūt de ipsis.

1. Reg. 4. Tempore Heli sacerdotis, filij Israel debellati fuerunt à Philistæis: & postea quasi tentantes Deum: tulerunt arcam domini secū, sperātes per eam præsumptuosē victoriā habituros. Philistæi verò cōfortantes se mutuo, iterū vicerunt eos, & arcā Domini ceperunt in prælio.

1. Reg. 7. Clamante ad dñm Samuele pro filiis Israel, & sacrificiū pro eis offerēte intonuit dñs fragore magno sup Philistiim, & cæsi sūt abinuicē inter seipsos fugati.

1. Reg. 11. Cū obsessi essent viri Iabes Galaad, à Nahas rege Ammonitarū, cito succur-

rit

rit eis Saul. Nam cum multitudine beliatorū ingressus est castra, in vigilia matutina, & sic dispersi sunt inimici, ita vt non relinquerētur in eis duo pariter.

Videns Ionathas, filius Saul, stationē *1. Reg. 14.* Philistin. dixit ad armigerū suū, Nō est à dño difficile saluare in multis vel paucis. Et accidit quasi miraculum à Deo. Fuit enim multitudo per eos protrasta & huc illucq; diffugiens, vbiq; dispersa.

Ad mandatū Samuelis percussit Saul *1. Reg. 15.* Amalech. Et apprehēdit Agag regē Amalech viuū. Omne autē vulgus interfecit.

Mirabile duellum fuit inter Dauid & *1. Reg. 17.* Goliath Gethem gigante. Dauid enim erat puer ineptus & sine militaribus armis: sed confidens in domino, preualuit aduersus gigante armatum, fortem, & expertum. Et hoc in funda & lapide, in nomine Domine.

Audiēs Dauid, q̄ Amalechitæ succē. *1. Reg. 30.* derūt Siceleg, & captiuas duxerunt mulieres, consuluit dñm vtrū deberet persequi latrunculos illos. Dixitque ei dñs: Persequere, & cū quadringētis viris debellauit eos, & prędam integrā reduxit.

Post multas persecutiones iniquas, *1. Reg. 31.* quas Saul cōmouit in Dauid, Philistæi pugnauerunt aduersus eum, totūmque

pendus prælij versum est in Saul, ipse
verò accipiens gladium, ex desperatio-
ne inruit in eū. Mortuus est ergo Saul,
& tres filij eius, & vniuersi viri eius.

2. Reg. 2. Crudele bellū fuit inter duodecim pue-
ros David, & duodecim ex parte Isbo-
seth filij Saul, qñ mutuo se occiderunt.

2. Reg. 5. Audierunt Philistæi, q̄ David vnctus
& 6. esset in regē super Israel, & ascenderūt
vniuersi, vt quærerēt eum: qui consuluit
Dñm, & percussit eos. Alia vice accidit
ei simile, postea percussit iterum Philis-
tæos, & tulit frenum tributū de manu
eorū. Item percussit Moab, & factus est
ei seruiens sub tributō. Item percussit
regē Soba. Et de Syria vigintiduo mil-
lia virorum. Seruauitque Deus David
in omnibus, ad quæcūque profectus est.

2. Reg. 10. Vidēs Iacob, q̄ preparatū esset aduer-
sum se præliū, & ex aduerso, & post tergū,
dixit Abisai fratri suo: Si præualue-
rint aduersum me Syri, eris mihi adiu-
tor. Si autem filij Ammon præualuerint
aduersum te, auxiliabor tibi. Esto vir
fortis, & pugnemus pro populo nostro,
& ciuitate Dei nostri. Dñs autem faciet
quod bonum est in conspectu suo, &c.
Inito prælio fugerūt omnes aduersarij.

2. Reg. 18. Bellum inhonestū habuerat Absalon,
contra

contra patrem suum David, & male suc-
cessit ei, & populo qui eidem adhaesit, vt
scias populum non posse proficere, qui
malo principi iniuste consentit.

Benadad Rex Syriæ cum regibus obli-
debat Samariā, & victus fuit & fugatus 3. Reg. 20.
ad præceptū dñi pugnantibus cōtra eo-
rum exercitū tantū pueris principū pro-
nunciatū, qui erant 232. quos sequebātur
7. millia filiorū Israel. Sequenti anno ve-
nit iterū Benadad cum maximo exerci-
tu, & ceciderūt centum millia peditū de
Syris in die vna, pro eo q̄ dixerant: Deus
est montiū dñs, & non est Deus vallium.

Cū essent congregati Rex Iuda & Rex 4. Reg. 3.
Israel & Rex Edom, vt pugnarent cōtra
Moab, & magnū paterentur aquæ defe-
ctum, dixit Eliseus Propheta: Alueus iste
replebitur aquis, in super tradet dominus
Moab in manus vestras. Et ita fuit.

Samaria tandiu obsessa fuit à rege Sy- 4. Reg. 6.
riæ, q̄ vendebatur caput asini 80. argen- & 7. 1.
teis, & quatta pars cabi stercoreis colum-
bini quinq; argenteis: sed iuxta verbum
Elisei Syri fugerūt audito sonitu exerci-
tus plurimi. Et facta est rerū abundātia.

Amasias Rex Iuda, obtēta victoria de 4. Re. 14.
Edom misit ad regē Israel prouocans eū
ad prælium: sed fuit ab illo captus, & ma-
gna

gna pars murosũ ciuitatis Ieruf. deftrũta fuit occasione elationis ipfũ? Amasĩ? Licet Ieroboam filius Ioas rex Ifrae effret malus & populus eius, tamen dominus per manũ illius faluauit eos, & multa bona fecit eis.

4. Re. 19. Bene & mirabiliter pugnauit dñs pro Ezechia rege Iuda, aduerfus Sennacherib regem Assyriæ, quando Angelus dñi vna nocte percussit de exercitu Sennacherib centum octogintaquinq; millia. Et ipse post à filiis suis occisus fuit.

2. Par. 13. Abia Rex Iuda cũ exercitu suo, videt q̄ instaret bellum ex aduerso, & post ter gum, clamauit ad dñm. Et sacerdotes canere tubis cœperunt, & perterruit dñs Ieroboam, & omnẽ Israel. Et ceciderunt vulnerati ex Israel quingenta millia virorum fortium. Humiliatiq; sunt filij Israel vehementissime, & confortati filij Iuda, eo quod sperassent in domino.

2. Par. 14. Egredius est contra Asa regem Iuda Zara Æthiops cum exercitu suo decies centenis millibus: & inuocauit Asa dñm dicens: domine non est apud te vlla distantia vtrum in paucis auxiliaris, aut in multis, &c. Sequitur: Terruit itaque dñs Æthiopes, & ruerũt vsque ad interuicium, quia domino cædente cõtriti sunt. Congre

Congregati sunt filij Moab & Ammõ, vt pugnarẽt cõtra Iosaphat. At ille cõtulit se totum ad rogandũ dñm. Cumq; cœpissent cãtores dñi laudes canere, vertit dominus insidias aduersariorum in se ipsos, & mutuis vulneribus ceciderunt.

Phacee filius Romeliz Rex Israel occidit de Iuda 120. millia in vna die oēs viros bellatores, eo q̄ reliquissent dñm.

Victoriam, quã dedit dominus populo Israel, per manum Iudith famosa est. Vt in libro Iudith, quasi per totũ. Vnde ipsa dixit, occiso Holoferne, Dominus omnipotens nocuit eum, & tradidit in manu fœminæ, & confudit eum.

Videns Iudas Machabæus exercitum Seronis magnum, sociis timentibus ait: Facile est cõcludi multos in manu paucorũ, & non est differentia in conspectu Dei cæli liberare in multis, vel in paucis &c. Et contritus est Seron & exercitus.

Idẽ Machabæus cum 3. millibus virorũ qui tegumenta & gladios non habebãt, debellauit Gorgiã cum magno exercitu.

De Iuda Machab. satis notabile est, q̄ cum totis pugnauerit, & tot probitates fecerit quãdocunq; pugnaturus orauit, & diuinum auxilium inuocauit semper vicit. In duobus autẽ præcipuis bellis orasse,

2. Pa. 20.

2. Pa. 16.

Iudith 16.

1. Mac. 3.

1. Mac. 4.

1. Mac. 6.

¶ 9.

orasse nō legitur. Vnū fuit contra Antiochū Eupatorē: secundū cōtra Bacchidem & Alcimū, & tunc ipse in prælio cecidit.

1. Mac. 9. Venit Bacchides in virtute multa vt pugnaret contra Ionathan, & dixit Ionathas ad suos: Pugnemus & clamemus in cælam vt liberemur de manibus inimicorum nostrorum, quod & factum est.

De impatientia & murmure.

CAP. LXXXIII.

Gene. 16. **A** Gar ancilla Saræ non ferens correptionem dominæ suæ, quæ affligebat eam propter ipsius superbiam, fugam iniit sed ad mandatum Angeli rediit.

Exod. 5. Præpositi filiorū Israel dixerūt Moysi & Aaron: Videat dominus & iudicet, quoniam foetere fecistis odorem nostrū coram Pharaone, &c.

Exod. 14. Videntes Ægyptios filij Israel dixerunt ad Moysen: Forsitan non erant sepulchra in Ægypto, ideo tulistis nos, vt moreremur in solitudine.

Exod. 15. Prima in murmuratio filiorum Israel in deserto, fuit pro defectu potus. Murmurauit populus contra Moysen, dicens: Quid bibemus? &c.

Exod. 16. Deinde pro cibo murmurauit omnis congregatio filiorum Israel, dicens: Cur induxistis nos in desertū, vt occideretis omnem

omnem multitudinē fame? Iterum murmurauit postquā miserat dominus coturnices & manna, præ sitis angustia.

Videns populus quòd moram faceret descendendi de monte Moyses, congregatus aduersus Aaron, ait: Surge, & fac nobis Deos, qui nos præcedant.

Ortū est murmur populi, quasi dolentium præ labore contra dominum, & accensus est in eos ignis domini, & deuorauit extremā castrorū partem. Et nota peruersitatem illorum dicentium: Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis, cum ita carè emerent.

Cum patiebatur pop. famē in deserto, cum murmure & impatientia recordabatur carnū, quas comederat in Ægypto. Sed de durissima seruitute qua opprimebatur, nō faciebat aliquam mentionem.

Post terribilem mortē Choro, & complicum suorum multitudo murmurauit contra Moysen & Aaron, dicens: Vos interfecistis populum domini.

Rursus propter defectū potus & fructuū murmurauerunt & iurgati sunt filij Israel contra Moysen ad aquas cōradictionis.

Videns Achitophel quòd nō fuisset factum iuxta cōsiliū suum, in tantū impatiens fuit, q̄ recessit ab Absalone, & abiens

Exod. 3.

Num. 11.

Eodem.

Num. 16.

Num. 10.

2. Reg. 17.

- Abiens in domū suam suspendio interit.
2. Reg. 19. Quia durius loquuti sunt filij Iuda cum
 10. aliis 10. tribubus, separatus est Israel à
 Dauid, & secutus est Sebā filium Bochri.
- Tob. 2. Cū dixisset Tobias de hœdo, quem
 balantem audiuit: Videte ne furtius sit;
 vxor eius impatienter respondit.
- Tob. 3. Sara filia Raguelis vnā de ancillis suis
 pro culpa increpat, & illa nimis iniurio-
 se respondit, dicens: Amplius ex te non
 videamus filium aut filiam super terram
 interfecitrix virorum tuorum.
- Judith 5. Nunciatum est Holoferni, quod filij
 Istr. præparassent se ad restitendū: & fu-
 rore nimio exarsit in iracundiā magnā.
- Eodem. Item cum cessasset loqui Achior, indi-
 gnatus est Holofernes vehementer.
- Hester 3. Pro eo, quod Mardochæus noluit ad-
 rare Aman, ita ille indignatus & impa-
 tiens fuit quod visus est procurare mor-
 tem eius, & omnium Iudæorum.
- Iob 2. 3. Videns Elihu filius Barachel, quod a-
 mici Iob disputantes cum eo, non pote-
 rant eum conuincere, ostendit multa si-
 gna impatientiæ verbis suis.
- Dan. 3. Audiens Nabuchodonosor, quod so-
 cij Danielis auream statuam quam fece-
 rat, adorare volebant, in ira & furore eos
 coram se adduci præcepit.

Audiens

Audiens Herodes natum esse regem *Marc. 2.*
 Iudæorum, turbatus est & omnis Iero-
 solyma cum illo.

Discumbente dño in domo Matthæi, *Luc. 5.*
 murmurabant Scribæ & Pharisei dicen- *Matt. 9.*
 tes ad discipulos eius: Quare cum pecca *Marc. 2.*
 toribus & publicanis manducatis?

Similiter habetur, Erant appropinquā *Luc. 15.*
 tes ad Iesum publicani & peccatores.

Itē de Zachæo murmurabant dicētes: *Luc. 19.*
 Quia ad hominē peccatorem diuertisset.

Frater filij prodigi, audiēs festū, quod *Luc. 15.*
 faciebat pater adolescentiori filio reuer-
 tenti, indignatus est, & volebat introire.

Videntes principes sacerdotū & Scri- *Matt. 21.*
 bæ miracula quæ dominus faciebat, &
 pueros clamantes: Osanna filio Dauid,
 indignati sunt &c.

Pharisei videntes se per illum cæcum *Ioan. 9.*
 natum, à domino illuminatum verbis ef-
 ficacibus confutari, maledixerunt ei &
 dixerunt: Tu discipulus eius sis. &, In
 peccatis natus es totus, & doces nos?

Factum est murmur Græcorum aduer- *Act. 6.*
 sus Hebræos, eo quod despicerentur in
 ministerio quotidiano viduæ eorū, &c.

De pusillanimitate. CAP. LXXXIII.

Cū dixissent Angeli ad Loth: In mō *Gene. 19.*
 te saluū te fac. Respondit: Non pos-

A a

sum in monte saluari, ne fortè apprehen-
dat me malum. Et tunc peius ei accidit.

Exod. 14. Videntes filij Israel Ægyptios post se,
timuerunt valde, licet vidissent tot mi-
racula facta pro eis potestate diuina.

Exod. 20. Loquente domino Moyfi in monte,
populus audiebat voces, & lampades, &
sonitum buccinæ, montemq; fumigan-
tem, & perterriti, ac pauore percussi ste-
terunt procul dicentes Moyfi: Loquere
tu nobis, & audiemus. Non loquatur no-
bis dominus ne fortè moriamur.

Num. 13. Reuelatione facta de conditionibus
14. terræ promissionis, quæ habebat cultu-
res fortissimos & vrbes grandes atque
muratas, dixit turba: Vitiam mortui ef-
semus in Ægypto, & dixerunt: Nuntij
terruerunt nos. Sicut dicit Deuter.

Num. 22. Vidēs Balac Rex Moab omnia quæ fe-
cerūt filij Israel Amorrhæis, & q̄ timuif-
set pop. eius, plus confusus est in verbis,
quā in armis, vnde nuntios misit ad Ba-
laā, vt veniret & malediceret filiis Israel.

Iosue 7. Exploratoribus, qui venerant ex par-
te Iosue, dixit Raab: Noui quòd tradi-
derit dominus terram vobis, & iam ir-
ruit in nos terroꝝ vester, elanguerunt
omnes habitatores terræ.

Iosue 7. Postquā Aham tulerat de anathema-
te Ieri-

te Iericho fugauerunt filij Hai filios Iud
& corruerunt ex eis 36. hoīes, petrimuit
quæ cor populi, & instar aquæ liquefa-
ctum est. Iosue verò scidit vestimenta.

Gabaonitæ audientes cuncta, quæ fe- *Iosue 9.*
cerat Iosue Iericho & Hai, timuerunt, &
venientes ad Iosue fecerunt pactum ad
voluntatem ipsius.

Cū haberet Gedeon in exercitu suo *Iudic. 7.*
triginta duomillia hominū, clamatum
fuit: Qui formidolosus est, reuertatur.
Et reuersa sunt ex populo viginti duo
millia hominum.

Saul & omnes Israelitæ audientes ser *1. Reg. 17.*
mones Goliath Philistæi, singulare cer-
tamen petentis, stupebant nimis.

Cōgregauit Saul vniuersum Isr. & ve- *1. Reg. 28.*
nit in Gelboë, & vidit Saul castra Philis-
tiim, & timuit, & exauit cor ei⁹ nimis.

Roboam rudis & corde pauido, non *2. Reg. 13.*
potuit resistere exercitui quē Ieroboam
congregauit contra eum.

Cū audisset exercitus Assyriorum *Iudic. 25.*
Holofernem esse decollatum, fugit mēs
& consilium ab eis, & solo tremore &
metu agitati, fugæ præsidium sumunt.

Nuntiatū est domui Dauid, q̄ Rex Is- *Esa. 7.*
rael, & Rex Syriæ confederati deberent
contra Ierusalem præliari: & cōmotum

- est cor eius & cor populi eius, sicut commouentur ligna sylvarum à facie venti.
- Esa. 24.* Onus Tyri describens Esaias, dicebat, Formido & fouea, & laqueus super te, qui habitator es terræ.
- Iere. 38.* Propheta Ieremia ex parte domini Prophetante Ierusalem capiendam esse dixerunt principes populi Sedechiz, Rogamus vt occidatur homo iste. Qui tanquã pavidus & miser respondit eis: Ecce ipse in manibus vestris est: Neque enim fas est regem vobis quicquam negare.
- Dan. 6.* Darius Rex Persarum, statuit de consilio Satraparum, quoddam crudele decretum, quod cum transgressus esset Daniël, missus est in lacum leonum, & tamẽ displicuit regi, sed illis Satrapis viriliter contradicere non audebat.
- 2. Mac. 8.* Videns Iudas Machabæus quod resisterat exercitus suus, & bellum perurgebat eum, contractus est corde, & in bello illo cecidit. Nec legitur idẽ Iudas aliàs in bellis vel alibi timuisse.
- 2. Ma. 14.* Nicanor cõtraxit amicitias cum Iuda Macha. quod displicuit Antiocho regi, & mãdauit Nicanori, vt hĩc mitteret ei Iudã, q̃ hoc inuitẽ faciebat. Sed cũ voluntati regis resistere non audebat. Vnde si potuisset, malã voluntatem regis impleisset.

Arguit

Arguit dominus pusillanimitatem discipulorum, quia commotionem maris ipso præsente timebant, vnde ait: Quid timidi estis, modicæ fidei?

Ambulãs supra mare Petrus. veniebat addñm. Vidẽs autẽ vterũ validũ timuit.

Videntes discipuli capi Dominum & ligari, relicto eo fugerunt omnes. Petrus autem sequebatur eum à lōge, quia appropinquare non audebat.

Pusillanimis Petrus fuit nimis, quando ad vocem vnus ancillæ, Dominum post tantæ audaciæ verba negauit.

Similiter adolescens ille amictus sindone cùm teneretur à ministris, maluit amittere sindonem & nudus aufugere, quàm ibi amplius remanere.

Pusillanimitas videtur fuisse in Nicodemo, quòd ipse venit ad Iesum nocte, quasi non venire auderet de Die.

Parentes illius cæci nati à Domino illuminati responderunt timidè Phariseis, eo quòd timebant extra synagogã fieri.

De fortitudine ad faciendum malum.

CAPVT LXXXV.

Cain fuit fortior quàm Abel, quando surrexit aduersus eũ, & interfecit eum.

Multum laborauerunt illi quatuor re-

res, qui post magnā stragem hominum de bellauerunt regem Sodomorum cum cæteris, & Loth nepotem Abrahæ captiuum dixerunt.

Judic. 9. Abimelech filius Ierobaal fatigationē magnam sustinuit occidēdo 70. fratres suos, & postea Sychiinitas oppugnādo & deinde satis citō miserabiliter occisus.

1. Reg. 18 Multis & magnis periculis & laboribus. *19. & 20.* b' Saul se exposuit ad psequēdū Dauid & nunquā propositum potuit obtinere.

2. Reg. 15. Absalon volens expellere patrem suū de regno, grande negotium arripuit, & pessime ei successit.

3. Reg. 12. Excogitando & bellando multū laborabat Ieroboam, ad hoc quōd populum Israel posset à domo Dauid auertere, & auersum retinere.

Judith. per totum Terras multas perambulauit Holofernes & deuastrauit, vt eas posset Domini sui imperio subiugare. Sed tandem vna mulier decapitauit eum, etiam antequā propositum compleuisset.

2. Mac. 9. Antiochus Epiphanes multos labores sustinuit, vt cultum Dei destrueret in Iudæa & tandem depauperatus & confusus in aliena terra miserabili morte defunctus est.

Luc. 1. *Matth. 1.* Nō solū prudētiores, sed etiam potentiores

tiores sunt filij huius seculi, filiis lucis in generatione sua frequenter. Nā dicitur pulis dormientibus, Iudas procurando prodicionem diu sollicitus vigilabat.

Principes sacerdotū multa sollicitudine & labore fatigati fuerūt ad hoc quōd possent extinguere, & ad nihilū redigere nomē Christi: corruerunt enim custodes dominici sepulchri p copiosam pecuniam, quam dederunt vt dicerent eum per eius discipulos fuisse furatum.

Item & discipulos eius nunc carceribus monuerunt, nunc sermonibus arcta uerunt, nunc verberibus & contumeliis affecerunt, vt non loquerentur, nec docerent in nomine Domini Iesu.

Cū tribunus Lyfias uinctum detineret Paulum, fuerunt amplius, quā 40. Iudæi, qui uouerunt se non gustaturos quicquam donec occiderēt Paulum. vn de uolebant, vt produceretur in mediū, vt eo uiso statim impetu occiderent.

De homicidio. CAP. LXXXVI.

GRaniter Deus homicidium cōmissum à Cain puniuit, & tamen nondum erat prohibitū aliqua lege scripta. Occidit Cain Abel fratrem suum. Moyses, *Exod. 2.* Ægyptium. Dauid, Goliath. Iob, Abner & Amasam. Salomō Adoniā, Iob, & *1. Reg. 17.* *& 20.*

2. Reg. 3. Samei, Herodes, Ioānem Baptistam. Pe-
 3. Reg. 2. trus, Ananiam & Saphiram. Sed cōside-
 Matt. 6. ra varias intentiones & causas. Voluit
 Act. 5. Dominus vt homo vehementer abhor-
 reret homicidium: Vnde & sanguinem
 cum carne comedi prohibuit. Gene. 19.
 Gene. 27. Homicida deberet reputari quasi occi-
 sus, vñ dixit Rebecca: Cur vtroq; orba-
 bor filio i ira dei? Quia si occidisset Esau
 Iacob, vtrūq; perdidisse filiū reputabat.
 Indic. 8. Si Zebee & Salmana fratres Gedeonem
 occidissent, nequaquam post ab
 eodem occisi essent.
 Indic. 9. Abimelech filius Ierobaal occidit se-
 ptuaginta fratres suos, vt solus posset re-
 gnare. Sed ipse ibi modico tempore do-
 minatus fuit, multa mala sustinuit, &
 malè vitam finiuit.
 1. Reg. 22. Quia sacerdos Abimelech cōfortauit
 Dauid, fugiētem Saul, ipsius Dauid per-
 secutor Saul, occidit eum cum aliis sa-
 cerdotibus, mulieribus, & paruulis.
 2. Reg. 1. Occidi fecit Dauid adolescentem, qui
 dixit se Saul occidisse.
 2. Reg. 11. Item fecit occidi Vriā per manū Ioab.
 2. Reg. 13. Absalon inuictum ad conuiuium fra-
 trem suum Amnon ibidem occidit.
 3. Reg. 7. Tantus est horror effundendi huma-
 3. R. 3. 5-7 nam sanguinem, quòd licet aliās Dauid
 esset

esset optimus, tamē noluit Dominus, vt 2. Par. 28
 ædificaret ei templum, sed Salomon il-
 lius. Vnde dixit ei Dominus: Non ædi-
 ficabis domum nomini meo, eo quòd
 sis vir bellator & sanguinem fudisti.

Quamuis Ioab fuerit miles probus in 3. Reg. 2.
 armis, & domino suo valde fidelis: quia
 tamē occidit duos viros p̄ditoriè, om-
 nes eius gratiæ, quasi pro nihilo com-
 putatæ fuerunt. Vnde fecit eum occidi
 Salomon, licet teneret cornua altaris.

Procurante impia Iezabel, Naboth 3. Reg. 21.
 fuit crudeliter lapidatus: cuius vindi-
 ctam fecit Dominus.

Nam ex præcepto Domini Iehu inter 4. Reg. 9.
 fecit Achab & Iezabel homicidas, quo-
 rum sanguinem linxerunt canes.

Rex Iuda Ioas iussit Zachariam filium 1. Par. 24
 Ioiadæ sacerdotis à populo lapidari,
 cum tamen pater illius restituisset illi
 regnum & Athaliam occidisset. Sed vi-
 tio paulò post secuta est.

Duo senes presbyteri, qui mortem Su 1. Dan. 18.
 sannæ nequissimè cogitabant, conuicti
 per Daniele, à populo sunt occisi.

Occidit Tryphon Ionatham & duos fi- 1. Mac. 13.
 lios eius: cum tamen recepisset à Simo-
 ne 100. talenta argenti pro liberatione
 Ionathæ, & duos eius filios pro obsidib.

1. Mac. 16 Ptolomeus filius Abobi fecit cōiuiū
summo sacerdoti & duob. filiis ei⁹, & cū
inebriati essent proditoriè occidit eos.

De stragibus hominum diuersis.

CAPVT LXXXVII.

Gene. 7. Terribilis hominum & aliorum ani-
malium strages fuit quando tempo-
re Noë, omnes homines, præter octo, di-
luuio perierunt.

Gene. 14. Illi quatuor reges qui debellauerunt
quinq; reges, magnā cede hominū fece-
rūt, veniēdo vsq; illuc, & pugnādo cōtra
illos, licet eorū numerus nō sit scriptus.

Exod. per
totum. Quot homines diuersis plagis perie-
runt in Ægypto, & submersi sunt in ma-
ri rubro, numerus per scripturā non po-
test sciri, sed debet maximus reputari.

Num. 12.
14. De sexcentis tribus millibus hominū
bellatorum, & quingētis quinquaginta
à viginti annis & supra qui numerati
sunt, nullus intrauit promissionis terrā,
exceptis Caleph, & Iosue: sed omnes in-
terierūt variis calamitatibus in deserto.

Num. 31. Maximam cædem fecerunt filij Israel
præcepto Moyſi de Madianitis, q̄ per
prædam, quam rapuerunt potest depre-
hēdi, quia triginta duo millia virginum
sunt inuenta. Omnes autē mulieres cor-
ruptæ, & masculi fuerunt iugulati.

Tempore Iosue in ingressu terre pro-
missionis, tam in ciuitatibus, quam in
campis, fuit apud omnes homines infi-
nitus numerus occisorum.

Temporibus autem Deborah, & Ge-
dronis, & Iephte iudicum Israel, mul-
ti fuerunt occisi, quamuis certus nume-
rus non possit haberi.

Occasione vxoris Leuitæ, fuerūt occisa
plurquam sexagintaquinq; millia homi-
num bellatorū, præter mulieres & paruu-
los, qui oēs in tribu Benjamin perierūt.

In diebus Heli quando fuit capta arca
Domini, ceciderunt de Israel triginta
millia peditum pugnatorum.

Saul qui Amalech deleuit, plurimos
ibi occidit: & postea interfecto Goliath
Philistæo multi Philistæi fuerunt occisi.

In morte Saul & filiorum eius, multi
de Israel ceciderunt.

Dauid de suis & de filiis Ammon, & de
Philistæis multum sanguinem fudit.

Sicut pater in diuersis locis, &c.

Pro peccato elationis Dauid, in nu-
meratione populi, ceciderūt septuagin-
ta millia virorum.

Cōgregatis 32. regibus, & nimia mul-
titudine pugnatorū, Benadad rex Syriæ,
bis fugatus est ab Achab rege Israel &
secun

secūda vice. centum millia peditum ex parte Assyriorum occisa fuerunt.

2. Par. 13. Abia rex Iuda & exercitus eius, vulnerauerunt vno die de exercitu Iero-boam quingenta millia virorum fortium.

2. Par. 14. Asa rex Iuda, habuit in exercitu suo quingenta & octoginta millia virorum. Æthiopes verò fuerunt decies cetera millia, & ruerūt Æthiopes vsq; ad inter necionē quia Deo cædente cōtriti sunt.

2. Par. 28. Rex Israel Phacee filius Romelię occidit de Iuda 120. millia virorum bellatorum, die vna, eò q̄ dereliquissent dñm.

4. Re. 18. Quādo Salmanassar cepit Samaritiam, & transtulit filios Israel in Assyriam.

Iere. 39. Et quando Nabuchodonosor cepit Ierusalem, & captiuauit regem Iuda, satis est verisimile multos homines corruisse licet numerus non sit certus.

Hester. 9. Occasione superbi & crudelis Aman, qui propter solū Mardochæū voluit ceteros iugulare Iudæos, occiderūt Iudæi in regno Assueri 70. quinque millia hominū, quos suos reputabant inimicos.

1. Mac. II. Misit Ionathas Demetrio apud Antiochiā tria millia virorum in auxiliū contra illos de ciuitate, qui volebāt Demetriū occidere, & occisa sunt vna die de Antiochænis centum millia hominum.

Tanta

Tanta cædes hominū fuit in Ierusalē, 2. Ma. 5. quando Antiochus Epiphanes ea cepit, quod toto triduo fuerunt interfecti octoginta millia hominum, & quadraginta millia vincti, non minus venundati.

Aduersus Galatas, sex millia soli peremerunt centum viginti millia, propter auxilium illis datum de cælo, &c. 2. Mac. 8

Præter prælia quæ commisit Iudas Machabæus, contra Apollonium & contra Seron principem exercitus Syrię, de quibus agitur 1. Machab. 3. Legitur ipse Machabæus duodecim specialiter habuisse cōflictus, videlicet, ab octauo ca. 2. libri, vsq; in finem. In quorum primo occiderunt super nouem millia hominum de illis qui erant cum Nicanore.

Deinde super viginti millia cum Timotheo & Bacchide. Eodem.

Postea verò de Idumæis viginti quinque millia. Iterū de Idumæis in duabus turribus munitis plusquam viginti millia. Eodem.

Consequēter cum Timotheo viginti millia quingenti, & equites sexcenti. Itē vndecim millia peditum cum Lyfia, & equitum mille sexcenti. Eodem.

Postea innumerabiles cædes in quodam præsidio Timothei. 2. Ma. 10.

Item cum Timotheo triginta millia, Deinde Eodem.

Deinde viginti quinque millia in Ca-
mon fortissima.

Eodem. Itē in alia ciuitate nosc Ephrō totidē.

Eodem. Post in castris Antiochi Eupatoris in-
terfecit quatuordecim millia.

2. Mac. 13. Tandem occisus Nicanor cum tringia
ta quinque millibus pugnatorum.

2. Mac. 15. Summa omnium, 236. millia hominū
& septingenti, præter illos, qui quando-
que de Iudæ exercitu ceciderunt.

1. Mac. 9. Item exceptis illis, qui in diuersis ma-
nitionibus & præliis occubuerūt, quo-
rū certus numerus non habetur. Nō cō-
putātur etiā hic qui in vltimo Iudæ bel-
lo contra Bacchidem & Alcimum mor-
tui sunt, vbi factum est prælium à mane
vsque ad vesperam, vbi etiam dicitur
quōd Iudas cecidit, & cæteri fugerunt.

De abstinentia & sobrietate.

CAPVT LXXXVIII.

Gen. 2. **P**Ræcepit Dñs Adam, dicēs: Ex omni
ligno paradisi comede, de ligno scif
tiæ boni & mali ne comedas. In quo ab-
stinentia commendatur, dum non omni
cibo voluit hominem vti in paradiso.

Exo. 24. Moyses bis fuit in mōte cum Dño 40.
diebus, & 40. noctibus, & non manduca
uit nec bibit. Abstinentia enim bona di-
spofitio est ad percipiēdas reuelationes

diui

diuinās, & hō refectus diuina cōsolatio-
ne, solet corporales delicias abnōffere.

Filiis Israel præcepit dominus à mul-
tis cibis abstinere. *Leuit. 11.*

Vir siue mulier cūm votum fecerint *Num. 6.*
vt sanctificentur, & se voluerint domi-
no consecrare, à vino, & omni eo quod
inebriare potest, abstinebunt.

Vxori Maue liberatorem populi cō-
cepturæ, Angelus apparens abstinen-
tiam indixit. *Iudic. 13.*

Filij Israel primò, & secundò à filiis *Iudic. 20.*
Bēiamin percussi fuerūt, postea fleuerūt
coram dño, & ieiunauerūt die illo, & sic
præualuerūt in illos. Populus Israel erat *1. Reg. 14.*
in castris esuriēs & erat mel per agrum,
& nullus comedit de eo, nisi Ionathas fi-
lius Saul, qui non audierat cūm adiura-
ret pater populum ne comederet. Et ta-
men voluit cum pater interficere.

Cūm desiderasset Dauid aquam de ci- *2. Reg. 23.*
sterna Bethlehē allatā, postea noluit bi-
bere, quia nimis auidē concupierat illā.

Sub Meli sacerdote bis debellari sunt *3. Re. 4-7.*
filij Israel à Philistæis, & arca domini ca-
pra est. Sed postea sub Samuele ieiuna-
uerunt, & victoria sunt potiti.

Vxor Ieroboam vadēs ad Ahiam pro- *3. Reg. 14.*
pheram, tulit decem panes, & vas mellis:

non

non fitibi mentio de carnib. quia suppo
nebat Prophetam nō vefci talibus cibus.

3. Reg. 17. Tennis victus fufficiebat Eliā, qui po
tuit à vidua Sareptana paululum aquæ, &
buccellam panis.

3. Reg. 17. Notabile eft, q̄ Eliā pauerūt corui car
nibus bis in die. Sed Angelus dñi osten
dit ei panem, & vas aquæ femel tantum.

3. Reg. 21. Audiens Achab comminationem fibi
factam à domino per Eliam Prophetam,
post occifionem Naboth, operuit cilicio
carnem fuam, ieiunauitq; & dormiuit in
facco, & ambulabat dimiffio capite, pro
pter quod dominus illam quam commi
natus fuerat, temperauit pœnam.

2. Pa. 10. Congregati funt filij Moab & filij Am
mon, & cū eis de Ammonitis, vt pugna
rent cōtra Iofaphat regē Iuda. Quod ille
audiens totum fe contulit ad rogandum
dñm, & prædicauit ieiunium in vniuerfa
Iuda. Sequitur, quòd victoriam obtinuit.

1. Efdr. 8. Efdras prædicauit ieiunium, & fecit q̄
omnes affligerēt animas fuas, quia pete
rant à dño, vt viā rectam & prosperā da
ret eis. Sequitur: Ieiunauimus & rogau
mus dñm, pro hoc, & euenit nobis &c.

Neh. 1. Rogatus Nehemias Artaxerxem re
gem ꝑ ciuitate sancta, vt muri eius pos
sent reparari, dicit de feipfo: Ieiunabam
& ora

& orabam ante faciem Dei cæli.

Conuenerunt filij Israel in ieiunijs, Neh. 9.
& in faccis, & humo super eos, &c. Et 15.
steterunt, & confitebantur peccata fuā,
& legerunt in volumine legis.

Cū effet factū prandiū bonū in domo Tob.
Tobiæ, & audiēs Tobias vnum de filiis
Israel iugulatum iacere in platea, relin
quens prandiū ieiunus venit ad corpus.

De Tobia iuniori & Cocero eius ac
cæteris amicis dicitur: Cum timore dñi
& 12. coniuua nuptiarum exercebant. Ange
lus etiā postea dicit vtriq; Tobia: Bona
est oratio cum ieiunio & eleemofyna.

Audientes filij Israel terribilem po
tentiam Holofernis, humiliauerunt ani
mas fuas in ieiunijs. Judith 4.

De Judith etiam dicitur, q̄ ieiunabat
omnibus diebus vitæ suæ, præter Sabba
ta & festa & Neomanias domus Israel. Judith 8.

Alloquutura regem Affuerum dedit
Hester Mardochæo: Congrega omnes
Iudæos, quos in Sufis reperies, & orate
pro me: non comedatis & non bibatis
tribus diebus & tribus noctibus, & ego
cum ancillis meis fimiliter ieiunabo. Hester 4.

Cōmendatur à Domino abftinentia
Rechabitarū, quia noluerunt bibere vi
num, ficut præceperat eis pater eorum. Iere. 35.

Baruch L. Baruch legit verba libri sui ad aures Iechonæ filij Ioachim regis Iuda, & ad aures populi vniuersi, qui audientes plorabant & ieiunabant, & orabant in conspectu Domini.

Ezech. 4. Duram dietam imposuit Dominus Ezechieli prophetæ, dicens: Sume tibi frumentum, & hordecum, & fabam, & lentem, & milium, & vitiam, &c.

Dan. 3. Proposuit Daniel in corde suo, ne pollueretur de mensa regis. Sequitur: pueris illis dedit Dominus scientiã, &c.

Dan. 10. De seipso loquens Daniel, ait: Posui faciem meã ad Dñm Deũ, rogãs & deprecãs in ieiuniis, sacco & cinere: Et tunc percipit specialẽ reuelationẽ de incarnatione, de passione & occisione Christi, &c.

Dan. 10. Daniel per tres hebdomadas panem desiderabilem non comedit, & caro, & vinũ non introierunt in os eius, & tunc mirabilem ostendit ei Dominus visionem. Gregorius in homilia Pentecostes dixit, quod Spiritus sanctus abstinentem impleuit puerũ & prophetam iudicem senum fecit, sicut apparet Dan. 10.

Dan. 14. Panẽ & pulmẽtũ misit Dñs p propheta Habacuc Danieli posito in lacu leonum: nõ carnes aut alia cibaria delicata.

1. Mac. 6. Eleazarus vir ætate prouectus, maluit

luit occidi crudeli morte, quã carnes porcinas contra legem manducare, vel etiam simulare se comedisse:

Contigit septẽ fratres cũ matre eorũ **2. Mac. 7.** compelli à rege, carnes porcinas contra legẽ manducare: illi verò magis elegerunt crudelissima tormenta sustinere.

De beato Ioãne Baptista dicitur, quod **Matth. 3.** eius esca erat locustæ & mel syluestre.

Multam abstinentiam in cibo & potu **Matth. 11.** dicebatur facere, quasi non manducans nec bibens, scilicet Ioannes.

Anna prophetissa filia Phanuel, inter **Luc. 22.** cetera commendatur, quod non discedebat ex templo, ieiuniis & obsecrationibus seruicens die ac nocte.

Saluator noster post baptismum, statim ductus est in desertũ, & ibi ieiunauit donec esuriret. Cõtra illos qui ieiunant cũ fœditate cõscientiæ, vel qui nolunt tempore ieiunij esuriam sustinere.

Ad cõmẽdandã sobrietatẽ, quæ est in **Luc. 5.** esu piscium, & in abstinentia à carnibus, multũ facit quod Dñs in Euãgelio pluries multiplicauit pisces, non carnes. Vnde ad præceptũ Dñi concluderunt discipuli multitudinem pisciũ copiosam.

Præterea panes & pisces bis multiplicasse legitur, nunquã carnes. De quinq; **Matth. 15.** **Luc. 9.**

panibus & de nobis piscibus. Item de eodem Ioan. 6. De septem panibus & paucis pisciculis ab ipso Domino multiplicatis habetur Matt. 15. Mar. 8.

Joan. 21. Post resurrectionem etiam septem discipulis piscantibus & non prendentibus, manifestauit se Saluator, dicens: Mitrite in dexteram nauigij rete, & inuenietis. Sequitur, quod extraxerunt rete plenum magnis piscibus, & de piscibus illis dedit Dominus discipulis suis.

Exod. 16. Populo autem Iudaico tanquam carnali, & de carne curanti dedit Deus carnes ad vescendum, licet in malum ipsius.

Matt. 26. Multum valet abstinentia ad hoc, quod

Marc. 14. homo possit vigilare facilius, & orare.

Luc. 22. Nam post coenam increpauit Dominus discipulos suos, dicens: Non potestis vna hora vigilare mecum?

Luc. 24. Saluator noster cuius actio est nostra

Joan. 21. instructio, nunquam legitur carnes comedisse, nisi de agno Pascali: de pisce vero sibi allato ad manducandum comedit.

Luc. 10. Mittens dominus discipulos ad predicandum dixit: In quacunque domum intraueritis: & edentes & bibentes, quae apud illos sunt. Hoc est, ut essent contenti cibariis quae haberent, non curiosa alia quaerent.

Act. 2. Volens Petrus rationabiliter ostendere, quod

quod discipuli Spiritu S. pleni, non essent ebrii, dicit quod adhuc non erat hora diei tertia. Dans intelligere, quod ante horam tertiam esset inconueniens manducare.

Cum esuriret Petrus in domo Simonis Coriarij cecidit super eum mentis excessus, & vidit caelum apertum, &c. In qua etiam visione, oblata sunt sibi animalia, secundum legem verita. Qui comedere renuit, quauis ut dictum est, esuriret.

Erant in ecclesia, quae erat Antiochiae prophetae & doctores, &c. Ministrantibus autem illis domino, & ieiunantibus illis, dixit illis Spiritus sanctus, Segregate mihi Paulum, &c.

Paulus & Barnabas cum constituisent in diuersis ciuitatibus, per singulas ecclesias presbyteros, & orassent cum ieiunationibus, commendauerunt eos Domino, in quem crediderunt.

De gula & ebrietate. CAP. LXXXIX.

Primum hominis peccatum, vitio gulae fuit completum. *Gene. 3.*

Noe bibens vinum inebriatus & nudatus est in tabernaculo suo. *Gene. 9.*

Loth inebriatus incestum cum propriis filiabus commisit, &c. *Gene. 19. Gene. 25.*

Esau pro lentis edulio vendidit primogenita sua. Prima tetratio filiorum Israel *Exod. 15. 16. & 17.*

fuit de potu, secunda de cibo. Et postea simili occasione multoties peccauerunt.

Exod. 31. Sedit populus manducare & bibere & cœperunt ludere.

Leuit. 10. Dixit Dominus ad Aaron, Vinum & omne quod inebriare potest, non bibes tu & filij tui quando intrabitis in tabernaculum testimonij, ne moriamini.

Num. 6. Quicūq; fecerat votū in lege, & se volebat dño cōsecrare, à vino & ab omni eo q̄ inebriare poterat, abstinere debebat.

Num. 11. Fiagravit populus desiderio carniū, sedens & flens, & ait: Quis dabit nobis ad vescendum carnes? &c.

Judic. 7. In trecentis viris, qui ad aquas lambuerunt, & moderate biberūt, liberauit Dominus Israel de manu Madian.

Judic. 9. In epulis fiunt homines audaciores & loquaciores. Inter epulas & pocula, maledicebant Abimelech.

Judic. 16. Epulantibus Philistæis & lætantibus domus cecidit super eos.

1. Reg. 1. Nolebant filij Heli carnes coctas ab offerentibus accipere: sed crudas, vt eas sibi lautius præpararent.

1. Reg. 14. Comedit Ionathas modicum mellis, cōtra inhibitionē parris, & ideo occisus à patre fuisset, nisi populus occurrisset.

2. Reg. 13. Ammon filius Dauid in cōuiuio Absalon

salon temulentus fuit occisus.

Benadad rex Syriæ temulentus, in tabernaculo suo habebat maximā multitudinē bellatorū, & tamē victus fuit, & fugatus per pueros principū prouinciarum.

Comederunt & saturati sunt, impinguati, & abundauerunt deliciis in bonitate tua magna, prouocauerunt autem te ad iracundiam. *Neh. 9.*

Præualet vinū omnibus hominibus qui bibūt illud, seducit mentē, itēque regis: & orphani faciunt mentem vanam. *3. Esdr. 3.*

Holofernes bibit vinū multū nimis, quātū nūquā biberat in vita sua. Et post pauca sequitur, Erat Iudith sola in cubiculo. Porrò Holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Quo factò Iudith habuit opportunitatē occidēdi eū. *Judith 12. & 13.*

Egressus est Aman à conuiuio reginæ letus & alacer, sed in crastino fuit tristis & confusus cum decem filiis suis patibulo crucis affixus. *Hester 7. 6. & 7.*

Nouerat Iob multa in conuiujs peccata. Idcirco postquā epulati fuerant filij eius, confurgēs dilaculo, offerrebat holocausta per singulos. *Iob 4.*

Pro tēpore illo, quo debebat destrui Ierusalē dicitur: Vocauit Dñs ad fletum, & plāctum, & ecce gaudium & læticia *Esa. 22.*

Occidere vitulos, iugulare arietes, comedere carnes, & bibere vinū. Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.

Esa. 28. Sacerdos & propheta nescierunt, præ ebrietate, absorpti sunt à vino, errauerunt in ebrietate. Omnes enim mensæ repletæ sunt vomitu sordiumque, &c.

I. Mac. 15. Ptolemæus filius Abobi, fecit conuiuium Simoni sacerdoti, & duobus filiis eius, & cū inebriati essent, occidit eos.

Matt. 4. In tentatione Domini secundū Matt.

Marc. 1. & Luc. legitur: Si filius Dei es, dic, vt lapides isti panes fiant, &c.

Luc. 4.

Matt. 14. Herodes natalis sui cœnam fecit, filia verò Herodiadis ibi saltauit, & Herodi simulque recumbentibus placuit: & hac occasione decollatus est Ioannes Baptista, ad petitionem illius saltatricis.

Luc. 16. Spiritus immūdi loca immunda diligunt. Vnde dæmoniacus ille qui habebat legionē in corpore, habitabat in monumentis, & dæmones illi rogabāt dominū Iesum, vt exeuntes immitterēt in porcos, non in boues vel agnos, quæ sunt munda animalia mundo vescētes cibo.

Luc. 8. Cōtra edaces & comestationibus vacantes, multum valet exemplum diuitis epulonis, qui conquerebatur se pati in lingua specialem cruciatum.

De Matrimonio. CAP. XC.

QUOD vxor debeat esse virō iūo so- *Gene. 2.*
cia & æqualis quo ad multa nō domina, vel ancilla, patet p hoc, q̄ Euā for-
mauit dñs de costa Adæ, nō de capite vel
de pede. Itē patet, q̄ vir est caput vxoris,
quia fuit ei quodāmodo patri principiū
essendi: & facta est mulier de viro suo,
non vir de muliere. Debet esse vir me-
gister & doctor, vnde præceptum à Deo
fuit datum Adæ, & per Adam Eux.

Quod vnus vir, vnam tantum vxor- *Eodem.*
rem habere debet, sic Dominus dicens,
ait: Erunt duo in carne vna.

Ante diluuium, solus Lameck duas *Gene. 4.*
vxores legitur habuisse.

In arca Noë tot viros, quot fœminas *Gene. 7.*
iussit Dominus reseruari, vt videlicet
esset vnica vnici.

Gene. 12.
Egyptij tempore Abrahæ plus abominari videbatur adulteriū quàm homicidiū, vnde timebat Abrahā ne eū occideret, & postmodum Sarai vxorē suam Pharaoni offerret, quasi nollet eā cognoscere, quādiu crederetur maritū habere.

Sara vxor Abrahæ, obediebat marito, & dominum eum vocabat. *Gene. 18.*

Propter Sarai vxorē Abraham flagel- *Gene. 12.*
laui Dñs Pharaonem plagis maximis. & 20.

Gene. 27. Abimelech Dominus per somnium
mirandis exterruit.

Item etiam Abraham, illius votis cō-
descendebat interdum.

Gene. 24. Consensus exigitur ad matrimoniu:
Vocem⁹ puellā, & quæramus ipsius volū-
tatē, dixerunt frater & mater Rebecæ.

Leuit. 24. Ille blasphemus qui fuit lapidatus in
deserto, fuit filius mulieris Israelitidis
de viro Ægyptio generatus. Per quod
haberi potest, quod non expedit de di-
uersis ritibus matrimonia copulare,
quia liberi inde nati, male imbuuntur.

Iudic. 14. Secretam quod Samson porentibus
suis dicere noluit: vxor eius extorsit ab
eo in damnum ipsius.

1. Reg. 7. Dixit Helcana ad Annam: Nunquid
ego melior sum tibi, quàm decem filij?

1. Reg. 25. Nabal derus & pessimus & malitio-
sus habuit vxorem Abigail, quæ erat
prudētissima, & speciosissima.

2. Reg. 11. Quāuis haberet Dauid multas vxores,
tamen adulteriū cum Bethsabe cōmisi.

3. Reg. 21. Non fuit aker talis sicut Achab, qui
venundatus est, vt faceret malū in con-
spectu Domini. Concitauit enim eum
Iezabel vxor sua, & abominabilis fa-
ctus est in tantum vt sequeretur idola.

4. Reg. 8. Iorā rex Iuda, fecit malū corā dño, &
amb

ambulauit in viis Achab, & subdit causa *1. Par. 21.*
huius: filia enim Achab erat vxor eius.

Filij transfmigrationis, qui duxerant *1. Esdr. 10.*
vxores alienigenas secundum manda-
tum Esdræ, dimiserunt eas.

Videns Nehe. Iudæos ducētes vxores *Neh. 13.*
alienigenas, obiurgauit eos, & maledi-
xit, & verberauit aliquos, & decaluauit.

Sara filia Raguelis dicebat in oratio- *Tob. 3.*
ne sua: Virum autem dñe in timore tuo,
non cum libidine mea, cōsensi suscipere.

Dixit Angelus Tobiz, In eos, qui con- *Tob. 6.*
iugium ita suscipiunt, vt Deum a se & a
sua mente excludant, & suæ libidini, ita
vacent sicut equus & mulus, habet pote-
statem dæmonium.

Honestam causam ducendi vxorem *Eodem.*
exposuit Angelus Tobiz: Accipiens vir-
ginem cum timore domini, & amore fi-
liorum magis, quàm libidine ductus.

Prima nocte, qñ introductus est To- *Tob. 8.*
bias iunior cū vxore, hortatus est virgi-
nē, dicēs ei: Sara exurge, & deprecemur
Deū hodie & cras, & secūdo cras, qā istis
tribus noctibus Deo iūgimur. Tertia au-
tem nocte trāfacta, in nostro crimus &c.

Parentes Saræ monuerūt eam, hono- *Tob. 10.*
rare soceros, diligere maritum, regere
familiam, gubernare domū, & se ipsam
irrepre

irreprehensibilem exhibere.

Iere. 44. Mulieres trāstatæ de terra Iuda in Ægyptū q̄ sacrificabāt reginæ cæli, excubabant se p̄ viros suos, qui similia faciebāt.

Dan. 13. Pro seruāda fide matrimonij Susanna exposuit se morti, & infamix: nisi ei per Danielelem iustus Dominus prouidisset.

Matt. 14. Ioannes Baptista fuit decollatus, quia

Marc. 16. Herodem de adulterio arguebat.

Matth. 9. Quærentibus Pharisæis, si liceret homini dimittere vxorem quacunque de causa, dixit Dominus: Quos Deus coniunxit, homo non separet.

Luc. 14. Item ad illos, qui ad cœnam magnam vocati fuerunt, & non iuerunt: ille qui vxorem duxit, nō rogauit se excusatum haberi, sed ait: Non possum venire. Quia status ille hominem vehementer allicit & sæpe retrahit à diuinis.

Ioan. 2. Saluator noster conuiuio nuptiarum non dedignatus est interesse.

Act. 5. Ananias vxore sua conscia Sapphira fraudem fecit de pretio agri venditi: sed ambo grauissime sunt puniti.

I. Cor. 2. Quantum ad actū conjugalem, ad paria, vel similia iudicat Apost. virum & vxorē. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter aut̄ & vir, sui corporis potestatem non habet, sed mulier.

De

De castitate. CAP. XCI.

Quandiu primi parentes in paradiso *Gene. 4.* fuerunt, virgines extiterunt, sed ipsis eic̄is dicitur: Adam cognouit Euā vxorem suam.

Cum Sichem violasset Dinam filiam *Gene. 34.* Jacob, fratres eius irati sunt valde: eo q̄ sc̄dam rem operatus esset in Israel: & violata filia Jacob, rem illicitam perpetrasset. Tandem & violatorem & patrem eius & eorum populum occiderunt.

Nota quòd hoc fuit ante legem scri- *Virginita* ptam sub lege naturæ, quantū ergo sub *tu cōmen-* lege gratiæ virginitas honorari debet: *datio.* & stuprum puniri?

Iudas qui castus non erat, detestatus *Gene. 38.* est fornicationem Thamar.

Quāuis Ioseph esset seruus emptitius *Gene. 39.* & elegantis formæ iuuenis, sine vxore, tamē sollicitatus à domina sua recusauit stuprum, & maluit offendere eam & in carcerem trudi, quàm perdere castitatē.

Post debellationem Madianitarū fa- *Num. 31.* ctam per Phinees & alios pugnatores, iussit Moyses mulieres corruptas iugulari, & virgines reseruari.

Mūdi esse debebāt, maximè à mulieri *I. Reg. 21.* bus, qui panes sacerdotales comedebāt.

Quando mulier Sunamitis hospita *4. Reg. 4.* Elisei,

Elisei,

Elisei, volebat ei loqui, mittebat ad eam Elifeus puerum suum, quasi vitans colloquia mulierum.

Tob. 3. Sara in oratione dicebat: Tu scis domine, quia nunquam concupiui virum, & mundam seruaui animam meam ab omni concupiscentia.

Judith 8. Mortuo viro suo Iudith alium nesciuit, & semper castitatem amauit. Sed nota quid faciebat, quia cum puellis suis clausa manebat, vel morabatur, & habens cilicium super lumbos suos ieiunabat omnibus diebus vite sue, praeter Sabbatum & Neomenias, & festa domus Israel.

Dan. 13. Susanna grauer pulsata fuit ab illis senibus, sed suae castitati, nec famam, nec vitam praeponebam esse putauit.

Matt. 25. Ad haec nullus de sola castitate confidat, secundum id, quod de virginibus euangelicis scribitur: Tot enim fuerunt fatuae, quot prudentes.

Luc. 1. Beata virgo ab Angelo venerabiliter saluata non est oblita voti & proposito castitatis, licet Angelus promitteret ei, quod ex ea filius altissimi nasceretur.

Matt. 22.
Luc. 20. Per hoc quod Saluator dixit, quod in illo seculo neque nubent, neque nubentur, videtur quod virgines illi vite beatae, specialiter appropinquant.

Castita

Castitatis argumentum fuit in B. Stephano, quia ipse ab apost. fuit deputatus ad ministerium vel custodiam mulierum.

De luxuria, & incontinentia.

CAP. XCII.

Peccatum carnis praecipua videtur fuisse causa, propter quam dominus diluuiio deleuerit mundum, dicitur enim: Omnis quippe caro corruerat viam suam.

Adeo infecerat pessimum luxuriae vitium Sodomam, & Gomorrham, ut clamor irerit ad dominum, & decem iusti non sunt inuenti in eis: Quinetiam Angeli, qui missi fuerant, ut probarent an clamorem opere complessent, ad stuprum violenter impetebantur. Vnde merito igne, & sulphure ciuitates illae consumptae sunt.

Nota, quot & quanta mala euenerint, pro ardenti amore Sichem filij Emor, qui violenter Dinam oppressit.

Luxuriosi quandoque luxuriam in aliis detestantur: ut patet de Iuda, qui dixit de Thamar: Producite eam, ut comburatur.

Occasione uxoris Leuitae a viris Belial in Gabaa Benjamin, incredibili libidinis furore vexante occisa sunt plusquam sexagintaquinque millia hominum.

Ibosheth filius Saul redarguit Abner qui ingressus fuerat ad concubinam patrio

Act. 6.

Gene. 6.

Gene. 18.

& 19.

Gene. 34.

Gene. 38.

Judic. 19.

& 20.

2. Re. 3. 4.

trio

tris sui. Abner autem iratus super hoc, procurauit ei auferre terram & cito post amisit vterque vitam & patriam.

2. Reg. 11. David captus amore Bethsabe vxoris Vriæ, cum illa adulterium commisit & cum prodicione homicidiū perpetravit.

3. Reg. 12. Amnon filius David Thamar sororem suam oppressit, propter quod postea occisus fuit.

2. Reg. 16. Detestabilem luxuriã commisit Absalon cum concubina patris sui, & cito postea occisus est.

3. Reg. 11. Adamauit Salomon mulieres alienas, & deprauatum est cor eius per eas, & adorauit Deos alienos.

Tob. 6. Dixit Angelus Tobie iuniori: In eos qui coniugiū ita suscipiunt, vt Deū à se & à mente sua excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus & mulus, habet potestatem dæmonium. Quid ergo est de fornicatoribus, qui nihil aliud intendunt, nisi sædam suã explere libidinem?

Judith 12. Stetit Iudith ante faciem Holofernis, concussum erat cor eius, ardens in ipsius concupiscentia.

Dan. 13. Duo senes presbyteri ita fuerunt amore Susannæ decepti, quod quãdo illa voluntatem eorum facere recusauit, mortem illius procurare conati sunt.

Tempo

Tempore Antiochi templū luxuria & comestationibus gentiū erat plenum, & scortantiū cum meretricibus, sacratisq; zdibus mulieres vltro se iungerebant, &c.

Occasione Herodiad. quã contra legē duxerat Herodes, Ioan. Baptista decollatus fuit, ad instatiã peccatricis mulieris.

Spiritus immundi loca immūda diligunt, vnde rogauerunt Dñm Iesum, vt permitteret eos intrare in porcos, non in oues, vel agnos, quæ sunt animalia mūda.

Inter illos qui vocati sunt ad magnam cœnam nec iuerunt, ille qui vxorem duxit, non petiit se extusatum haberi, sed ait: Vxorem duxi, ideo non possum venire. Per quod patere potest, quã longe sunt à cœna domini, luxuriosi homines & immundi, si ducere vxorem, ita hominem implicat & inuoluit, quod quasi nihil aliud cogitare sinit.

Exemplum filij prodigi, qui dissipauit substantiã suam, viuendo luxuriose patet, & id peccatum depauperat. Vnde dicitur: cœpit egere. Item vilificat naturã. Sequitur, quod ipse pascebat porcos &c.

Item non extinguit ardorem libidinis, sed accendit, dicitur enim ibi: Cupiebat implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant &c.

Cc

- De incanto aspectu.* CAP. XCIII.
- Gene. 3.** **P**rima mulier viso ligni vetiti fructu pulchro, tulit de illo, & comedit.
- Gene. 6.** Pulchritudo visa mulieru, fuit occasio multorum malorum. Videntes filij Dei filias hominum quod essent pulchre &c.
- Gene. 9.** Ex eo q Cham filius Noë vidit verenda patris, & ipsum nudatū esse, fratribus nuntiavit, maledictionē patris incurrit.
- Gene. 12.** Abrahā dixit vxori suæ Sarai: Noui q pulchra sis mulier, & cum viderint te Ægyptij interficiant me, & te reseruabunt.
- Gene. 34.** Volens videre regionis mulieres Di- na ipsa visa corrupta fuit.
- Gene. 38.** Iudas vidit Thamar in biuio, & cum ea peccauit.
- Gene. 39.** Domina cui seruiebat Ioseph, oculos in eum iniecit.
- Exod. 19.** Dixit dominus ad Moysen: Contestare populū, ne forte velint transcendere terminos ad videndum dominum &c.
- 1. Reg. 11.** Vidit Dauid de solario suo mulierem lauante se ex aduerso, & tulit eam, & post virum illius dolose fecit occidi.
- Judith 10. & 16.** Cum intrasset Iudith ante faciem Hofernis, statim captus est ille in oculis suis. Vnde dicitur eiusdem cap. 16. Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captiuam fecit animam eius.

Videbant

Videbant duo senes Susannam quoti- *Dan. 13.*
die ingredientem & deambulante, &
exarserunt in concupiscentiam eius.

Quia filia Herodiadis saltando pla- *Matt. 14.*
cuit Herodi, ipse ei stultē promisit, quod *Marc. 6.*
crudeliter impleuit.

De silentio & loquacitate. CAP. XCIII.

Preceptum dedit dominus Adæ non *Gene. 2.*
Euē, vt mulier haberet minorem oc-
casionem loquendi, sed potius interro-
gandi à viro & discendi.

Eua prius legitur cum serpente, quàm *Gene. 3.*
cum viro habuisse colloquium, quod si-
bi & posteris damnosum fuit. Ibidem no-
ta quàm male repetit mandatum domi-
ni homini datum.

Cham filius Noë, cum vidisset verenda *Gene. 9.*
patris, nuntiavit fratribus suis, & inde
maledictionem incurrit.

Postquàm loquutus est dominus ad *Exo. 3. 4.*
Moysen, impeditioris & tardioris lin-
guæ fuit: Ex quo innuit, quod spirituales
viri qui sæpe cum Deo loquuntur, tardi
esse debent ad loquendum.

Filij Israel fugientes de Ægypto, vi- *Exod. 14.*
derunt exercitum Pharaonis, & timue-
runt valde, quibus ait Moyses: Dominus
pugnabit pro nobis, & vos tacebitis.

Axa filia Caleb sedens in asino, & su- *Iosue 15.*

spirans, cum suasa esset à viro suo mouit patrem, ad quærendum quid haberet, & post impetrauit à patre irriguum superius & inferius.

Iudic. 14. Samson secretū, quod parentibus dicere noluit, vxori exposuit: quæ statim illud in damnum mariti publicauit.

Iudic. 16. Idem indicauit Dalidæ, quomodo posset amittere fortitudinem suam, illaq; sine mora hostibus reuelauit.

1. Reg. 1. Anna mater Samuelis, veniens ad tabernaculum domini loquebatur in corde suo, tantumq; labia sua mouebantur, & vox penitus non audiebatur.

1. Reg. 3. Samuel dormiens in tabernaculo ostensam sibi visionem non indicauit Heli, donec interrogatus & adiuratus fuit ab illo.

1. Reg. 10. Cum filij Belial dicerent de Saule nouo rege: Num saluare nos poterit iste? ille dissimulabat se audire. Ex quo intelligitur, quod cautè tacebat.

1. Reg. 25. Cum Dauid contra Nabal turbatus, postmodū per Abigail prudenter loquuti placatus fuisset: illa non indicauit ipsi Nabal viro suo pusillum, vel grande vsque mane, cum vinum quod biberat digessisset.

Tob. 2. 3. Tobias auditis verbis iniuriosis ab vxore non legitur ei respondisse, sed ingemuit, & cœpit plorare cum lachrymis.

Cum

Cum ancilla Saræ dominæ dixisset grauis improperij & maledictionis verbū, Sara tacens cessit liti, & pergens in cubiculum domus suæ deuotè cœpit orare.

Diu tacuit Hester, non indicans populo suū & patriā sicut ei præceperat Mardocheus, ne se à rege haberetur exosa.

Beato Iob à Deo percusso, vxor eius stultè locuta est.

Iob magis videtur seipsum reprehendere de actu loquendi quā de alio quocunq;: vnde dicit. Qui leuiter loquutus sum, respondere non posui: vnū loquutus sum, quod vtinā non dixissem. Et cap. 42. Ideo insipienter locutus sum, & quæ ultra modum excederēt scientiam meam, &c.

Cum proposuissent Rasin rex Syriæ, & Phacæ rex Israel plari contra Iudā, dixit dñs Esaiæ propheta: Egredere in occursum Achaz, & dices ad eum: Vide ut fileas. noli timere, & cor tuum ne, &c.

Idem in alio loco dicit: In silentio spe erit fortitudo vestra.

Mandauit Ezechias rex Iuda, ne populus aliquid responderet Rasfati. Et si luerunt, & non responderunt ei verbum.

Ieremias in vtero sanctificatus, & à domino propheta datus, excusabat se dicens: Ah, ah, Domine Deus, ecce ne-

scio loqui, quia puer ego sum.

Dan. 13. Adducta Susanna ne iniqui presbyteri ferrent contra eam falsum testimonium, flens suspexit ad cælum, & clamavit ad dominum, sed accusatoribus discrete non legitur respondisse.

2. Ma. 12. Iudæi agriculturæ operam dabant, sed Nicanor & quidam alij non sinebant eos in silentio agere & quiete.

Luc. 1. 2. Beata Maria virgo legitur in Euangelio tantummodo loquuta fuisse angelo. Itæ cum filio suo. Quid fecisti nobis sic? Et apud Ioannem, Vinum non habent.

Ioan. 2. Et quando ministros nuptiarum instruxerat, Quæcumq; dixerit vobis, &c.

Luc. 1. Licet autem Elisabet magnificè eam commendass: nihil tamen ei respondit, sed ad laudandum dominum se convertit.

Luc. 7. Maria peccatrix veniens ad pedes dñi in domo Simonis nihil dixisse refertur, sed lachrymis cœpit rigare pedes eius.

Luc. 10. Similiter sorori, de ipsa conquerenti

Mat. 26. nihil respondit: Rursus etiam discipulis

Marc. 14. indignè ferentibus effusionem unguen-

Ioan. 10. ti, & in eam frementibus nihil dixit.

Quoniam autem tacuit, dominus pro ea respondit & eam ubique defendit.

Ioan. 8. Mulier in adulterio deprehensa coram dño accusata, nõ legitur aliqd loquuta fuisse.

fuisse. dñs autè pro ea verbū assumpsit, & eam deniq; misericorditer absoluit.

Loquutus in synagoga Paulus, surrexit, & manu silentium indixit. Sciebat enim nõ esse effundendum sermonem, vbi non est auditus: quod sæpius in scriptura probatur.

De affectu carnali. CAP. XCV.

Moyles distribuit Leuitis 12. boues & sex plaustra, quos obtrulerant principes filiorum Israel, sed nullū dedit filiis Caath, licet esset ei magis propinquus. Nõ legitur Moyles alicui de filiis suis magnum dedisse officium, licet ipse à populo in tanta reuerentia haberetur.

Moriturus Moyles, sollicitè rogauit dominum, vt populo de duce idoneo prouideret. Nullum tamen de generatione sua nominare voluit.

Distribuens Iosue terram filiis Israel, adeo paruum portionem dedit illis, qui erant de tribu sua, vt de hoc specialem querelam fecerint. Sed nota responsionem quam fecit eis.

Audiens Heli mortem filiorum suorum in prælio, nõ visus est multū curare, sed cum nuntius ille dixisset arcam Dei esse captam, cecidit de sella, & mortuus est.

Quia David nimis fiebat occisum filiū 1. Reg. 19.

suum Absalō, imposuit ei Ioab, q̄ nō ita doluisset, si totum amisisset exercitum.

2. *Mac.* 7. Supramodum mater mirabilis & bonorum memoria digna, quæ pereuntes septem filios sub vnius Diei tempore conspiciens, bono animo ferebat.

3. *Mac.* 15. Euntibus ad prælium Iudæis, contra Nicanorem pro vxoribus & filiis, itēque fratribus & cognatis minor sollicitudo, maximus autē, & primus pro sanctitate timor erat templi.

Matt. 12. Loquēs Iesus ad turbas, dixit quidam:

Luc. 8. Ecce mater tua, & fratres tui foris stant querentes te, qui respōdit: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? quicumque fecerit voluntatem patris mei, &c.

Mat. 16. Saluator noster approbans Petri professionem, quā fecit de ipso, cū dixit: Tu es Christus filius Dei viui. consequenter subiunxit, Caro & sanguis non reuelauit tibi. Per hoc innuens q̄ caro prauas reuelationes facere consuevit.

Mat. 18. Petri materteræ Christi secundū carnē vt duo filij sui sederēt iuxta eū in regno suo, respōdit ipse dñs ira durē, ac si fuisset aliena q̄no: & ita bonū forū de regno suo paratus est facere ibi, sicut illis.

Ioan. 21. Quamuis B. Ioannes & duo Iocabi essent maximæ sanctitatis, nulli tamē eorum

rum cōmisit generalem ecclesiæ curā: sed Petrum, qui nō sibi carnē attinebat, cōstituit caput, principem & pastorem.

Apost. Paulus commendās suum Euāgelium dicit: Complacuit ei, qui me segregauit ex utero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, &c. continuo non contuli nec acquieui carni & sanguini. *Gal.* 2.

De ira hominis per Zelum. CAP. XCVI.
Cū loqueretur Moyse Pharaoni, & ille nollet audire, exiuit à Pharaone iratus nimis. *Exo.* 11.

Præcepit Moyse filiis Israel, vt nulus de manna relinqueret vsque mane. Quinon audierunt eum, sed dimiserūt quidam ex eis vsque mane, & scatere cœpit vermibus & computruit: & iratus est Moyse contra eos. *Exod.* 16.

Reuertens Moyse, cū appropinquasset ad castra vidit vitulum & choros, iratus proiecit de manibus tabulas, & confregit eas ad radices montis. *Exo.* 32.

Cū quæreret Moyse hircum, qui oblatu fuerat pro peccato, exustum reperit: iratusque contra Eleazar & Ithamar ait: Cur non comedistis? &c. *Leui.* 10.

Vidēs Moyse rebellionem Chore & complicum suorum, iratus valde ait ad Dominum: Ne respicias sacrificia eorū. *Num.* 16.

1. Reg. 10. Considerans Ionathas filius Saul, nequitiam patris sui, contra Davit, surrexit à mensa in ira furoris sui, & non comedit panem illa die.

2. Re. 12. Audita Davit parabola Nathan prophete iratus indignatione aduersus hominem dixit: Viuit Dominus, quia filius est mortis, qui fecit hoc.

4. Reg. 13. Elifeus iratus fuit contra Ioas regem Israel eò quòd non percussisset terram sagitta quinquies aut sexies, vt totam destruxisset Syriam.

Neh. 5. Audiens Nehemias clamorem populi propter vsuras quas exigebant optimates iratus est nimis.

Hester. 7. Audita querimonia, quã dixit Hester de Amã, qui omnes Iudæos procurabat occidi, rex Assuerus surrexit iratus de loco communi.

Circumspiciens Iesus cum ira Iudæos qui obseruabant eum contristatus est super cæcitate cordis eorum.

De ira hominis per vitium. C A P. XCVII.

Gen. 4. **R**esperit Dominus ad Abel, & ad munera eius, iratusq; est Cain vehementer & concidit vultus eius.

Num. 24. Iratus Balaac contra Balaã complofis manibus ait: Ad maledicẽdum inimicis meis vocauit, qb' ecõtra benedixisti.

Audiens

Audiens Saul post victoriam commendari Dauid, iratus est nimis, & displicuit in oculis eius sermo, &c. **1. Reg. 18.**

Cum excusasset Ionathas Dauid apud patrem suum Saul, iratus aduersus Ionathan dixit: Fili mulieris vltro virem rapientis, Nunquid ignoro, quia filiũ Isai diligis in confusionem tuam? &c. **1. Reg. 20.**

Venit Achab rex Israel in domum suam indignatus & frendens super verbum quod loquutus fuerat ad eum Naboth Israelites. **3. Reg. 21.**

Post facile & salubre consilium Elisei, iratus Naaman recedebat, dicens: Putabam quòd egrederetur ad me, & inuocaret nomen Dei sui, &c. **4. Reg. 5.**

Hanani propheta venit ad Asa, increpauit eum: quia confusus erat Benadad regi Syriæ: iratusque Asa aduersus videntem, iussit eum mitti in neruum. **2. Par. 16.**

Separauit Amasias exercitum qui venerat ad eum ex Ephraim, pro eo, scilicet, quòd secum venirent ad bellum. At illi vehementer irati contra Iudam, reuersi, sunt in regionem suam. **2. Par. 15.**

Sacerdotes arguebant Oziam regem Iuda, volentem adolere incensum, iratusque Ozias & tenens thuribulum minabatur illis. **2. Par. 26.**

Cum

- Nehc. 4.* Cùm audisset Sanaballat, quòd ædificaretur murus Ierusalem, iratus est valde, & motus nimis subsannabat Iudeos.
- Tob. 1.* Cùm reuersus esset Sennacherib, fugiens à Iudæa plagam, quam cõtra eum fecerat Deus, propter blasphemiam suam, iratus multos occidit Iudæos.
- Tob. 2.* Tobia dicente de hædo balante: Videte ne furtiuus sit, &c. Vxor eius irata respondit, Manifestè vana facta est spes tua.
- Iudic. 5.* Nũtium est Holoferni, quòd filij Israel præpararent se ad resistendũ ei, furore nimis exarsit in iracũdiam magnam.
- Eodem.* Cùm dixisset Achior magnã esse potestã Dei Israel, irati sunt magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum.
- Hester. 3.* Cùm audisset Aman & experimento probasset, quòd Mardocheus non sibi flecteret genua, nec se adoraret iratus est valde, &c.
- Iob. 32.* Iratus indignatusque est Eliu Buxiteo aduersus Iob, eo quòd iustum se esse diceret coram Domino.
- Iere. 37.* Principes Iuda putãtes quod Ieremias fugeret ad Chaldæos, irati sunt contra eum & cæsum miserunt in carcerem.
- Dan. 2.* Nabuchodonosor rex Chaldæorum, in ira magna sua præcepit, vt perirerent omnes sapiẽtes Babylonis, pro eo (scilicet) quòd

- quod somniũ suũ ei non poterant indicare. Idẽ etiã postea in furore & ira præcepit, *Dan. 3.* vt tres viri adducerentur in cõspectu ei, &c.
- Arguit dominus Ionam quia irascebatur super hederam. *Ion. 4.*
- Audiens Antiochus prælia Iudæ & viciniam quam obtinuerat, iratus est animo: & congregauit exercitum. *1. Mac. 3.*
- Factum est, vt audirent gentes quòd ædificatum est altare in sanctuarium, sicut prius, iratæ sunt valde, &c. *1. Mac. 5.*
- Tortores Eleazari audientes verba constantiæ ipsius, in iram versũ sunt, qui paulò antè fuerant mitiores. *2. Mac. 6.*
- Post septimi fratris verba, rex Antiochus accessus ira in illũ super omnes desæuit. *2. Mac. 7.*
- Videns Antiochus, quod nõ poterat spoliare Pentapolim ciuitatẽ, elatus in irã, arbitrabatur se iniuriam illorũ, qui fugauerant, posse in Iudæos retorquere. *2. Mac. 9.*
- Herodes videns quòd illusus esset à Magis, iratus est valde, & mittens occidit omnes pueros, &c. *Matt. 2.*
- Cùm audissent ciues Nazareth Domini dicentem: Nemo propheta acceptus est in patria sua, &c. Sequitur, Repleti sunt omnes in synagoga ira. *Luc. 4.*
- Demetrius quidam argentiarius, faciẽs ædes argenteas Dianæ, conuocatis opificibus *Act. 19.*

ficibus illius artis, dixit: Quia Paulus auerteat insaltam turbam, dicēs: Quoniam nō sunt dij, qui manibus fiunt, &c. His auditis, repleti sunt ira.

De humilitate. CAP. XC VIII.

Gene. 16. **D**ixit Angelus ad Agar: Reuerte ad dominam tuam, & humiliare sub manu ipsius.

Gene. 18. Humiliter loquebatur Abraham domino dicens: Loquar ad Dominū meū, cum sim puluis & cinis.

Gen. 33. Multum humiliavit se Jacob coram Esau & sic compefcuit iram eius.

Exod. 3. Quinquies excusauit se Moyses, antequam veller accipere ducatum populi, quem tamen dominus imponebat ei, nec acquieuit, donec Dominum intellexisset iratum. Vnde textus, Iratus est dominus in Moysen, &c.

Exod. 18. Moyses vtile consiliū pagani hominis nō despexit, sed ei humiliter acquieuit.

Num. 10. Moyses videbat se habere ducatum Domini specialem, & tamen non dedignabatur rogare Obab filiū Raguclis, vt secum veniret, & ductor populi esset.

Iudith 5. Gedeon Angelo dicente sibi: Vade, in hac fortitudine tua liberabis Isr. respondit: Ecce familia mea firma est in Manasse, & ego minimus in domo patris mei.

Viri Ephraim iurgātes fortiter & tumidi contra Gedeonē, sedati fuerūt per eius mansuetā, & humilem responsionē.

Dixerunt omnes filij Israel ad Gedeonem: Dominare nostri tu, & filius tuus quibus ille ait: Non dominabor vestri, nec dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur vobis dominus.

Humilitatem protendebat Saul in opere & sermone, antequam vnctus esset in regem, quādo quærebatur a sinas patris, & excusabat se apud Samuelem. Et postea dictum est ei cap. 15. eiusdem: Nonne cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribus Israel factus es? &c.

Dauid, licet per Samuelem esset vnctus in regem, tamen de mandato patris portabat victualia fratribus, quibus prelectus fuerat.

Dauid humiliavit se corā Saule, quam do debebat fieri gener regis.

Et coram Deo, quā saltauit ante arcam. Ait enim, Ludā, & vilior sū plusquā factus sum, etiam humilis ero in oculis meis.

Et quā venit Nathan ad eum, nuntians ei voluntatē dñi, de perpetuitate regni.

Item & coram seruo, audiens quōd malediceret ei Semei.

Et in multis aliis locis, vt quādo Deus

eū propter peccata corripuit & puniuit.
 2. Reg. 19 Humilitē respondit Miphiboseth,
 iniquē accusatus à seruo suo, & exherē-
 datus iniuste.

3. Reg. 21. Achab rex sceleratissimus Isr. audiens
 pœnā sibi pro criminibus infligēdā, hu-
 miliatus est corā dño, propter hoc do-
 minus illā pœnā aliquāliter minorauit.

4. Reg. 1. Princeps ille, qui humiliter loquutus
 est ad Eliam, non fuit tactus ab igne si-
 cut alij duo quinquagenarij, qui vene-
 rant ante illum.

4. Reg. 2. Veniens ad Iordanem Elifeus, primò
 percussit aquas nihil dicens, & non sunt
 diuisæ aquæ. Deinde inuocauit nomen
 magistrj sui, & diuisæ sunt aquæ.

2. Par. 11. Semeias propheta, dixit ad Roboam
 & principes eius: Hæc dicit dominus,
 Vos reliquistis me, & ego relinquam
 vos. Qui consternati dixerūt: Iustus est
 dominus. Cūque vidisset Dominus, q̄
 humiliati essent, factus est sermo Domi-
 ni ad Semeiam dicens: Quia humiliati
 sunt, non disperdam eos.

2. Par. 32. Humiliatus est Ezechias, postquam
 eleuatum fuerat cor eius in aduentu
 nuntiorum Babylonis, & idcirco non

Judith 4. venit ira Domini in diebus illis.
 8. Audientes filij Israhel terribilem po-
 tentiam

tentiam Holofernīs, clamauerūt ad do-
 minum cum instantia magna, & humi-
 liauerunt animas suas.

Hester regina cōfugit ad Dominum, *Hester 14*
 & corpus suum humiliavit ieiunijs, o-
 rānsque inter cætera dixit: Tu scis Dñe,
 quòd abominor signum superbix, &c.

Cū diceret Dñs Ieremiā esse prophē *Ierem. 1.*
 tā, ille humiliter se excusauit, & ait: Ah,
 ah, domine Deus, ecce nescio loqui, &c. *Dan. 4.*

Nabuchodonosor ambulans in aula
 Babylonis, arrogāter loquutus est, dein
 de eiecus ab hominibus, & in bestiam
 mutatus, recuperauit sensum, & reco-
 gnouit, quòd omnes habitatores terræ
 apud Deum in nihilum redacti sunt.

Cū percussus esset Antiochus adeò in- *2. Mac. 8.*
 sanabili plaga, ita vt nec ipse scelerē suū
 ferre posset, ait: Iustum est subditū esse
 Deo, & mortalem nō paria Deo sentire.

Ioseph humiliter se reputās non esse *Matth. 1.*
 dignum confortio beatæ Mariæ, quam
 concepisse videbat, non humano opere,
 sed diuinò munere hoc factum esse cre-
 debat, voluit occultè dimittere eam.

In diebus illis, Magis apparet mira *Matth. 2.*
 fuisse humilitas, quādo inuenerunt pue-
 rum cum Maria matre eius, & prociden-
 tes adorauerunt eum.

- Matth.* 3. Dū tāte esset reputationis Ioan. Bapt.
Luc. 3. vt populus crederet ipsum esse Christū,
Ioan. 1. dixit: Veniet fortior me post me, cuius
 nō sum dignus soluere calciamenti, &c.
Matth. 3. Non erubuit Christus, Dei virtus &
 & 4. sapientia ab eodē thēmate prædicationem
 suam incipere, à quo suam inceperat
 Ioan. Bapt. Pœnitentiam agite, &c.
Luc. 1. Beata virgo Maria ab angelo tā vene-
 rabiliter salutata, & mater filij altissimi
 appellata, nō superbiit inde, nec se voca-
 uit matrē Dei, aut dominā sed ancillam.
Luc. 1. Item non misit pro Elizabeth cogna-
 ta sua, sed humiliter iuit ad illam.
Eodem. Cū Elizabeth Spiritu sancto reple-
 ta cognouisset, quod factum fuerat, tūc
 diuinam commendauit misericordiam
 & potentiam Maria, dicens: Magnificat
 anima mea Dominū. Quia respexit hu-
 militatem ancillæ suæ, &c.
Matth. 3. Humiliter & fideliter respōdit Cen-
 turio dicēs Domino, volēti ire ad san-
 dum puerum suū, &c. Domine non sum
 dignus vt intres sub tectum meum.
Luc. 5. Vidēs Petrus ad præceptū Dominis
 conclusisse multitudinē piscium copio-
 sam, procidit ad genua eius, dicens: Eri
Matth. 3. à me, quia homo peccator sum domine.
 9. & 17. Saluator noster publicare miracula

sua prohibebat, vt fugere doceret iactā-
 tiz & vanitatis vitium & daret verę hu-
 militatis exēplum. Sicut patet in lepro-
 so mundato. Et in duobus cæcis ab eo
 illuminatis. Itē in surdo & muto sanato.
Matt. 9. Et in sua transfiguratione dixit:
 Nemini dixeritis visionem. *Matt.* 17.

Cū dixisset Dominus mulieri Cha-
 naneæ, Non est bonum sumere panem
 filiorum, & mittere canibus, illa mulier
 dixit: Etiam Domine, nam & catelli, &c.

Quæretibus discipulis, quis esset ma-
 ior in regno cælorū, respōdit Dominus:
 Quicūque humiliauerit se, sicut paru-
 lus iste, hic maior est in regno cælorum.

Exēplum vel parabolā humilis vrbani
 tatis induxit dñs: Cū inuitatus fueris
 ad nuptias, non discūbas in primo loco.

Ad fugiendam iactantiam, & humili-
 tatem sectandam, multum valet exem-
 plum, quod inducit Dominus de super-
 bo Pharisæo, & humili Publicano.

Humilitas Ioan. Baptiste apparet mul-
 tipliciter: quia videlicet de se humiliter
 sentiebat existimante populo quod for-
 tē ipse esset Christus. *Ioan.* 1. Non sum
 ego Christus. Item humiliter loqueba-
 tur. Ego vox clamantis in deserto Ne-
 gauit se esse Christum aut prophetam.

Tum etiam humiliter induebatur pilis camelorum. Humilem habitationē eligebat, Luc. . . Erat in deserto, &c.

Matth. 3. Et humiliter recusabat baptizare Dominum dicens: Ego debeo baptizari a te, & tu venis ad me?

Luc. 7. 10. Humiliter Maria Magd. & frequēter legitur, secus pedes Dñi se posuisse, &c.

Ioan. 11. Quærenti Domino, an Petrus diligenter eum plus aliis discipulis, respondit humiliter, dicens: Tu scis Domine quia amo te plus aliis, &c.

Ioan. 12. Præcipua humilitatis exēpla accipere possumus & debemus in Salvatore nostro: cuius conuersationem in terris cōsiderare possumus, quia ipse concipi voluit in patria despecta, videlicet in Galilæa. De qua loquitur: Scrutare & vide, quia propheta à Galilæa non surrexit. Vnde admirando dixit Nathanael, a Nazareth potest esse aliquid boni?

Ioan. 7. Ierū de humili matre natus fuit, quæ dixit: Respexit humilitatē ancillæ, &c. In domuncula parua & loco humillimo. Reclinauit eum in præsepio, &c.

Luc. 1. 2. Ierū quasi per annos 30. latuit in muni-

Eodem. do, ita quod nihil legitur de eo, nisi cū esset annorum 12. remāsit in Ierusalem, & inuentus est in templo audiens & interro-

Luc. 2. Itē quasi per annos 30. latuit in mun-

Eodem. do, ita quod nihil legitur de eo, nisi cū esset annorum 12. remāsit in Ierusalem, & inuentus est in templo audiens & interro-

gant

gans & determinās, cōtra præsumptuos, qui nimis festinē ad opus docendi prorūpunt. Sequitur ibi, Descendit cum Maria & Ioseph, & erat subditus illis.

Luc. 2.

Exinde circa annum 30. ad Ioannem Baptistam venit, vt baptizaretur ab eo, non pro eo misit, contra multos, qui ad minores se pergere dedignantur.

Marc. 3.

Itē humiles discip. elegit, & cū eis humiliter conuersatus est. Et eos præcipuē de humilitate docuit: Discite a me, quia mitis sum & humilis corde: vnde & filium hominis se dicebat sapius, quàm filium Dei, licet vtrunque esset verum

Matth. 4.

& 11.

secundum duas naturas in ipso: tamen ab inferiore frequentius se nominabat.

Humiliter versatus est cum hominibus. Interesse voluit pauperib' nuptiis, vbi vinū defecit. Non autem interfuit splendidis & diuitibus nuptiis, in quibus fiunt frequenter enormes excessus.

Matth. 8.

12. 10. &

26.

Ioan. 2.

Cū cognouisset quæ vēruri erāt, vt raperēt eū, & facerēt eū regē, fugit in montē.

Ioan. 6.

Didrachma, quasi seruus aut alienus exsoluit. Idem non habebat vbi caput suum reclinaret. Luc. 9.

Matth. 17.

Luc. 9.

Et circumiens ciuitates & castella pedes ibat, ita quod quando fatigatus ex itinere, sedebat super fontem: & a

Ioan. 4.

Matt. 21. muliere Samaritana bibere postulabat. *Qu*ando verò venit Ieruf. nobili vectura vt noluit, nō equū, sed aſellū habuit.

Ioan. 13. Tranſiturus ex hoc mūdō ad patrem, relinquere voluit ſpeciale humilitatis exēplum, vt pedes diſcipulorū lauit, & linteo quo præcinctus erat exteſit.

Philip 2. Præcipuè autem in paſſione nimis ſe ipſum humiliavit, factus obediēs vſque ad mortem, non quæcunque, ſed crucis. *Qu*æ erat genus mortis turpiſſimum, vt in Euangeliis omnibus patet.

De quo notari poteſt, quòd ſuperbi & mundi amatores circa ſeptem verſari ſolent & appetere, vel in adeptis ſpecialiter gloriari, quibus conſtat in cruce Dominum caruiſſe, & contraria habuiſſe. Hæc autem dici poſſunt: Terrena affluentia, mundana ſapientia, carnalis lætitia, popularis fama, turba famulorum, deiectio inimicorum, numeroſitas amicorum. Chriſtus Ieſus autem dominus noſter in cruce fui pauperrimus, quia veſtimētis nudatus. *Io*ā. 9. Fuit ſtultus & inſipiens reputatus. Nam verbum crucis pereuntibus ſtultitia eſt. *1. Cor. 1.*

Matt. 27. Itē diſſamatus fuit & ſeductor populī appellatus. Vnde dixerunt de eo principes ſacerdotum. Recordati ſumus, quia ſeductor

ſeductor ille, &c. In cruce inſuper quodāmodo fuit victus, quia occiſus inclinato capite tradidit ſpiritum. Ibi etiā amicū nullum habuit. Torcular calcaui *Eſa. 63.* ſolus, & de gētibus non eſt vir mecum. Elongasti à me amicum & proximum. *Pſal. 37.* Item famulis & ſeruatoribus in cruce caruit, vnde dicitur: Diſcipuli relicto eo *Matt. 27.* omnes fugerunt. *Pſal.* Factus ſum ſicut homo ſine adiutorio, &c.

Post miraculū de claudio per Petrū ſanato humiliter loquutus eſt Petrus, non aſcribēs factū ſibi, ſed diuinæ virtuti, & p̄ inuocationē nominis Ieſu Chriſti, &c. *Act. 3.*

Cū introiſſet Cęſaream Petrus, obniam venit ei Cornelius, & procidens, Surge, & ego ipſe homo ſum, ait Petrus, eleuans Cornelium. *Act. 10.*

Audiētes Paulus & Barnabas, q̄ homines de ciuitate Lyſtris dicebant eos eſſe deos, & eis ſacrificare volebant: conciſis tunicis, exilierunt in turbas clamantes, & dixerunt eis: Viri, quid hoc facitis? & nos mortales ſumus, &c. Tandem vix ſedauerunt turbas, ne ſibi immolarent. *Act. 14.*

Paulus manibus operabatur, vt haberet neceſſaria ſibi & ſociis, propter q̄ etiā morabatur cū Aquila & Prifilla, q̄ erant artis ſcenofactoriæ ſicut & ipſe. *Act. 18.*

- Act. 10.* Alibi dicit: Ad ea quæ mihi opus erant & his qui mecum sunt, ministraverunt, &c.
- 2. Cor. 1.* Humiliter de se sentiebat Paulus qui fratrum orationibus confidebat. Adiuuantibus vobis in oratione pro nobis, ait.
- Rom. 15.* Orationes aliorum sollicitè postulavit, unde ait: Obsecro vos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem spiritus Sancti. ut adiuuetis me in orationibus.
- 1. ad Cor. 4.* & *Thess. 4.* Verbis etiam suis veram humilitatem interius indicabat. Ego sum minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus, &c.
- 1. Tim. 1.* Et Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego &c.
- Rom. 1.* Item ad humilitatem alios sollicitè inducebat: ait enim: Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Et ad *Philip. 2.* In humilitate superiores sibi inuicem arbitrantur, &c.

De superbia. CAP. XCIX.

- Gene. 3.* **E**Va propter appetitum excellentiæ cum audisset à serpente, Eritis sicut dii: de ligno vetito comedit.
- Gene. 11.* Superbia volentium ædificare turrim usque ad cælum, damnata fuit per confusionem linguarum.
- Gene. 16.* Agar ancilla Sarai concepisse se videns, dominam suam despexit.

Nimis

- Nimis superbe respondit Pharaon, *Exod. 5.* quando dixit: Nescio dominum, & Israel non dimittam, sed in mari submersus est.
- Rebellio Chore & aliorum facta contra Moysen, ex superbia processit. Nam dixit illis Moyses: Multum erigimini filij Leui. Quibus male cessit.
- Percussus Abimelech à muliere, vocatus *Iudic. 9.* cauit armigerum suum, & ait ei: Percute me, ne dicatur, quia à femina interfectus sum. Et male periit.
- Saul periit à Samuele, ut eum coram senioribus populi honoraret. *1. Reg. 15.*
- Grauer fuit punitum elationis peccatum, quando David fecit numerari populum sibi subiectum. *2. Re. 24.*
- Libido, quam habuit Ieroboam dominandi, timens ne populus reuerteretur ad domum David, fecit eum excogitare vitulos aureos, quos fecit à populo adorari, & maluit eos recedere à Deo suo, quam à dominio suo. *3. Reg. 12.*
- Superbe nimis nunciari fecit Ezechia rex Assyriorum dicens: neque Deus, neque homo posset eum liberare de manu sua. *4. Reg. 19.*
- Post victoriam obtentam de Arphaxat rege Medorum, exaltatum est regnum regis Nabuchodonosor Assyriorum, & cor eius eleuatum est. *Iudith 1.*

D d 5

Iudith 1. Præcepit Nabuchodonosor Holoferni, ut omnes deos terræ exterminaret, ut ipse solus Deus diceretur ab his regionibus quæ potuissent Holofernis potestati subiugari, sed male cessit.

Hester 3. Vidēs superbus Aman, quod Mardochæus ipsum adorare volebat, suavit regi, ut totus Iudæorū populus deleteretur.

Eodem. Aman superbissimus volebat coram se genuflecti, & ab hominibus adorari. Sed notabile est, quod illa superbia tot mala in seipsa causavit, ut iratus & indignans existeret, & omnia alia quæ habebat, quasi nihil reputaret.

Esa. 3. Signa superbiæ detestatur Dominus per Esaiam dicens: Pro eo quod eleuati sunt superbi filii Sion, & ambulauerunt collo extenso, &c. Decalauit Dominus verticem filiarum Sion.

Esa. 14. De Nabuchodonosor intelligitur ad litteram illud Esaiæ: In cælum ascendam dicebat, &c. similis ero Altissimo. Veruntamen ad inferna detraheris.

Esa. 16. De Moab dicitur: Audiuius superbiā Moab, superbius est valde, superbia eius & arrogātia eius, indignatio eius, plusquam fortitudo eius. Idcirco ululabit Moab.

Dan. 5. Quoniā eleuatum fuit cor Nabuchodonosor regis Babylonis, & spiritus illius oblit

obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio suo & gloria eius ablata est.

Balthasar filius Nabuchodonosor Rex Babylonis non humiliavit cor suum, sed aduersus dominatorem cæli eleuatus est: & ideo interfectus est, & Darius Medus successit in regno.

Antiochus ascendit Ierosol. in multitudine graui, & intrauit in sanctificatione cum superbia, & accepit altare aureum, &c. *1. Mac. 1.*

Seron princeps exercitus Syriæ ait: *1. Mac. 3.* Faciam mihi nomen, & glorificabor in regno, Et contristatus est.

Dixerunt illi, quos dimisit Iudas Machabeus ad custodiam terræ, dum iret ad prælium: Faciamus nomen, & eamus pugnare contra gentes, &c. Et male cessit eis.

Cum audisset Nicanor holocausta, quæ offerebantur à Iudæis pro rege, irridens spreuit & loquutus est superbe. Et cecidit primus in prælio. *1. Mac. 7.*

Antiochus æstimabat se præ superbia terram ad nauigandum, pelagus verò ad iter agendum deducturum, propter mentis elationem, sed aliter euenit. *2. Mac. 5.*

Nicanor veniens ad pugnandum contra Iudam & socios eius, ita credebat esse securus de victoria, quod vendebat Iudæos antequam in campo videret eos. *2. Mac. 8.*

Sed

Sed ei male successit.

2. Mac. 9. Fugatus turpiter Antiochus de Perse, superbe loquutus est, se venturum Ierolimam, & congeriem sepulchri Iudæorum eam facturum: sed Deus percussit eum insanabili plaga.

2. Mac. 15. Nicanor Iudæis dicentibus: Est dominus potens in cælo qui iussit agi diem septimum. Et ego, inquit, potens sum super terram, qui impero sumi arma & negotia regis impleri. sequitur: Et in summa superbia erectus; cogitauerat commune trophæum statuere de Iuda, Sed cito ruit cum armis suis.

Luc. 10. Cum dixissent discipuli: Dñe etiã demonia subiiciuntur nobis in nomine tuo, comperit eos dominus dicens: Videbam Sathanan sicut fulgur cadentem de cælo, &c. In hoc tamen nolite gaudere.

Luc. 18. Superbia Pharisei, qui se iactabat, & proximum condemnabat, damnatur.

Act. 12. Statuto die Herodes vestitus veste regali, sedit pro Tribunali, & concionabatur ad populum. Populus autem acclamabat, Dei voces, & non hominis. Confestim autem percussit eum Angelus domini, eo quod non dedisset gloriam & honorem Deo, & consumptus à vermibus expiravit.

De iactantia. CAP. C.

GAal filius Obed, dicebat lociis: *Quis* *Indic. 9.*
 Gest Abimelech, & quæ est Sichem, vt seruiamus ei? Vtinam daret aliquis populum istum sub manu mea, &c.

Samson leonem manibus inermis la- *Indic. 14.*
 ceravit, nec tamen tantam probitatem indicare voluit.

Goliath Philistæus exprobrauit exercitui Israel, vt aliquis veniret cum eo ad singulare certamen. *1. Reg. 17.*

Adonias filius Hagith eleuabatur di- *3. Reg. 1.*
 cens: Ego regnabo. Sed parũ duravit &c.

Benadad Rex Syriæ, misit nuntios regi Israel, & ait: Hoc faciant mihi dij, & hoc addant, si suffecerit puluis Samariæ pugillis omnis populi, qui sequitur me: sed pulchrè responsum est ei, Ne gloriatur accinctus, æquè vt discinctus, &c. *3. Reg. 20.*

Grandia verba & superba dixit Rasafaces ex parte regis Assyriorum dicens: Nunquid liberauerunt dij gentiũ terram suam de manu regis Assyriorum? &c. *4. Reg. 18.*

Holofernes dixit Achiori: Cum percussimus oēs, quasi hominẽ vnũ, tunc etiã ipse cum illis Assyriorũ gladio interibis. *Indic. 8.*

Aman inuitatus ad cõuiuium Hester vocauit amicos & vxorem suam, & exposuit illis magnitudinẽ diuitiarũ suarum. *Hester 5.*

rum & filiorum, & quādo apud reginam solus cum rege prādere debebat. Sed nota, quōd suspensus fuit in crastino, in eadem trabe, quam parauerat Mardocheo.

Eliu dixit multa verba iactantia. *Iob 32.* Ostendam vobis sapientiam meam.

Esa. 10. Aperuit Esa. verba regis Assyr. In fortitudine manus meæ feci, & in sapientia mea intellexi, &c. Non fuit qui moueret pennā, & aperiret os suū & ganniret &c.

Esa. 14. De Nabuchodonosor intelligitur ad literā illud Esaiz: Dicebas in corde tuo, In cælū conscendā, supra astra Dei exaltabo solium meū, & similis ero altissimo.

Iere. 48. Per Ieremiam dicitur de Moab: Sublimitatem eius & arrogantiam eius: quōd non sit iuxta eam eius virtus, &c.

Dan. 3. Nabuchodonosor Rex Babylonis dixit tribus sociis Danielis, qui noluerunt statuam eius adorare: Quis est Deus qui eripiat vos de manu mea?

Dan. 4. Deambulans in aula Nabuchodonosor, ait: Non hæc est Babylon ciuitas magna, quam ædificauit in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei? Cumq; adhuc sermo esset, vox de cælo ruit, &c.

1. Mac. 3. Audiuit Seron quōd congregauit Iudas ecclesiā fidelium, & ait: Faciam mihi

nomina,

nomen, & debellabo in eam, sed ipse contra fuit cito debellatus ab eo.

Demetrius fili⁹ Demetrii misit ad Ionathā, dicens: Descende ad nos in campū, & cōparemus illic inuicē, quia mecū est virtus bellorum. Interroga, & discite, quis sum &c. Sed paulò post male successit ei. *1. Mac. 10.*

Nicanor pugnaturus cōtra Iudā vocauit negotiatores, promittēs se daturum pro vno talento 90. mācipia Iudæorum. *2. Mac. 8.*

Multitudine ad arma concurrente fugatus est turpiter Antiochus de Persepoli ciuitate Perfidis, & superbè loquutus est, dicens se venturū Ierosoly. & congeriem sepulchri Iudæorum eam facturū. *2. Mac. 9.*

Nicanor interrogauit Iudæos si est potens in cælo qui imperauit diem Sabbatorum. Respondentibus illis, dominus potens in cælo, qui constituit diem septimum, ait: Et ego potens sum super terram, &c. Vt supra præc. ca. *2. Mac. 15.*

Petrus valde audacter dixit domino: Etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego. Sed postea longè aliter accidit. *Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22.*

Qui se iactant & dilatant, maximè si mentiuntur, diabolum specialiter imitantur, qui dixit, quum ostendisset domino omnia regna mundi: Mihi tradita sunt omnia, & cui volo do illa. *Ioan. 17. Matth. 4. Luc. 4.*

Contra

- Luc. 18.* Contra iactantia se, & arrogantes, inducit dominus exemplum illius Pharisæi, dicentis: Non sum sicut ceteri hominum, velut etiam hic Publicanus.
- Ioan. 9.* Magnæ arrogantia verba dixerunt Pharisæi cæco nato, quem dñs illuminauit, & illos rationabiliter confundebat, In peccatis natus es totus, & tu doces nos?
- Ioan. 19.* Arrogat nimis dixit saluatori Pilatus, Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te?
- Exod. 18.* **C**onsilio Iethro sacerdotis Madian Moyses vsus humiliter elegit iudices, seu prælatos minores, viros potentes & timentes dominum, in quibus erat veritas, & qui oderant auaritiam.
- Num. 17.* Præceperat dñs Moysi, vt tolleret virgas iuxta numerum tribuum filiorum Iſr. & nomen Aaron erat in tribu Levi, quas quum posuisset in tabernaculo, sequenti die tuenit virgã Aarõ germinasse.
- Num. 27.* Moyses aduertens se, iuxta voluntatem domini moriturum, orauit dñm deuotè, dicens: Provideat dñs Deus spiritum omnibus carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc. &c. Ordinavit autem dominus quòd Iosue filius Nun esset successor ipsius, & dux populi, loco eius, &c.

Volens

Volens Moyses vniſci Iſrael de Madianitis, ait: Mille viri de singulis tribubus, eliganrur ad bellum.

Post mortem Iosue consuluerunt filij Iſrael dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos, & erit dux belli? dixitq; dominus, Iudas ascendet, &c.

Videntes filij Iſrael, quòd Gedeõ strenuè pro eis pugnauerat, dixerunt omnes ad eum: Dominare nostri, &c.

Maiores natu de Galaad, perrexerunt ad Iephthe, dixeruntq; ad eum: Veni & esto princeps noster, & pugna contra filios Ammon.

Erat vir de Benjamin, nomine: Cis, & ei filius vocabulo Saul electus, & bonus, & non erat vir de Iſrael melior illo, &c. huc reuelauit dñs Samueli eligendum fore, & inungendum super populum Iſrael.

De mandato domini speciali iuit Samuel in Bethlehem, & vixit Dauid filium Iſai in regem super Iſrael & Ierusalem.

Mortuo autem Saule, venerunt viri de tribu Iuda, & vixerunt Dauid in regem.

Deinde vniuersæ tribus Iſrael venerunt ad eum, & vnctus est in regem super totum populum Iſrael. Vnde ipse dicit in Psalmis: Elegit Dauid seruum suum. Et alibi: Placuit domino, vt me eligeret re-

E c

- Eodem.* Appropinquans morti Dauid, dixit maioribus Israel, De filiis meis elegit dominus Salomonem, vt federet in throno regni domini super Israel.
- 2. Reg. II.* Terribili iudicio Dei assumptus fuit Ieroboam, vt esset rex super decem tribus Israel: & tamen occasio fuit populo recedendi à Deo.
- 4. Reg. IO.* Scripsit Iehu literas, & misit in Samaria ad optimates ciuitatis: Eligite meliorem, & eum, q̄ vobis placuerit de filiis dñi vestri, & ponite eum super solium patris sui, & pugnate pro domo domini vestri.
- 3. Mac. 9.* Congregati sunt oēs amici Iudæ, & dixerunt Ionathæ: Ex quo frater tuus defunctus est, vir similis ei non est, qui exeat contra inimicos nostros. Nunc itaq; te elegimus esse, pro eo, nobis in principē & ducem ad bellandū bellum nostrum.
- Matt. IO.* Vocauit dominus discipulos suos & *Luc. 6.* elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominauit.
- Act. I.* Post ascensionem domini, discipuli statuerunt duos, scilicet, Ioseph & Mathiam, & orantes dixerunt: Tu domine qui nosti corda omnium, ostende quem elegeris ex his duobus vnum, accipere locum ministerij huius Apostolatus.

Sermo,

Sermo, quem dixit per Apostoli, placuit omni multitudini, & elegerunt Stephanum virum plenum fide & spiritu sancto, & Philippum, &c. *Act. 6.*

Ministrantibus discipulis domino & ieiunantibus, dixit illis spiritus sanctus, Segregate mihi Paulum & Barnabam in opus ad quod assumpsi eos. *Act. 13.*

De bonis principibus & praelatis.

CAP. CII.

Bonus praelatus Moyse multoties intravit ad Pharaonē, pro causa populi vt eum liberaret de Ægyptiaca seruitute. *Exo. 6. 7.*

Populum timentem Moyse confortabat dicens: Nolite timere, dominus pugnat pro vobis, & vos tacebitis. Ore quidem verba dicebat, sed corde dominum exorabat, sicut apparet ibi. *Exod. 14.*

Clamabat pro populo ad dominum Moyse, quando murmurabat populus contra eum. *Exod. 15.*

Omnia debet retorquere ad dñm bonus praelatus. Vnde dicebat Moyse: Nos enim quid sumus? Nec est contra nos murmur vestrum, sed contra dominum. *Exod. 16.*

Cum pugnaret Isr. cōtra Amalech nõ iuit Moyse ad preliū. sed tm̄ Iosue misit famulū suū, & tamen erat ex parte ipsius iustissimū bellum: ipse verò stans in ver-

tice colliū, atq; cōueniendū dñm se cōuertit.

Exod. 24. Reversurus à populo Moyses, & irurus ad montem bonos vicarios dereliquit, videlicet Aaron & Hur.

Exod. 32. Videbarur velle dñs cōfundere & delere pop. peccatorē, & p̄mittebat Moysi magnū statum & honorē. Et tñ Moyses pro populo suo instanter orabat. Et nota quanta seueritate populum puniuit, pro quo Deum tamen instanter orabat.

Num. 7. Moyses distribuit Leuitis duodecim boues & septem plaustra, quos obtulerant principes tribuum filiorum Israel, sed nihil dederat filiis Caath, licet essent magis propinqui, quia propriis humeris, omnia portare debebant.

Num. 11. Desiderabat Moyses, quòd omnes de populo prophetarent, licet honor suus minui videretur.

Num. 14. Post reditū exploratorū dixit dñs ad Moysen: Quousque detrahet mihi populus iste? Feriā ergo pestilētia, te quoque faciā principē super gentem magnam & fortiorem quā hic est, sed noluit Moyses ad maiorem transferri praelationem.

Num. 15. Percunte populo, pro murmure & tumultu, quem faciebant contra Moysen & Aaron, dixit Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum, & hausto igne de altari,

mittite

mitte incensum. Vides citò ad populum, vt roges pro eis.

Moritur⁹ Moyses sollicitè rogauit dñm **Num. 27.** vt populo de duce idoneo prouideret. Nullū vero in speciali voluit nominare.

Seruiuitq; Israel dño cūctis diebus Io. **Iosue 24.** sue, &c. Bonus enim praelatus multū cōfert ad populū, in via domini dirigēdū.

Samuel iudicabat Israel, & ibat circumiens Bethel & Galgala & Maspha, vt homines, qui eo indigebant facilius possent ad ipsum habere accessum. **1. Reg. 7.**

Dixit Samuel ad populum, Absit à me hoc peccatum, vt cessem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectā. **1. Reg. 12.**

Videns Dauid angelum percutientem populum, obtulit se pro eo percutiendum. Vertatur, inquit, obsecro, manus tua contra me, &c. **2. Reg. 14.**

Audiuit omnis Israel iudicium quod iudicasset rex Salomon de duabus mulieribus, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo. **3. Reg. 3.**

Signum est quòd dominus diligit populum quando dat ei bonum praelatum. **2. Reg. 10. 2. Par. 9.** Vnde regina Saba dixit: Quia diligit Deus Israel, idcirco posuit te regē supra eum, vt facias iudicium atq; iustitiam.

Volēs dñs tradere regem Syria in ma- **2. Reg. 10**

nu regis Israel, mandauit ei per propheta quod ipse rex debebat incipere preliari.

4. *Re. 12.* Quandiu vixit Ioiada pontifex, Ios rex Iuda fuit bonus, quo mortuo multa mala fecit.

2. *Par. 24.* Ezechias rex Iuda, fecit serpentem aeneum confringi, eo quod esset populo idololatrando occasio.

4. *Reg. 18.* Iosaphat rex Iuda constituit iudices super pop. & eos valde fideliter & prudenter intruxit. Videte, inquit, quod facitis?

2. *Par. 30.* Perrexerunt cursores cum epistolis ex regis imperio Ezechiae & principum eius, in vniuersum Israel & Iudam predicantes: Reuertimini ad dominum, &c.

1. *Esdr. 30.* Orate Esdra & flete pro transgressione populi, collectus est ad eum coetus magnus virorum ac mulierum, & fleuit populus multo fletu ad exemplum eius.

Judic. 4. Audita Holofernus potentia Eliachim magnus sacerdos, circumiuit omnem Israhel, alloquutus eos, dicens: Scitote, quoniam exaudiuit dominus preces nostras, sicque populum in bonis exhortationibus confortabat.

Esai. 22. Bonus prelatatus debet esse, quasi bonus pater populi sibi commissi. Nam de Eliachim, quem constituit dominus loco Sobneque prepositi, dicitur apud Esaiam: Erit quasi pater habitantium in Ierusalem.

Mor

Mortuo Iuda Maria. emerferunt iniqui. *1. Mat. 9.* qui in omnibus finibus & exhortati sunt omnes, qui operabantur iniquitatem. In diebus illis facta est fames, &c.

Cum crederetur occisus Ionathas a Tryphone, quaesierunt omnes gentes, quae erant in circuitu Iudaeo. contere eos. *1. Mat. 12.* Dixerunt enim: Non habent principem & adiuantem, nunc ergo expugnemus eos, & tolamus de hominibus memoriam eorum.

Causa pacis & boni status sanctae ciuitatis pulchre dicitur fuisse prudentia & pietas Oniae summi sacerdotis & bonitas subditorum. *2. Mac. 3.*

Bene restitit Onias Heliodoro, volenti spoliare templum & deposita viduarum & pupillorum auferre. *Eodem.*

Saluator noster Dominus Iesus, ubi se bonum pastorem dicit, statim causam subiungit dicens: Bonus pastor animam suam dat pro ouibus. Et post pauca: Animam meam pro ouibus meis pono. In quo dat intelligere, quid exigatur ad hoc, quod alii quis bonus pastor vocari mereatur. *Ioan. 10.*

Quando Saluator noster post resurrectionem suam, voluit gregem ecclesiae Petro committere, primo probauit eum dicens: Simoni diligis me plus his? Et nota quod examinauit eum de dilectione, non de

cognitione. De p^{re}sentia verò, non de
Theorica: de ~~ca~~ verò, non de iure.

Ibid. Item nò solum interrogauit simplici
ter an eū diligeret, sed ter dicit: Si dili-
gis me. Addit ter, Pascue oues meas, non
tòde vel occide. Bonus eñ prælatus cõ-
missum sibi gregem debet pascere ver-
bo, & exemplo, & temporali subsidio.

Act. 1. Videns Petrus Iudæos admirantes, &
malè de discipulis sentientes, eleuauit
vocè & loquutus est eis: Viri Iudæi, &c.
Vbi gregem suum constanter defendit,
& aduersarios salubriter superauit.

Ioan. 13. Cõsiderari potest hic de Paulo Apoft.
eximie bonitatis prælato. Ad bonum
enim prælaturæ specialiter & summè per-
tinet dilectio, quã habere debet ad sub-
ditos. Sicut diligebat pastor ille opti-
mus princeps pastorum, qui posuit ani-
mam suam pro ouibus suis. Qui cum di-
lexisset suos, in finem dilexit eos.

2. Cor. 12. Paulus autè miro modo ea dilectione
feruebat. Vnde dicebat: Ego libèrissimè
impendã, & superimpèdar ipse pro ani-
mabus vestris: licet plus vos diligēs mi-
nus diligar à vobis. Et ad Philip. 4. Fra-
tres mei charissimi, &c.

Philip. 4. Iterum debet in eo esse sciētia scriptu-
Sap. 6. rz. Diligite lumen sapientiæ, omnes, qui
præ-

præstis populis. At quin quomodo
posset lepram à nò lepra carnere, vel
commisum sibi populum iudicare?

Ipse verò Paul⁹ de diuinis & humanis
excellētissimã cognitionem habebat, *1. Cor. 2. 8.*
qui paruulis in Christo lac potū dabat,
& iuter perfectos sapientiã loquebatur.

Quippe qui fuit raptus vsque ad ter-
tium cælum, & audiuit arcana verba, que
non licet h omni loqui. *2. Cor. 12.*

Ex amore verò subditorum, & notitia
scripturarum sollicitudo in præsidente
causatur. Qui præst in sollicitudine. *Rom. 12.*

Qua quidè sollicitudine Paulus erga
proximos ardētissimè fungebatur, pro-
pter quò ait: Præter illa quæ extrinsecus
sunt instātia mea quotidiana sollicitudo
omniū ecclesiarū. Itè & alibi: Volo enim
vos scire qualè sollicitudinè habeã pro
vobis. Ex prædictis tribus debet sequi
instructio peritorū. Vnde promittit Do-
minus, Dabo vobis pastores iuxta cor
meum qui pascent vos scientia, &c. *Coloss. 2.*
Iere. 3.

Iuxta id, quod dixit Artaxerxes Esdra
& iudicibus populi: Imperitos docete
liberè. Et hoc pfecto liquet fecisse Pau-
lum doctorem gentium, qui verbo, vel
scripto docuit vniuersum mundum. Do-
ctor gētū in veritate, & fide. Et *2. Cor. 2.*

Odorem nostrum, & Deus per nos manifestat in omni loco, &c. Et ad hæc quis tam idoneus?

Exod. 18. Debet etiam bonus prælatus officia disponere inter subditos, & ordinare sicut Moyses, qui consilio Iethro instituit in populo ceteriones, qui quagenarios & decanos. Paulus quoque in Ecclesia similia faciebat. Cætera autem cum venero disponam. Propter quod dicebat, Huius rei gratia reliqui te Cretæ, ut quæ desunt pergas corrigere & constituas oppidatum presbyteros, sicut ego tibi, &c.

Exod. 14. Idem debet pusillanimes & timidos animare sicut fecit Moyses, quando dixit populo pauescenti: Nolite timere, Dominus pugnabit pro vobis. Et hoc utique Paulus optimè faciebat. Confortamini in domino & in potentia virtutis eius, & induite

Eph. 6. vos armaturam Dei, &c. Idem, Recogitate eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, ut non fatigemini animis vestris deficientes.

I. Mac. 3. Item in bono prælato debet esse defensor oppressorum: sicut Onias summus sacerdos, qui constanter restitit Heliodoro, volenti templum domini spoliare. Quam viriliter autem Paulus restiterit pseudo Apostolo

2. Cor. 12. Iudæis, patet in Actibus. Et ad Cor.

Io

In quo quis audeat, aut ego. Et ideo **2. Cor. 9.** dicebat se pugnare. Sic pugno non quasi aerem verberans. Bonum certamen **I. Tim. 4.** certavi, cursum consummaui, &c.

Præterea debet esse consolator afflictorum velut Eliachim, cum Holofernes Bethuliam obsedisset. Paulus autem non erat inferior in hac parte, unde ait: Benedictus Deus, & pater domini nostri Iesu Christi, qui est pater misericordiarum, & Deus omnis consolationis, consolans nos in omni afflictione nostra, ut possimus consolari eos, qui sunt in quavis afflictione. Et ad Hebræos. Rogo vos fratres ut sufferatis verbum solatij. Verba enim consolatoria habuit maximè ad Philip. & Thess. ut patet intuenti.

Debet insuper bonus prælatus pigros & tepidos excitare, quod fecit patriarcha Iacob, qui audiens, quod alimeta venderetur in Ægypto, dixit filiis suis: Quare negligitis? Et hoc strenuus & vigil Paulus optimè nouerat facere, Hora est iam, nos de somno surgere. Surge qui dormis, & exurge à mortuis & illuminabit te Christus. Et Tim. Admonco te ut resuscites gratiam Dei quæ est in te, per impositionem manuum mearum.

Item debet indigentibus pro possibilitate

tate

tate sua quātū ad necessaria subuenire.
 Exēplū est de hoc in Eliseo, qui quinq;
 panes fecit distribui filiis prophetarum.

Act. 20. Quod & Paulus diligēter implebat, me-
 mor illius verbī, Beatius est magis dare
 q̄ accipere: prout ipse refert. Cū verò
 non habebat quod dare posset, ab aliis
 sollicitè procurabat: & hoc optimè appa-

1. Cor. 16. ret ad Corint. De collectis autem, &c. Et

2. Cor. 9. alibi, Qui parce seminat, parce & metet.

Num. 16. Itē ad eū pertinet superbos & tumidos
 refrenare & humiliare. Quod volēs face-
 re Moyses, increpādo dicebat: Multum
 erigimini filij Leui. Samuel etiā dixit

1. Reg. 15. Sauli: Quare nō audisti vocem dñi? &c.

1. Cor. 4. In hac ergo arte Paulus erat valdè peri-
 tus. vnde ait: Tanquā quasi nō venturus
 sim ad vos, inflati sunt quidā. Veniā au-
 tem ad vos citò, si Dñs voluerit, & co-
 gnoscā, non sermonem ipsoꝝ, qui iusti-
 ti sunt, sed virtutem. Et alibi, Diuitibus
 huius seculi præcipe non sublime, &c.

1. Tim. 6. Rursus etiā bonus prælatus distātes, &
 ad eū accedere nō valētes debet perso-
 naliter visitare. Quod bene Samuel ad-
 implebat, qui ibat circumiens Bethel &

Rom. 16. Galgala & Mafphat, & iudicabat Israel-
 lem. Et quis hoc vnquam exercuit sicut
 Paulus qui ab Ierusalem, vsque ad Ily-
 ricum,

ricum, repleuit Euanĝelium Christi, ita
 quòd viam suam quendam cursum no-
 minauit. Et sic curro non quasi in incer- *1. Cor. 9.*
 tum. Et iterū: Cursum consummaui. Itē *2. Tim. 4.*
 debet delinquentes & transgressores pu-
 nire sicut fecit Moyses, quando popul⁹ *Exo. 32.*
 vitulum conflatilem adorauit. In hac
 etiā parte Paulus negligens non erat:
 sed dicebat: Arma militiæ nostræ non
 sunt carnalia, sed potentia Deo, &c. Se- *2. Cor. 10.*
 quitur, In promptu habentes vlceſci ad- *1. Cor. 4.*
 uersus omnem inobedientiam. Et, quid
 enim vultis? in virga veniam ad vos, an
 in charitate & spiritu lenitatis?

Itē bonus prælatus debet cōtumaces *Num. 16.*
 de populo, & pestiferos extirpare sicut
 fecit Moyses de Chore, & his, qui adhæ-
 serunt sibi. Ta inquit, & omnis cōgrega-
 tio tua stare seorsum. Deinde dixit ad al-
 lios: Recedite à tabernaculis horū homi-
 nū impioꝝ. Paulus de illo, qui tenebat *1. Cor. 5.*
 nocerā suā, ait: Ego iudicauit tradere
 huiusmodi hominē Sathanae in interitū
 carnis. Et post: Expurgate vetus fermen- *1. Tim. 1.*
 tū. Hy:menaum & Alexandrum tradidit
 Sathanae, vt discerent nō blasphemare:
 Postremo debet pro vniuersis orare si- *Exod. 32.*
 cut faciebat Moyses. Is orabat domi- *1. Reg. 12.*
 num. Et Samuel, Absit à me hoc pecca-
 tum,

tum, vt celsam orationem pro vobis.

- Rom. I.* Hoc autem Paulus diligentissime adimpleuit. Sine intermissione memoriam vestri facio semper, in orationibus meis.
- 1. Thes. 1.* Et Thessalon. Oramus semper pro vobis, vt Deus dignetur vos vocare.
- 1. Tim. 1.* Item hoc ipsum fieri hortabatur, dicens: Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus, &c.

De malis principibus & prelatis.

CAPVT CIII.

- Exod. 32.* Dixit Moyses ad Aaron: Quid tibi fecit populus, vt induceres super eum peccatum maximum? quasi diceret, multum peccatum prelatus in subditos, quando eorum prauæ acquiescit voluntati.
- Num. 25.* Præcepit Dominus Moyse dicens: Tolle cunctos principes populi, & suspende eos contra solem in patibulis.
- 1. Reg. 2.* Malè corripuit Heli filios suos, quod multum displicuit domino. Et tamè corripuit eos verbo, sed lentè, nõ viriliter & severe. Quid ergo de illis fiet, qui malis fauent, vel qui dant eis occasionem peccandi?
- 1. Reg. 14.* Etiam malis prelatis debent deferre subditi, sicut David, qui percussit cot suum, quod præciderat oram chilamydis Saulis,

- Saulis, nec aliquid nisi voluit facere ei.
- Totum pondus prælij verum est in Saul: *1. Reg. 31.*
vnde cecidit in prælio, & occisus est.
- Propter peccatum, quod commisit David in numeratione populi, mortui sunt ex populo septuaginta millia virorum.
- Quia Roboam populum nimis gravare voluit, magnam partem eius amisit. *2. Reg. 24.*
- Occasionem dedit Ieroboam populo recedendi à cultu Dei, quando vitulos fecit, & adorari eos præcepit. *3. Reg. 12.*
- Propter malos prelatos subditi interdum temporaliter affliguntur. Vnde Elias dixit Achab: Tu conturbas Israel & domus patris tui. *Eodem.*
- Rex Syriæ præcepit principibus curiarum suorum, Non pugnabitis contra maiorem, vel minorem quempiam, nisi contra regem Israel. Solus autem ille erat Achab nequissimus. *3. Reg. 12.*
- Manasses seduxit Iudam & habitatores Ierusalem, vt faceret malum super omnes gentes, quas subuerterat Dominus à facie filiorum Israel. *2. Par. 33.*
- Malorum prelatorum in Ierusalem habitantium peccata expressit Esaias dicens: Principes tui infideles sunt, socij furum, sequuntur munera, diligunt retributiones. *Esa. 1.*
- De Nabuchodonosor principe pestimo *Esa. 14.*

mo dicitur: **Tu** terram tuam disperdidisti: Tu populum tuum occidisti, &c.

Esa. 12. Sobna præpositus templi credebatur in Ierusalem diu viuere & moriturus honorificè sepeliri. Sed mandauit dominus ei, Quid tu hic, aut quasi quis hic? Post pauca sequitur: Expellam te de statione tua. Et ille videtur fuisse de his, qui dicebant paulò antè: Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.

Iere. 38. Sedechias Rex Iuda dixit principibus Ieremiam occidi petentibus. Ecce in manibus vestris est, nec enim fas est regem vobis quicquam negare.

Ezech. 13. Contra malos prophetas & prælatos, dixit dominus per Ezechielem, Non ascendistis ex aduerso, nec opposuistis murum pro domo Israel, ut itaretis in prælio in die domitii.

Ezech. 33. Malis prælatis dñs per Ezech. terribiliter cõminatur, dicens: Vt pastoribus istis, qui pascebant semetiplos. Nonne greges à pastoribus pasceuntur? statim describit malorum actus pastorum. Lac, inquit, comedebatis, & lacris operiebamini, & quod crassum erat occidebatis: & ægrotum non sanastis, quod fractum erat, nõ alligastis: quod infirmum cecidit, non consolidastis: & quod abiectum erat, non redaxistis,

xistis, quod perierat, non curauistis: sed cum austeritate imperabatis eis, &c.

Mali fuerunt illi presbyteri, qui condemnauerunt Susannam ad mortem, eò quòd noluit consentire eis, cum ex hoc magis meruisset laudari. *Dan. 13.*

Rex Demetrius Alcimũ proditorem impium, cõstituit in sacerdotio, & mandauit ei facere vltionem in filios Israel. *1. Mac. 7.*

Elegit Bacchides viros impios, & cõstituit eos dños regionis, & exquirebant amicos Iude, & adducebant eos ad Bacchidẽ. *1. Mac. 9.*

Iason frater Oniæ, qui summum sacerdotium emit ab Antiocho, statim ut obtinuit principatum, ad Gentilem ritum contribules suos transferre cõcepit. *2. Ma. 24.*

Proprietates malorum prælatorum tãgit Dominus Iesus. Super cathedram testamenti Moysi sederunt Scribæ & Pharisei, &c. dicunt & non faciunt: alligant onera grauiam, Clauditis, addidit, regnum cælorum ante homines, & vos non intratis, &c. *Ex nouo to. Matt. 23.*

Et apud Io. Mercenarius, & quòd non est pastor, videt lupum venientẽ, & dimittit oves & fugit: Nõ pertinet ad eum de ouibus. *Inan. 0.*

Sciebat Pilatus, quòd Iudei per inuidiam Dominũ tradidissent: sciebat eum esse innocentem, & tamen propter fauorem populi, & timorem Cæsaris, tradi-

dit eum volentes eorum.

Act. 4. Principes sacerdotū vocātes Petrus & Ioannē, denūciauerunt, ne omnino loquerentur nec docerēt in nomine Iesu.

Act. 5. Videns princeps sacerdotum multa signa per Apostolos fieri, exurgens ipse & omnes qui cum eo erant, iniecerunt manus in Apostolos, & posuerūt eos in custodia sua publica. Angelus autē Domini per noctem eduxit eos: tunc abiit magistratus cum ministris, & adduxerunt illos, & post multa consilia vocauerūt Apostolos, & cæsis denūciauerunt.

Act. 6. 7. ne amplius loqueretur in nomine Iesu.

Raptus fuit Stephanus à Iudæis, & adductus in conciliū. Cū plura obiicerēt ei principes sacerdotū, dixerūt ei: Si hæc ita se habent? Qui cū fideliter se excusaret, & duritiā Iudæorum acriter increparet, lapidatus est ab eis, præfato principe nullam displicentiam ostendendo.

Act. 16. Quidam homines habentes puellam à qua Paulus eiecit spiritum phryonicū, accusauerūt eum & Sylam eius socium, quòd ipsi ciuitatem turbabant. Magistratus autem sine aliqua probatione, fecerunt Paulum & Sylam virgis cædi & in carcerem durum mitti.

Act. 23. Productus Paulus in conciliū comparat

perat rationabiliter, sed ad primū verbū quod dixit, princeps sacerdotum fecit eum percuti. Tunc Paulus dixit: Percutiet te Deus, paries dealbare, & tu sedens iudicas secundum legem, & contra legem iubes me percuti?

Malos præfides & iniquos habuit Paulus, Felicem & Festum, qui volebāt gratiam Iudæis præstare: & idcirco compulsus est Cæsarem appellare.

De ambitiofit. CAP. CIII.

LOquuta est Maria & Aaron contra Moysen, & dixerūt: Nōne & nobis similiter loquutus est dñs? Sed hæc verba videbātur ambire dncatū populi sui.

Chore & complices sui anhelātes ad regnum populi, condemnauerūt Moysen, & Aaron accusauerunt, dicentes: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est Dominus. Cur eleuamini super populum Domini?

Abimelech filius Ierobaal callidē p̄cepit ruit se eligi p̄ amicos ex parte matris suæ: sed postea pessimē successit vtriusq;.

Parabola illa, quam proposuit Ioathan quòd oliua, vitis, & ficus noluerunt sibi regnum accipere & principatum. Rhanus verò arbor modica & vilis, regimen vsurpare præsumpsit, pos

test ad ambitiosū captari.

- Eodem.* Dicebat Gaai filius Obed : Vtinam daret aliquis populum istum sub manu mea, vt auferrem de medio Abimelech.
2. Reg. 15. Absalon, hominibus ad iudiciū regis
17. & 18. venientibus, Dauid blandiendo, detrahendo simul & ambiendo, dicebat : Videntur mihi sermones tui boni & iusti, sed nō est, qui te audiat, cōstitutus à rege : Quis me cōstituat iudicē super terram ? Sed nota, quid ei postea acciderit.
3. Reg. 1. Adonias filius Hagith eleuabatur, dicens : Ego regnabo. Sed parum regnauit. Nam paulo post interfectus fuit.
3. Reg. 11. Dixit Ahias Sylonites ppheta ad Ieroboam : Regna super omnia quæ desiderat anima tua. Sed postea adeptus regnū super decem tribus, pessimē se habuit.
3. Reg. 16. Zabri videns Hela dñm suum regem Israel temulentum, occidit eum : & regnavit post eum septem diebus tantum.
4. Reg. 11. Athalia mater Ochoziæ regis, videns mortuū esse filium suum, in tantā exarsit libidinem dominādi, quōd interfecit omne semen regium, excepto Ioas, qui fuit à sorore Ochoziæ furtiuē sublati.
4. Reg. 15. Sellum filius Iabes, coniuravit contra Zachariam regem Israel dominum suum, & interfecit eum, & regnavit pro

eo vno mense, & ipse interfectus est.

Nabuchodonosor rex Assyriorum, *Iudith 2.* vocauit duces bellatores suos, dixitque cogitationē suam in eo esse, vt omnem terram suo subiugaret imperio.

Ambitiosi & superbi plus affliguntur *Hester 3.* de paucis, qui eos præcedunt, vel eis non obediunt, quàm lætentur de multis qui eos sequuntur vel obsequuntur eis. Vnde superbus Aman, qui erat secūdus à rege, & filios & diuitias multas habebat, vel se habere putabat, quādiu videbat Mardocheum ante fores regias, &c.

Audiuit Serō quod cōgregauit Iudas ecclesiā fidelium, & ait : Faciā mihi nomē, & glorificabor in regno, & de bello Iudam : sed ipse citō fuit debellatus à Iuda.

Alcimus qui volebat summus sacerdos fieri, & quidā alij iniqui de populo Iud. venerunt ad regem Demetrium dicētes ei : Perdidit Iudas & fratres eius amicos tuos, & nos disperdidit de terra nostra.

Ptolemæus rex Ægypti voluit dolo opprimere regnū Alexandri, & tādē obtinuit Alexandro deuicto & in Arabiā fugato, & abstulit Zabdiel Arabs caput Alexandri, & misit Ptolemæo : qui parum gauisus est, quia mortuus die est tertia.

Ptolemæus filius Abobi habebat argē.

tum & aurum multum. Exaltatum est cor eius, & volebat obtinere regionem, qua occasione proditoriè occidit Simonem summum sacerdotè, & duos filios eius

2. *Mat. 4.* Ambibat Iason super omnes summum sacerdotium, propter hoc adiit regem Antiochum nobilem, promittens ei trecenta sexaginta argenti talenta & multa alia. Quod cum rex annuisset modico tempore sacerdotij honore functus est, quia Menelaus què misit ad Antiochum retorsit in se summum sacerdotiù, qui etiam cisò fuit amotus, & Lyfimachus frater eius loco illius substitutus.

3. *Act. 8.* Cùm vidisset Simon, quia per impositionem manuum Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obrulit eis pecuniam, dicens: Date mihi hanc potestatem, vt cuiuscunq; imposuero manus, accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ei: Pecunia tua tecum sit in perditionem.

De tentatione diaboli. CAP. CV.

Serpens calidus ad tentandù, imò diabolus in serpente, humanum genus ex parte debiliorum, & ad peccandù proprio aggressus est. Non enim Adam primum tentauit sed Eua. Item explorado à longe incœpit, nò statim comedere veritum fructum ex abrupto suasit.

Item

Item negauit pernam sequutam pro mādati trāgressione, & magna bona asseruit affutura, p vna tali comestatione.

Spiritus mendax frequenter in tentatione mētitur. Vnde dixit Enz: Nequam moriemini. Ita dicit Saluatori, cum ostendisset ei omnia regna mandì, Mihi tradita sunt, & cui volo do illa.

Tum & scripturam sacram peruersè allegans dixit Domino angelorum: Angelis suis mandauit de te, &c.

Consurrexerit Sathan contra Israel, & i. *Par. 21.* incitauit David, vt numeraret Israel.

Petiuit Sathan à Domino, vt Iob tan- *Iob 1. 2.* geretur in rebus, & liberis, & corpore. In quo potest notari, & calliditas & malignitas, & infirmitas inimici.

Non expedit tentationes suas reculare alicui homini, què credit & ipsum de simili peccato tentari: sed magis alicui discreto & sancto, qui eum confortet in bono. Vnde duo senes quando sibi inuicem concupiscentiam suam indicauerunt ad peius prouocati fuerunt.

Tentatio Dñi nos instituit ad vincendum omne genus tétationis. Fuit enim tétatus à tribus, ad quæ omnia possunt tétamenta reduci. Et nota, q nò per potentiam sed per scripturam tentatorem vicit.

Luc. 22. Ait Dominus Petroni Petro, instante Passione sua. Ecce Sathanas expetit vos, vt cribraret sicut triticum, ego autem rogavi pro te.

Ioan. 13. Diabolus misit in cor Iudæ, vt traderet Dominum Iesum Christum.

Act. 5. Dixit Petrus Ananix: Cur tentauit Sathanas cor tuum mentiri te Spiritui sancto, & fraudare de precio agri?

De peccato in generalis, & varijs pœnis quæ ex peccato consequuntur. CAP. CVI.

Gen. 2.3. **Q**uod peccatum causet in homine erubescētiam, patet per hoc, quod in statu innocentix erant primi parentes nudi, & non erubescabant: post peccatum verò, cum cognouissent se esse nudos, consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata.

Gene. 3. Peccatum infamat peccatorem. Vnde Adam post peccatum credebatur se abscondere à facie Domini.

Eodem. Peccatum etiam facit hominem timidum. Vnde Adam postquam peccauit, dixit: Timui, eo quod nudus essem, & abscondi me.

Gene. 4. Enormitas sceleris clamat pro vindicta ad aures Dei. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me, &c. Et alibi: Clamor Sodomorum. In pœna temporali punit Dominus

Dominus peccatum, vadoque, vt patet in Adam & Eva. Gen. 3. in Cain, Gen. 4. In Sodomis, cap. 19. Et in filiis Israel multoties. Tum & Ioan. 5. Noli iam peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.

Pharao propter peccatum recognoscere se à domino flagellatum, dicens: Peccaui in dominum & in vos. **Exod. 10.**

Fecerunt filij Israel malum in conspectu domini, iratusque dominus tradidit eos in manibus diripiētium, qui ceperunt eos, & venderunt hostibus. **Judic. 2.**

Peccatum ipsum peccatorem quiescere non permittit, vnde percussit cor Dauid, priusquam numeratus est populus. **2. Reg. 24.**

Salomonem sapientissimum peccatum infatuauit, ipsius etiam famam maculauit. Dedisti maculam in gloria tua, &c. **3. Reg. 11.**

Postquam Ioram rex Iudæ coepit ambulare per vias regum Israel pessimas, recessit Edom ab eo, & noluit ei tributum soluere consuetum. **4. Re. 10. Eccl. 47. 4. Reg. 8. 2. Par. 21.**

Dereliquerunt filij Israel domini preceptum, & fecerunt sibi deos cōstatiles, seruiēruntque Baal, &c. Sequitur: Translatum est Israel de terra sua. **4. Re. 17.**

Factum est verbum domini contra Iudam, vt auferret eum coram se, propter peccata Manasse vniuersa quæ fecit, & pro-

pter sanguinē innoxium quem effudit.
 Demones ponunt in vinculis peccatorem, sic fuit in vinculis Ioa-
 chim rex Iuda: quia cum peccasset coram Domi-
 no, ascendit Nabuchodonosor rex Chal-
 dæorum, & victum duxit in Babylo-
 nem. 2. Paral. vlt. Nota historiam.

Iere. 44. Deserta est Ierusalem & omnes vrbes
 Iuda & non est habitator in eis propter
 malitiam, quam fecerunt, vt me ad ira-
 cundiam prouocarent. Consuetudine
 non casualiter allegari debet.

Eodem. Tanta est gravitas peccati, quod dicitur
 Iere. Non poterat Dñs vitra portare
 propter malitiā studiorum vestrorum.

Thren. 1. Propter peccatum debilitatur homo,
1. Reg. 11. Peccauit Ierusalem, propterea instabi-
 lis facta est. Vnde Ieroboam seruus Sa-
 lomonis ausus est insurgere in Domi-
 num post ipsius peccatum.

Ioan. 5. Cum sanasset Dominus Iesus homi-
 nem languidum, in grabbato iacentem,
 inuenit eum in templo, & dixit: Ecce sa-
 nus factus iam es: noli peccare, ne deto-
 rius aliquid tibi contingat.

Ioan. 8. Mulieri in adulterio deprehensa, &
 à Iudæis coram Domino accusata, di-
 xit Saluator noster: Vade & amplius
 noli peccare.

De confessione peccati. CAP. CVII.

Monebat Dominus adam post pec-
 catum cognoscere culpam suā, sed
 ille eam quodammodo retorsit in Deum
 & mulierē, & mulier in serpentem. Vnde
 ait: Mulier, quam dedisti mihi sociam,
 &c. Et post: Serpens decepit me.

Cain recognouit peccatum, desperās
 non piē confitens: Maior est, inquit, ini-
 quitas mea quā vt veniā merear. Ideo
 veniam non meruit.

Item Pharaō dixit: Peccaui in domi-
 num & in vos. Et peccaui etiam nunc.
 Dominus iustus, & ego & popul⁹ meus
 impij. Non tamen dignè pœnituit.

Saul ait: Peccaui, apparet quōd stultē
 egerim & ignorauerim multa nimis.

Item Iudas: Peccaui tradens sanguinē
 iustū. Nullus tamen ex illis veniā conse-
 quutus est: quia nō recto corde dixerūt.

In sacrificio ia quo mactabatur hircus
 pro peccato in hanc formā fieri præcepit
 dñs. Postquā emundauerit sacerdos san-
 ctuarium, & tabernaculum & altare, tūc
 offerat hircum viuētē, & posita vtraq;
 manu super caput eius, confiteatur om-
 nes iniquitates filiorum Israel & vniuer-
 sa delicta atque peccata corū, &c. Ad de-
 notandum quōd ad emūdatiōem con-
 scientiæ

scientiæ quæ fit per contritionem & carnis mortificationem, requiritur etiã confessio omnium peccatorum. Quod fieri debet per sacerdotis ministerium.

Leuit. 26. Comminatur quoque dominus filiis Israel dicens: Propter peccata patrum suorum, & sua affligenter, donec confiteantur iniquitates suas.

Num. 5. Vir siue mulier cum fecerint ex omnibus peccatis quæ solent hominibus accidere, & per negligentiam transgressi fuerint mandatum domini, atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum.

Num. 31. Afflicti filij Israel per ignitos serpentes, confitentes peccatũ suũ venerunt ad Moysen, atque dixerunt: Peccauimus, quia loquuti sumus contra dominũ, & te. Vnde fecit Moyses serpentem æneum in quẽ aspicientes percussi, sanabantur.

Iosue 7. Confessus est & Aham peccatũ suum Iosue cum dixit: Verè ego peccaui domino Deo Israel, sic, & sic feci, &c.

Iudic. 10. Vehementer oppressi filij Israel à Philistæis, & filij Ammon confitentes dixerunt: Peccauimus, redde tu nobis, quicquid tibi placet, tantum nunc libera nos. Et seruiuerunt domino Deo qui doluit super miseris eorum.

2. Reg. 12. Reprehensus Dauid à Nathã Propheta super

super excessum contra viam, & uxorem eius perpetratũ, peccatum suum humiliter confessus est dicens: Peccaui. Et audi re meruit: Dñs transtulit peccatũ tuum.

Humiliter quoq; recognouit peccatũ suũ, & confessus est Dauid, quando fecerat populũ numerari, ita quod etiam obtulit se percutiendum loco populi innocentis. Et propitiatus est dominus terræ. *2. Re. 24.*

Dixit Nehemias: Confiteor pro peccatis filiorum Israel, quibus peccauerunt tibi, & ego & domus patris mei peccauimus. Vanitate seducti sumus. Et exaudivit dominus orationem eius. *Nehc. 1.2.*

Conuenerunt filij Israel & steterunt, & confitebantur peccata sua, & iniquitates patrum suorum, & legerunt in volumine legis domini Dei sui quater in die, & quater confitebantur. *Nehc. 9.*

Quamuis Tobias ab infantia Deum timuerit, & mandata eius custodierit, tamen dicebat, humiliter recognoscens: Non egimus secundum præcepta tua, & non ambulauimus synceriter coram te. *Tob. 3.*

Dixi, confitebor aduersum me iniquitatem meam domino, & tu remisisti impietatem cordis mei. *Psal. 31.*

Qui abscondit scelera sua, nõ dirigitur, qui autè confessus fuerit, & reliquerit ea, *Prou. 28.*

rit ea, misericordiam consequetur.

Eccles. 4. Nō confundaris cōfiteri peccata tua, & ne subijcias te omni hominī p̄ peccato.

Eccles. 17. Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil perit confessio. Confiteberis viuēs, viuus, & sanus confiteberis.

Dan. 3. Tres socij Danielis, q̄ ita sanctē inter Chaldæos vixerant, & pro quibus Deus tantum miraculū faciebat in fornace, ne quaquam cōtra dominū murmurabant, quasi iniuste talia paterētur, sed dicebat Azarias: Peccauimus, iniquē egimus.

Dan. 9. Orans Deum Daniel, cōfitebatur peccata sua & populi, dicens: Peccauimus, iniquitatem fecimus, impiē egimus, &c.

1. Mac. 3. Sextus illorū septem fratrū mori incipēs, ait: Nos enim propter nosmetipsos hæc patimur, peccātes in Deum nostrū.

Math. 3. Veniebat ad Ioannem Baptistam omnis Iudæa & omnis regio trās Iordanem confitentes peccata sua, &c.

Math. 8. Christus leproso mandato dixit: Vade, & ostēde te sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyses, in testimonium illis: & hinc figurabatur confessio.

Luc. 15. Filius prodigus ad patrem reuersus dixit: Pater peccavi in cęlū & coram te, &c.

Luc. 17. Decē viris leprosis dixit dñs: Ite, ostē-

dite

dite vos sacerdotibus: Qui quamuis non essent noui testamenti sacerdotes, in eis tñ noui testamenti sacerdotiū figurabat.

Latro quoque in cruce Christo confessus est & veniam meruit. *Luc. 23.*

Lazaro suscitato, dixit Christus Apostolis: Soluite, & finite abire. *Ioan. 14.*

Hæc & figurant & probant vt plurimum confessionem in cōmuni, sed quod confessio sacramentalis sit necessaria & iure diuino præcepta, hæc quæ sequuntur insolubilitè probant.

Christus dixit Petro: Tibi dabo claves *Mat. 16.* regni cęlorū. Et quodcunq; ligaueris super terrā, erit ligatū in cęlis, & quodcunq; solueris super terrā, erit solutū &c. Ex quibus verbis ostēditur Christū confessionem instituisse sacramentalē. Quid enim insinuat per claves, nisi scientia discernendi inter iēprā, & lepram, & potestas soluendi atque ligandi? Nam post causæ cognitionem, in foro iudicij pœnitentialis inter confessionem, & confitentem qđ sit per clauem sciētia, restat definire, seu sentēciam negotio ferre, quod est soluere vel ligare, & hoc fit p̄ clauem potestatis quam tradidit Christus Petro, & successoribus eius. Negare igitur confessionē esse præceptam à Christo, est negare

gare potestate clauis tradita à Christo, quod est manifeste contra Christi Euang.

Iuan. 20.

Post resurrectionem insufflauit Christus in discip. dicens: Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt. Ex huius authoritatis vltima parte, iterum liquet confessionem esse iuris diuini, utpote, hoc loco à Christo Deo præceptam. Nam retinere peccata, nihil aliud est, quàm non remittere. Sensus igitur verborum Christi est: Quorum sacerdos peccata retinuerit, id est, non remiserit, retenta, id est, non remissa sunt & in cælis. Cum ergo quilibet teneatur iure diuino se exuere à peccatis, sequitur manifeste, quod præcepto Dei quisque obligatur sacerdotibus peccata sua confiteri. Gemina namque absoluendi & retinendi potestate, qualiter vti deberet sacerdos nesciret, nisi poenitens sua detegeret ei crimina. Ideo præmisit, Accipite spiritum sanctum, ac si dixisset, Directione spiritus sancti confiteri peccata soluatis, aut retineatis.

Iacob. 5.
Hugo de S. Victore
libr. 2. de sacr.

Hoc sanè confitendi præceptum Apost. Iacobus promulgauit, cum dixit: Confitemini alterutrum peccata, & orate pro inuicem, ut saluemini. Quæ verba exponens Hugo de S. Victore, ait: Iacobus, ut

Dei

Dei præco annuncia, ut hominibus præceptum Dei de confitendis peccatis. Et intelligitur cum præcisione. Nisi confiteamini, non saluabimini.

Cæteri quoque Apost. præceptum illud seruare docuerunt. Nam prædicante Paulo per Asiam: multi credentium veniebant confitentes, & annunciantes actus suos. Est igitur confessio iure diuino præcepta.

Act. 19.

De duritia & obstinatione malorum.

CAP. CVIII.

CAin post increpationem quam fecit dominus, peior fuit, & fratri homicidium perpetravit.

Gene. 4.

Cor Pharaonis non per blandimenta que primò dixit Moyses, ex parte domini, nec per dura flagella potuit emolliri.

Exod. 5.
vsque ad 10. cap.

Filij Israel dicuntur à dño populus dure cervicis, ut patet Leuit. pluribus locis.

Exod. 32.

Heli sermonibus suis filios corripuit, sed nihil eis profuit.

1. Reg. 2.

Samuel prædixit pop. conditiones regis eorum valde graues, & quod hoc displicebat dño, & tamē noluit desistere ab incepto.

1. Reg. 8.

Non per verba Ionathæ, nec per beneficia à Dauid recepta, cor Saul ad diligendum ipsum Dauid potuit prouocari.

1. Reg. 18.
19. & 20.

De Nabal dicitur, quod erat durus, pessimus, & malitiosus.

1. Reg. 25.

4. Reg. 2. Obstinate nimis Asahel persequebatur Abner.

2. Par. 14. Mittebat dñs viris Iuda Prophetas, vt reuerterentur ad eū, quod illi audire nolebant. Imo & Zachariam filium Ioiadæ increpantem eos, crudeliter occiderunt.

2. Par. 30. Ezechias Rex Iuda misit nūcios in vniuersum Israel, dicentes: Nolite indarare ceruices sicut patres, &c. Sequitur, quod illis irridentibus & subsannantibus eos.

Luc. 22. Durissima fuerūt corda illorū, qui uenerunt ad cōprehendendum dñm, quos cū ad terram prostrauisset solo verbo, & auriculam illius sanasset, non fuerunt moti ad misericordiam, vel ex miraculi manifestatione, vel ex beneficij pietate.

Act. 6. Beatus Stephanus Iudæos ardentem increpans, ait: Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus, vos semper spiritui sancto resististis.

De peruersitate quorundam. CAP. CIX.
Gen. 3. Prima mulier ordinem naturæ peruertit, quando de fructu vetito viro dedit, & ille comedit: Cū ipse vir eam debuisset docere, quid illa deberet comedere, vel vitare.

Exod. 12. Dominus de spoliis Ægyptiorum ditauit Hebræos, licet sint multi qui dicunt Ægyptios de spoliis Hebræorum, scilicet

scilicet vsurarij, &c.

Filij Israel in deserto penuriā patientes, dicebant se super ollas carniū in Ægypto sedisse: sed non faciebant mentionem de grauissima seruitute, aut senescitate, qua vexabantur. *Exod. 16.*

Dicebat pop. in deserto, Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis. Cū tamē tunc seruitute grauissima premerentur, nunc liberi in deserto pane Angelorum, id est cibo sapidissimo sine labore dato cælitus alerentur. *Num. 11.*

Narrantibus exploratoribus cōditiones terræ promissionis, voluit populus contra volūtatem domini in Ægyptum redire, & nequaquam vltra procedere. Citò verò post. voluit cōtra voluntatem domini nimium festinare. *Num. 14.*

Vocati Darhan & Abyron à Moyse responderūt: Non veniemus. Nunquid parum est tibi, quòd eduxisti nos de terra Ægypti, quæ lacte & melle manabat? *Num. 16.*

Petiiit Moyses à rege Edom, dicens: Obsecramus, vt nobis transire liceat per terram tuam: non ibimus per agros, sed via publica gradiemur. Respondit tamē ille: Non transibis per me, alioquin armatus occurram tibi. *Num. 20.*

Simile accidit de Seon rege Amor. *Num. 21.*

rhæorum, sed quia noluit cōcedere pauca, amisit multa.

Num. 24. Noluit Balaam maledicere populo, quem credebat benedictionem habere à Deo, sed sunt multi qui plura mala dicūt de bonis quàm de malis. Et mirum fuit, quòd qui noluit eos maledicere, voluit eis malefacere. Nam licet ostendisset ei dñs quòd populus Israel erat benedict⁹, tamen finaliter dedit prauum consilium per quod à mulieribus est seductus.

Judic. 2. Filij Israel audientes mandata domini, omnia fecere contraria. Ideo traditi sunt in manus diripientium.

Judic. 12. Viri Ephraim rogati à Iephte, vt secum venirent ad præliū, noluerunt. Quo post victoriam redeunte, quasi eos non vocasset contra eum iurgari cœperunt.

1. Reg. 18. David psallebat coram Saule à damone vexato, & ipsi vtiliter seruebat. Et tamen ipse Saul voluit configere eum pariet, cum lanca, quam tenebat.

2. Re. 20. Saul voluit occidere filiū suum Ionatham, quia excusabat David innocentē.

1. Reg. 22. Dicebat Saul seruos suos coniurasse aduersus eum, & David insidiari ei, quē etiam ad mortem quærebat, & inuenire, vel capere non poterat, &c.

2. Reg. 19. Rex filiorum Ammon videns quòd iniur

iniuriā fecisset David, voluit impugnare eum, cum magis debuisset laborare ad placandum eum.

Amnon filius David, Thamar sororē suā violēter oppressam à se expelli fecit. *2. Reg. 13.*

Abseon filius David cōtra patrē maliciōse se amonit, & ad cōcubinas illius videntibus cunētis intrauit, ipsum patrē suum, vita & regno priuare voluit. *2. Reg. 15.*

Sublimatus à Domino Ieroboam super decem tribus Israel, statim auertit populum à cultu Dei, & monitus per prophetam præcepit eum capi. *3. Reg. 12.*

Achab rex Israel seruiuit Baal, & adorauit eum, & posuit aram Baal in templo Baal, quod ædificauit in Samaria, & plantauit lucum. *3. Reg. 16.*

Achab rex Iuda fecit fieri altare ad similitudinē illius quōd viderat Damasci, & super illud offerri holocausta præcepit, & trātulit altare dñi. Idololatria, sortilegia, homicidia, & diuersa scelera, quæ cōmisit Manasses rex Iuda, satis narratur. *4. Reg. 16.*

Cum debellasset Amasias Idumæos & filios Seir, & tulisset deos eorū, adorauit eos: & illis adoleuit incensum: propter quod dñs eū arguit per prophetā dicentem sibi: Cur adorasti deos, qui nō liberauerunt populum suum de manu tua? *2. Par. 28.*

2 Par. 18 Idē Achaz rex Iuda immolauit victimas Diis Damasci percussoribus sui, & dixit: Dij regum Syriæ auxiliantur eis. Quos ego placabo hostiis, & aderunt mihi. Quum e contra ipsi fuerint ruina ei, & vniuerso Israel.

2 Reg. 3. Quia vnus solus Mardocheus non adorabat Aman superbissimum, ipse Amā procurabat apud regem Assyriorum omnes Iudæos debere interfici.

1 Reg. 44. Arguente Ieremia propheta populum, pro eo, quod sacrificabat diis alienis responderunt: Ex eo quod cessauimus sacrificare reginæ cæli, & libare ei libamina, indigemus omnibus, & gladio & fame consumpti sumus.

Dan. 6. Principes & Satrapæ Darij regis Persarū accusauerunt Danielē, q̄ tribus temporibus per diem, orabat dominū suū.

Dan. 13. Duo senes presbyteri, q̄ viderūt Susanam esse cōstantissimæ castitatis, debuerāt valdē eā diligere & laudare. Ipsi verò ecōtra detraxerūt ei, & conati sunt eā cōdemnate morti: sed dominus eā mirabiliter per abstinentem puerū liberauit.

1 Mac. 7. Alcimus impius de gente Iudæorum qui debebat diligere Iudam, & fratres eius, iuit ad regem Demetrium, & quidā alij iniqui ex Israel dicentes: Perdit

dit Iudas & fratres eius amicos tuos, & nos disperdidit de terra nostra.

Cū vellet Antiochus ciuitatem Pentapolim spoliare, fugatus est multitudine ad arma concurrente. Quam iniuriam in Iudæos voluit retorquere, sed vltio grauis secuta est.

Ioppitæ crudele flagitium perpetrauerunt: rogauerunt ducentos Iudæos, vt ascenderēt naues. Qui cū essent in alto mari submerferunt eos.

Nec austerus victus Ioā. nec concedēs manducatio saluatoris placuit Iudæis.

Pharisæi videntes Dominū dæmonia eiicientē turbis stupētibus, blasphemabāt dicentes: Hic nō eiicit, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.

Christi compatriotæ volebant eum præcipitare de supercilio montis.

Iudæi Christū Ierofoly. venientem vt regē adorauerunt, & post clamauerunt.

Regem non habemus nisi Cæsarem, & Crucifige crucifige eum.

Nimia fuit peruersitas in Iuda, qui pro xxx. argenteis tradidit Saluatorem.

Quādo Paul. & Barnabas verbū Dei prædicabāt, Iudæi cōtradicebāt blasphemantes. Et ita conuersi sunt ad gentes.

Item quando Paulum lapidauerunt

& extra ciuitatem extraxerunt.

Act. 16. Itē ipse & socij eius fuerunt virgis cęsi.

Act. 19. Item argentarius in Epheso faciens imagines Dianę concitauit cum alijs artificibus populum contra Paulum.

Act. 23. Item in Ierusalem facta est turbatio & congregatio contra Paulum, & trahebāt ipsum extra templum, & vix potuit eripi à tribuno, qui cum militibus superuenit, & postea dixerunt: Non licet hominem talem viuere super terram.

Denequitia tyrannorum. CAP. CX.

Exod. 1.
vsque ad
decimum.
Varias adinuenit nequitias Pharaō, vt posset extinguere, vel ad numerū paruū redigere filios Israel. In primis eos duris laboribus præcepit affligi: deinde masculos occidi, postea eos mādauit in fluium proijci & fęminas reseruari. Primò simpliciter dixit Pharaō: Nescio dñm, & Israel non dimittā. Dein de cōcessit dicens: Ite, sacrificate Domino in terra hac. Postea dimittere eos voluit vt sacrificarent Domino in deserto. Verūtamen lōgius ne abirēt. Postmodū voluit vt viri irent, dū tamen oues & armenta dimitterent. Et nota q̄ postquam intellexit, quòd filij Israel volebant sacrificare Domino, durius afflixit eos.

Judic. 1. Septuaginta reges, amputatis manū

2c

ac pedum summitatibus, colligebant reliquias sub mensa Adonibezech. Cui reddidit Deus sicut fecit.

Abimelech filius Ged.onis vsurpato *Judic. 9.*
dominio super populo, 70. viros fratres suos occidit super lapidem vnum.

Post multa beneficia à David recepta, Saul quæsiuit eum ad mortem, & occidit 85. viros portantes Ephor. *1. Reg. 22.*

Virum Dei arguentem Ieroboam pro altari sacrilego, quod cōstruxerat, præcepit ipse Ieroboam apprehendi. *3. Reg. 13.*

Cū factum esset verbum Domini in manu Iehu prophetę, contra Baasa regem Israel, & contra domum suam, occidit prædictum prophetam. *3. Reg. 16.*

Iezabel fecit Eliam ad mortem quæriri, quia prophetas Baal fecit occidi. *3. Reg. 19.*

Naboth Israelites lapidatus fuit procurante Iezabel, & fecit falsos testes contra illum produci. *3. Re. 21.*

Achab rex Israel fecit poni Michzam prophetam in carcerem, & sustentari pance tribulationis, & aqua angustia. *2. Re. 22.*

Manasses rex Iuda sanguinem innoxium effudit, & impleuit Ierusalē cruore innocentum. *4. Reg. 21.*

Cū reuersus esset Sennacherib fugiens à Iudæa pro plaga quam circa eū

Tob. 1.

fecerat Deus propter blasphemiam suam, iratus multos Iudaeos occidit, &c.

Judith 2. Nabuchodonosor dixit Holoferni Non parceret oculus tuus ulli regno.

Judith 3. De Holoferne vero postea legitur, quod tantus metus illis prouinciis incubuit, ut vniuersarum urbium habitatores exirent obviam venienti, excipientes eum cum coronis & lampadibus, ducentes choros in tibiis & tympanis, nec tamen ista facientes ferocitatem pectoris eius mitigare poterunt.

Esther 3. Quia Mardocheus superbissimo Aman genua non flectebat, magis elegit Aman procurare omnes Iudaeos occidi, quam parceret uni soli.

Zere 13. Ad petitionem principum populi, precepit Sedechias rex Iuda Ieremiam prophetam mitti in lacum, in quo non erat aqua nec lumen.

Zere 19. Rex Babylonis occidit filios Sedechie regis Iuda in oculis eius in Reblatha, oculos quoque eius eruit, & vinxit eum pedibus ut adduceretur in Babylonem.

Dan 2. Nabuchodonosor rex Babyl. in furore versus precepit, ut periret omnes sapientes Babyl. pro eo scilicet, quod non poterat ei somnium quod viderat indicare.

Dan 3. Mira crudelitas fuit cum Nabuchodonosor

donosor rex Babyl. fecit socios Daniculis in fornacem ignis ardentis mitti.

Et ipsum Danielē Darius iussit mitti *Dan 6.* in lacum leonum ad petitionem principum ei invidentium.

Antiochus ascendit Ierosolymam & *1. Mac. 1.* fecit eadem hominum, & effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis Ierusalem, & multa, &c.

Comprehendit exercitus Antiochum *1. Mac. 7.* filiam Antiochi & Lysiam, & deduxit eos ad Demetrium, qui noluit videre eos, & occidit eos exercitus.

Tryphon cepit Ionatham proditoricē: *1. Mac. 13.* cumque teneret eum, petiit pro eius liberatione centum talenta argenti, & duos filios eius pro obsidibus. Quibus datus, occidit nequissime patrem cum filiis.

Rogatus à Menelao Andronicus & p *2. Mac. 4.* munera quae accepit ab eo corruptus, occidit Oniam summum sacerdotem.

Rex Antiochus Menelaum hominem *Eodem.* sacrilegum de sceleribus multis accusatum absoluit, & accusatores eius morte damnauit & eum inuictum dimisit.

Nimiam crudelitatem in Eleazarum *Matt. 6.* illi Tyranni ab Antiocho missi exercuerunt: & similiter in illos septem fratres, & eorum matrem, *7.*

Videns

- Matt. 2.* Vidēs Herodes, q̄ illu^s esset à Magis, iratus est valdè: & mittens occidit oēs pueros, qui erāt in Bethlechem, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infrā.
- Matt. 14.* Sciebat Herodes Tetrarcha Ioānem
- Marc. 6.* Baptistam esse virum iustum & sanctū. Et tamen ad petitionem vnus meretricis f. cit eum in carcere decollari.
- Matt. 27.* Pilatus sciebat, q̄ Iudæi per inuidiam tradidissent Dñm, & nullā causam poterant inuenire. Tamen eorum clamoribus, & timens perdere amicitia Cæsaris ipsū flagellatū tradidit volūtati illorū.
- Luc. 13.* Accesserunt quidā Phariseorum ad Dominum Iesum dicentes: Exi, & vade hinc, quia Herodes vult te occidere.
- Luc. 13.* Herodes Tetrarcha multo tempore cupiebat videre Iesum, & viso eo gaudius est valdè: & tamē spreuit illum cum exercitu suo, & illudit, & indutum illum veste alba dimisit ad Pilatum.
- Act. 11.* Misit Herodes rex Agrippa manus, vt affligeret quosdam de Ecclesia. Occidit autem Iacobum fratrem Ioannis. Videns autem, quia placeret Iudæis, apposuit, vt apprehenderet & Petrum.
- Act. 16.* A quibusdam fuit Paulus inique accusatus, pro eo quòd iñ se spiritum phytomicum ciecerat à quadam puella. Magistra

gistratus autem inceserunt eum & Silam eius socium & virgis cedi & in carcerē mitti, & pedes eorū ligno stringi.

Felix Præses sperabat, q̄ pecunia ei daretur à Paulo, quē tenebat victū, propter quod frequenter accersens eum loquebatur cum eo. Successit autem ei Festus. Volens autē Felix gratiā præstare Iudæis, reliquit Paulū victum. Propterea Paulus compulsus est Cæsare appellare, quia Festus volebat eum grauare.

De oppressione bonorum per prauos.

CAPVT CXI.

CAin nequā & inuidus preualuit aduersus Abel iustum, & occidit eū. *Gene. 4.*

Sodomitæ animam Loth multipliciter affixerunt. *Gene. 19.*

Oderat semper Esau Iacob, dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei, & occidam fratrem meum. Vnde & compulsus est Iacob fugere ad Laban auunculum suum. *Gene. 27. & 28.*

Oderant filios Israel Ægyptij, & affigebant illudentes eis, atque ad amartudinem perducebant vitam eorum. *Exod. 1.*

Abimelech ambiens principatum vel regnum occidit 70. fratres suos. *Iudib. 9. 1. Reg. 18.*

Saul diu persecutus est Dauid, qui tamen ei fideliter & vtiliter seruebat. *vsque ad 26.*

Abba

2. *Reg.* 15. Absalon in tantum cōmouit populum aduersus Dauid, quòd cōpulsus est exire Ierusalē, licet citò fuerit reuocatus.
3. *Reg.* 19. Impiissima Iesabel minata & conata est occidere hominem Dei Eliam, ita quòd ille timens abiit, quocunq̄ eum ferebat voluntas.
3. *Reg.* 21. Impius Achab pessimæ vxoris Iezabel consilio, falsis productis testibus lapidari iussit Naboth, & abstulit vineā eius.
4. *Reg.* 6. Rex Israel Iorā pessimus, audiēs quòd maxima fames esset in ciuitate, misit virum ad amputandum caput Elisei.
2. *PAR.* 24. Ad imperium Iorā regis Iuda, lapidatus est Zacharias filius Ioiadæ, pro eo, quòd arguebat regem & populum scilicet feruientes.
- Judi.* 2. Nabuchodonosor præcepit Holoferni, vt omnes deos terræ exterminaret, videlicet, vt ipse solus Deus diceretur, & propter hoc multa regna destruxit, & populum Dei qui nuper redierat decipiuitate Babylonis affixit.
- Hester.* 3. Aman superbus, crudelis, & impius, ita potens fuit, quòd pro nihilo habuit procurare necem omnium Iudæor. sed diuina prouidentia eius conatibus obuiauit.
- Iero.* 20. Percussit Phassar Ieremiam prophetam, & misit eum in neruum.

Ananias

- Ananias prophetauit planè contra Ieremiam quod dicebat Iere. & tulit catenā ligneam de collo Ieremias, & cōfregit eā, & abiit Ieremias in domum suam, quasi confusus ab illo mendace Propheta.
- Nabuchodonosor Rex Babylonis Azariā & socios eius in fornacē mitti iussit, eò quòd illi adorare noluerūt statuum, quam ipse idololatra iniquus erexit. Et Daniel bis fuit missus in lacum leonum, procerantibus pessimis hominibus.
- Antiochus descendit Ierosolymam in multitudine graui cum superbia: & fecit ibi terribilem hominum cædem.
- Bacchides & Alcimus proditor, missi à rege Demetrio tatum exercitum produxerunt contra Iudam Machabæum, quòd ipse Iudas cecidit in libello, & cæteri commilitones sui fugerunt.
- Proditor & dolosus Tryphon, qui dominum suum regem Antiochum adolescentē dolo occidit, Ionatham & duos eius filios nequiter interfecit.
- Ioannem Baptistā, totius exēplar sanctitatis, ad petitionem vnius meretricis Herodes adulter vilissimus, decollauit.
- Saluator mundi dominus Iesus, fuit percussus & delusus ab Anna, Caipha & ab Herode Tetrarcha, & tandem à præ-

sede

fide Pilato iudicatus, & crucifixus: imò ab ipsis latronibus blasphematus.

Act. 5. Princeps sacerdotū & omnes qui cum illo erant, iniecerunt manus in Apost. & posuerunt eos in custodia publica, postea quibus cæsis denuntiatum est, ne amplius loquerentur in nomine Iesu.

Act. 6.7. Quidam Iudæi comouerunt plebem & seniores & scribas, & raperunt Stephanum, & statuentes duos falsos testes contra eum, lapidauerunt ipsum.

Act. 12. Misit Herodes Agrippa rex manus, ut affligeret quosdam de Ecclesia, occidit autem Iacobum fratrem Ioānis gladio, & insuper carcerauit Petrum.

Act. 13. Iudæi concitauerunt religiosas mulieres & primos ciuitatis, & excitauerunt persecutionem in Paulum & Barnabam, & eiecerunt eos de finibus suis.

Act. 14. Cùm Paul. & Barnabas essent Lystris ciuitate ira honorati, q̄ illi homines ipsi quasi diis sacrificare voluerūt: superuenerūt quidam Iudæi, & persuasis turbis lapidātes Paulū, extraxerūt extra ciuitatem, existimantes eum mortuū esse.

Act. 16. Quidā quæstuarij dñi cuiusdā puellæ, quæ habebat spiritum phytionem, à qua dæmonium Paulus eiecerat, ita concitauerūt principes & magistras de ciuitate

uitate Philippis, quòd Paulus & Syllas socius eius iussi sunt cædi, & in carcerē mitti, & pedes eorum ligno astrigi.

Tribulatione, & eius utilitatibus.

CAP. CXII.

PLus creuit Ioseph in exilio in terra paupertatis suæ, quàm creuisset inter fratres suos in terra natiuitatis suæ.

Gene. 37.

39.41. &

infra.

Fratres Ioseph locuti sunt adinuicem, Meritò hæc patimur, quia peccauimus in fratrem nostrum, idcirco venit super nos tribulatio.

Gene. 42.

Filij Israel creuerunt ex oppressibus & tribulationibus Pharaonis. Quātò opprimebant eos Ægyptij, tantò magis multiplicabantur & crescebant.

Exod. 1.

Afflicti filij Israel à serpentibus, ignitis dixerunt ad Moysen, Peccauimus, quoniam locuti sumus contra dominū, & contra te, &c.

Num. 21.

Antequā verò dñs illos serpentes immitteret, nec peccatū suum recognoscant nec diuinū auxilium postulabant.

Toto tēpore principatus Iosue, quādo filij Israel grauiissima prælia habuerunt, nō legūtur à dño recessisse, sed citò post quādo in abundantia & quiete fuerunt.

Iosue 1. &

infra vsq;

in fin. &

Iudic. 2.

Audierunt filij Israel quòd Philistæi essent congregati, ut veniret cōtra eos,

1. Reg. 2.

& timentes dixerūt Samueli: Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum.

2. Reg. 16. Fugiens Dauid à facie Absalon seruo suo maledicente sibi, patiens fuit. Sed obtēta victoria superbiuit, quādo iussit populum numerari.

Eodem. Videns Dauid dominum propter peccatum elationis eius iratum, humiliter recognouit culpam suam, & petiit, vt ipsemet puniretur & populo parceretur.

3. Reg. 19. Eliam fugientem reginam Iezabel persequentem, Angelus Domini cōfortauit, & panem & aquam ei ostendit.

3. Reg. 22. Pane tribulationis, & aqua angustiae iussus est Michæas propheta sustentari in carcere. Propterea, quia noluit Achab iuxta suam voluntatem respondere.

1. Par. 12. Voluit dñs vt viri Iuda affligerētur à rege Ægypti, vt scirēt distantiam seruitutis diuinæ, & seruitutis regni terrarū.

2. Par. 33. Postquam Manasses angustiatuſ est, orauit dñm, cum esset victus in Babylone, & egit pœnitentiã valde corā dño, & exaudiuit dominus orationem eius.

1. Noh. 9. Dixerūt Leuitę in tribulationis tempore: Clamauerunt ad te: & tu de celo audisti, & secundum miserationes tuas multas dedisti eis saluationes.

Tob. 2. 11. Permittete Deo, post bona opera Tobias

bias fuit excęcatus, & deinde derisus est ab illis, qui eū debuerant consolari. Sed postea dñs multipliciter cōsolat' est eū.

De pop. suo loquēs Iudith, dixit: Memores esse debetis, quādo Abrahā pater vester tentatus est, & per multas tribulationes, p̄batus, Dei amicus effectus est. *Iudith 8.*

Tribulationes sustinuit Iob in anima *Iob 1. 2.* vxoris, & amicorum suorum opprobria & contumelias, quæ ipsū ad tristitiam prouocare deberent in corpore grauissima infirmitate, quæ totū corpus à planta pedis vsque ad verticem occupabat. In amissione rerum & liberorū. In subtractione solatij, quia anhelitum vxor eius abhorrebat. Alij etiam iuuenes, seu viles homines, ipsam deridebāt, & eius faciem conspuebant. Et tandem luctus cęsirit in gaudium.

Sāctificatus in vtero Ieremias & prophetiæ spiritu plenus, dicebat de se *Iere. 1. 6.* erat vir rixæ & discordiæ in vniuersa terra, & quod omnes maledicebant ei. *Iere. 20.*

Pro veritate verò, quam populo prædicabat, fuit quandoque percussus, pluries incarceratus. Et tandem ab ipso populo lapidatus in Taphnis Ægypti. *Ezech. 1.*

Exul Ezechiel in Chaldæa, in medio captiuorū, vidit mirabiles Dei visiones. *dein- caps.*

Per quod patet, quoniã in tribulationibus frequẽter Deus hominẽ cõsolatur.

Dan. 3. Bene apparet dominum esse cum homine in tribulatione, per illos socios Danielis, cum quibus vidit Nabuchodonosor quartum, similem filio Dei.

Dan. 4. Nabuchodonosor in prosperitate fuit arrogans & superbus, ideo eiectus ab hominibus, & in bestiam mutatus, recuperauit sensum quem amiserat, in honore elatus, & laudauit Altissimũ quem blasphemauerat prius.

Dan. 2. 3. Tantũ vel amplius laudatus fuit Deus ex trium puerorum patientia, quam habuerunt in fornacis tribulatione, quã ex Danielis sapiẽtia, quã habuit in somniorũ expositione seu interpretatione.

Dan. 6. Daniel bis positus in lacu leonum, & 14. auxilio diuino cœlitus misso bis meruit consolari & liberari.

Dan. 13. Susanna in condemnatione mortis posita, nec habens recursum ad humanum adiutorium, flens respexit ad cœlum, sicut auis in terra ab hominibus & canibus circumcincta non habet refugium, nisi eleuet se in altum.

1. Mac. 9. Post obitum Iudæ Machabari emergerunt iniqui, & facta est fames valida, & elegit Bacchides viros impios, & cõstituit

stituit eos dominos regionis, & facta est tribulatio magna in Israel.

Decretum exiit contra Iudæos tam iniquum, vt omnes trucidarentur, qui sacrificare nolebant. Erat ergo videre miseria. Ibi nota de Eleazaro. Item de matre cum septem filiis, capite sequẽri.

Antiochus cùm esset sanus fuit crudelis homicida, superbus: postea percussus à Deo grauissima & insanabili plaga, propositum & verba mutauit.

Natus in mũdo citò passus est dominus pressuram mundi, ita quòd Ioseph accepit eum & matrem eius, & fugit in Ægyptum. De multis afflictionibus & iniuriis quas passus est, require in cap. De patientia & mansuetudine.

Apostoli p̄cepto magistratũ flagellati ibãt gaudẽtes, quoniã digni habitusunt pro nomine Iesu contumeliã pati.

Quantũ verò Paulus tunc nõ esset cum illis, tamen ipse postea de se dixit: Gloriamur in tribulationib⁹. Et ad Cor. Libẽter gloriabor in infirmitatib. meis, vt inhabitet in me virtus Christi.

Lapidato à Iudæis Stephano, facta est magna persecutio in Ecclesia, quæ erat Ierosolymis, ac omnes dispersi sunt per regiones Iudææ, & Samariæ, præter

Apostolos. Sed nota quòd multum profuit ad diuulgationem Euangelij.

Act. 9. Haberi potest ex Actib. Apostolorum quòd Paulus tribulationes seu persecutiones passus est post conuersionē suā.

Act. 9. Consilium fecerunt Iudæi, vt interficerent eum nocte, parabantur insidie & demissus est in sporta per murum.

Act. 13. Cùm esset in Antiochia Pisidiæ Paulus & Barnabas disseminauerunt verbū Dei per vniuersam regionem. Iudæi excitauerunt persecutiones in eos, & eiecti sunt de sinibus Israel. At illi excusso puluere pedū in eos venerūt Iconium.

Act. 14. In ciuitate Lystris propter hominem claudum, quem curauit Paulus, in tanto honore fuerūt, quòd homines illis sacrificare voluerunt. Supervenerunt autem quidam Iudæi, & persuaserunt turbis, lapidantesq; Paulū, traxerūt extra ciuitatem, æstimantes eum mortuum esse.

Act. 14. Paulus & Barnab. hortabātur, vt p̄m̄a nerēt in fide: quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.

Act. 16. Deinde in Macedonia occasione puella, à qua Paulus eiecit spiritū phytone, domini illius dolentes de quæstu amisso, apprehenderūt Paulum & Sylam socium eius, & dixerunt eos esse turbato-

res

res ciuitatis. Magistratus autem iussit eos virgis cædi, & in carcerem mitti, & pedes eorum ligno stringi.

Postea apud Thessalonicā cum multi credidissent, zelantes Iudæi concitauerunt per quosdam malos homines ciuitatem, fratres verò confestim per noctē dimiserunt Paulum & Sylam in Berozæam. Vbi etiam cum multi verbum Dei suscepissent, Iudæi hoc cognito, venerūt illuc commouētes multitudinem & turbantes: statimq; Paulū dimiserunt fratres, & per mare deduxerūt Athenas.

Apud Corinthū quoq; instabat verbo Paulus, testificās Iudæis esse Christū Iesum, cōtradicientib. autē illis & blasphemātibus excutiens vestimēta sua, dixit ad eos: Sanguis vester sup caput vestrū.

Gallione autem Proconsule Achaiz, insurrexerunt vno animo Iudæi in Paulum, & adduxerunt eum ante tribunal, dicentes: Quia contra legem hic persuadet hominibus colere Deum.

Existente Paulo Ephesi & fiducialiter loquente verbum Dei, & multa ibidem miracula faciente, Demetrius quidam argētarius, faciens ædem Dianæ conuocatis artificibus, cōcitauit maximāurbationē aduersus Paulum, quem dice-

bat auertere turbam à cultu deorum. His auditis repleti sunt ira, & clamauerunt, dicētes: Magna Diana Ephesiorū.

Act. 10. Paulo nauigante de Græcia in Syriam, factæ sunt ei insidiæ à Iudæis, habuitque consilium, vt reuertetur per Macedoniam: comitati sunt autem eum multi fratres de diuersis locis.

Act. 21. Quidā Iudæi Asiāni, cūm vidissent in templo Paulum, concitauerunt omnem populum, & iniecerūt ei manus, clamantes: Viri Israelitæ adiuuate. Et apprehēdentes Paulum trahebāt extra tēplum. Querentibus autem illis eum occidere, nunciatum est tribuno, quòd tota confunderetur Ierusalē: qui assumptis militibus, decurrit ad illos. Videntes autem tribunum & milites, cessauerunt percutere Paulum. Tunc apprehēdit tribunus eum: & iussit alligari catenis duabus.

Act. 22. Vociferantibus Iudæis aduersus Paulum, & proiicientibus vestimenta sua, & puluerem iactantibus in aërem, iussit eum tribunus duci in castra, & flagellis cædi, & torqueri, vt sciret propter quam causam sic acclamarent ei.

Act. 23. Cūm esset Paulus à tribuno detentus, Iudæi plusquam 40. dixerunt principi sacerdotū: Deuotione deuouimus nos, nihil

nihil gustaturos donec occidamus Paulum. Nunc ergo faciatis vt adducatur, & nos priusquam appropiet, parati sumus occidere illum. Sed tribunus à nepote Pauli monitus, facit eum ad Felicē præsidem cū manu forti & cautela deduci.

Existens coram Felice præside Paulus *Act. 24.* fuit à Iudæis tāquam seditiosus & pestifer accusatus: qui cūm eū & Iudæos frequenter audisset, & tempus ita trāssisset, habuit quendam Festum nomine suo loco Cæsar successore. Volens autē Felix gratiā præstare Iudæis, reliquit Paulum vincitum, à quo iudice Festo, Paulus sentiens se grauari, Cæsarem appellauit.

Postea, supple post appellationem, *Act. 27.* Romam catena vincitus, & tempore hyc *Act. 28.* mani naufragium passus multas tribulationes & angustias tolerauit.

De seipso scribens apostolus ait: No *2. Cor. 1.* lumus vosignorare fratres de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modū grauati sumus, supra virtutem, ita vt tæderet nos etiā viuere.

Cūm venissemus in Macedoniam, *Eodem.* nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi sumus, fortis pugna, intus timores.

Cōmédans apostolus Thessalonicen. *1. Thess. 1.*

ses: Vos imitatores nostri facti estis & domini, accipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio spiritus sancti.

Apoc. 1. Ab aduentu spiritus sancti in discipulo
& *per 10-* los, vsque ad tempus illud, quo sub Do-
sum. mitiano Ioannes apostolus fuit exilio relegatus, fluxerunt anni circiter quinquaginta, nec toto illo tēpore legitur, tot & tantas consolationes diuinas habuisse, quot habuit modico tēpore quo tribulationem perpeffus est.

De multitudine malorum. CAP. CXIII.

Gen. 6. 7. **C**VM factum fuit diluuium, octo homines tantum saluati sunt.

L. Petr. 3. Omnis quippe caro corruerat viam suam.

Gene. 19. In quinque ciuitatibus Sodomorū, nō fuerunt inuenti decē iusti, ergo erat ibi multitudo malorū, & paucitas bonorū.

Gene. 21. Plures filios suscepit Abraham ex *Et*
25. thura, quā ex Sara.

Eodem. Et plures fuerūt filij Iſmaelis, q̄ Isaac.

Gene. 37. Inter omnes fratres Ioseph nō fuerūt nisi duo, Rubē & Iudas, qui conati sunt ipsum liberare: sed pr̄ualuerunt mali.

Num. 13. Moyſes, exploratores misit ad cōsiderandū terram promissionis: sed duo tan-

Denter. 1. tum erant boni, scilicet, Caleb & Iosue.

Num. 11. *Et* 16. Sexcenta millia virorum, quingenti

quinquaginta, à 10. anno, & supra, qui poterant ad bella p̄cedere, prima numeratione numerati fuerunt, in secunda verò numeratione recensiti fuere sexcenta millia & mille septingenti triginta: Ex quibus duo tantum Caleb, & Iosue intrauerunt terram promissionis.

Plures fuerunt cum Absalon, regnum patris vsurpare nitente, quā cum Dauid bene & iustē regnante. *1. Reg. 25.*

Maior pars filiorū Israel fuit in regno Samariæ, quia decem tribus, vbi erāt homines multo peiores, minor autem in regno Ierusalē quia duæ tantum tribus. *3. Reg. 12.*

Tantus erat numerus bellatorum regis Syriæ, qui pugnabant contra Israel, quò dicebat ipse rex, puluerem Samariæ non sufficere pugillis eorum. *3. Reg. 10.*

In exercitu Holofernis tantus erat numerus bellatorum, quò cooperuerunt faciem terræ sicut locustæ. *Judith 2.*

Stultorum infinitus est numerus. *Eccles 1.*

Omnis populus habitantium in terra Egypti & mulieres, quarū stabat multitudo grandis, sacrificabat diis alienis. *Iere. 44.*

Non remanserunt cum Iuda Machabæo nisi octingenti viri, & erant in exercitu Bacchidis & Alcimi, p̄ditoris viginti millia virorum, & duo millia equitum. *1. Mac. 9.*

Cum

Ioan. 18. Cùm esset in Ierusalem tempore paschali, quo passus est dominus, maxima populi multitudo, non est inuentus vir qui se opponeret manifestæ morti tam nequiter procuratæ. Clamauerunt enim omnes non hûc dimittas, sed Barabbam.

Act. 28. Quidam Iudæi, quos inuenit Paulus Romæ in primo aduentu suo, dixerunt ei: De secta hac Christianorum notû est nobis quòd vbique ei contradicitur.

De bonis latentibus inter malos.

CAP. CXIII.

Gen. 6.7. **Q**uamuis scriptum sit: Omnis caro corruperat viam suam, tamen dixit dominus ad Noë: Te vidi iustum coram me, in generatione hac.

Gene. 13. Loth iustus habitauit in medio Sodomorum.

Gene. 39. Ioseph in Ægypto castam & fidelem vitam duxit.

Exod. 3. Apparuit dominus Moyfi in terra Madian, cum oues focerit sui Iethro pasceret in deserto.

1. Reg. 2. Samuel inter filios Heli pessimos, sanctus & innocens fuit.

3. Reg. 19. Sub Achab & Iezabel Elias oēs se solo excepto reputabat idololatrias, sed dixit ei per responsum dñs: Derelinquam mihi in Israel 7. millia virorum, quorum genua

genua non sunt curuata ante Baal. De quo etiam ad Rom. ix. An nescitis, &c.

Tobias natus fuit ex tribu Nephthalim sub regno Samariz, in quo ferè omnes putabantur idololatria & vitiis diuersis infecti. Vnde iste in captiuitate positus viam veritatis non deseruit.

Cuncti serui regis Assueri, qui in foribus palatij versabantur, flectebant genua & adorabant Aman superbissimum, solus Mardochæus non flectebat genua.

Sanctus Iob gētilis fuit, & de Esau dicitur descendisse, quem tñ constat fide & moribus mirabiliter claruisse, qui de seipso dicebat: Frater fui draconû, & socius Iru thionum. Habitaui enim inter gentes.

Ieremias Propheta erat cum populis qui remanserant in Iudæa post destructionem Ierusalem, qui pro ipsis orabat, & ipsis voluntatem domini monstrabat.

Illi verò dicebant: Mendaciam tu loqueris, nõ te misit dominus, sed Baruch incitat te aduersus nos, vt tradat nos in manus Chaldæorum.

Dixit Dominus Ezechieli: Tu fili hominis, ne timeas eos, quoniam increduli, & subuerfores sunt tecû, & cum scorpionibus habitas.

Daniel, Ananias, Azarias, Misael habitauerunt

bitauerūt cum Chaldæis idololatriis, qui eos ad idololatriam inducere, & à cultu veri Dei retrahere laborauerunt.

Dan. 13. Susanna fuit castissima in Babylone, vbi senes presbyteri erant impudici, & iudices iniqui.

1. Mac. 3. Tēpore Antiōchi Epiphānis, siue illis, multi Iudæi erāt ad ritum gentium translati, sed inuēti sunt Matathias, & filij ei⁹ in lege Dei valdè stabiles & firmi.

Matth. 8. Commendans dominus fidem & deuotionem Centurionis habitantis Capharnaum, dixit quòd nō inuenerat tantam fidem in Israel.

Ioan. 3. Nicodemus princeps Iudeorum venit ad Iesum nocte & planè cōfessus est: Rabbi, Scimus quia à Deo venisti magister.

Ioan. 19. Postea crucifixo domino, venit ad sepeliendum eum, portans centum libras vnguenti preciosi.

Matth. 15. Ioseph nobilis decurio ab Arimathia discipulus erat Iesu, occultus autem propter metum Iudæorum, deposito tamen metu, audacter intrauit ad Pilatum, & denotam petitionem fecit, petens corpus Iesu ab indeuoto tyranno.

Act. 5. Honorabilis doctor Gamaliel legis, erat Pharisaus, & dedit bonum & nobile consilium pro Apostolis, principibus sacer

sacerdorum.

Vir quidam erat in Cæsarea, nomine **Act. 10.** Cornelius, religiosus & timēs Deū cum omni domo sua, faciēs eleemosynas plebi & deprecans dominum semper.

De mobilitate populis. CAP. CXY.

Rediens Moyses de terra Madian in **Exod. 4. 5.** Ægyptū, narrauit omnia verba domini pro quibus miserat eum, sequitur: Credidit populus, audieruntq; q̄ sanctificasset dñs filios Israel & proni adorauerūt. Postea verò cum essent afflictī ab exactoribus Pharaonis, dixerunt Moyssi & Aaron: Videat Dominus & iudicet, quoniam fœtere fecistis odorem nostrū coram Pharaone & seruis eius, & præbuisistis ei gladium, vt occideret nos.

Cū post multas Ægypti plagas diti, & armati egrederētur filij Israel de **Exod. 14.** Ægypto, Domino præcedente, & viam etiam eis per nubem & ignē ostendente, viderunt Ægyptios post se venientes, & timuerunt valdè, & dixerunt ad Moysem: Forsitan non erāt sepulchra in Ægypto, **Exod. 15.** & ideos tulisti nos vt moreremur in solitudine Dei: deinde confortati sunt per Moysem quum dominus mare rubrū diuisisset, & populus sicco pede transisset, submersus est exercitus Pharaonis, & ti

auit

muit populus dominum, & crediderunt domino & Moyfi seruo eius dicentes: Cantemus Domino, gloriosè, &c.

Exod. 15. Satis autè citò post venientes in Marath, murmurauit pop. propter aquas nimis amaras, quibus per lignū appositum dulcoratis cōsequenter murmurauerunt pro defectu cibi, dixeruntq; ad Moysen & Aaron. Vtinā mortui essemus in Ægypto, quando sedebamus super ollas carniū, &c. Et misit dominus vespere coturnices, & manna pluit eis de cælo mane.

Exod. 19. Post hoc cū daturus esset eis legē dixerūt: Cuncta q̄ loquutus est dñs faciemus.

Exod. 24. Cū narraffet eis Moyses verba & præcepta, quæ à domino acceperat, similia verba dixerunt.

Exod. 32. Cū autè morā faceret Moyses in monte cum dño in descriptione tabernaculi, congregatus est pop. aduersus Aaron & ait: Fac nobis Deos, qui nos præcedant.

Num. 11. Deinde cū erectum esset tabernaculum, & factæ oblationes principum post numerationem bellatorum & Leuitarū cū essent omnia ordinata, quomodo debebant proficisci in via, post modicū ortum est murmur populi, quasi dolentium præ labore.

Num. 13. Post modicū audita relatione exploratorum

torum murmurauit pop. & fleuit, dixitq; alter ad alterum: Constituamus nobis ducem & reuertamur in Ægyptum.

Audientes quòd displicuit dño murmur eorum, voluerunt ascendere montē & contra voluntatem Moyfi pugnare, & tunc fuerunt ab hostibus debellati. *Eodem.*

Rursus in seditione Chore multi surrexerunt cōtra Moysen & Aaron, quibus terribiliter castigatis murmurauit etiā multitudo filiorum Israel contra Moysen & Aaron dicens: Vos interfecistis populum domini. Cumq; oriretur seditio & tumultus cresceret, Moyses & Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis. *Num. 16.*

Cū autem per miraculum virgæ Aaron cōpescuisset eos dominus, dixerunt: Ecce consumpti sumus, & omnes peribimus, quicumque accedit ad tabernaculum domini moritur. *Num. 17.*

Vtiterius procedentes venerunt ad aquas contradictionis, vbi taliter iurgati sunt aduersus Moysen & Aaron, quòd ipsi etiam diffisi sunt de diuina virtute. Propter quod & puniti sunt à domino. *Num. 20.*

Postea fornicatus est populus cum filiabus Moab, quæ vocauerunt eos ad sacrificia sua: & initiatus est Israel Beelphegor. Et præcepit dominus principes su-

spendi contra solem in patibulis.

Judic. 8. Cùm liberasset Gedeon populū filiorum Israel de manu Madian, & occidisset Zebec & Salmana, dixerūt oēs filij Israel ad eum, Dominare nostri tu & filij tui & filij tui. Ipso tamen mortuo, cū haberet 76. filios, nullum de ipsis assumere in dominū & principem curauit.

1. Re. 7. 8. Samuēl Propheta liberauit pop. Israel de manu Philistiim, & recuperauit vrbes, quas illi abstulerunt Israel: postea congregati petierunt regem sibi constitui contra voluntatem dñi & Samuelis.

2. Reg. 8. Quamuis Dauid ita bene populū rexisset, & tot victorias habuisset: tamen satis cito facta est coniuratio valida contra eum. Populus verò concurrere agebatur cum Absalon.

2. Reg. 19. Notādum verò cū rediret Dauid in Ierusalem, pop. illuc certatim volebat eū reducere cum honore, sed pro eo, q̄ viri Iuda loquuti sunt cum viris de decē tribubus, separatus est omnis Israel à Dauid, sequutusq̄ est Sebam filium Bochrī.

3. Reg. 10. Sub Salomone filij Israel temporalium rerum abundantiam habuerunt, & honore maximo floruerunt, cū tamen à filio suo pro maiori parte, occasione vnus durī verbi, citius recesserunt.

Audien

Audientes filij Israel terribilem potestatem Holofernis præoccupauerunt omnes vertices montium, & muris circumderunt viros suos, & congregauerunt frumenta in præparationē pugnae. Postmodum cū vidissent se arctari ab exercitu congregati sunt ad Oziam omnes simul, & dixerunt: Iudicet Dominus inter nos & te, quoniam fecisti in nos mala, nolēs loqui pacificè cum Assyriis.

Cū compleffet Ieremias verba, quæ *Iere.* 16. præceperat ei dominus: vt loqueretur ad populum, apprehenderunt eum sacerdotes & prophetae, & omnis populus dicentes: Morte moriatur: & post pauca dixerunt principes & omnis populus ad sacerdotes & prophetas: Non est viro huic iudicium mortis.

Accefferunt omnes à paruo vsque ad *Iere.* 24. maximū ad Ieremiā, & dixerunt, Omne *43.* verbum in quo miserit te Deus ad nos, faciemus siue bonū siue malum. Cūq̄ post decem dies intimasset eis Ieremias dñi voluntatem, dixerūt ei: Mendaciū tu loqueris, non misit te dñs, sed Baruch filius Neris incitat te aduersum nos, & nō audiuit vnīuersus populus, &c.

Citò credidit duobus presbyteris se. *Dan.* 13. aibus multitudo, & condemnauerunt

Sufannam ad mortem: & paulo post re-
uersus est populus cum festinatione, &
consurrexerunt aduersus duos presby-
teros, & fecerunt eis, sicut male egerant
aduersus proximum.

1. Mac. 13. Cognouit Simon, & Tryphon cum
dolo loqueretur, petēs duos filios Iona-
thæ, & 100. talenta argenti, iussit tamen
dari, ne inimicitiam magnā sumeret ad
populum Israel, dicentē: Quia non misit
argentum & pueros, propterea perisit.

Luc. 4. Cū quadam die esset dñs in ciuitate
Nazareth, & dicerēt ei Iudæi, satis bono
modo, vt faceret ibi miracula, sicut in
Capharnaum fecerat, post modicā incre-
pationē, quā fecit eis, repleti sunt ira, &
eiecerūt eum extra ciuitatē, & voluerūt
eum præcipitare de supercilio montis.

Ioan. 6. Quando satiavit dominus quinque
millia hominum, de quinque panibus &
duobus piscibus, voluerunt eum rapere
& facere regem. Citò autem post cœpe-
runt increduli disputare, & querere:
Quod signum facis, vt credamus tibi?

Matt. 21. Videns turba populi Iudæ. Lazarū su-
Marc. 11. scitatū, & multa alia facta miracula per
Luc. 19. Dñm Iesum, venit ei obuiam cum ma-
Ioan. 11. gno honore, tamen circumspectis omni-
bus, cum iam vespera esset hora, exiit
Bethan

Bethaniam, fortè quia nō vidit in Ieru-
salem, qui eum ad hospitium inuitaret.

Ante quinque dies paschæ dominum *Mat. 21.*
Iesum recepit populus cū magno tripu- *Et 27.*
dio & honore, & per hebdomadā omnis *Luc. 19.*
populus erat suspensus ad verba eius, & *Et 23.*
mane veniebant ad eum in tēplo audi- *Ioan. 12. 19*
re eum: feria verò sexta, in die pasce-
ues clamauerūt omnes: Crucifige eum.

Facta voce spiritus vehementis super *Act. 2.*
discipulos venientis, conuenit multitu-
do & mentē confusa est. Quidam autem
irridebant, dicentes: Quia musto pleni
sunt isti: Instans autem Petrus loquutus
est eis multa, discipulos excusans & ver-
ba Iohelis allegans, quibus auditis sunt
corde compuncti, petentes quid facere
deberent. Et baptizati sunt illo die cir-
citer tria millia hominum.

Quodā Sabbato penē vniuersa ciui- *Act. 13.*
tas cōuenit audire verbū dñi, quod Pau-
lus & Barnabas prædicabant. Iudæi autē
cōtradicebāt blasphemantes. Tandem
Paulus & Barnabas cōuersi sunt ad præ-
dicādum gentibus, & audientes gentes
gausæ sunt. Paulò post Iudæi concitau-
erunt religiosas mulieres, & primos ciui-
tatis & excitauerunt persecutionem in
Paulum & Banabam, & eiecerūt eos de

finibus suis, & illi excusso puluere pedum in eos, venerunt Iconium.

Act. 14. Cùm Paulus & Barnabas essent Lystris ciuitate Lycaoniæ, & quidã claudus per Paulum fuisset curatus, turbæ ipsos esse Deos clamabant, & eis sacrificare volebãt, at illi dicentes se esse mortales, sedauerunt turbas, ne sibi immolarët. Superuenerunt autẽ quidã Iudæi, & psuasit turbis lapidantẽsq; Paulum, traxerunt extra ciuitatem, existimantes eum mortuum.

Act. 16. Quidã quæstuarij habentes vnã mulierẽ cum spiritu phyconico, à qua Paulus eiecit demonium, ita concitauerunt principes & magistratus ciuitatis, quòd factus est populũ cõkursus aduersus Paulum & Sylam socium eius, & scissis eorum tunicis, fuerunt virgis cæsi, & in carcerem missi, ac pedes ligno stricti. Et sequenti die fuerunt rogati recedere.

Act. 19. Paulo apud Ephesum existente, & multa ibidem miracula faciẽte, Demetrius quidã argentarius, faciens ædes argenteas Dianę, cõuocatis artificibus, concitauit tantam turbationem in ciuitate, q̃ tota impleta est confusione, & impetum fecerunt vno animo in theatrum, & tamen plures nesciebãt, qua ex causa conuenissent. Tunc fuerunt in magno corporum

porum periculo Paulus & socij eius, sed scriba populum pulchrè alloquens discretè sedauit & ad propria remisit.

Act. 21.
Cap. 27. Quadã die tãta fuit in Ierusalem aduersus Paulũ turba, & populũ cõkursio, q̃ percutiebãt eum, & trahebant extra templũ, & vix potuit eripi à tribuno cohortis, q̃ cũ militibus superuenit. Postea verò cùm narrasset quẽ ei acciderãt Damasci, leuauerunt vocẽ dicentes: Tolle de terra eius memoriã, nõ enim est fas eum viuere. Sequenti autẽ die exclamauit Paulus in consilio: Viri fratres ego Phariseus sum, filius Pharisei, & facta dissensione inter Phariseos & Sadduceos soluta est multitudo, & surgentes quidã Pharisei pugnabant, dicentes: Nihil mali inuenim⁹ in homine isto. Quid si spiritus locutus est ei, aut angelus?

Act. 28. Dum calefaceret se Paul. ad ignẽ post naufragium tempore hyemali, vipera à calore pcedẽs inuasit manus eius, quod videntes barbari, adinuicem dicebant: Vtiq; homicida est homo hic, qui cum euaserit de mari, vltio eum viuere nõ sinet. Paulus autem bestiam excutiens in ignem, nihil mali passus est: Illi verò videntes nihil mali in eo fieri, dicebãt eũ Deum esse, citò mutauerunt opinionẽ.

Gen. 2.3. De operatione bona. CAP. CXVI.

Posuit Deus hominem in paradysum voluptatis, vt operaretur & custodiret illum. Et post peccatum emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, vt operaretur terram, de qua natus est, & ait illi: In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et sic nota, quòd Deus hominem voluit operari in statu innocentie, & post peccatum.

2. Reg. 11 Tempore quo solent reges ad bella procedere, David in domo sua remansit, & in illo otio adulterium cum prodicione commisit, & homicidium.

3. Re. 6.7 Salomon ædificat domum Dei & domum suam. Sed nota, quòd prius domum Dei, & licet opus esset maius, tamen in minori tempore compleuit omnia.

1. Par. 24 Egerunt hi, qui operabantur industriè & suscitauerunt domum Dei in statum pristinum, & firmiter eam stare fecerunt.

2. Par. 31. Ezechias rex Iuda operatus est bonum & rectum, & verum coram domino, volens requirere dominum in toto corde suo. Fecitque, & prosperatus est.

1. Esdr. 1.5. Anno secundo reditus filiorum Iuda de Babylone, cœperunt fundare templum: Iosue verò filius Iosedec & fratres eius instabant super eos, qui faciebant opus.

Præce

Præcepit rex Darius, vt ædificaretur domus Dñi in Ierusalem, & daretur sumptus de arca regis, ne impediretur opus.

Nota, quòd opera quæ fecerunt filij transmigrationis in fundatione templi, & in edificatione muri ciuitatis, multos habuerunt impeditores: vt patet, Homo nascitur ad laborem, & auis ad volatum.

Videns Deus opera Ninivitarum, & miserus est eorum.

Ociosi arguuntur operarij, si ad mercedem vocantur.

Seruus qui accepit quinque talenta, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque, commendatus est à Domino. Similiter & qui duo acceperat, lucratus est alia duo. Alius autem qui vnum accepit, & non multiplicauit, & inutiliter reseruauit, reprobatus fuit.

Opus Mariæ Magdalene, quãdo vnxit dominum recubentem, frementibus discipulis ab ipso Domino approbatum est.

Illi duo discipuli, qui secum manere dominum coegerunt, quandiu fuerunt cum eo. in verbis nõ cognouerunt eum, sed in opere hospitalitatis & fractione panis.

Laudabilia opera patrum à filiis imitanda esse ostendit, dicens: Si filij Abraham estis, opera Abraham facite.

Act. 9. Tabitha erat Christi discipula, plena operibus bonis & eleemosynis, quas faciebat: ideo ipsa mortua, multi fuerunt moti ad rogandū Petrū pro ea, qui suscitauit eā. In omni gente, qui timet Dñm, & operatur iustitiam, acceptus est illi.

Act. 20. Apud Corinthios manebat Paulus

Act. 18. cum Aquila & Priscilla, quia eiusdem artis erat, & operabatur.

2. Cor. 9. Opera bona comparat Apost. semini, de quo satis modicum iacit & multū metit. Qui parce seminat, parce & metet.

2. Thess. 3. Grauitus reprehendit Paulus Thessal. ociosos, licet ipsos aliās commendaret: Si quis non vult operari, nec manducet.

De recta intentione habenda in opere.

CAPVT CXVII.

Gen. 4. **O**ccidit Cain Abel fratrem suum: Da-

1. Reg. 17. uid, Goliath: Ioab, Abner & Ama-

2. Par. 3. san: Herodes Antipas, Ioan. Baptistam:

Mat. 14. Agrippa, Iacobum. Petrus autem solo

Act. 11. verbo Ananiam & Sapphiram, sed con-

Gen. 17. sidera varias intentiones & causas.

Gen. 17. Abraham risit in promissione filij nasci

Gen. 18. turi. Sara quoq; risit, sed risus Abrahæ

Exod. 9. fuit cōmendatus, Saræ verò reprehēsus.

1. Reg. 16. Dixit Pharao, Peccaui, &c. *Exo.* 9. Di-

2. Reg. 12. xit Saul, Peccaui. *1. Reg.* 26. Dixit Da-

uid, peccaui, &c. *1. Reg.* 11. Hoc ipsum di-

xit Manasses, *2. Paralip.* vlti. Dixit Indas *2. Par.* 36 etiam se peccasse, *Matt.* 27. Sed affectio- *Matt.* 27. nes & intentiones cordium valde diuer-
sæ fuerunt.

Similia ferè verba dixit Moyse in Ra- *Exod.* 17.

phidi, quando petiit populus aquam ad *Num.* 20.

bibendum. Et ad aquas contradictionis.

Sed prima vice non hæsitauit in corde.

Secunda verò, sicut patet ex pœna, quæ

sequuta fuit, dubitasse videtur.

Filij Ruben & Gad & dimidia tribus *Iosue* 22.

ædificauerunt altare: sed longè alia in-

tentione quam crederent alij filij Israel.

Commendauit dominus multum bo- *2. Reg.* 7.

nam voluntatem Dauid, quam habuit

de ædificatione templi, licet noluerit

templum, per eum ædificari.

Misit Dauid p Vria, qui crāt i exerci- *2. Reg.* 11.

tu nō vt ille quiesceret, sed ipse peccatū

quod cū eius vxore cōmiserat, occultaret.

Ornauit se Iudith valdè curiosè, sed o- *Iudic.* 10.

mnis illa compositio nō ex libidine, sed

ex virtute pēdebat, s. ad liberandum po-

pulum Dei de manibus pessimi inimici.

Quod Mardocheus Amā nolebat ado- *Hester.* 3.

rare, vel corā eo genua flectere, non facie-

bat pro inobedientia, vel cōtemptu, sed

quia diuinum honorē nolebat hominij

mortali deferre, sicut testatur Iosephus.

Dixit

- Matt. 1.* Dixit Herodes Magis, vt cum puerum inuenissent renunciarent ei, vt ipse adoraret eum: sed valdè aliud intendebar, & aliud prætendebat.
- Matt. 6.* Eleemosynam dare & ieiunare præcepit Dominus non propter homines fieri, ne contingat tam bona opera, praua intentione corrumpi.
- Mat. 9.* Prohibuit dominus duobus cæcis illuminatis ab eo, ne quis hoc sciret: & tamen sequitur, Illi diffamauerunt eum in tota terra illa, nec tamen illi arguuntur transgressionis.
- Mat. 5.* Signâter addit dominus finè, & intentionem quâ quisq; debet habere bona faciendo vel mala patiendo. Beati eritis cum maledixerint vobis homines, &c. propter me, vel propter nomen meum. Item quicumq; potum dederit aquæ, &c. Qui dereliquerit domum, &c. *Mat. 19.*
- Luc. 8. 14* Quidam sequebantur dominum, vt eum nequiter obseruarent, aliqui vt de panibus eius manducarent. Alij, vt ipse vel eorum amici à languoribus sanâretur. Alij verò, vt æternaliter saluâretur.
- Luc. 13.* Herodes multo tempore cupiebat videre Iesum, sed non causa pietatis, sed quia sperabat signum aliquod ab eo fieri, & ideo nil profuit ei videre Iesum.

D:

De accidia vel negligentia.

CAP. CXVIII.

Avidens Iacob quòd alimenta venderent in Ægypto, dixit filiis suis: Quare negligitis? Descendite & emite vobis necessaria.

Panem Angelorum habebât filij Israel in deserto, & tñ exæcati desiderabant cibos Ægypti. Accidia vel tædiû homini est causa impatiētij & carnalis desiderij, & causa multiplicis mēdacijs, sicut patet Numeri: Recordamur piscium, &c.

Profecti sunt filij Israel de mōte Hor, & tædere cæpit populû itineris & laboris, lucurusque cōtra Dominum & Moy senait: Anima nostra nauseat super cibo isto leuissimo. Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes.

Negligenter custodiebat Abner Dominum suum Saul. Nam quando Dauid venit ad castra eius neminem reperit vigilantem. Dormiēs fuit percussus Isboſeth filius Saul & occisus.

Tempore quo solent reges ad bella procedere, remansit Dauid in domo: vbi graue adulterium & grauissimum homicidium hac occasione commisit.

Placuit Ioas regi Iuda, vt instauraret domum Domini, & præcepit Leuitis, vt

circa

circa hoc essent solliciti. Porro Leuitæ egerunt negligentius, qua de causa rex arguit Ioiadam sacerdotem.

Ionæ. I.

Facta tempestate in mare Ionas descendit ad interiora nauis, & dormiebat sopore graui, & accessit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu sopore deprimis? Surge, inuoca Deum tuum.

Mat. 13.

Cùm dormirent homines, venit inimicus & super seminauit zizaniam, &c.

Mat. 20.

Arguuntur ociosi, & remunerantur operarij.

Mat. 25.

Virgines dormitantes, quarum lampades non fuerunt prius ornatae, fuerunt postea à nuptiis exclusae.

Eodem.

Durè reprehendit dominus seruum malum & pigrum, qui multiplicare neglexit commissum sibi talentum.

Mat. 26.

Valde videntur fuisse accidiosi discipuli hora illa, postquam rogati à Domino vigilare, continuo dormiebant.

Marc. 14.

De pueris bona indolis. CAP. CXIX.

Gen. 21.

Non legitur Isaac murmurasse vel fugisse, quando eius pater ex præcepto Domini ipsum voluit immolare.

Gene. 37.

Ioseph accusauit fratres suos apud patrem crimine pessimo, quod erat in eo signum detestationis peccati & patri dicenti: Veni mitram te ad fratres tuos, obedienter respondit: Præsto suus, &c.

Samuel adhuc puer erat minister in conspectu Domini, vbi erat arca Dei. **1. Re. 2.3.**

Quando debuit in regem inungi David, erat in agro paruulus, & pascebat oues tanquam patri obediens humiliter & abiectè. **1. Reg. 16.**

Ioas filius Ochozix regis Iuda puer septè annorum, cum regnare cœpisset, fecit quod bonum erat coram Domino, cunctis diebus Ioiadæ sacerdotis. Sed post mortè Ioiadæ effectus est impius, & interfecit Zachariam filium eius. **4. Reg. 1. 2. Par. 24.**

Octo annorum erat Iosias, cùm regnare cœpisset, fecitque quod placitum erat coram Domino, & tamen pessimos patrem & auum habuerat. **4. Re. 22. 2. Par. 34.**

Tobias cùm esset minor omnibus in tribu Nephthalim, nil tñ puerile gessit in opere. Et idè cùm postea filium genuisset, ipsum ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato. **Tob. 1. 4.**

Sine propheta, sine sacerdote, sine magistro, Daniel & tres socij eius legem Dei obseruantes sobriè, & iustè, & piè, vixerunt inter pueros Gentiles. **Dan. 1.**

Fratres illi septè àholescentes miram sapientiam in responsionibus, & patientiam in tribulationibus habuerunt. **2. Mac. 7.**

B. Ioannes Baptista puer crescebat & confor- **Luc. 1.**

confortabatur spiritu & erat in deserto
vsque ad diem ostensionis suæ ad Israel.

Luc. 2. Saluator noster puer duodenus exi-
stens in carne, inuentus est in templo &
in medio doctorum, audiens illos & in-
terrogans. Deinde descendit cum Ma-
ria & Ioseph, & erat subditus illis.

De societate bonorum. CAP. CXX.

Gene. 18. **C**onsiderandum est valde, quòd si in-
uerti fuissent decem viri iusti in quin-
que peccatricibus ciuitatibus, propter
illos pepercisset Dominus vniuersis.

Gene. 30. Dixit Iacob ad Laban, Modicum ha-
buiſti antequàm venire ad te, & nunc
diues effectus es, benedixitque tibi do-
minus ad introitum meum.

Gene. 35. Bene fuit associatus Iacob, qui dixit:
Faciamus altare Domino, quoniam ex-
audiuit me in die tribulationis meæ, &
fuit socius itineris mei.

Gene. 39. Benedixit Dominus domui Ægyptij
propter Ioseph, & multiplicauit.

Iosue 2. 4. Seruiuit Israel Domino cunctis die-
bus Iosue & seniorum, qui nouerāt om-
nia opera domini quæ fecerat in Israel.

Iudic. 18. Filij Dan ceperunt Lachis & occide-
runt homines, qui cum nullo hominum
habebant quicquam societatis.

I. Reg. 11. Ex parte Saulis missi sunt lictores ad
capien-

capiendū Dauid, morantē cū Samuele &
alijs prophetis, q̄ prophetare cœperunt,
& venit Saul & prophetauit ipse cū eis.

Propter honorem Iosaphat regis Iu-
da Deum colentis, Eliseus propheta im-
petrauit aquas dari exercitui, in quo
erant duo alij mali reges. *4. Reg. 3.*

Homines Deū timētes volebat habe-
re secū Tobias in cōuiuio, & hoc ipsum
docuit filium suum. Nolite manducare
cum peccatoribus. Itē diligenter voluit
scire cum quo iturus esset filius. *Cap. 6.*

Dicebat vxor Tobie iunioris. Nūquā
cū ludētibz miscui me, nec cū his q̄ in
leuitate ambulant, participē me præbui. *Tob. 3.*

Audiro crudeli mādato regis Nabu-
chod. q̄ debebāt interfici cūcti sapientes
Babyl. Daniel indicauit negotiū socijs
suis, vt quærerēt simul misericordiam à
dño, & reuelata est nocte visio Danieli.
Vnde occasione Danielis serui sui peper-
cit rex Magis & sapientibus Babylonis. *Dan. 2.*

Post obitū Iudæ Machabæ emerſerunt
iniqui, & facta est fames valida, & im-
pios cōstituit Bacchides dñs regionis.
Et facta est tribulatio magna in Israel,
quæ omnia mala forsitan nō fuissent, si
adhuc Iudam sociū ac dñm habuissent. *1. Mac. 9.*

Cū primus illorū septē fratrum in sarrā *2. Mac. 7.*

gine torreretur, ceteri cū matre ad moriendum fortiter se inuicē hortabātur.

Ma. 12. Veniebat Iudas Machab. ad capiēdam Scythopolim ciuitatē, sed ppter Iudęos qui intus habitabāt, erga quos Scythopolitę benigni fuerāt, nihil eis mali fecit. Imō gratias agēs hortatus est eos de cetero, erga genus suum benignos esse.

Mat. 26. Quādiu Petrus fuit cū Apost. fixus &

Marc. 14. securus mansit, sed quando fuit in atrio

Luc. 22. summi sacerdotis, cū ministris illius ca-

Ioan. 18. lesaciēs se ad ignē, dñm negare incepit.

Ioan. 9. Statim quando cæcus natus à Domino illuminaretur, fuit extra synagogam à Pharisæis eiectus, à benigno Domino Iesu inter suos fideles receptus est.

Act. 1. 2. Cū essent omnes discipuli pariter perseuerantes vnanimiter in oratione, venit Spiritus sanctus in eos, & ipsos inæstimabiliter roborauit & docuit.

Eodem. De fidelibus qui erat in ecclesia prima tua dicitur: Omnes q̄ credebāt erāt pariter & habebāt omnia cōmunia. Sequitur: Sumebāt cibū cū exultatione & simplicitate cordis collaudātes Dominum, & habētes gratiam ad omnem plebem.

Act. 9. Post cōuersionē suā Saulus veniēs Ierosolymam tentabat se iungere discipulis, & omnes timebāt eam, nō credētes quod

quod esset discipulus. Barnabas autē apprehēsum illum duxit ad apostolos, &c.

Homines qui erāt cum Paulo in nauī *Act. 27.* grauissimę tempestatis, occasione ipsius Pauli, quem habebāt secum in socium, fuerūt omnes saluati. Nam dixit ei Angelus Domini: Ecce donauit tibi Deus omnes qui nauigant tecum.

De societate malorum. CAP. CXXI.

Salubriter exiuit Abraham de Chaldęa *Gene. 11.* vbi erant homines corrupti idolol. & 15. tria, vnde postea hoc pro beneficio Domini commemorat, dicēs: Ego Dominus: qui eduxi te de Hur Chaldęorum.

Non solum corpore, sed etiam cogitatione & affectione est patria relinquenda. Vnde dixit Dominus ad Abraham, cū iā corpore exiret, Egredere de terra tua, &c. Nota promissiones ibi factas. *Gene. 12.*

Quandiu fuit Abraham cum peruersis hominibus in Hur Chaldęorum non *Gene. 13.* legitur ei Dominus apparuisse, licet bonus fuisse credatur. Sed postquā inde exiuerat legitur multoties diuinis apparitionibus fuisse visitatus. *15. 17. 18.*

Iniurias & iacturas passus est Loth à *Gene. 13.* pessimis Sodomitis cum quibus habitabat, vel ipsorum occasione. *& 19.*

Quā difficultē sit malorum consue. *Eodem*

tam societate dimittere, patet per Loth, qui de medio Sodomorum vix per Angelum extrahi potuerit.

- Gene. 27.* Lud? Ismaelis cū Isaac, displicuit Sarę,
Gene. 28. Fugietem Iacob malum fratrem Dominus multipliciter confortauit.
Gene. 33. Noluit Iacob ambulare cū malo fratre, licet placasset eū muneribus, & ille satis instaret & signa dilectionis ostenderet.
Num. 16. Dixit Moyses ad turbā filiorū Israel, Recedite a tabernaculis hominū impiorum, & nolite tangere que ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum.
Num. 33. Dixit Dominus Moyfi, Præcipe filiis Israel, vt intrantes terram Chanaan, disperdant cunctos habitatores regionis illius. Si autem nolueritis interficere, qui remanserint, erunt vobis quasi clami in oculis, & lanceę in lateribus.
Iosue 7. Occasione Achā q̄ tulit de anathemate Iericho, fuit populus in prælio superat?
Judic. 1. 2. Noluerūt delere filij Isrl. habitatores terrę, sicut præceperat eis dñs, sed pufferūt fœdus cum eis, & male accidit eis.
Judic. 19. Propter quosdam filios Belial, qui in vxorē Leuitę detestabile flagitium perpetrarunt, omnes filij Benjamin, paucis exceptis, trucidati fuerunt.
2. Reg. 13. Amicitia quam habuit Amnon filius David

Dauid cum Ionadab, dedit ei viā ad hoc quòd Thamar sororē suā opprimeret.

Rebellionē disponente Absalon contra patrem suum, inierūt multi cum eo simplici corde, licet contra Dauid nihil mali machinati fuissent, si cum bonis pacificis in Ierusalem remansissent.

Propter quosdā superstites de domo Saul, facta est fames in terra, donec ad petitionē Gabaonitarū crucifixi fuerūt.

Rex Iuda Iosaphat, fuit ferē occisus vadens cum Achab ad prælium, & reprehensus fuit per prophetā Domini dicentem: Impio præbes auxilium, & iis qui oderūt Dominum amicitia iungeris, & idcirco iram Domini mereris, &c.

Ochozias rex Iuda ambulauit in viis Achab, & fecit malū corā dño. Sequitur causa: Gener enim domus Achab fuit.

Eliseus propheta dixit Iosaphat regi Israel: Quia habuisti fœdus cum Ochozia, percussit Dominus opera tua, contrita que sunt naues.

Venit homo Dei ad Amasiam regem Iuda, & ait: O rex, ne egrediatur exercitus Israel tecum. Nō enim est dominus cū Israel, quòd si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus.

I. Esdr. 4. **A**edificantibus filiis Iuda tēplum post reditum de Babylone, hostes eorum voluerunt ædificare cum illis: illi verò bono vñ consilio renuerunt.

Tob. 1. Cū irēt omnes ad vitulos aureos, quos Ieroboā fecerat, Tobias solus fugiebat cōsortia omnium, & pergebat in Ierusalē.

Tob. 3. Item dicebat vxor iunioris Tobiz: Nunquam cum ludentibus miscui me, nequa cum his qui in leuitate ambulauit participem me præbui.

Iob 10. Beatus Iob dixit: Frater fui draconum & socius struthionum.

Esa. 6. Cū dixisset Esaias: Vir pollurus labiis ego sum, causam insinuans subdidit: In medio populi polluta labia habentis ego habito.

Ezech. 2. Dictū fuit Ezech. Increduli & subuersores sunt tecū, & cū scorpionib⁹ habitas.

Dau. 13. Mali nocēt sibi inimicē. Nā duo senes ex hoc acceperūt audaciā accusandi Susannā, quia in eadē malitia cōueniunt.

1. Mac. 2. **Q**uādiu Iudas Machabæus confidens de diuino auxilio gessit bella pro populo suo, bene ei successit: cū verò cōstituit, amicitia & societate cū Gentilibus Romanis, licet tunc potentissimis, citò post superatus fuit, & in bello cecidit.

1. Ma. 11. Simile accidit Ionathæ fratri Iudæ.

Petrus

Petrus existēs cū discip. in nocte cenę domini, multū erat audax & securus. **Matth. 26. ut supra.**
Cū autē venit ad atrium summi sacerdotis, dñm ad vocē vnus ancillæ negauit.

Cæcus secus viam sedens, medicans, **Luc. 18.** clamabat ad Dominum Iesum, & qui præibant increpabant eum vt taceret.

Non fuit inter fideles Christi numeratus cæcus ille naus quem Dominus videre fecit donec fuit de synagoga à Phariseis eiecctus. **Ioan. 9.**

Philippēses cōmēdat Apost. dicēs: In medio nationis prauæ & peruersę inter quos lucetis, sicut luminaria in mundo. **Philip. 2.**

Petrus Apostolus dixit quibusdam Iudæis, audientibus verbum Dei: Saluamini à generatione ista praua. **Act. 2.**

Proconsul Paulus desiderabat audire verbum Dei, sed erat cum eo Elymas magus pseudopropheta Iudæus, qui resistebat Paulo & Barnabæ, quærens peruertere Proconsulem à fide. **Act. 13.**

Ciuitate Lystri homines tantę simplicitatis erant, quòd ipsi Paulum & Barnabam Deos ad terrā descēdisse putabant. Cū autem vix sedasset eos Paulus, & cœpisset eis viam ostēdere veritatis, superuenerunt quidam Iudæi, qui ita perluaferūt turbis quòd Paulus fuit ibi la-

pidatus, & quasi pro mortuo derelictus.

Act. 19. Cū verbū dñi fortiter in Epheso cre-
sceret, & dñs per Paulū ibidē miracula
faceret, quidā Demetrius faciēs zdes ar-
gētēas Dianæ, cōuocatis opificib⁹ illius
artis, seditionē cōtra Paulum cōcitauit.

Num. 22. Plures mali interdum in vnā malā so-
cietatem conueniunt, vt bonis inferant
nocumentum. Ita conuenerunt Balac &
Balaan ad maledicendum filiis Israel.

Iosue 10. Adonisedech rex Ierusalē & alij qua-
tuor reges, eo quòd illi fecerant pacē cū
Iosue, cōuenerūt aduersus Gabanonitas.

Iosue 11. Item Iabin rex Asor, & alij reges tri-
ginta contra Iosue & filios Israel.

Iudic. 5. Item quinque Satrapæ Philistino-
rum, Chananæi, Sidonij & Euæi, & c.

Iudic. 6. Item Madian & Amalech, & ceteri
orientalium nationum.

Esa. 7. Sic autē intelligit illud Esaia: Requite
uit Syria super Ephraim, id est, decē tri-
buū, & rex Syriæ, cōcordauerant in vnū,
ad regem Iuda funditus extirpandum.

Luc. 23. Rursus in passione Domini, Herodes
& Pilatus facti sunt amici.

De mundana prosperitatis prauitate.

CAP. CXXII.

Gene. 13.
Gen. 19. **A**bundantia rerum temporalium se-
pe fit multorum occasio peccato-
rum:

rum: sicut in illa regione, quæ irrigaba-
tur sicut Paradisus, in qua habitabant
Sodomitæ pessimi.

Gedeon cū paruus homo esset & in *Iudic. 6.*
area frumentum excuteret, bonus fuit, & *8.*
& cum Angelus Domini uisitauit, post
obtentam uictoriam male se habuit.

Saul antequā rex esset, bonus fuit, & *1. Reg. 9.*
postquā regni gubernacula suscepit, in- *15.*
tumuit, & mandatū Domini præteriuir.

Post multa bella & uictorias de ini- *2. Reg. 11.*
micis obtentas, Dauid remanens quie-
tus in Ierusalem. commisit adulterium,
& ex ipse secutum est homicidium.

Occasione multitudinis subditorum *2. Re. 24.*
Dauid in superbiam elatus est, & fecit
populum numerari. Sed nota quā gra-
uiter fuit punitus.

Non erat argētum alicuius pretij in *3. Reg. 10.*
diebus Salomonis, quia tanta erat in Ie- *11.*
rusalem argenti abundantia, quanta est
lapidum. Sed nota quā mirabile, &
quā terribile fuit, quòd plus nocuit ei
rerū copia, quā profuit tāta sapientia.

Antequā Ieroboam haberet domi- *3. Reg. 12.*
niū super decē tribus, nō legitur fuisse
malus. Sed magis adolescēs bonæ indo-
lis & industrius, statim uerò vt regnum
adeptus est, fecit vitulos aureos, & auer

- tit populū à Deo ac auerteretur ab eo.
3. *Reg. 14.* Cū roboratum fuisset regnum Ro-
 2. *Par. 12.* boam & confortatum, dereliquit legem
 Domini, & omnis Israel cum eo.
4. *Reg. 14.* Amasias rex Iuda percussit Edom, &
 2. *Par. 25.* inde eleuatū est cor eius, & voluit con-
 tra Ios regem Israel praeliari, sed male
 successit ei.
2. *Pa. 16.* Cū roboratus esset Ozias rex Iuda, ele-
 uatū est cor eius in interitū suū: Ingres-
 sūque in tēplū adolere voluit incēsum.
2. *Par. 33.* Manasses rex in Ierusalem fuit pessi-
 mus, postea in Babylone vinctus, & co-
 angustatus orauit Dominū, & egit pe-
 nitentiam valdē coram Domino.
- Nehe. 9.* Comederunt, & saturati sunt, & im-
 pinguati, & abundauerunt deliciis in
 bonitate magna: prouocauerunt autem
 te ad iracundiam.
- Tob. 1. 2.* Quandoque mundana prosperitas
 & 11. multum multiplicat carnales amicos, &
 congregat quos aduersitas saepe fugat.
 Vnde Tobia à cæcitate sanato & dita-
 to, venerūt consobrini eius ad eum gau-
 dentes & congratulantes ei, quod non
 leguntur fecisse quādo prius erat cæcus
 & vxor eius ibat ad extrinū opus.
- Iudith 1.* Post victoriā obtentā de Arpha-
 xat rege Medorū, exaltatū est regnum

Nabu

Nabuchodonosor regis Assyriorum, &
 cor eius eleuatū est.

Quamuis Aman esset secundus à rege *Hester 7.*
 potētissimo Assuero, & habuerit multas
 diuitias, & filios, & amicos, ita tamē tor-
 quebatur, ex eo quòd Mardochæus ei
 genua nō flectebat, quasi nihil haberet.
 Nota breuitatem prosperitatis illius.

Quandiu durauit plaga dñi super Iob *Iob 1. 2.*
 licet venerint ad eum aliqui amici, fue-
 runt tamen ei consolatores onerosi, nec
 leguntur ei dedisse aliquid. Postquā au-
 tem addidit dñs omnia quæcumq; fuerāt
 Iob duplicia, venerunt ad eum omnes
 fratres sui, & cuncti qui nouerant, & con-
 solati sunt: & dederunt ei vnusquisque
 ouem vnā, & in aurem auream vnā.

Statuam quam vidit Nabuchodono- *Dau. 2.*
 for quæ percussa à lapide abscisso de mō
 te redacta est in fauillam, satis indicat
 prosperitatem mundanam nihil esse.

Filij Zabri faciebant nuptias magnas *2. Mac. 9.*
 & venerunt Iudæi Ionatha duce, & occi-
 derūt multos, cōuersæ sunt nuptiæ in lu-
 ctū & vox ipsorū musicorū in lamentum.

Ptolemaus Rex Ægypti Alexandro re- *1. Mac. 11.*
 ge Syriæ debellato, & in Arabiā fugato
 exaltatus est, & abstulit Zabdiel Arabs
 caput Alexandri, & misit Ptolemao, &
 Rex

Rex Ptolemæus mortuus est die tertia.

Matt. 19. Adolescens, qui quæsiuit à Christo

Luc. 18. quomodo posset habere vitam aternâ, multas habebat possessiones. Et idcirco abiit tristis, quando dominus dedit ei consilium perfectionis.

Matt. 22. Magnum festum fecerant Iudæi do-

Marc. 11. mino Ierusalem venienti, & circumspicitis omnibus, cum iam vesperasset hora exiit in Bethaniam, & non inuenit qui eum hospitio reciperet.

Luc. 14. Ad contemnendam temporalium abundantiam multum facit exemplum, quod ponit dominus in illo diuite, cuius ager vberes fructus attulit. Cum autem sollicitus cogitaret destruere horrea sua, & facere maiora, ait illi Deus, Stulte hac nocte repetent, scilicet diaboli, animam tuam à te: & quæ aggregasti cuius erit?

Luc. 14. Emptores villæ & boum, & ille qui uxorem suam duxerat, vocati ad cenam domini se excusauerunt tanquam aliis occupati. Pauperes autem & debiles fuerunt introducti.

Luc. 16. Videns dñs ciuitatem Ierusalem, pace temporali fruente & superueturas misérias ignorâtem, fleuit super illam, dicēs: Quia si cognouisses & tu, scilicet, fletes.

Act. 12. Cum populus Herodi magno regi vestito

stito veste regali, & sedenti pro tribunali acclamaret, Voces Dei & nō hominis: Contestim percussit eum Angelus dñi, & consumptus à vermibus expirauit.

De curiositate mundana. CAP. CXXIII.

Primariæ transgressionis occasio ortum habuisse videtur ex eo, quod Eua serpentem curiosè audiuit, & lignum vetitum curiosè respexit. *Gene. 3.*

Egressa est Dina filia Liæ, vt videret mulieres regionis illius: sequitur, quod visa, rapta & oppressa fuit. *Gene. 34.*

Præcepit dominus Moyfi, vt diceret populo, Cauete ne ascendaris in montem nec tangatis fines illius. omnis qui tetigerit montem morietur. Et post pauca. Contestare populū, ne forte velit transcendere terminos ad videndum dominū & pereat ex eis plurima multitudo. *Exo. 19.*

Dixit dñs ad Moysem, vt Aaron & filij eius tantum intrarēt sancta sanctorum. Alij verò nulla curiositate viderent, quæ erant in sanctuario, priusquam essent omnia inuoluta, alioquin morerentur. *Num. 4.*

Ozias Rex Iuda ingressus templum domini, accepit thuribulum, & voluit adolere incensum super altare thymiamatis, quod non ad suum, sed ad sacerdotum Dei pertinebat officium, statimq; orta

orta est lepra in fronte eius.

Luc. 11. Cum viderent Iudæi miracula à dño Iesu fieri manifesta & vtilia, videre volebant, sed de celo quærebāt. Ideo nouissima eorum facta sunt peiora prioribus.

Luc. 23. Herodes Tetrarcha viso Iesu gauisus est valdè, nō tamē pietatis sed curiositatis causa, quia sperabat signū aliquod ab eo videre fieri, & ppter hoc visio illa dñi Iesu nihil protulit ei, sed magis obfuit.

Act. 1. Curiositatem discipulorum, scire volentium tempus secundi aduentus, compefcuit dominus, dicens: Non est vestrū nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate.

Act. 8. Curiositas videtur fuisse, quod Simon Magus voluit baptizari, quia videlicet, videbat signa, quæ Philippus faciet at.

Act. 17. Athenienses omnes & aduenæ & hospites ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere, aut videre aut audire aliquid noui.

Act. 19. Prædicante Paulo in Epheso ciuitate, multi q̄ fuerāt curiosa sectari, cōtulerūt libros, & combusserunt coram omnibus.

2. Theff. 3. Reprehendit Apostolus quosdā Thesalonicensēs, inquietè ambulantes, & nihil operantes sed curiosè agentes.

1. Tim. 5. Adolescentiores viduas monet Apost. esse deuandas. Frequenter verò vagas, otiosas

otiosas & curiosas arguit, & vitare monet quæ discunt domos circumire, & vagabundè discurrere, & se ostendere ac vendere, & loquuntur, quæ illicita sunt. Et cum luxuriatæ fuerint, nubere volūt.

De fide magna mulierum. CAP. CXXIII.

Com mendat Apost. fidem Raab, quæ non perit cum incredulis, cum excepisset hospitio exploratoris pacificè.

Ruth adhæsit focui suæ Noëmi dicēs: Populus tuus & Deus tuus meus. Vnde Booz postea dixit ei: Reddat tibi dominus plenam mercedem ad quam venisti, & sub cuius confugisti alas.

Mulier vidua Sareptana credidit verbis Eliæ Prophetæ, licet rem satis difficilem illi faciendam iuberet. Ideo ex illa die hydria farina non defecit.

Mundi creationem & corporū resurrectionem, optimè confitebatur mirabilis illa mater, quæ septem fratres filios torqueri vno die vidit, & ipsos ad mortē dum pro Dei legibus fortiter animauit.

Circa mysterium dominicæ incarnationis fuerunt mulieres ad credendum promptiores quā viri. Nam Zacharias pater Ioannis Baptistæ incredulitatis fuit ab Angelo redargutus. Pro eo quod nō credidisti verbis meis, &c. Elisabeth autem

non

*Hebr. 11. 31
Iosue 2. 6.*

Ruth 1. 2.

3. Reg. 17.

2. Mac. 7.

Luc. 2.

non reprehensibilis, sed commendabilis legitur extitisse, quæ statim in aduentu beatæ virg. exclamavit: Benedictatu, &c.

Eodem. Similiter commendatur beata virgo, quæ credidit Angelo dicenti sibi, quod conciperet de spiritu sancto.

Luc. 1. Item Anna vidua prophetissa loquebatur de puero nato omnibus, qui expectabant redemptionem Israel.

Luc. 7. Mariæ Magdalenæ dixit dominus: Fides tua te saluam fecit, vade in pace.

Matt. 6. Tantam fidem habebat ad dominum mulier hæmorrhøissa, quæ sufficiebat ei vt tantummodo tangeret simbriam vestimenti eius. Ideo meruit audire verbu dulce,

Luc. 9. Confide filia, fides tua te saluam fecit.

Matt. 13. Nec longa expectatione, nec dura responsione destitit clamare ad dominum mulier Chananza: idcirco tandem audiuit, O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.

Ioan. 4. Mulier Samaritana plene confessa est, dicens: Quia Messias venit, qui dicitur Christus. Et postea multi Samaritanorum crediderunt in dominum, propter verbum mulieris illius.

Ioan. 11. Confessio fidei Marthæ, quæ dixit, *Marc. 16.* Ego credidi, quia tu es Christus filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti,

satis

fatis similis fuit confessioni Petri.

De resurrectione dñi legimus multos *Matt. 28.* viros dubitasse, & dñm Iesum illorū incredulitatem, & cordis duritiam exprobrasse, de mulieribus autē, nihil tale legitur. Sed resurgens dominus, primò apparuit mulieri, scilicet, Magdalenæ, & illa currēs discipulis lugentibus nūtiavit. *Marc. 16.* *Ioan. 20.*

Quædam mulier nomine Lydia purpuraria audiuit prædicationem Pauli, cuius dominus aperuit cor, & baptizata est & domus eius. *Act. 16.*

De sapientia mulierum. CAP. CXXIII.

SARA prudenter intellexit ludum in *Gene. 21.* Isaac, & Ismaele non esse bonum: & voluit dominus, vt Abraham acquiesceret illius voluntati.

Rebecca fuit valdè argumentosa ad *Gene. 27.* procurandum quòd Iacob benedictionem à patre quæ debebatur primogenito, obtineret: & postea fecit eum caute iram Esau declinare.

Raab meretrix discretè exploratores *Iosue 2.6.* abscondit, & per hoc se & totam domum suam integraliter liberauit.

Delbora vxor Lapidoth iudicauit *Iudic. 4.* populū & docuit Barach filium Abinoam quid facturus esset, vt populū Dei de manu Sisaræ liberaret.

- Ruth 2.3.* Sollicita fuit Noëmi & astuta ad modum inueniendū, quō Ruth alienigena nurus sua nubere posset Booz inlito & potēri.
- 1. Reg. 1.* Mater Samuelis Anna discretē se excusauit, ab eo, quōd Heli sacerdos ei imposuit, quando filium à domino postulauit.
- 2. Reg. 25.* Per sapientiam, & eloquentiam suam & liberalitatem faris modicam, Abigail viro suo Nabal vitam seruauit, & David ab homicidio impediuit.
- 1. Reg. 14.* Sapiens mulier Thecutes induxit David ad hoc, quōd filium suum Absalon exulem reuocaret.
- 2. Re. 20.* Obsidente Ioab ciuitatem Abellam, mulier sapiens taliter loquuta est ei, & postea populo ciuitatis, quōd ille cum totius patriæ utilitate ab obsidione recessit.
- 3. Reg. 2.1.* Bethsabe mater Salom. sapienter verbum proposuit coram rege David, vt filius Salomō post illum regnare deberet.
- 3. Reg. 3.* Duarum mulierum coram Salomone contententium illa prudenter & piē respondit quæ dixit: Obsecro te domine, dato illi infantem vinum.
- 3. Reg. 10.* Magna sapiētia fuit in regina Saba, quō ipsa venit audire sapientiam Salomonis.
- 4. Reg. 4.* Mulier Sunamitis hospita Elisei prudēter adhæsit ei, nec voluit eum dimittere propter Giezi, donec eius filium suscitasset.

Holda

Holda Prophetes vxor Sellum, Iosiam *4. Re. 22.* regem confortauit. Populo mala ventura propter eorum peccata dixit.

Sara filia Raguēlis discretē & deuorē *Tob. 3.* orauit dominum, vt liberaret eam de improprio, quod audierat ab ancilla.

Miram prudentiā & constantiā ostendit *Judith 2.* Iudith alloquēdo populū, & decipiendo Holofernē tam potentem tyrannum. *vsque ad finem.*

Hester cum magna cautela fecit petitionem suam postquam regem ad prandium inuitauerat, & ille vino incaluerat. *Hester 7. Luc. 1.*

Elisabeth mater Ioannis Baptistæ discretē cognouit aduentum beatæ virginis, & ipsam matrē domini nominauit. *Eodem.*

Tam tacendo, quā loquendo patet beatā virginem Mariā mirabiliter fuisse prudētē. Tacendo quidem quia pauca verba dixisse inuenitur. Loquuta est cū Angelo discretē quærendo, & discretius acquiescēdo. Quomodo fieri istud? Item, Ecce ancilla domini. Item cum sancta Elisabeth ipsam salutando. Et nota, quōd post laudes magnas quas Elisabeth illi dixit, nihil ei directē respondit, sed ad laudandum dominū se conuertit dicens: Magnificat anima mea dominum, &c.

Item loquuta fuit cum filio ipsum dulciter interrogando, Fili quid fecisti ne-

Luc. 21. Ioan. 2.

bis sic? &c. Et pro verecundis pauperibus deprecando, Vinum non habent, ait.

Luc. 7. & 10. Maria Magdalena valdè prudenter agebat in eo, quòd ad pedes domini se ponebat. Ad pedes enim domini impetrauit veniam pro se, vità pro fratre, audiebat diuinam sapientiam. *Luc. 10.* Et exhibuit Christo deuotam reuerentiam.

Matt. 27. & 28. Vxor Pilati, dum loquuta est ei, & si Pilatus credidisset, prudenter egisset.

Matt. 27. Vxor Pilati, dum loquuta est ei, & si Pilatus credidisset, prudenter egisset.

De pietate & compassione mulierum.

CAP. CXXV.

Gene. 24. Rebecca videns seruum Abraham, hominem peregrinum & bibere petentem, sine mora respondit: Bibe domine mi: quin & camelis tuis hauriam aquam donec cuncti bibant.

Exod. 2. Timuerunt obstetrices Deum, & non fecerunt iuxta præceptum regis Ægypti, sed conseruabant mares.

Exod. 2. Gernens filia Pharaonis vagientem puerum, misera est, & ait: De infantibus Hebræorum est hic: & faciens eum nutriri, in filium adoptauit.

Iosue 2. Raab meretrix audiens exploratores Iosue ad mortem quæti, cõpassa est eis, & ipsos abscondens liberauit, & sanos remisit.

1. Reg. 17. Natiij euntes ad Dauid, absconditi fuerunt in puteo & saluari per mulierem quæ

quæ posuit velamen super os putei, & eos qui quærebant delusit.

Duarum mulierum coram Salomone contententium, illa pium cor habuit, quæ liti cedere voluit, cuius viscera super filium commota fuerunt. *1. Reg. 3.*

Vidua mulier Sareptana fuit hospita Eliæ pphetæ, & apud illà substetabatur. *3. Reg. 17.*

Mulier Sunamitis induxit virum suum ad hoc, vt fieret in domo sua Eliæ loquutus aptus ad mandandum. *4. Reg. 4.*

Cum occideret Athalia omne semen regium, Iosaba filia regis Ioram, tulit Iosam vnum de filiis regis, & abscondens saluauit eum. *4. Reg. 11.*

Compatiens populo morti addicto Hester, magno se exposuit periculo, & apud Assuerum Iudæorum liberationem & sublimationem obtinuit. *Esth. 4. & 9.*

Pietas B. virginis Mariæ multum apparet in hoc, quod ad pauperes nuptias ire voluit: & deficiente vino non requisita ab aliquo sed sponte verecundorum pauperum aduocata, dixit filio: Vinum non habent, per hoc etiam potest innui largitas eius magna. Quia cum à Magis aurum, thus & myrrham quæ obtulerant recepisset, paulo post in purificatione sua, nõ potuit habere agnum quæ

offerret. Supponendum est, quòd illa munera pauperibus erogauerat.

Luc. 8. Mulieres ministrauerunt Dño prædicanti & per castella & ciuitates eunt.

Luc. 10. Ambulans per mundū Saluator mundi, in domo Marthæ & Mariæ specialius hospitium legitur habuisse.

Luc. 11. Blasphemantibus miracula domini Scribis & Phariseis, mulier quædã deuotè audiens verba eius, extulit vocem, dicens: Beatus venter qui te portauit.

Mat. 15. Mulier illa Chananæa; miseriam filię suæ propriam reputabat, dicens: Miserece mei Domine fili Dauid, filia mea malè à dæmonio vexatur.

Luc. 11. Prætulit dominus duo æra minuta perculæ viduæ, quæ misit in Gazophilacium, muneribus diuitum. Quia scilicet, illa de eo quod deerat ei dederat: & quia plus ponderat dominus mentis pietatem quàm muneris quantitatem.

Luc. 23. Astiterunt patieti, & sequebantur dū ad crucē duceretur ab apostolis derelictū.

Mat. 1. Item studiosè obsequi voluerunt ei in sepulchro iacenti.

Mat. 16. Vxor Pilati magis conata fuit impedire dominicam passionem, & iniustam affectionem ipsius, quàm aliquis homo, de quo scriptura testatur *Mat. 27.*

Prop

Propter opera pietatis & eleemosynas quas Tabitha viduis faciebat, rogauerunt fletus Petrum, vt ad defunctam veniret. Et motus lachrymis corū Petrus ponēs genua orauit, & eam suscitauit.

Exiens de carcere Herodis Petrus venit ad domum Mariæ matris Ioannis, qui cognominatur Marcus, vbi erant multi congregati orantes. Per hoc patet, piam fuisse & bonam mulierem, & hospitam discipulorum domini.

Quædam mulier purpuraria nomine Lydia credēs ad prædicationem Pauli, & baptizata cum domo deprecata est, dicens: Si existimastis me fidelē Domino meo esse, intrate domum meam, & manete: Et coegit nos, ait Lucas. Vbi etiā satis innuit, quòd mulieres promptè & deuotè audiunt verbum Dei.

De fortitudine mulierū. CAP. CXXVI.

Barach filius Abinoam noluit ducere exercitum contra Sisaram nisi Delbora vxor Lapidoth iret cū eo, quæ dixit: Ibo quidem tecum, sed in hac vice victoria non reputabitur tibi quia in manu femine tradetur Sisara.

Dixit Booz ad Ruth, quæ reliquerat patriam & Deos suos: Scit enim omnis populus qui habitat inter portas vrbs

L 4

mez mulierem te esse virtutis.

1. Reg. 19. Viriliter saluauit David virum suum Michol, cum quæreretur ad mortem à Saule patre suo.

1. Reg. 25. Cum vidisset Abigail virum suū Nabal durè respondisse nuntiis David, festinauit, & tulit diuersa xenia, & David iratum placauit.

Tob. 3. Grauem contumeliam ab ancilla prolatam, valdè patienter tulit Sara filia Raguelis, nec ei quid respondit, sed ad orationem se conuertit.

Hest. 4. 5. Hester regina exposuit se periculo moriendi pro liberatione populi sui, quando non vocata, ad regè ire præsumpsit.

2. Mac. 7. Supramodum mater mirabilis, quæ pereuntes septem filios sub vnus diei tempore conspiciens, bono animo ferebat, & scemineæ cogitationi masculinum animum mittebat.

Luca. 1. 2. Fortissima fuit beata virgo Maria, in continendo gaudiū quod habuit de filij conceptione, natiuitate, Magorum adoratione, & ipsius educatione, prædicatione, miraculorum operatione, resurrectione. Rursum sustinendo dolorem quem passa fuit in ipsius filij passione.

Matt. 27. Valdè fuit mirabile de audacia Mariz & 28. Magdalenz, quæ passioni domini affuit,

& tot

& toties ad sepulchrum domini venit *Marc. 15*
recedentibus etiam discipulis dilectissimis, non recedebat. sed stās ibidem plorabat: ipsam etiam nimis audacem facie *Et. 16.*
baramor, cum dicebat: Domine, si tu fu *Luc. 23.*
stulisti eum, dicito mihi. *Et. 24.*
Ioan. 19.
Et. 20.

De auditate mulierum. CAP. CXXVII.

PRIMA mulier vidit lignum pulchrū *Gene. 3.*
& delectabile, & statim sequitur, quòd sine deliberatione tulit de fructu illius & comedit.

Sara licet esse bona, tamē ita desiderabat habere filios, & potius voluit habere de ancilla filium, inquiens: Ingredere ad ancillā meā, &c. quā esse sine liberis. *Gene. 19.*

Filiz Loth potius voluerunt de patre liberos suscipere, quā sine liberis permanere. *Gene. 19.*

Interrogata Rebecca, an vellet ire cum famulo Abrahæ, continuo respondit: Vadam. Non dixit, Volo ire, si placeat vobis, vel huiusmodi. *Gene. 24.*

Cernens Rachel quòd infœcunda esset, inuidit sorori, & ait marito suo: Da mihi liberos, alioquin moriar. *Gen. 30.*

Dina cupiens videre mulieres regionis illius, visa fuit à quodā viro Sichem, videlicet, & tandem oppressa ab eo. Quid ergo de illis, quæ volūt videre vi-

- ros, & videri ab eis? Non est mirum, &c.
- Gene. 36.* Domina, cui seruebat Ioseph, non expectabat quod sollicitaretur ab eo, sed ipsum nimis procaciter requisivit.
- Iosue 15.* Aza filia Caleph, obtinuit à patre terram irriguam. Quia, scilicet, cam inflāter suspirando petiuit.
- Iudith 14* Tantum institit vxor Samson apud eum quod ipse dixit ei propositionem obscurā, quam parentibus noluerat indicare. At illa statim reuelauit amicis suis, quanquam esset in damnum viri sui.
- Iudith 16* Dalida per importunitatem euicit, vt Samson diceret, in quo eius fortitudo maxima consistebat.
- 1. Reg. 1.* Anna mater Samuelis præ desiderio habēdi liberos flebat, & nō capiebat cibos.
- 3. Reg. 3.* Multum desiderabat habere filiū illa, quæ rapuit alienum.
- 3. Reg. 21.* Ita concupiuit Iezabel vineam Naboth tradere viro suo, quod nouiter producens falsos testes procurauit & fecit Naboth crudeliter lapidari.
- 4. Reg. 4.* Cūm veller ire Sunamitis ad Eliseū, & vir eius non plenariē consentiret, respondit illa. Vadam. Statimque strauit illa asinam & præcepit puero, Mina & propera, ne mihi moram facias in eundo, & hoc age quod præcipio tibi.

Atha

- Athalia mater Ochozia regis concupiscens regnare super terram, interfecit omne semen regium, excepto Ioas infantulo qui furtim absconditus fuit. *4. Reg. 11*
- Anna vxor Tobia circumspiciebat quotidie & circumibat vias, per quas spes redeūdi videbatur, vt si posset procul videre filium venientem. *Tob. 10*
- Hester non fuit contenta ex eo, quod rex dederat ei domum Amā, & quod occiderat in ciuitate Susis quingentos viros, sed etiam in crastino fecit trecentos occidi. *Hest. 8. 9.*
- Herodias insidiabatur Ioāni Baptistæ. tantōque odio insidiabatur ei, quod magis elegit filiam suā petere caput ipsius, quam dimidiam partem regni Herodis. *Matt. 14*
Matc. 16
- Mulier Chananæ sanitatem filiæ obtinuit precibus importunis. *Matt. 15.*
- Mater filiorum Zebedæi, non expectauit quod dominus remuneraret filios secundum excellentiam meritorum, sed petiit ante tempus vnum poni ad dexterā domini in regno suo, & alium ad sinistrā. *Matt. 20*
- Puella nomine Rhode intelligens Petrum pulsare ad ianuam, præ gaudio nō aperuit, sed dimittens illum foras, cucurrit & intrōstantibus nuntiavit. *Act. 12.*
- Ponit Dominus exemplū viduæ, quæ ita fuit molesta iudici, Deum etiam nō timen

L. ac. 19.

timen

timenti, vt tandem ipsam à suo aduersario vindicauerit.

De fallacijs mulierum. CAP. CXXVIII.

Gene. 3. **O**ccasione Euz deceptus est Adam: licet non fuit seductus in eo, in quo Eua fuit seducta, sed cùm de ligno vetito, Eua suadente, comedit.

Gene. 18. Sara risit, audita promissione & conceptione filij. Redarguta autem à domo eius diffidentia, seipsam mendaciter excusauit.

Gene. 19. Duæ filiz Loth volentes ex patre suo concipere, cùm verbis eum fortassis ad hoc inducere non auderent, mediante vino, propositum peregerūt. Bene ergo alium hominem decepissent, quando nec patri proprio pepercerunt.

Gene. 31. Rachel patrem proprium quærentem idola sua pulchra adinventione delusit.

Gene. 39. Domina Ioseph, ipsum apud virū suū nequiter accusauit, vt seipsam mēdaciter excusaret: & deinceps apud virū suū, de ipso Ioseph se impiissimè vindicauit.

Exod. 1. Obstetrices Hebræorum, licet piā intentionē habuerint in reseruatione puerorum, tamen Pharaonem regem Ægypti adinventione mendacij sefellerunt.

Num. 22. Mulieres Moabitæ filios Israel ceperunt, contra quos Balgam Hariolus

& 23. cum

cum omnibus magicis artibus suis nihil potuerat operari.

Raaz meretrix abscondit exploratores Iosue & eos, qui quærebant eos fecit currere vsque ad vada Iordanis, dicens, quòd exierant clausa porta.

Egressa Iahel in occursum Sisaræ dixit ad eū: Intra ad me, dñe mi, ne timeas. Et postremò illum dormientem occidit.

Vxor Samsonis fundens apud eum lacrymas, dicebat: Odisti me, idcirco problema non vis mihi exponere: tamen illi in damnum proprium reuelauit.

Dalida molesta fuit Samsoni iugiter per multos dies, spacium ad quietem nõ tribuens, & defecit anima eius, & ad mortem vsque lassata est. Tunc victus fortissimus Samson stultè aperuit ei totū.

Michol intelligens quod Saul pater suus quæreret Dauid virum suum ad mortē, fecit eum fugere, & posuit simulacrū super lectum eius.

Viri qui nuntiare debebant Dauid statum Absalon, fuerunt positi in puteo, & mulier quædam ponens velamen super os putei, quasi siccans ptisanas, ipsos recessisse mentita est.

Mulieres in tantum Salomonem deciperunt: vt coleret Deos earum.

1. Reg. 14. Vxor Ieroboam aliam se finxit, vt prophetam deciperet.

1. Reg. 21. Excogitauit Iezabel quomodo Naboth falso testimonio occideret.

Iud. 10. Fecellit Holofernem Iudith, à facie cuius terra tremere videbatur, quamuis optima intentione.

Matt. 14. Herodes metuebat Ioānem Baptistā sciens eum virum iustum. Et tamen Herodias in tantum laborauit, quòd fecit eum in carcere decollari.

Act. 5. Sapphira vxor & Ananias mētirus fuit Petro de agri pretio: sed illud mēdacisū fuit per Petrum grauissimè punitum.

De mulierū stultiloquio. CAP. CXXII.
Gen. 3. **E**Va primò legitur loquuta fuisse cū serpente; quam cum Deo adorando, vel cum viro suo, ad aliquam eruditionem percipiendam.

Gene. 18. Promittente Domino quòd Sara esset filiū paritura, & primò illa risisset præ diffidentia, negavit postea se risisse.

Gene. 30. Cernens Rachel, & infœcunda esset, ait marito suo: Da mihi liberos, alioquin moriar. Quasi esset in ipsius Iacob potestate de sterili fœcundam facere.

Iudic. 14. Vxor Samsonis statim vt sciuit propositionem obscuram viri sui, indicauit ei uibus suis in damnum mariti.

Cum

Cum uidisset Dalila, quòd Samson confessus esset ei omnem animum suū quomodo fortitudinem amittere posset, inimicos illius vocauit, & statim eis reuelauit.

Quia David præ magna deuotione saltauerat coram arca Domini, Michol filia Saul, ironice dixit ei: O quam gloriosus fuit hodie rex Israel.

Cum contenderent duæ mulieres retrices coram Salomone, illa stultè & nequiter loquuta est, quæ dixit de infante: Nec mihi. nec tibi, sed diuidatur.

Cum dixisset Tobias de hædo: Videte ne furtiuus sit, Anna vxor eius irata respondit, Manifestè vana facta est spes tua.

Sara filia Raguelis increpante ancillam iustè, illa impatienter & iniuriosè respondit: Amplius ex te non videamus filium, aut filiam super terram.

Vxor Aman audiens querimoniam quam vir faciebat de Mardocho, respondit, Iube parari excelsam trabem, vt appendatur in ea.

Sedente Iob in sterquilinio, & saniem defluentem testa radente, dixit ei vxor sua: Benedic Deo, & morere, sed ille bene & discretè respondit: Quasi vna de stultis mulieribus loquuta es.

Peti

Iudic. 16.

1. Reg. 6.

3. Reg. 3.

Tob. 2.

Tit. 3.

Hester. 3.

Iob. 2.

Matt. 20. Petitio matris filiorum Zebedæi, non fuit à domino approbata, quando dixit: Dic vt hi duo sedcant, vnus à dextris, alter à sinistris.

Ioan. 4. Multa verba, & simplicia dixit domino mulier Samaritana, antequàm impij geret in veritatem.

De mulierum ornatu superfluo.

CAP. CXXX.

Gene. 38. **T**hamar nurus Iudæ filij Iacob volens soceram allicere, vt ex illo conciperet, depositis viduitatis vestibus ornauit se, & assumpsit teristrum.

4. Reg. 9. Audito aduentu Iehu, qui occiderat Ioram regem Israel, Iezabel depinxit oculos suos stibio, & ornauit caput suum.

Iudith 16. Testatur Iudith, quòd ornaméta quæ assumpsit de ceperunt Holofernem. Induit enim se vestimento lætitiæ, vnxit faciem suã vnguento, colligauit cincinnos suos mita ad decipiendum ipsum.

Hester 1. De Hester legitur, quòd quãdo debuit intrare ad regem, non quæsiuit muliebrem cultum sicut faciebant aliæ mulieres.

Esa. 3. Comminãdo dicitur Esa. Auferet dñs ornamenta calciamëtorum, & lunulas & torques, monilia, & armillas, & mittas, & discriminalia, & multa alia ponit ibi.

Prou. 7. Reprehensibilem habitũ malæ mulieris

ris describit Salomon: Considero vecor dẽ iuuenem. Occurrit illi mulier ornatu meretricio, preparata ad capiẽdas animas, garrula, & vaga, quietis impatiẽs.

Non sine causa monet Sapiens quando ait: Auerte faciem tuam à muliere compta. Mulier enim composita & ornata, magis incitat ad peccatum.

Mulierũ nõ sit extrinsecus capillatura, aut circundatio auri aut vestium &c.

De sepulchris. CAP. CXXXI.

Cvm magna diligentia emit Abraham agrum, in quo vxorem mortuam sepeliuit.

Noluit Iacob sepeliri cum malis hominibus in Aegypto, sed adiurauit Ioseph vt eum mortuum ad patrum suorum sepulturam deferret. Hoc ipsum re petiit post benedictionem filiorum instante morte sua: quod Ioseph sollicitus adimpleuit. cap. 50.

Exiens Moyses de Aegypto, tulit ossa Ioseph secum.

Commendauit Dauid multum viros Iabes Galaad, eò quòd cadauera Saulis & filiorum eius reuerenter tradiderant sepulturæ.

Pœna viri Dei, qui panem contra diuinum mandatum in domo mali pro-

Eccl. 9

1. Pet. 20

Gene. 23

Gen. 4

48

Exod. 13

1. Reg. 31

2. Reg. 2

3. Reg. 13

phetæ comedit, fuit vna, quòd non fuit sepultus in sepulchro patrum suorum.

4. Reg. 9 Iehu rex Israël, qui fecerat occidi Iezabel, fecit eam sepeliri, eo quòd fuit filia regis.

Tob. 1. 2 Commendatus est Tobias de hoc, quòd cum periculo vitæ suæ corpora occisorum rapiebat & sepulturam, eis sollicitus exhibebat.

Tob. 4 Prima admonitio inter illas salubres quas fecit Tobias filio suo, fuit de sua & vxoris suæ sollicita sepultura.

2. Mac. 4 Iudæi accusatores impij Menelai fuerunt per iudicē iniquū morte dānati, quamobrē Tyrij quoq; indignari, erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt.

2. Ma. 12 Post preliū cōtra Gorgiā cōmissum venit Iudas Machab. vt corpora prostratorū tolleret, & cum parentibus sepeliret.

Matt. 14 Discipuli Ioannis Bap̄tistæ, audito q̄ decollatus erat ab Herode, venerunt & tulerunt corpus eius, & sepelierunt eum.

Mat. 6 Apparuit dñm Iesum, de sua sepultura curasse, per q̄ respōdit Iudæ murmurātī de vnguento quod secundū sententiam suam venundari debuisset, Sine (inquit) vt in diem sepulturæ meæ seruet illud.

Matt. 27 Sepultus fuit dominus per Ioseph & Nicodemum, in sepulchro nouo exciso in petra,

in petra, in quo nondum quisquam positus fuerat.

Curauerunt viri timorati, à Iudæis lapidatum Stephanum, & fecerunt planctum magnum super eum.

De morte in generalis. CAP. CXXXII.

Quia vera est sententia Dei quā dixit homini, Quacūque hora comedieris ex eo, morte moriemini. Planum est, quòd statim post peccatum homo moritur.

Vnde homo viuens, quasi continuè moritur, secundum August. lib. 13. de ciuitate Dei, cap. 10.

Cū tot annis vixerint homines ante diluuium, signanter tamen dicit scriptura post tempus descriptionis vitæ eorum: Et mortuus est.

Si antiqui patres mortem timebant, & longam vitam optabant, non erat mirū. Nam ipsi non poterant adhuc in cælum ascendere, nec diuina perfrui visione, donec saluator aduenit, qui aperuit ianuam paradisi. Vnde S. Loth admonitus est ab Angelo, vt saluū faceret se in monte. Timuit ille ire, ne fortè apprehenderet eum malum & ibi moreretur.

Etiā mali optāt bene mori. Moriatur anima mea morte iustorū, dixit Balaā.

Luc. 23
Ioan. 19
Act. 8

Gene. 2

Gene. 5

Gene. 19

Nam. 2

Deut. 4 Videtur quòd Moyſes libenter plus vixiſſet, ſi dominus voluiſſet. Vnde ait, Iratus eſt dominus cõtra me: ecce morior in hac humo, nõ trãſibo Iordanem.

Deut. 11 Magna pais Mercedis Moſaica legis in longa vita conſiſtere videbatur. Vnde ait Moyſes : Oculi veſtri viderunt omnia opera dñi magna, quæ fecit, vt cuſto diatis vniuerſa mandata illius, quæ ego hodie præcipio vobis, vt poſſitis introire, & poſſidere terrã ad quã ingredi mini, multóque in ea viuatis tempore.

Iudic. 8 Maluerunt Zebee & Salmana occidi manu Gedeonis. ſtrenui viri, quã manu Ieter iuuenis filij fui.

2. Re. 12 Noluit Dauid flere pro filio mortuo qui fleuerat eo infirmo.

3. Re. 19 Cũ ſederet Elias ſubter vnam iuni perum, petiuit animæ ſuę vt moreretur, & ait: Sufficit mihi domine: tolle animam meam.

4. Reg. 2 Ezechias rex Iuda ambulauit coram domino in veritate & fuit bonus, tãmen quando nuntiatum fuit ei per Eſaiam, quia mori deberet, orauit dominũ fletu magno, vt adhuc ei vitam prolongaret.

Tob. 3 Tobias prouocatus, audita reſpõſione vxoris ingemuit, & cœpit orare cũ la chrymis: Iuſtus es domine, præci

pe in

pe in pace recipi animam meam: expedire enim mihi mori magis, quã viuere. Sequitur 4. cap. Cũ putaret orationem ſuam exaudiri, vocauit filium ſuum.

Sara filia Raguellis accepta ab vna an

Eodem.

pillarum graui cõtumelia, orauit dominum, dixitque inter cætera: Peto, domine, vt de vinculo huius improprij abſoluas, aut certè deſup terrã eripias me.

Iere. 37

Coram rege Sedechia proſtrauit Ieremias preces ſuas, ne permitteret reduci eum in carcerem, in quo prius fuerat, ne moreretur.

Mat. 25

Post mortẽ crucis, quã Saluator voluit ſuſtinere, oſtendit manifeſtè, quòd nõ ſolum mori, ſed & quodcunq; genus mortis ab homine iuſto, pro diuina obedientia, promptè debere ſuſtineri.

Mat. 26

Act per totum.

Ante aduentum ſpiritus ſancti, nimis timuerunt mortẽ Apoſtoli, qui cõprehenſo domino, omnes eum reliquerunt, poſtquã verò fuerunt virtute ex alto roborati, ducti coram principibus & tyrannis, ſiducialiter loquebantur.

Act. 21

Parum timebar, imò nõ timebat mortem Paulus qui dicebat: Non ſolum alligari, ſed & mori paratus ſum propter nomen domini Ieſu. Idem Si nocui Iudæis, aut dignum morte aliquid feci, nõ

recuso mori.

Act. 25 Aduertendū est autē, quia plerunque infidias deuitans Iudæorum, de ciuitate in ciuitatē fugiebat: Nō timore mortis hoc faciebat, sed quia furori malorum cedens, pluribus se vtilem referuabat.

De horrenda morte malorum.

CAP. CXXXIII.

Gene. 4 Cain, qui occidit fratrem suum occisus est à Lamech.

Gen. 19 Dominus pluit super Sodomam & Gomorrhā sulphur & ignem de cælo, & subuertit quinque ciuitates, detestabili peccato scelerentes.

Gene. 34 Sichem filius Emor, qui oppressit Dynam filiam Iacob, interfectus est à filiis Iacob, & omnis ciuitatis populus.

Exod. 14 Aquæ maris rubri cooperuerūt curus & equites cunctos exercitus Pharaonis, nec vnus quidem remansit. Et quidē fatis iustē, cuius cor nō potuit emolliri corpus eius ne aq̄s totaliter mergeret.

Leuit. 20 Nadab & Abihu filij Aaron, offerentes ignem alienum coram domino, deuorati sunt ab igne domini & mortui.

Leuit. 24 Præcepto domini filij Israel eduxerunt blasphemum extra castra, ac lapidibus obruerunt.

Gen. 16 Chore, Dathan & Abyron, ac eorum compli

complices Moyſi rebellantes, descenderunt viui in infernum, operiti humo.

Alij etiam murmurantes & diuersa committentes peccata, variis mortibus interierūt in deserto: ita quòd de sexcētis millibus hominum pugnatōrū duo tantum terram promissionis intrauerunt.

Quoniam Acham tulit furtiue de anathemate Iericho, lapidauit eum omnis Israël, & cuncta quæ eius erant, igne consumpta sunt.

Comprehenderunt filij Israël Adonibezech cæsis summitatibus manūū eius ac pedum (ita enim fecerat ipse septuaginta regibus) adduxerunt in Ierusalē, & ibi mortuus est.

Tulit Iahel vxor Abner Cinæi clauū tabernaculi & defixit in cerebrum Sisaræ, qui soporem morti socians defecit, & mortuus est.

Si Zebee & Salmana seruassent fratres Gedeonis, pepercisset eis Gedeon, & quia eos occiderunt, & ipsi à Gedeone occisi fuerunt.

Vna mulier iaciens super caput Abimelech fragmen molæ, confregit cerebrū eius, qui vocauit armigerum suū, & iussit se interfici: & reddidit ei dominus malum quod fecerat interficiens septua-

ginta fratres suos.

1. Reg. 4 Cū audisset Heli Arcā domini esse captā, cecidit de sella retrorsum iuxta ostiū, & fractis ceruicibus mortuus est.

1. Reg. 17 Superbum Goliath & blasphemum, Dauid puer inermis non habēs vsū armorū gladio illius proprio interfecit.

2. Reg. 31 Saul quadam iniqua inuidia motus & persecutus fuerat Dauid: Tandem arripuit gladium suum irruens super eum & mortuus est.

2. Reg. 3 Adolefcens, qui dixit se Saul occidisse, iubente Dauid, occisus est cum putabat prospera nuntiare.

2. Reg. 4 Simile accidit duobus latronibus, qui caput Ishobeth filij Saul tulerūt. Primo genitus Dauid oppressit sororem suam

2. Reg. 13 Tamar, & paulopost occisus est iubente Absalon fratre suo, cū comederet cum eo.

2. Reg. 17 Vidēs Achitophel, quod non fuisset acceptum cōsiliū suū quod dederat contra Dauid, abiit in domum suam, & suspensio interiit.

2. Reg. 18 Libidine domnandi Absalon multū afflixit patrē suū Dauid; sed antequā affecutus esset propositum, suspensus fuit inter cælum & terram.

1. Reg. 20 Saba filius Bochri concitauit populū contra

contra Dauid, & fugiens in Abalam ciuitatem, vbi putabat habere refugiū & auxilium, decapitatus fuit ibidem.

Quamuis Ioab fuisset miles strenuus & fidelis, quia tamen occidit duos viros proditoriē, iussus est occidi monēte Salomone. 3. Reg. 2

Regi Israël pessimo Hela, rebellauit Zambri contra dominū & occidit eum, qui post septem dies ingressus est regiū thalamum, succendit se cum ipsa domo regia. 3. Re. 16

Vulneratus in bello Achab mortuus est vesperi, & linxerunt canes sanguinē eius in eodem loco, in quo linxerāt sanguinem Naboth, qui dissimulante iosepho Achab cū liberare deberet & posset, lapidatus & mortuus est. 3. Re. 21

Cū ascēderet Elisēus in ciuitatē Bethel, quidā pueri male eruditi illudebāt ei, egressiq; sunt duo vrsi, & dilacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. 4. Reg. 2

Vnus de duobus qui aderant cū rege Israël, noluit credere verbis Elisæi, futuram abundantiam prædicentis, in crastino verò cōculcauit eum turba hominū, ad spolia concurrentiū & mortuus est. 4. Reg. 7

Benadad rex Syriæ, qui multa mala intulit filiis Israël, fuit demum ab Aza-

hel seruo strangulatus.

4. Reg. 9 Videns Iehu Iesabel impiam, quæ fuerat multorum causa malorū, iussit eam præcipitari deorsum, & fuit ita equorū vngulis conculcata, quæ licet esset filia regis, non fuit tradita sepulturæ. Tantum enim caluaria capitis inuenta fuit.

4. Reg. 11 Athalia mater Ochoziæ interfecit omne semen regiū, vt posset regnare super populum & postmodum turpiter interfecta fuit, iussu Ioïadæ sacerdotis.

4. Re. 12 Rex Iuda malus & ingratus Ions, qui 2. Pa. 24 fecit Zachariam filium Ioïadæ sacerdotis crudeliter lapidari, postea interfectus est à seruis suis.

4. Re. 19 Rex Assyriorum Sennacherib superbissimus, & in Deum cæli blasphemus, postquam de terra Iuda confusus auugit, à filiis suis interfectus fuit.

4. Reg. vit. Sedechias rex Iuda malus apud Deū & homines, comprehensus est fugiens. Iere. 39. Ante cuius oculos rex Babylonis proprios filios fecit occidi, deinde exoculatus fuit & ductus in Bbbylonem & ibidem miserabiliter mortuus.

Judic. 13 Multas terras cepit & destruxit Holofernes, tandem dormiens inebriatus, per manum mulieris decapitatus fuit.

Est. 7 Suberbissimus Aman, qui faciebat se ab hominibus adorari, suspensus est in pabulo quod ipse parauerat Mardocheo.

Balthazar rex Babylonis, non est correctus per exemplum Nabuchodonosor patris sui, qui ante eum fuerat mutatus in bestiam. Et in cõiuuiuo vidit scripturam in pariete: Mane, Thetel, Phares. Eadēque nocte interfectus est, & regnū eius ad Medos, & Persas translatum.

Accusatores Danielis, iubente Dario rege Persarum, missi sunt in lacum leonum, & à leonibus deuorati.

Postquam Alexāder decidit in lectū, dicitur quod cõgnouit, quia moreretur: quasi antea mortis memoriam seu notitiam non haberet.

Percussus fuit Alcimus proditor, & dissolutus est paralyti, nec ultra potuit loqui & mandare de domo sua: & mortuus est cum tormento magno.

Contristatus rex Antiochus de hoc quod Andronicus iniuste occiderat Oniam summum sacerdotem, occidi in eodem loco iussit Andronicum, in quo nimiam impietatem commiserat.

Multis sacrilegiis à Lyfimacho commissis in templo, congregata est multitudo aduersus eum & ipsum secus ararium interfecerunt.

Iason

Dan. 4.
C 5

Dan. 6.
C 14

1. Ma. 1

1. Ma. 9

1. Ma. 4

Eodem

2. Mac. 5 Iafon impius, qui fratrem proprium captiuauerat, & multos de patria sua expulerat, peregre periit: & insepultus, & illamentatus abiectus fuit.

2. Mac. 5 Antiochus, qui multorum torferat visera, passus durum dolorem viscerū, miserabili obitu in montibus vita defunctus est.

2. Ma. 13 Menelaus, qui malitiosè obtinuit modo dico tempore principatum, de alta turri fuit præcipitatus in aggestum cineris.

Luc. 12 Homo ille diues, cuius ager vberis fructus attulit, cum cogitaret destruere horrea sua & facere maiora, plus credebat habere de vita: ait autem illi dominus: Stulte, hac nocte peribis.

Luc. 16 Terribile est valde illud exemplū de diuite famoso, epulone, qui mortuus est & sepultus, atque in infernum delatus.

Actu. 5 Ananias & vxor eius Sapphira, quæ fraudauerunt de precio agri venditi, ad incrementum Petri terribiliter expirarunt.

Actu. 12 Herodes sedens pro tribunali, & vestitus veste regali concionabatur ad populum: populus autem acclamabat, Dei voces, & non hominis. Confestim autem percussit eū Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo. Et consumptus à vermibus expirauit.

Di

De pret.

CAP. CXXXI

Gene. 4
1. Ioan. 3
Cum essent in agro Cain & Abel, consurrexit Cain aduersus Abel, & interfecit eum. Rationem tangit Ioannes: quoniam opera ipsius maligna erant, fratris autem iusta.

Gene. 5
Ambulauit Enoch cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Deus.

Gene. 25
Mortuus Abraham in senectute bona, prouectusque ætatis & plenus dierum, congregatusque est ad populum suum.

Gene. 35
Cōpleti sunt dies Isaac 180. annorum, consumptusque ætate mortuus est, & appositus populo suo senex & plenus dierum.

Gene. 48
Iacob finitis mandatis, quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulū suum & obiit, & appositus est ad populum suum.

Gene. 54
Cum adiurasset Ioseph fratres suos atque dixisset: Deus visitabit vos, asportate vobiscum ossa mea de loco isto, &c. mortuus est.

Num. 20
Ascenderunt Moyses & Aaron iuxta mandatum domini in montem Hor, coram omni multitudine. Cumque Aaron expoliasset se vestibus suis, induit eis Eleazarum, & mortuus est ibi Aaron.

Dent. 34
Mortuus est Moyses seruus domini in ter

in terra
 peliuit
 home sepulchrum eius vsque in presentem diem.

2. Reg. 8
1. Pa. 29 David post instructionem filij sui Salomonis & orationē, quam fecit ad deum pro eo & pro toto populo, mortuus est in senectute bona, plenus dierum & divitiis, & gloria.

4. Reg. 2 Cum pergerēt simul Elias & Eliseus, ecce currus igneus, & equi ignei diuiserunt vtrunque, & ascendit Elias per turbinem in cælum.

2. Pa. 24 Spiritus domini induit Zachariam filium Ioïadae, & dixit populo. Quare transgredimini præceptū domini, quod vobis non proderit? Qui congregati aduersus eum miserunt lapides iuxta regis imperium, & interfectus est.

Tob. 14 Tobias in hora mortis suæ vocavit Tobiam filiū suū, & septem iuvenes nepotes suos, & dixit eis: Prope est interitus meus. Et de filio eius paulo post dicitur. Cōpletis annis nonaginta novis timore Domini, cum gaudio sepelitur eum. Omnis aurem cognatio eius, &c.

Iob 76. Dixit Iob post flagella centum quadraginta annis, & vidit filios filiorum vsque ad quartam generationē, & mortuus